

Adam Oehlenschläger

Samlede mindre fortællinger

Adam Oehlenschläger

Samlede mindre fortællinger

eBibliotek 1800

2023

Digtninger I

Aly og Gulhyndy

Første del

I Bagdad levede en rig købmand ved navn Ibrahim. Hans eneste søn Aly, et ungt menneske af sjældne egenskaber, var sin faders stolthed og glæde, skønt han kun lidet slægtede faderen på. Denne satte sin lyksalighed i at nyde livet, og i den dristighed, der hører til at skaffe sig nøglen til alle jordiske fornøjelser: Rigdom; sønnens hu var derimod henvendt på granskninger og læsning. Han forlod sjældent sit kammer; først i aftenkølingen plejede han at gå ud af byen, langs med Tigeren, til imam Tzasers, en muhamedansk helgens grav, der stod i et rundt tempel, omplantet af dadler, en fjerdingvej fra staden. Her satte han sig gerne i skyggen, og havde sin fornøjelse af at betragte de mennesker, som gik ham forbi for at holde deres bøn i templet. Især havde han, så vidt sløret ville tillade det, lagt mærke til en smækker og yndig kvindeskabning, der for det meste daglig gik til moskeen med en ældre. Han betragtede med velbehag den indhyllede skikkelse med de yndige bevægelser, og fulgte den gerne med øjnene. Han havde flere gange set den knæle i templet og bede med iver. Det lod også til, at den ubekendte ofte betragtede ham. Således var der, uden at han havde set eller talt med hende, gjort en egen slags bekendtskab, der dog ikke videre adspredte Aly i sin grublen. Når det mørknedes rejste han sig først, og gik da hjem skridt for skridt, med øjnene hæftede på Tigerens månelyse bølger eller på det friske grønne ved strandbredden.

"Hvor er det muligt, min søn!" sagde faderen en gang efter en lang og lykkelig rejse, da han havde afpakket sine kameler, "at du i så ung en alder så rent slår dig fra verden? Jeg priser din

flid; men glem dog ikke, at naturen selv, næst vor hellige Alkoran, er den viseste bog, med skønne lærdomme på hvert blad. Hvad er indsigt uden erfarenhed? Har ikke en af vore vise selv sagt, at rejsen er en ild, hvorom det rå kød må drejes for at vorde spiseligt og velsmagende?"

"Kære fader!" svarede Aly, "overlad mig endnu et par år til mig selv; når jeg da træder ud i verden, vil jeg handle med mere kraft. I har ret i, at naturen er den viseste bog; men den er ofte skrevet med så utydelig stil, at der hører stærke øjne til at se og læse. Hvad vi ikke selv kan, må vi lade andre gøre for os; og således rejser jeg måske ligeså meget på mit kammer, som I på eders kamel gennem ørkenen. Alle kan ikke rejse; og hvis jeg, hvad en god muselmand er religionen skyldig, kun også éngang i mit liv kommer til Mekka, så var det mig måske alt rejse nok."

Skønt nu Ibrahim ikke var tilfreds med at høre sine yndlingsmeninger modsagte, kunne han dog ikke andet end billige den sjældne flid og stadighed hos sin søn; heller ikke var det hans faderforfængelighed ukært at høre Aly udråbt af alle, som kendte ham, for et mønster på et ungt menneske.

På den anden side var faderens ytringer ikke uden virkning på sønnen. Han begyndte at føle forskellen imellem blot forestilling og virkelig nydelse, og når han læste om noget stort, skønt eller forunderligt, var han ikke længere så ganske henrykt under læsningen; han begyndte at ønske selv at opleve sligt. I en sådan stemning steg han da ofte op på altanen af sin faders hus, hvorfra han havde en fri udsigt over Tigeren og den sandige dal til bjergene i horisonten, hvor han i klart vejr kunne skelne ruinerne af det gamle Babylon ved bredden af Eufrat.

Han kunne stå således hele timer, og drømme sig i de besynderligste, eventyrligste forhold.

Når han nu gik sin sædvanlige aftengang til Tzasers tempel under daddeltræerne, forekom det ham ensformigt og småligt. Han troede at læse foragt for sig i blikket af Tigerens hurtigt henskyllende vover, der havde gjort så uhyre rejser fra højlandet i Asien gennem aldrig sete huler og fjelde. Når han sad i skumringen, kom det ham for, som om de skvulpende bølger, der styrtede mod kiselstenene, fortalte ham eventyr om optrin, de på fjerne steder havde været vidne til.

Nu besluttede han, engang igen at vandre ud til ruinerne af Babylon, hvor han kun én gang havde været i sin barndom. Hans fader, som fornøjede sig over den nykomne lyst, og troede i den at se begyndelsen til en forandret levemåde, gav ham gerne tilladelse, at anvende nogle dage på denne vandring.

"Du vil i det små finde et billede af det store, min søn," sagde han, "på denne korte rejse; thi så kort den er, mangler den ikke afveksling. Omegnen er lige så bebygget, som den brede dal siden er sandet; ja, den ligner en ørk, indtil atter bjergenes grønne tæppe møder dig, og byder dig ind i de behageligste skovegne. Jeg ville holde det ufornødent, at give dig en formaning med på vejen, dersom jeg ikke vidste, at unge mennesker, som du, ofte med stor omhyggelighed beskæftiger indbildningen med ældgamle og langtfraværende ting, uden at vide, hvad der foregår ved siden af dem. Vogt dig altså for at vandre over heden mellem Bagdad og Babylon ved nattetide; indret hellere din vandring så, at du går over den i morgen- eller aftenstunden. Det er et almindeligt sagn, at en ond ånd har kåret sig denne hede til bolig; at han svæver over den om

natten, og har sin lyst af at fordærve de mennesker, som med deres nærværelse forstyrrer hans natlige sværmen." Sønnen lovede sin fader dette; og efter at have ladet sig snøre en vadsæk på ryggen, tog han stav i hånd og begav sig en morgen tidlig på vejen.

Han gik over den lange skibsbro, der med stærke jernlænker er fæstet over den rivende Tiger, der har fået sit navn *Thir* (en pil) af sin hurtighed. Aly skyndte sig gennem den temmelig forfaldne forstad, og nu kom han til en smuk moske. I nærheden af denne holdt endnu den samme karavane, med hvilken hans fader for nogle år siden var kommet; den udhvilede sig til at fortsætte rejsen videre. Hvor sælsomt forekom det ham, at gennemstrejfe denne bevægelige handelsstad, hvor husene var kameler, og paladserne elefanter! Aly gik forbi en sådan elefant, på hvis ryg var bygget et temmelig stort hus. Det var middagstid, og børnene, som legede i græsset, skulle op til bords. Faderen, som stod nede mellem dem, tog nu det ene efter det andet, og rakte det elefanten; denne fattede det med sin snabel, slyngede det langsomt og varligt i luften, bøjede snablen over hovedet, og gav barnet til moderen i døren deroppe, som modtog det ene efter det andet, uden tegn til frygt og uden at børnene skreg, eller viste sig forskrækkede. Den åbne moske var fuld af mennesker, der dels takkede Allah for en lykkelig hjemkomst, dels bad om fremdeles held til at fortsatte rejsen. Aly opholdt sig hele dagen i denne forunderlige omgivning; mod aften indbød ham nogle købmænd i deres telt, hvor unge indianske karle og piger dansede under trianglers og pibers Lyd. De

gæstfrie arabere glædede sig ved at kunne byde ham et godt aftensmåltid og et mageligt nattely.

Tidligt næste dags morgen gav han sig på vejen igen i kølingen. Han vandrede over heden, som var udyrket og ufrugtbar. Han fandt fornøjelse i at arbejde sig gennem sandet til frugtbarere strækninger, der som landøer lå i det gule støv, med grøn engbund, brogede blomster og enkelte palmer, der vederkvægeligt udbredte deres grønne solskærme, og som, formedelst den husvalelse, de gav, havde ligesom noget guddommeligt. Aly følte sig begejstret. Det går araberen i sin ørk, som bjergboeren på sit fjeld, som øboeren ved overblikket af det hellige hav. Og har han end aldrig set det før, så finder han sig straks, som fuglen, i sit element, og overlader sig trøstigt til sin naturdrift. Den overmodige yngling spildte sine kræfter; middagen kom, heden blev trykkende, tørsten plagede ham. Aly ilede med stærke skridt mod de fjerne bjerge, og ønskede, som hans stammemoder Hagar i gamle dage, at finde en kilde på vejen, for at slukke sin tørst.

Han havde hørt om en kilde i nærheden. Hvor glad blev han ikke, ved at træffe på en større jordstrækning, end sædvanlig, hvor hyppige, men vantrevne palmer omhvælvede en brønd! Det rislende vand lokkede og pirrede tørsten. Nu stod han for kilden. Men man kan tænke sig hans mismod, da han så røg stige op af voverne, og lugtede svovldampe! Fortvivlet over det fejlslagne håb, kastede han sig i nærheden af kilden under palmerne. Han følte sig mat af heden, træt af anstrengelsen og sov på øjeblikket ind.

Han havde ikke sovet længe, for han blev pludselig vakt af en stærk røst. Idet han slog øjnene op, blev han en mand va'r i en

linnedkjortel, siddende på en kamel, der var behængt med krukker og læderflasker. "Ulyksalige!" råbte han, "er I ked af jert liv, siden I på så letsindig en måde vil ende det?" Aly sprang op, og manden på kamelen blev fast forskrækket, thi han hade ikke gjort regning på at kalde den sovende fra de døde, skønt han af naturlig medlidenhed tilråbte ham. "Hvad vil I?" spurgte Aly, "hvad fare er der ved at slumre under disse palmer i middagsheden?" – "Kender I ikke denne kilde?" sagde manden. – "Nej," svarede Aly og fortalte ham, hvor han var fra, og hvor han ville hen. Manden i kittelen sagde: "Det lader til, at den onde ånd ikke blot driver sit væsen her ved midnat, men også ved middag. Følg mig hen under den palme, som står længst fra brønden, så skal jeg husvale eder med en kølig drik. Jeg bor i næste by, hvor endnu vandet er så slet, at vi daglig må skiftes til at hente vand fra Tigerstrømmen. Alle de krukker og flasker, som I her ser, er fyldte ved floden af eders fødestad. Jeg må le deraf, når jeg betænker, at I kommer fra Tigeren til os for at drikke, ja at I selv udsøger eder det allerfordærveligste væld, der vel kan synes at have sit udspring fra Helvede."

Disse ord ville straks have vakt Alys nysgerrighed, dersom ikke tørsten havde været større. Han gik hen mod manden, som rakte ham en krukke, og sagde: "Læsk eders tørst, sæt eder så op med mig på kamelen! Vi er snart i min by; der kan I hvile, og muligt mod aften gå til Babylon." Aly takkede ham. Han steg på kamelen, og de red stiltiende af sted i heden den øvrige vej, indtil de kom til en langt større sandø, end Aly før havde set, bevokset med træer, og bebygget med hytter. Kun et bredt sandstræde skilte den fra det grønne faste land, som strakte sig friskt ned fra foden af bjergene imod ørkenen. Vandhenteren

lod Aly gå ind i sin hytte, hvor de bød hinanden gensidigt til gæst: Hin ham på en kølig sorbet, denne hin på det gode måltid, han havde i sin vadsæk.

De havde næppe stillet deres hunger og tørst, førend vandhenteren på Alys begæring tog ordet, og sagde: "Det undrer mig, at I aldrig har hørt tale om Aly Hammamys kilde. I må da vide, at denne brønd, som jeg sagde, i gamle dage har været god, ja en sundhedskilde, hvortil utallige værkbrudne årligt har begivet sig. Den er opkaldt efter vor hellige profets svigersøn Aly, som på dette sted engang skal have knælet, for at holde sin bøn. Da han nu, som en oprigtig muselmand, først ville tvætte sit ansigt og sine hænder før bønnen, og intet andet fandt i nærheden, skal han, i fuldkommen tillid til den Almægtige, have vredet hænderne i det hede sand, hvilket straks er løbet ham fra fingrene som de klareste vandstråler, hvoraf denne brønd har sin oprindelse. Men de onde ånder, som fordærver alt, hvad de kan overkomme efter Allahs besynderlige langmodighed og skjulte hensigt, har med tiden sat sig i besiddelse deraf, især den fæle Zelulu, der om natten har sit ophold på denne hede. Man mener, at han bor i denne brønd; og han har ikke alene fordærvet vandet, så det ganske har tabt sin lægende kraft, men er endog blevet giftigt og dødeligt. De svovldampe, som opstiger deraf, forpester luften. I kan altså selv begribe, hvor forfærdet jeg måtte blive, ved at se eder slumre der. I kan takke eders sunde natur og den pludselige hjælp for eders redning."

Hvor bevæget blev Aly ved at høre vandhenteren fortælle dette! Han trykkede hans hånd, og med håndtrykket fulgte nogle guldstykker. Den fattige blev herover så glad, at den rige

glemte sin nylige fare over den fattiges glæde. Manden fulgte Aly et stykke på vejen og nu havde ynglingen ikke langt at gå, inden han nåede behagelige skove af cypresser, ahorn og cedertræer, hvorigennem han gik ned til ruinerne af det gamle Babylon, som lå ved den mægtige flod.

Nu stod han i midten af de vidtadspredte ubetydelige levninger, bevoksede med græs og mos. Nogle støtter og mure stod endnu ved strandbredden og spejlede sig i den roligt forbiflydende klare Eufrat. En hyrde sad på et arkitrav, og blæste på rørfløjte, mens hans gedehjord trippede omkring og nippede det høje græs mellem stenene. "Kender I dette sted?" spurgte Aly. – "Jeg har min hytte her i nærheden." – "Hvad betyder disse stenbunker?" – "Her skal éngang have stået en gammel stad." – "Kan I intet fortælle mig derom?" – "Nej, det har været her så øde i lang tid; hverken min fader eller min bedstefader kan erindre sig det anderledes." – Aly stod hensunken i tanker. Det kom ham rørende for, at se den unge hyrde sidde på stenen, som den sorgløse nutid på oldtids grav ved randen af tidens forbi-ilende strøm, den paradisiske Phrat, der så Adams og Babylons fald, og som endnu ungdommelig rullede hen med sine friske bølger. Ethvert usædvanligt præg i de hensmuldnende stenklodser begejstrede ham; og han tænkte lige så meget derved, som den unge hyrde *intet*, der plukkede græsset af stenene med Aly, ikke for at læse indskriften, som han, men for at give sine geder, hvad de ikke selv kunde nå.

Han begav sig henimod aften igen på vejen til Bagdad. Med hovedet fuldt af betragtninger strejfede han over heden. Den skønne aften opmuntrede ham; det var køligt og klart, og Bagdad lå ham allerede, da han var gået nogle hundrede skridt,

så tydeligt for øjne, at han ikke kunne andet, end give sig god tid, i den tanke, at han kom tids nok. Han opholdt sig længe på de yndige sandøer. Månen gik op og skinnede så klar, at den næsten gjorde nat til dag. Således glemte han ganske tiden; han følte sig træt, og da han noget borte så en stor sten med et udhugget sæde, kunne han ikke lade være at sætte sig der med hånd under kind, og stirre hen i den rolige, klare, kølige ørk. Palmerne susede i vinden over hans hoved. Men man forestille sig Alys forskrækkelse, da vinden med ét lagde sig, for han hørte kilden risle nogle skridt derfra, og lugtede de fæle dampe, som vinden før havde viftet til den modsatte side.

Forfærdet sprang han op og løb over hundrede skridt tilbage. Han mærkede, at det pludselig trak op til et truende uvejr. Ved det svage månelys, der hvert øjeblik truede med at skjule sig bag tykke fra horisonten drivende skyer, kunne han netop skelne, hvad vej han skulle hjem. Han ilede af sted, og fordømte den vane, der bragte ham til ved mindste anledning at slutte sig ind i sit eget indre, som en aftenblomst, uden at tænke på, hvor han var, eller hvad der foregik omkring ham. Det blev alt mørkere og mørkere, tordenskyerne skjulte månen, stærke skrald rullede over hans hoved, ingen regndråbe faldt. En hed vind susede gennem ørken, og oprørte sandet, så Aly idelig måtte lukke øjnene. "Lever der virkelig onde ånder," tænkte han, "som kan skade menneskene? Nej, uskyldigheden er det sande store Salomons segl, som selv ikke den skrækkelige Eblis formår at bryde." Han havde næppe udtalt dette, før et forfærdeligt bælgmørke tvang ham til at stå stille. Pludselig stod himmel og jord i en bleg lue; en takket lynstråle knitrede over hans hoved, og slog ned lige ved siden af ham i et hult træ.

I det samme brast skyllende regn fra skyerne, og Aly styrtede bedøvet af uhyre tordenskrald til jorden. Længe lå han således. Endelig blev alting roligt, og han hævede atter sit hoved. Men hvor forfærdet blev han, da han i den mørkeblå, måneklare nat så en uhyre sort kæmpe stå for sig på heden! Hans uformede hovedknop rakte højt op i luften, og med et stort, blegtfunklende øje i panden betragtede han Aly. Aly ville flygte, men forfærdelsen bandt ham fast til stedet. Skælvende stirrede han atter på den uhyre kæmpe, som han mente ville knuse ham. Hvor glad var hans forundring, da han opdagede, at den frygtelige skikkelse ikke var andet, end en lang kulsort sky, den sidste levning af tordenvejret med et hul i midten, hvorigennem just månen strålede! Denne opdagelse gav ham modet lige så hurtigt tilbage, som han havde tabt det. Han indså, at det hele ikke var andet, end et naturoptrin, der formodentlig ofte gentog sig i denne lumre dal, og som havde givet almuen anledning til overtro. Han skyndte sig nu af sted med nye kræfter og det varede ikke længe, inden han atter med let hjerte gik over Tigerbroen, glad over så lykkelig at have tilendebragt sit eventyr.

Men den sorte Zelulu (for det havde virkelig været ham, der havde sin spøg af at forblinde den selvkloge yngling) stirrede smilende efter ham med det gloende øje, og lo, så det skælvede i ørkenens palmer. Derpå rystede han mankerne på sit uhyre hoved, foldende de store luftmasser af sit legeme i sig selv, og svævede hen over brønden, hvor han forvandlede sig til en skystøtte, og sank pludselig ned med et forfærdeligt hyl. Fra nu af besluttede han at besnære og fordærve ynglingen, som vi vil

bede Allah bevare med, hvad han selv kaldte det store salomoniske segl.

Aly fandt ved sin hjemkomst huset i den største forvirring og bedrøvelse. Hans fader var ikke til stede, og da han spurgte efter ham, kunne ingen svare for suk og tårer. "Hvor er min fader?" råbte han, "er han død? Så bring mig i det mindste til hans lig!" – "Ulykkelige søn!" sagde en gammel slave, "ikke engang hans lig under den grusomme skæbne eder at se. I dette øjeblik modtager han det dræbende slag af skarpretterens hånd; den ædle Ibrahims legeme er måske allerede kastet for ravne og ørne." Aly stod målløs og bleg. Årsagen til denne ulykkelige begivenhed var følgende:

Så billig og god en mand Ibrahim for resten var, bar han dog et uforsonligt had til Hussain, kadi i Bagdad, og denne igen til ham. Man plejede i byen at nævne Ibrahim og Hussain, når man ville give et eksempel på to uforsonlige fjender. De var opdraget i hus sammen efter forældrene og hos en fælles pårørende. Intet er værre, end når mennesker af ganske forskellig tænkemåde er nødt til altid at omgås. Uvenskabet og naget vokser dagligt; samtalen er en evig fejde. Hussain var stolt og mørk, Ibrahim munter og levende. Nu irettesatte de hinanden jævnligt. Hin holdt denne i sit hjerte for en letsindig vellystning, denne hin for en kold selvkærlig. Da de blev ældre, knyttedes hadet fastere. Deres formynder havde en dejlig datter, hvilken de begge, som lemmer af familien havde lejlighed til at se. Ibrahim blev forelsket; han håbede på genkærlighed og faderens samtykke. Men da Hussain med sit gode nemme, sin flid og dristighed svang sig op til en anselig øvrighedsbetjening, fik han – mod Ibrahims formodning –

pludselig den skønne Mirzas og faderens ja. Ibrahim var ude af sig selv. For at hævne sig tog han kort derpå to koner; den ene skænkede ham Aly med tabet af sit eget liv. Mirza levede nogle år med Hussain, inden hun gav ham en datter. Nu gik der en lang tid hen; Mirza døde, og adskillelsen, der køler had såvel som venskab, havde også næsten udslukt den muntre Ibrahims had. Men et tilfælde viste snart, at det endnu var friskt hos den stolte Hussain; og denne opdagelse gød atter en lue i Ibrahims had, som det nu lod til kun døden kunne slukke.

Ibrahim kom for to år siden tilbage fra en rejse, og bragte iblandt andre kostbarheder et indisk guldstof, hvis lige aldrig var set. Hussain hørte tale derom og da hans datter var vokset op til en af Bagdads skønneste piger, satte han sin faderstolthed i så meget som muligt ved alle kunstens og rigdommen midler at smykke dette dejlige barn. Han havde i forbigående set stoffet i Ibrahims bod; men da han ikke selv ville købe det af ham, sendte han en slave til ham med den begæring, at han skulle overlade ham det. Ibrahim betragtede dette som det første skridt til forsoning, og da han var af et blidere sind end Hussain, og meget vel til mode over sin lykkelige rejse, rakte han slaven tøjet uden at tage noget derfor, og lod ham bede Hussain modtage det til en erindring om gammelt venskab. Kort derpå kom slaven tilbage med tøjet, og sagde, hans herre havde fundet sig meget fornærmet over, at en borger vovede at byde kadien foræringer, der altid mere eller mindre måtte ligne bestikkelse. Et sådant forhold kunne ikke finde sted mellem en øvrighed og hans undergivne. Ibrahim skulle sige, hvad han ville have for stoffet; kadien var i stand til at betale det, skønt han ikke årligt, som en kræmmer, slæbte sig rigdomme hjem på

kameler. Dette stolte svar opbragte Ibrahim aldeles. Han tog guldstoffet af slavens hånd, og idet han skælvende sønderrev det, råbte han: "Sig din herre, at således sønderriver jeg de sidste tråde af vort forrige venskab! således oprykker jeg de blomster, uskyldigheden havde virket i vor barndoms gyldne grund med rode!" – Om aftenen sildigt samme dag, som dette var sket, og Ibrahim alt længe havde lukket sin bod, hørte han det banke; han gik hen og lukkede op, men fandt ingen. Næppe havde han sat sig ned, førend det atter bankede; han lukkede atter op, men så intet mere end første gang. Fortrydelig ville han gå ind igen, da det bankede langt stærkere, end de tvende forrige gange. Nu sprang Ibrahim hurtigt hen og rev døren op, i den tanke at tugte den uforskammede, som vovede at gække ham. Idet han åbnede døren, så han en smuk midaldrende kone stå for sig, klædt i sort, med en stok i hånden. "Hvad vil I?" råbte Ibrahim. – "Jeg har en bøn at gøre dig, min søn!" sagde hun. – "Nu da?" – "Jeg har en smuk datter, som skal have bryllup om nogen tid; men jeg er fattig, og kan ikke pynte hende, som hun fortjener. Giv mig det guldstof, som du sønderrev i morges! Det er godt nok endnu til os; for dig har det tabt sin meste værdi. Når vi mister vore gamle venner," blev hun ved, "må vi søge ny blandt fremmede." Ibrahim, som var gavmild, gav hende tøjet. Hun betragtede det opmærksomt og sagde: "Det har lidt stor brøst og bræk. Det vil koste flid og umage at sy sammen igen; dog kan det bedres." Derpå hilste hun Ibrahim venligt, og gik. Han havde aldrig set hende siden.

Fra nu af gav den opirrede Ibrahim sin harme daglig luft i heftige ord mod Hussain; hvad han sagde, blev bragt denne med tilsætninger af tjenstvillige ånder, og den fnysende kadi

lurede kun på en lejlighed til at hævne sig. Denne gaves ham hurtigere, end han selv havde troet. Harun al Raschids menneskekærlige og milde regering, så velgørende den for resten var, havde dog visse henseender ubehagelige følger for ham. Den store hob, som sjældent frivilligt ledes af det gode, havde næppe mærket, at den ikke slavisk behøvede at skælve for den ædle kalif, før den med dumdristig forvovenhed begyndte at dadle hans handlinger og bagtale ham. En tidlang lod han det gå hen som uhørt; men uforskammetheden tog til, al Raschids blod, der, så ædelt det var, dog ikke ophørte at være saracenisk blod, begyndte at koge, og nu kundgjordes pludselig en advarsel, at hvem som understod sig i at laste kaliffens handlinger skulle straffes på livet. Denne forkyndelse udkom et par dage efter Ibrahims hjemkomst, samme morgen, hans søn gik til Babylon. Han havde meget at bestille, blev den hele dag i sit hus, og kom først hen imod aften hen i en khan, hvor han dagligt plejede at tilbringe nogle timer. Han havde ikke talt med noget menneske, og kendte intet til forordningen. Næppe var han trådt ind, før en udråber kom igennem gaden, og forkyndte, at enhver skulle begive sig til side, da Zebeide, kaliffens kæreste hustru, kom forbi med sine slavinder, for at gå i moskeen. Ibrahim, der var oprømt, og just ikke plejede at veje sine ord, sagde. "Man siger, Harun al Raschid er den viseste mand; kan også vel være, at han besidder sjældne egenskaber, men i henseende til kvindfolk er han det skrøbeligste kød og blod, jeg har kendt. Jeg har en søn på tyve år, som i den henseende er ti gange visere end han. Det var bedre," blev han ved, "kaliffen sparede sine kræfter noget mere til sig selv, end at øde dem på sine efterkommere."

Næppe havde Ibrahim sagt disse ord, før han blev grebet af kadiens tjenere, og bragt for Hussain. Man tænke sig den arme Ibrahims skræk, da han hørte sin dødsdom! Han bad Hussain for deres barndoms venskabs skyld at redde ham livet. "Vort venskab," svarede denne koldt, "har du selv sønderrevet. Der er vidner på dine ord; jeg kan ikke redde dig. Alt, hvad jeg kan gøre, er næste divansdag at bringe dig for de troendes behersker, der har befalet at se den første overtræder af sit bud, og at være til stede ved hans henrettelse."

Vi indser nu grunden til det bedrøvelige budskab, der mødte Aly ved hans hjemkomst. Han stod bedøvet af skræk, først en herold fra kaliffen vakte ham. – "Bringer du mig hans gråhærdede hoved?" råbte Aly; "har allerede bøddeløksen blodfarvet de tynde sølvhår?" – "Jeg bringer dig til din fader," svarede buddet; "kaliffen har tilladt ham at tage afsked med sin søn før sin død." – "Han lever endnu!" råbte Aly, og ilede til slottet. Da han kom ind, så han kaliffen på sin trone; foran ham på tæppet knælede Alys fader med bagbundne hænder, et sølvbækken stod i nærheden, og skarpretteren havde allerede uddraget sit brede, skarpe sværd. Aly trykkede sin fader i sine arme. "Jeg kan ikke omfavne dig, min søn!" sagde den gamle, "mine hænder er bundet, men jeg dør for dig. Faderkærlighed lokkede mig hine ord af munden, som berøver mig livet." – "Løs ham," sagde kaliffen, "lad ham omfavne sin søn, før han dør!" Aly kastede sig ind for kaliffens trone: "Giv mig min fader tilbage!" råbte han. – "Jeg beklager eders skæbne," sagde Harun al Raschid bevæget; "men jeg har svoret en ed: Dens blod skal flyde, som fremdeles foragter min højhed og mine velgerninger." – "O, så er der endnu en redning!" råbte Aly. "Er

jeg ikke blod af min faders blod? Lad da mit blod flyde for ham, så falder jeg som et offer for din hævn, og min død løser dig fra din ed!" – "Unge menneske! hvad tilbyder du mig?" sagde kaliffen mørk; "tro ikke at røre mit hjerte med et almindeligt kunstgreb! Hvad jeg har besluttet, står fast, og ved den almægtige Guds navn, dine tårer formår ikke at bøje mig." Aly knælede. "Hug til!" råbte han til slaven, idet han udstrakte sin hals. "Hvad gør du, min søn?" sagde den gamle. – "Jeg efterligner min fader," svarede Aly. – "Nej," råbte Ibrahim, "skån ikke mine korte, regnfulde vinterdage, skån den unge vår, mit barn! der endnu længe kan smykke jorden." – "En gold ørk med en græsselig blodplet," sagde Aly, "hvorpå mit øje evigt ville stirre, var livet mig, hvis du således skulle berøves mig." – "Og din elskede?" sagde kaliffen, "hvor vil hun vende sine hvide hænder!" – "Hersker over de troende! jeg har ingen." – "Hvorledes? Du elsker ej endnu? Har den almægtige elskov endnu ej henrevet dit hjerte?" – "Jeg elsker Gud," sagde Aly, "min fader, dig, min fyrste! selv i min død, for jeg ved, du ellers er god og retfærdig; jeg elsker naturen, menneskene og alt blomstrende; men intet enkelt kvindeligt væsen har endnu vundet min kærlighed." – "Så har jo altså Ibrahim ret." sagde al Raschid smilende; "så er du jo virkelig visere, end kaliffen. Stå op, mine venner!" blev han ved; "ingen af eder skal dø. Ibrahim har ikke overtrådt mit bud; for han kendte det ikke. Han har heller ikke pralet med sin søn på kaliffens bekostning. Min ed fordrer ikke hans blod. Tilgiv mig eders dødsskræk! En fyrste har så sjældent lejlighed til med egne øjne at se ind i det skjulte hjerte. Kun på den store grænse mellem livet og døden forsvinder alle forhold; kun således kunne jeg lære at kende den

dyd hos eder, som jeg nu beundrer. Gå hjem, ærlige Ibrahim! du er af så sund og munter en natur, at denne rystelse ikke vil have farlige følger for dig. Og du, vise Aly!" sagde han smilende, "om et år vil jeg tale med dig igen, og da vil jeg se, om du endnu er lige så vis som nu." Da han havde sagt dette, lod hun dem gå hjem, ledsaget af kostbare foræringer.

Til alt dette var Hussain øjenvidne. Man kan forestille sig, hvorledes denne pludselige udmærkede nåde måtte opflamme hans had, og med hvilken triumf fader og søn begav sig til deres hjem!

Ibrahim levede nu atter roligt med sin søn, som på ny hengav sig til sine studeringer. En dag kom en slave op til ham, og bad ham komme ned; hans fader havde købt ham noget på torvet i dag. Aly gik ned, og forundrede sig ikke så lidt ved at se en lille vanskabning stå for sig i slaveklæder med en højpuldet turban på hovedet, prydet med brogede hanefjer. Han havde en pukkel på ryggen og på brystet, bleggrå katteøjne, hvormed han skelede, og næsen hang ham, som en rødblå drue, ned over munden. For resten var han munter, sund og frisk med samt sine pukler; og med det højre trekantede øje betragtede han Aly opmærksomt, mens det venstre trak sig ind, og stirrede på sin næsekrog.

Mens Aly forundrede sig over dette ideal af menneskelig hæslighed, kunne hans fader ikke bare sig for latter. "Er jeg ikke kommet i en lykkelig tid på markedet i dag?" råbte han; "en time sildigere ville have været for silde, sådan en rift var der om ham. Jeg kan takke min hurtighed for, at jeg fik ham for to hundrede guldstykker. Tænk engang, min kloge søn! du indeslutter dig mellem dine fire vægge, for som en vi at indsuge den højeste

visdom og lærdom; og dog skal denne pukkelryggede slave, der aldrig har haft tid til at sidde inde eller at læse bøger, være så lærd, efter alle kyndiges forsikring, at ingen i hele Arabien eller Persien ligner ham. Man kan også se det på ham, visdommen brækker ud af ham til alle sider, sådan indvortes overflødighed må der være. Tag ham med dig! jeg skænker dig ham, til en medhjælp i dine studeringer og til en lystig adspredelse i dine ledige timer."

Da Aly stod med sin vanskabte slave på sit kammer, og denne så den mængde bøger og papirer, der lå rundt omkring, foldede han sine hænder, og råbte ivrigt: "Den vise Confucius må vel sige: *Salig er den, som kender sin bestemmelses hensigt! den vej, han skal gå for at nå sit mål, stiller sig banet for hans øje. Uvished og tvivl viger fra ham, så snart han betræder denne sti; fred og ro bestrør ham vejen med roser.* Men han må også sige: *Ulyksalig den, som holder træets grene for rødder, dets blade for frugter; som holder skyggen for væsenet og som ikke ved at skille midlet fra hensigten*."

"Hvad vil du sige dermed?" spurgte Aly. – "*Den fordærveligste blandt menneskene, siger Sadi,*" blev den anden ved, "*er en lærd, som ingen nytte gør med sin lærdom. Jeg hører en mølle klapre, men jeg ser intet mel. Et ord uden værk er som en sky uden regn, som en bue uden streng.*" – Aly ville prøve, om slavens kundskab gik over slige læresætninger, som han hyppigt førte i munden; han undersøgte ham, og blev forundret over hans lærdom i den arabiske, persiske, indiske og kinesiske visdom. "Hvad hedder du?" spurgte Aly. – "Da min moder havde født mig," sagde pukkelryggen, "syntes hun, jeg var så god at kende, at jeg intet navn behøvede. Hun troede, man nok kunne skille bukken fra fårene, uden at hun bandt den et rødt bånd om halsen." – "Er du

muhamedaner?" spurgte Aly. – "Muhammed kunne hverken læse eller skrive. Mithra er min guddom. For den bøjer jeg mine knæ, ikke mod opgangen i østen, men mod nedgangen i vesten." – "Så tilbeder du solen?" – "Solen selv er kold, avler først varme med den jordiske luft. Ilden har skønne gule lokker, funklende øjne; den opliver alt med sin kærlighed, og brænder skønnest om natten." – "Et navn må jeg dog give dig," sagde Aly. – "Jeg er lige så lille, vanfør og hæslig, som den berømte Lokman," sagde slaven; "og han var lige så klog og vidste lige så meget som jeg. Æsop gik det ligedan. Mange mener, at disse to har været en. Hvad to var, kunne tre være med. Kald mig Lokman og tro på sjælevandringen! Det er den sparsomste tro, som sætter Skaberen i mindst ulejlighed."

Aly vidste ikke, om han skulle smile eller forarge sig over denne formastelige spøg. Han vidste ikke engang om det var spøg; for alt, hvad den pukkelryggede (som vi efter hans egen begæring vil kalde Lokman) sagde, var blandet med en vis krampagtig alvorlighed, der rigtig nok hyppigst gik over til bidende spot.

Om aftenen læste Aly højt følgende sted i Zoroasters visdom:

Almagtens kraft er til fra evighed.
To engle lystre almagt: Dyd og Last,
Af lysets, mørkets blanding, steds i kamp.
Vandt Dyden sejr, fordobles lysets glans;
Vandt Last, da hæver mulmet sorten hoved.
Slig strid består til Verdens sidste dag.
Da dømmer Allah Last til evig kval,
Til evigt lys og evig glæde Dyd;
Og aldrig blandes lys og mørke mer.

Da Aly var kommet til dette sted, fik Lokman, der var i værelset, så heftigt næseblod, at han måtte gå ud. Aly så ham ikke mere den aften.

Om morgenen tidligt vågnede han ved en sang fra haven, hvortil hans vinduer vendte. Han hørte en skingrende, men veløvet stemme synge følgende:

Våren smiler med det grønne,
Blomsterknoppen rødmer smukt;
Men for alt det friske skønne
Er Alhasis hjerte lukt.

Pigens elskovsfulde miner
Ej bevæge kan hans bryst.
Under styrtede ruiner
Søger han den svundne lyst.

Ej han, som et barn, vil lege
Med en nysudsprungen mø;
Kun hans hjerte kan bevæge,
Hvad der minder om at dø.

Hist på træets gamle stubber
Sidder han, af vemod tung.
Dæk din barm! han hader knopper
Gode glut! du er for ung.

Ej han læbens rose kysser,
Ej han kender kærlighed,
I de længstforfaldne dysser
Lider han, hvad sekler led.

Søde lyst, som en gang kommer,
En gang kun, mens hjertet slår!
Gå; han kender ej din sommer
Mer, end han har kendt din vår.

Aly gik ned i haven, og fandt Lokman siddende under et træ med en strengeleg i hånden. "Synger du også?" spurgte Aly ham. – "Dersom ugleskrig kan kaldes sang," sagde Lokman, "så synger jeg, som skovens befjedrede sanger." – "Din guitar klinger godt." – "Det lærte den af et får, da en ulv slog kløerne i dens indvolde." – "Hvad var det, du sang?" – "En mat vise over et stort emne, gjort af en af de poeter, som bestandig beder os at tage viljen for evnen. Skal jeg synge eder en til?" Aly tillod ham det, og Lokman sang:

Sygelige dårskab, du,
Som i svimle fantasier
Til erindringen dig vier
Uden dåd og uden nu!
Sig, hvad vil, hvor vil du hen?
Til forgangenhed igen.
For at finde, hvad du skatter?
Arme! hvad er da din skat?
Skyggen i en febernat,
Som i drømme kun du fatter.

Om nu virkelig du stod
Hist i østens purpurblod
Stodst du da i morgenrøden?
Her den er, og hist er døden.
Mellem oldtids tågeslud,
Mellem fremtids strålebrud
Kan du kun regnbuen finde.
Nærm dig – og den vil forsvinde.
I dit øje står dens skær.
Altid fjern og altid nær.

Nyd da Livet sundt og stort!
Så har dine helte gjort.
Hæng vemodigt ej ved sorgen,
Drøm ej bort din forårsmorgen!
Livets træ er dig forundt
Frugten gør dit hjerte sundt.
Vogt dig for den skumle stamme,
Som gør støvet alt for viis!
Slangen ler – og Paradis
Lukker sig med vredens flamme.

"Denne sang kender jeg," sagde Aly, "og den har ofte behaget mig; men jeg ved ikke, den taber sit værd, og klinger mig ilde i din mund. Det kommer mig for, som om jeg så slangen i Paradis, der havde slynget sig om *livets* i stedet for om *kundskabens* træ, for at få Adam til at synde." Lokman søgte at skjule sin misfornøjelse ved at gribe vilde, fantastiske toner i strengene.

Aly gik nu ofte ud igen til Tzasers tempel, og Lokman fulgte ham. "Hvorfor går I altid ad denne vej?" spurgte Lokman

engang; "er de andre forstæder ikke også smukke?" – "Jeg kender dem ikke så godt, som denne," sagde Aly. "Disse omgivelser hører aldeles til min barndom; ethvert skridt minder mig om et øjeblik af mit foregående liv, og har for mig noget usigelig kært." Næste dag, da de skulle gå ud sammen havde Lokman aflagt den smukke dragt, Aly hade givet ham, og atter behængt sig med sin gamle lasede slavekjortel. "Hvad er dette?" spurgte Aly; "hvorfor har du taget disse pjalter på igen? Har jeg ikke givet dig en smuk og anstændig dragt?" – "Forlad mig, min herre!" sagde Lokman; "jeg kender ikke min ny dragt så godt, som denne. Disse omgivelser hører aldeles til mit foregående liv; ethvert hul, enhver rift minder mig om et øjeblik deri, og har altså for mig noget usigelig kært." Aly forstod ham, og fandt, at han ikke havde så ganske uret. "Løb hjem," sagde han, "og skift klæder; kom så igen og gå, så vil jeg skifte vej med dig."

De gik nu altså ud sammen af den modsatte port, der vendte mod en anden krumning af Tigerstrømmen. Her var mange private haver, omgærdede af høje mure, men mellem disse dog smukke alléer og stenbænke, til lise for den vandrende. Aly satte sig på en sådan bænk, da han havde vandret noget omkring, og faldt som sædvanlig i tanker. Da han vågnede af sin grublen, ville han spørge Lokman om noget; men han så ham ikke. Han var altså nødt til at kalde flere gange: "Lokman! Lokman!"

Den lille kom frem af en tyk hæk, der stod ved muren. "Kom dog, Lokman!" råbte Aly, "du må sige mig besked om noget." – "Sligt lader sig ikke beskrive, min herre!" svarede denne sukkende; "kom selv og se!" – "Hvad skal jeg se?" – "Just det, som ikke lader sig beskrive. Vil I høre luvslidte lignelser om kinder

som roser, læber som rubiner, tænder som perler, hænder som liljer, en barm som oversneede granatæbler, øjenbryn som regnbuer? Kom selv og se, så vil I finde en uforlignelighed, der, da den er kvindelig, formodentlig ej engang altid ligner sig selv." Aly ilede til busken, hvor han gennem et hul i muren kunne se ind i en dejlig have med herlige vandspring i marmorbækkener. På en græsbænk sad den yndigste kvindeskabning; andre skønne piger omringede hende, således som de blegere himmellys omringer Aftenstjernen. Hendes ungdom blomstrede virkelig med al den glans og med alle de sjældne farver, der ellers i naturen kun findes hos de mest forskellige ting, og som Lokman på orientalsk vis havde opregnet. Men foruden alt dette opdagede Aly en ynde på hendes læbe, en ånd i hendes øje, som hverken rubinen kan funkle eller diamanten stråle. Uskyldighed og barnlig munterhed oplivede hende åsyn; hendes bevægelser var så naturlige og lette som zephyrens; og af den venlighed, der herskede mellem hende og hendes opvarterinder, sluttede Aly sig til hendes huldsalighed. Aly stod henrykt i beskuelsen af denne skønhed. Han troede at se et mirakel fra Himlen, hvilket intet under er, når man ved, at dette var den første kvindelige dejlighed, han havde set uden slør. Pludselig overtrak sig hans ansigt med en høj rødme. Han skælvede, idet han forlod muren med vaklende skridt, og vinkede ad Lokman, at han skulle følge ham. Denne kunne ikke holde sig fra atter at kigge ind, og mærkede nu, at slavinderne var beskæftiget med at afklæde den skønne. De lange hår rullede allerede ned over de blottede skuldre, og det hvide lin flagrede løst om det dejlige nøgne bryst. Tjenstvillige hænder løste den smækres bælte. På alle

tilberedelser var det klart, at hun ville betjene sig af det kølige bad i aftenstunden. "Herre!" råbte Lokman, "bi dog for Allahs og Profetens skyld, og drik skålen ud; det bedste ligger på bunden." Aly tog ham forbitret ved armen, og kastede ham til side. "Disse uskyldige ynder," sagde han, "skal ikke vanhelliges af kærligheds flammende, mindre af vellystens skelende blik." – "O, I er ikke klog!" råbte Lokman, og fulgte ham fortrydeligt, "I kniber læberne sammen for manna i ørken, I forsmår en kølig drik på heden, når den bydes eder. I er ingen muselmand, en muselmand er vellystig, og elsker sanselige glæder: Profeten har tilladt ham dem i denne, lovet ham dem i den tilkommende verden."

"Profeten har ikke befalet, hvad han har tilladt," sagde Aly. "Som englen tog den sorte dråbe ud af hans hjerte, hvori spiren lå til den djævelske sæd, så kan også dydens engel rense ethvert menneskes hjerte." – "I er ingen muselmand," sagde Lokman, "hverken krig eller elskov begejstrer eder." – "Nej," svarede Aly, "men heltemod og kærlighed." – "Rejs til det tågede Europa!" råbte Lokman; "I er ingen asiat; nazaræeren fra Betlehem har forført eder. Eders dyd er ikke dåd, kun afholdenhed; eders liv er en langsom forberedelse på døden."

Aly tav af fortrydelse, og gik; dog glemte han snart Lokman. Den skønne pige på græsbænken svævede stedse for hans øjne i sin hele ynde; men så levende som han så hende, ønskede han dog intet mere, end at forfriske sig indbildningen ved et virkeligt Gensyn.

Han kunne næppe vente til næste dags aften; da den kom, gik han (uden at tage Lokman med), ikke til Tzasers tempel, men til stenbænken og havemuren.

Han satte sig først på bænken, og eftertænkte, hvem denne have kunne tilhøre. Derpå gik han nogle gange op og ned ad alleen mellem murene; og da han ingen så, kunne han ikke holde sig fra at standse ved hækken, ja til sidst fandt han sig drevet til at gennembryde den, og at se ind igennem hullet på muren. Han så intet; haven var forladt, alting stille. På græsbænken lige over for ved vandet lå en rose. Aly ønskede sig den. Han forestillede sig, at hun havde plukket den, at den var faldet af hendes bryst. "Mon hun dog ikke skulle komme?" tænkte han, og gik atter et par gange op og ned; derpå gjorde han igen et forsøg med at se ind.

Som han stod allerbedst, pikkede der ham pludselig nogen sagte på skulderen; han vendte sig om, og en venlig midaldrende kone stod for ham. "Hvad ser I efter, min unge herre?" spurgte hun ham smilende. Aly var forvirret. – "Jeg vil spare eder svaret," fortsatte hun; "eders lille dværg har været her i morges tidlig, og talt med mig om alt. Min frue ønsker lige så meget at se eder, som I at se hende." Uden at vente svar, tog hun Aly, som forvirret fulgte, ved hånden, og ledte ham ind gennem den åbentstående havedør i en tæt løvhytte, hvor hun forlod ham ved udgangen. Den skønne Gulhyndy kom ham i møde iført et tyndt sort taftes klædebon med korte ærmer, der forhøjede den naturlige fyldige hvidhed af hendes arme, hænder, hals og bryst. Hendes hår fløđ hende i lange fletninger ned ad ryggen; et bredt bælte besat med ædelstene slyngede sig om hendes smalle midje.

"Du vil forundre dig, min herre!" sagde hun med naturlig utvungenhed, "over at være bragt så pludselig til en ung kvinde, du ikke kender. Jeg må skynde mig, jo før jo hellere at sætte dig

ud af en tvivl, hvori du muligvis kunne være, til skade for mig. Vid altså, at ingen årsag, hvorfor jeg eller du behøver at rødme, driver mig til at gøre dit bekendtskab. Dette raske skridt sker, som den eneste mulige måde, hvorpå jeg kan lære et menneske at kende, hvis åndrige samtaler og behagelige omgang jeg så længe har ønsket, at jeg umuligt længere kunne modstå fristelsen, da tilfældet kom mine ønsker i møde. Du må desuden vide, det er ikke første gang, vi ses; vi har allerede længe kendt hinanden."

Aly forundrede sig mere og mere; han vidste ikke, hvad han skulle svare. Den skønne tog et langt uigennemsigtigt slør, som lå i nærheden, der kun havde en smal rift for ansigtet, kastede det over sig, gik nogle skridt frem og tilbage, og sagde derpå: "Kender du mig nu?" Aly studsede; det var hans ubekendte veninde fra Tzasers tempel. "Jeg er vis på, at du nu kender mig," sagde hun; "mit navn er Gulhyndy, jeg har alt længe kendt dig, og bedre, end du tror. En from dervish, med hvem jeg dagligt taler i templet, har fortalt mig meget godt om dig. Jeg kan ikke nægte," blev den skønne Gulhyndy rødmende ved, "hvad han forsikrede mig, lader dit udseende til at holde. Min amme (den kone, som lukkede dig ind, og som var mit daglige følgeskab) er en kristinde. Hun har haft stor indflydelse på min opdragelse. Jeg kan ikke andet end beundre den måde, hvorpå frankerne behandler deres kvinder. De udvikler ikke blot deres anlæg for det sanselige, men deres ånd. Vi stakkels araberinder er fordømt til at sidde som fanger i buret uden kundskab og sjælsforædling. Men jeg kan ikke holde det ud. Min gode Maria har begyndt min opdragelse; og jeg beder dig, ædle unge muselmand, som i forstand og indsigt så langt overgår dine

jævnlige! at fuldende den. Din dyd, der er så bekendt, som din indsigt, forsikrer mig om, at du aldrig vil bringe mig til at fortryde et skridt, som fornuften billiger, om jeg end, som en bly pige, selv er nødt til at rødme derover."

Det var umuligt andet, end at disse ord måtte gøre indtryk på Aly. "Elskværdige ubekendte!" råbte han, "ved den evige Allah sværger jeg dig: Jeg skal stræbe at gøre mig værdig til dine gode tanker og aldrig misbruge din tillid." – "Nu kommer det kun an på at udfinde en maske, hvorunder jeg dagligt kan se dig. Spiller du noget instrument?" – "Jeg forstår at skille på guitar," svarede Aly. – "Fortræffeligt!" råbte Gulhyndy; "min fader har lovet mig, at jeg skulle lære dette instrument, der mindre er bekendt i Bagdad, end det burde. Han har tilladt mig i min ammes nærværelse at modtage daglig en times undervisning af en frankisk slave. Denne slave må du være. Vil du det?" – "Skønne Gulhyndy!" sagde Aly blussende, "jeg er allerede din slave." Gulhyndy rødmede. "Du sætter dig alt i din karakter; du siger mig artigheder," sagde hun. "Det er en fejl, frankerne har; i så henseende står vi østerlændere over dem; vi siger rent ud vor hjertet mening." – "Det gør også jeg," sagde Aly, "jeg har ikke fornægtet min natur." – "Nu atter?" råbte Gulhyndy. "Jeg mærker, du er sleskere, end jeg havde tænkt; jeg har måske gjort ilde i at komme dig så oprigtigt i møde." Disse ord bevægede den forelskede Aly. "Hvormed skal jeg bevise dig mit hjertes oprigtighed?" råbte han. – "Nu, nu," sagde Gulhyndy leende, "det var ikke så slemt ment. Vær ikke bedrøvet; jeg tror dig jo nok, ellers havde jeg ikke handlet som jeg har."

Nu blev det afgjort, at Aly skulle skaffe sig en frankisk dragt, således som de frigivne slaver brugte, og komme igen næste

dag med en guitar. Han tog afsked, og Maria lukkede ham ud. Hun bad ham undskylde Lokman, som af iver for sin herre havde handlet uden befaling. Den henrykte Aly lovede det. Han spurgte hende, hvem hendes herskerinde var. – "Så kær som hendes og din lyksalighed er dig," sagde Maria, "så spørg aldrig om, hvem hun er. Lad det være dig nok, at hun hedder Gulhyndy. Hun ved ikke mere om dig, end at du hedder Aly. Det øjeblik, begge vidste mere, ville vende al eders glæde til bedrøvelse." Aly måtte sværge hende, at han ville undgå at vide mere. Han ilede nu hen at købe en skøn guitar, og ventede utålmodigt næste dag på den time, der atter åbnede ham døren til hans jordiske Paradis.

Den kom; han trådte ind i haven, og blev ført i løvhytten som i går; kun at Maria i dag forblev til stede og holdt sig i nærheden af indgangen til den lange løvsal, der hvælvede sig langs med havemuren. Gulhyndy kom ham i møde med langt større pragt, end sidste gang. Hun var på persisk vis iført tynde brogede silkeklæder, der hang løst om legemet uden bælte. Det skønne ansigt var omsvøbt med mange rader ægte perler og stenbesatte spænder. På hendes fingre havde hun diamanter, indlagte i sølvringe (for muhamedanerne tør ingen bære af guld). De grønne strømper sluttede sig yndigt om de velskabte ben; og på de små fødder havde hun gyldne sko. Hun smilede, og sagde: "Tro ikke, kære Aly! at jeg har iført mig denne dragt af forfængelighed. Min fader, son ynder pragt, har nylig været hos mig, og jeg fik ikke tid til at omklæde mig inden du kom. Bi et øjeblik, så skal du straks se mig her igen, som i går. For denne prydelse er ikke selskabelig; jeg kan ikke dreje mit hoved for ædelstene, og ikke bevæge fingrene for ringe. Din lærling må

være naturligt klædt, når hun skal modtage undervisning på den skønne strengeleg, som jeg ser du har bragt med dig." Da hun havde talt disse ord, gik hun bort med Maria. Aly stirrede efter hende; og skønt han ønskede at se hende i den simplere dragt, måtte han dog udråbe med Højsangen, da han så hende træde ud af løvhytten i de rige prydelser: "Hvor dejlig er din gang i skoene, du fyrstedatter! Dine kinder står livsaligt i spænderne, og din hals kæderne. Dine øjne er som dueøjne mellem dine fletninger. Din rankhed er som palmetræet, og din barm som vindruerne. Min due i klippekløften! vis mig atter din skabning, lad mig høre din stemme, for din stemme er sød og din skabning er elskelig."

Det varede ikke længe, før hun kom igen i det sorte klædebon. Hvor langt dejligere så hun således ud! Mellem barmens svulmende halvdækte hvælvinger, som blindede Aly øjne med deres sne, hang en rubin, der var blodrød af forbitrelse, fordi den måtte stå tilbage for hendes læber. En sølverlilje slyngede sig gennem hendes lokker. Hun tog guitaren i hånden og sagde: "Lad os ikke spilde tiden! Du skal ikke have taget den med forgæves; du må virkelig lære mig at spille." – Aly måtte vise hende fingersætningen. Hvor skælvede han ved at berøre de hvide hænder, ved at tage om de trinde fingre! Hun glædede sig som et barn, ved at kunne gribe de første akkorder. "Hvilken godhed ligger der i grundtonernes samklang!" råbte hun. – "Skønne Gulhyndy!" sagde Aly, "de hellige syv toner klinger lige så himmelsk i deres naturlige forhold, som de hellige syv farver stråler os fra regnbuen. Alt, hvad vi hører og ser, er ikke andet end gentagelsen og omskiftningen af disse." – "Hvorfor har dog Profeten forbudt instrumenternes lyd i

templerne?" spurgte Gulhyndy. – "Menneskestemmen," sagde Aly, "er det skønneste, Gud værdigste instrument. Profeten har troet at burde ofre Allah det bedste. Vi, skønne Gulhyndy! vil ikke forsmå strengelegen i det jordiske liv; for den understøtter og hæver den svage røst, den forbinder mennesket med naturen."

Det var aften, og solen dalede; den kastede sit sidste skin over muren ind i løvhytten. "Vi må nu skilles ad," sagde Gulhyndy, idet hun rakte ham guitaren, "spil og syng mig til afsked en sang!" Alys øjne hvilede på aftenrøden, han præluderede længe i hulde toner, derpå hævede han sin røst således:

Ton, søde strenge! tolk med eders klang
    Hvad ej min sang
Formår at ytre for min Skabers trone;
Kling hulde lyd! et ekko af min røst,
    Og smelt mit bryst
Og understøt min andagt med din tone.

Tolk, som i træet i den dunkle dal
    En nattergal,
Din kærlighed, mens al naturen sover!
Lad risle, som i aftensolens blod
    Den klare flod,
Med sød vemodig svulmen dine vover!

Hvad intet sprog at tolke var i stand,
Du tolke kan;
Forstå't så vidt, som himlens bue hvælver.
Når læben bæver og det fulde bryst,
Er ordet tyst;
Men strengen toner saligt, når den skælver.

Aly havde nu således flere gange lejlighed til at se Gulhyndy, og hver dag blev hun ham elskværdigere. En gang fandt han hende bleg og forgrædt. Maria måtte gå bort. "Skønne Gulhyndy!" spurgte han med deltagelse, "hvad fattes dig?" – "Jeg vil sige dig det, Aly!" sagde Gulhyndy, "jeg må. Tilgiv en stakkels pige, som ingen ven har på Jorden! Den ædle sjæl, der lyser af dit ansigt, gav mig fra første øjeblik, jeg så dig, mod til at fortro mig til dig. Når du har hørt mig, vil du bedre endnu kunne begribe, hvor nødvendigt det var mig at søge dit råd og din fortrolighed." Aly hørte efter med begærlighed, og Gulhyndy talte:

"Min amme, har jeg sagt dig, er en kristen; hun har et godt hjerte, har haft megen del i min opdragelse, jeg har hende meget at takke for. Kun i én ting har jeg fra min tidligste ungdom ikke kunnet føje hende: Hun har villet omvende mig til den kristne tro; men den lærdom, min moder gav mig som barn, har lukket mit hjerte for hende overtalelser. Dog har hun ofte sat mig i stor urolighed; og skønt det ikke er lykkedes hende at omvende mig til sin religion, så har hun dog gjort mig vaklende i min egen. Profeten, siger hun, udelukker den kvindelige del af menneskene fra sin himmel. Hvad stræber du efter? I dette liv behøver du ingen overnaturlig hjælp, og i det andet liv er den dig nægtet. Men selv i dette, hvad er du blevet

ved Muhammeds grusomme indretningen? Før dit giftermål – en indespærret fugl i buret, og når du er gift, en ulykkelig kvinde, som deler en vellystig tyrans gunstbevisninger med hundrede andre. Følg mit råd, tag dine juveler og flygt med mig til Europa! Min familie er stor og lykkelig, mit land smukt og frugtbart, dets kvinder i den højeste agtelse. Mange ynglinge ville kappes om at behage dig og kalde sig lykkelige ved at få din hånd. Den kristne kirke optager dig med glæde som en elsket datter i sit skød, og hisset venter dig den evige salighed."

Gulhyndy holdt et øjeblik inde, for at høre, om Aly ville sige noget; da han tav, og med venlige miner opmærksomt betragtede hende, blev hun ved: "Jeg ville måske ikke have været stærk nok til at modsige hendes overtalelser, hvis ikke en forunderlig omstændighed var kommet mig til hjælp. I en søvnløs nat da jeg med foldede hænder lå på mit leje i den ængsteligste kummer og samvittighedsangst, faldt jeg pludselig i den sødeste slummer. Jeg drømte, at loftet adskilte sig i mit kammer, og at der nedsvævede en yndig fe til mig på en rosensky, som opfyldte værelset med vellugt. Hun var klædt i en himmelblå silkekjortel, over hvilken stod et gennemsigtigt flor, indvævet med sølvstjerner. På hendes hoved havde hun en krone af diamanter, og et scepter af smaragder i sin hånd. Hun bøjede sig over mit hovedgærde, berørte mit hoved med sit spir, og sagde: "Vær trøstig, min datter! flygt ej, og fornægt ej din tro. Dyden er en blomst, som vokser under enhver himmel. Vær trofast, uden at forsage! Jeg lover dig en ungersvend, som skal elske dig alene og være dig tro; han skal være af Ismaels stamme, som du, og bo i dine pauluner." Da hun havde sagt dette, forsvandt hun. Jeg har ofte set hende siden, når jeg var

bespændt; hun svævede da blot ned, og betragtede mig et øjeblik smilende, hvilket gav mig styrke for mange dage. Men i to måneder har jeg nu ikke set hende; og Maria trænger dagligt ind på mig. Således traf jeg dig i min nød. O, Aly! forlad ikke den frygtsomme hind, der tager sin tilflugt i dit læ."

Hvorledes skulle det været Aly muligt, længere at tvinge sine følelser? "Gulhyndy!" råbte han, "denne ungersvend har du allerede fundet, som den gode fe lovede dig, dersom du vil nøjes med min kærlighed og min troskab." – "Aly!" sagde Gulhyndy skælvende, "lad ikke medlidenhed for en ulykkelig bringe dig til at tro, at du elsker hende." – "Jeg har hidindtil ikke vidst, hvad elskov var," svarede Aly; "men dersom det er en følelse, som fortrænger enhver anden, og gør den kære genstand til det eneste ønskelige på Jorden, så elsker jeg dig." Gulhyndy kunne ikke tale; hendes arme omslyngede den lykkelige, og han drak den sødeste salighed i det første kys. – "Men, Aly!" sagde hun, efter at de havde fattet sig af den voldsomme glæde, "du må dog flygte, dog forlade dit fædreland, hvis du elsker mig. O, Allah! hvor kan jeg fordre det af dig," sagde hun sukkende. "Nej, nej! jeg handler mod min gode fes varsel. Hun lovede mig en bejler, med hvem jeg ikke behøvede at flygte; som skulle bo med mig i mine pauluner. Ak, Aly! det er umuligt med dig og uden dig er Verden mig intet." – "Fat mod, min Gulhyndy!" sagde Aly; "min fader er en rig, anselig mand. Jeg kender ikke din, men han vil intet have mod vort giftermål, når den rige Ibrahim beder om dig til sin søn, og bringer den forlangte brudegave."

Han havde næppe talt disse ord, før den forskrækkede Maria kom hurtigt løbende, og råbte: "For Guds skyld, mine børn!

fatter eder, så kært eders liv er eder. Din fader kommer," råbte hun til Gulhyndy. "Spil!" sagde hun til Aly. Aly tog guitaren, og havde næppe grebet nogle toner, før Hussain Kadi hurtigt trådte ind i løvhytten. Man kan tænke sig Alys forfærdelse! Guitaren var nær faldet af hans hænder. Hussain betragtede ham opmærksomt. "Er det den græske slave, min datter!" spurgte han, "som din amme har skaffet dig til undervisning i musikken?" – "Ja, min fader!" skælvede Gulhyndy. – "Du er rørt? Du har grædt? Hvad vil dette sige?" – "Min fader! han har nylig spillet og sunget en sang for mig, som inderligt har bevæget mig." – "Er han slig en mester i at opvække følelser?" sagde Hussain. "Spil, kristenhund!" sagde han, idet han vendte sig til Aly, "lad os se, om du også kan bevæge mig." – "Tilgiv din slave, min herre!" sagde Aly, "følelser lader sig ikke befale. For at den hulde kunst skal kunne gøre sin virkning, må stemningen i forvejen være hos høreren." – "Du forstår altså at stemme i forvejen?" spurgte Hussain, idet han betragtede Aly opmærksomt med et gennemborende blik. Aly tav. "Er du en frigiven slave?" – "Ja!" – "Hvem har været din herre tilforn her i Bagdad?" Aly nævnte et navn. "Du ser mig mere ud til at være en araber end en franker," sagde Hussain med betydeligt eftertryk. – Aly ville tale. – "Ja, det er så!" råbte Hussain, "jeg kender det forhadte ansigt, de afskyelige træk igen." Han greb bleg til sin side, men savnede sit sværd. "Bi et øjeblik," sagde han med tilsyneladende kulde, "jeg skal straks være hos dig igen." Han løb ud af løvhytten og klappede i hænderne ad en slave. Da endnu ingen kom, skyndte han sig op til huset. Aly og Gulhyndy var i den yderste fortvivlede. "Kom, min elskede!" råbte hun, idet hun omfavnede ham; "kun igennem sin datters hjerte skal

han finde vejen til dit." – "Det er intet hårdt skjold," råbte en hæs stemme oppe på muren. "Kom, min herre! red eders liv, og erkend eders tjeners troskab." – Aly kastede sit blik i vejret, og så Lokman siddende skrævs over havemuren med en strikkestige, som han hurtigt kastede ned til ham. Aly omfavnede sin elskede, og søgte en redning, der ligesom kom ham fra Himlen. Han stod pludselig på den anden side af muren med Lokman, der med en forunderlig hast bragte ham om et hjørne i skjul under nogle tykke buske. Da det var ganske mørkt, skyndte han sig hjem med Lokman, takkende ham for hans troskab og for hans kække mod.

Det første, han derpå gjorde, var at tale med sin fader, og at åbenbare ham sine hændelser. "Dersom I har eders søn kær," sagde han til sidst, "så overvind eders had, gå med mig til Hussain, begær hans datter for mig, ræk ham hånden til forlig, lad eders børns kærlighed forvandle eders fjendskab til venskab!" – "Er det muligt, min søn?" sagde Ibrahim; "kan en lidenskab så aldeles henrive dig, at du glemmer ganske derover, hvad du skylder din fader? Du kan forlange, at jeg skulle fornedre mig for din fornøjelses skyld?" – "Er det da at fornedre sig, at forsone sig med sin fjende?" spurgte Aly. – "Jeg har éngang gjort et skridt til forsoning," sagde Ibrahim, "som blev skændigt afvist, og jeg har svoret ved den almægtige Allah, så vist som guldstoffet blev sønderrevet, at Hussain nu for evigt skal være revet fra mit hjerte. Fat dig, min søn! tving din lidenskab. Der er skønne piger nok i Bagdad. Jeg er rig og kan købe dig dejlige slavinder. Men tænk aldrig på en forening med Hussains blod; det var en forening mod naturen, din bryllupsdag ville blive din faders dødsdag."

Alt hvad Aly bad og overtalte, så hjalp det ikke; den ellers blide Ibrahim blev så opbragt, som han aldrig havde været mod sin søn, og han vendte ham ryggen med de ord: "Ti, og glem din dårskab, hvis jeg ikke skal forbande det øjeblik, din moder fødte mig dig til verden. Den, der elsker Hussains datter, kan ikke elske mig; jeg må betragte en sådan som min fjende, der har lagt råd op imod mig."

Aly var alene, han var i fortvivlelse. Lokman nærmede sig ham. "Hvad er I bedrøvet over?" spurte han. – "Skæbnen nægter mig min lyksalighed på Jorden," sagde Aly. – "Hvornår har skæbnen nægtet eder den?" spurgte Lokman; "det må have været, da jeg ikke var til stede." – "Gå bort!" råbte Aly, "er jeg ikke ulykkelig nok, at du endnu altid blot skal komme til mig med din spot?" – "Jeg kommer ikke altid blot med spot," sagde Lokman. "jeg kommer også undertiden med strikkestiger." – "Tilgiv mig!" råbte Aly, "smerten bragte mig til at glemme din velgerning." – "Nej," svarede Lokman, "jeg tilgiver alt, kun ikke enfoldig hjælpeløshed." – "Og er jeg da ikke hjælpeløs?" – "Ingen kan hjælpes lettere end I, når i selv vil." – Aly betragtede ham forundret. – "Spøger du eller er det dit alvor?" råbte han; "er der en vej til redning? Tal!" – "Har I da rent glemt kaliffen og hans nåde?" spurgte Lokman. – En stråle af håb faldt i Alys mørke sjæl. – "Gå til kaliffen," sagde Lokman, "åbenbar ham alt! Det vil fornøje ham; det vil smigre ham, at I endelig også er fanget i kærligheds net. I har fundet nåde for hans øjne; han vil le, og give sine befalinger; et ord af ham er grundvolden til eders lykke." – Aly var henrykt. Dog sagtnedes hans glæde ved nøjere eftertanke. Han tænkte på Hussains harme og hævngerrige sind. "Skal jeg gå, må jeg gå straks," sagde han; "i morgen er det

for silde. Han er ond, han er kadi, og har magt til at sætte sine onde forsætter i værk." – "Så gå endnu i aften," sagde Lokman.

Aly svøbte sig i sin kåbe, og gik. Det var allerede temmelig silde; men det var smukt vejr, og månen skinnede. Da han kom til paladset, så han det funkle med utallige lys, og hørte musik. "Ak," tænkte han med et bange hjerte, "kaliffen giver en fest i aften; der er intet håb om at få ham i tale, og i morgen er det for silde." Hvad han troede, blev stadfæstet af dørvogterne ord; de sagde: Kaliffen talte ikke med nogen så silde; han måtte komme igen i morgen. En af dem sagde: "Hvad kan denne fremmede have at tale med kaliffen om? Hvorfor har han svøbt sig i den store kåbe, og kommer ved nattetide? Forvirring er i hans ansigt. Hvis det var en forræder som ville myrde kaliffen i en hemmelig samtale? Jeg holder det for bedst at vi bringer ham til kadien, at han bliver i hans hus i forvaring i nat; i morgen kan man jo lade ham los igen, hvis han findes uskyldig." Dette forslag samtykkede adskillige af de andre. "Det er ikke første gang," sagde de, "sligt forsøg er gjort. Kaliffen er for højhjertet til mistanke; men det er hans tjeneres pligt at sørge for hans sikkerhed. – Man kan tænke sig Alys forskrækkelse, da allerede nogle af vagten lagde hånd på ham for at bringe ham til Hussain. I sin forvirring rev han kappen til side og råbte: "Jeg er Aly, Ibrahims søn. Kaliffen kender mig og har vist mig udmærket nåde. Jeg har noget vigtigt at tale med ham om; og ville pådrage eder hans højeste unåde, hvis I behandlede en fredelig borger som en foragtelig løsgænger. Til lykke for Aly kendte en af vagten ham; på dennes ord lod de andre ham gå, med den forsikring: Det var umuligt i aften at tale med kaliffen, han måtte komme i morgen igen.

Aly gik nu i sin forvirring en lang tid op og ned ad gaderne. Han kunne ikke komme til at anråbe sin eneste redningsmand; han ville ikke med uforrettet sag vende tilbage til sin forbitrede faders hus. Han havde alt at frygte af den opbragte kadi. I denne sorg satte han sig på en bænk ved Tigerfloden.

Han hade ikke siddet længe, før han så tre gamle dervisher med langsomme skridt at komme op ad gaden. De hilste ham; men han blev det næppe va'r. Den ene nærmede sig ham, og satte sig hos ham, mens de andre fortsatte deres vej. "Bliv ikke vred, min herre!" sagde oldingen, "at jeg, uden at kende eder, tiltaler eder så frit; men når man intet bekendtskab har, så må man gøre sig det. Vi er dervisher fra Basra, kommet for at tale med kaliffen i et vigtigt ærinde. Uheldigvis er vi kommet for silde; han giver en fest i anledning af en ny slavinde, han har fået i sit harem, og vi har måttet forlade slottet med uforrettet sag. Vi havde håbet at kunne sove i slottets forgård i nat, men denne gæstfrihed er af omsorg for kaliffens sikkerhed heller ikke mere tilstedt. Nu har vi vandret om over en time, og endnu ingen plads fundet i noget herberg. Jeg er den ældste og den trætteste. Tillad mig at hvile lidt ud hos eder; måske mine staldbrødre imidlertid er heldigere med at finde husly."

"Det gør mig ondt," sagde Aly, "at jeg just i aften aldeles ikke er stemt til at more nogen med mit selskab; men hvis i går til min faders hus" (han nævnte ham navnet og gaden), "så vil han med gæstfrihed modtage eder og gerne beholde eder hos sig, så længe I er i Bagdad. Vil I gå med, skal jeg vise eder vejen. Det er desuden ikke godt, at vi opholder os så længe på gaderne; for kadiens tjenere har befaling om at gribe alle dem, som findes der over en vis tid om natten." – "For kadiens tjenere har vi

ingen nød," sagde dervishen; "kadiens tjenere gør sig i aften til gode i anledning af den lykke, som hans datter nyder." – "Hvad vil I sige dermed?" spurgte Aly. – "Ej!" sagde dervishen, "det er jo just hende, som er bragt til kaliffen; det er for hendes skyld, festen holdes. Dersom den kærlighed varer ved, som kaliffen blev optændt af ved at se hende første gang, så kan hun gøre sig håb om at blive optaget mellem hans kæreste hustruer." – "Det er umuligt," råbte Aly. – "Det er vist og sandt," blev den gamle dervish ved. "Faderen har selv bragt hende til kaliffen, og udbedt sig det som en nåde for sin troskab, at han ville optage hende mellem sine slavinder endnu i aften og gøre hende til sin medhustru endnu i nat." – "Hvad?" råbte Aly. "Ha, jeg må tale med kaliffen; han må give mig hende tilbage. Jeg nedhugger vagten, hvis den sætter sig til modværge; jeg nedhugger kaliffen, og derpå hende og mig selv." – "Unge menneske! er I rasende?" sagde oldingen; "vil I begå den skammeligste gerning? vil I myrde de troendes behersker? Den blotte ytring er jo allerede den højeste majestætsforbrydelse." – "Jeg går," råbte Aly fnysende; "jeg kan dø med Gulhyndy, men jeg kan ikke overleve hendes og min vanære." – "Hvad vanære?" sagde dervishen; "må det ikke være hende den højeste ære, at sluttes i Harun al Raschids arme?" – "Himmel og jord!" råbte Aly, og ville bort. – "Bi dog et øjeblik," sagde den gamle; "saml eders fornuft, kom til eder selv igen! Er det muligt," blev han ved, "at én og samme by kan indeslutte to mennesker af så yderst forskelligt sindelag? Eder har en hurtig forelskelse gjort til en blodgerrig tiger, og der er en yngling her i byen, ved navn Aly, der skal være et sådant mønster på koldsindig afholdenhed og fornuft, hvad kærlighedssager angår, at hans rygte endog er nået til os i

Basra." – "Denne Aly er jeg selv, råbte den ulykkelige." "I Aly? Umuligt! Aly er jo vis." – "Den højeste visdom er kærlighed," råbte Aly. "Men hvad står jeg her og spilder tiden hos eder og imidlertid – ha!" Han rev sig løs fra den gamle mand, og ville til slottet. "Siden det da er eder," sagde dervishen, "og I har sådan hast, så vil jeg ikke opholde eder. Men dersom lidenskaben tillader eder at høre et fornuftigt ord, så hør: I har, uden at kende os, tilbudt os nattely; derfor er vi eder forbindtlighed skyldige. Som fromme mænd er det desuden vor pligt at hjælpe enhver rettroende med hvad vi formår. Jeg ser hisset mine staldbrødre komme tilbage. Hør mig: Følg med os! Vi vil bringe eder til kaliffen. Jert forsæt, at nedsable kaliffen, er en afsindighed, som I selv med en dråbe koldere blod må forkaste. Vi vil gå med eder. For at få adgang, vil vi sige, at vi kommer fra statholderen i Basra om vigtige ting. Når vi da står for kaliffen, vil vi som religionens og dydens talsmænd kaste os for hans fødder, og udbede os eders brud. Måske rører vi ham. Måske røres han af eders tilstand; hvis ikke, er der jo endnu tid til at gøre alt, hvad fortvivlelsen byder eder."

Aly takkede den gode dervish for hans tilbud. De to andre blev snart underrettet om det nødvendige, og var straks lige så villige, som den første; men det kostede dem meget, at få Aly til at samtykke, der, så forstyrret han var, dog indså, hvad de for hans skyld udsatte sig for.

Det kostede dem ikke meget, at komme ind; da de havde talt et par ord med vagten, lod denne dem straks gå, og viste den ældste dervish ærbødighed. Man førte dem op gennem flere værelser i en prægtig sal, klart oplyst af utallige vokslys, med kaliffens trone i baggrunden. Salen var fuld af unge kvinder,

som forlystede sig med spil og dans; men Alys øjne kunne endnu hverken opdage kaliffen eller Gulhyndy. "Hvor er de?" sagde han blegnende til den ældste dervish. – "Kaliffen er formodentlig gået ind i sit eget værelse med sin unge brud," sagde denne. "Arme Aly! jeg frygter, vi er kommet for sent." Aly svimlede; i det samme gav den gamle dervish sig til at le højt, tog sin hætte af hovedet, lod sin kappe falde, og stod nu som Harun al Raschid for Aly i sin fyrstelige pragt. "Vise Aly!" råbte han, "skal jeg *således* se dig her igen, i en tilstand, hvori du ikke er et hår visere end din kalif?" Med disse ord tog han ham ved hånden, og førte ham ind i et sideværelse, hvor hans Gulhyndy straks kom ham i møde. "Modtag din brud af min hånd!" sagde han; "hun er din, og jeg opgiver ganske min ret til hende. Dog vil jeg ikke handle egenmægtigt i denne sag; jeg har sendt bud efter eders fædre, og håber at overtale dem til at samtykke." Han havde næppe talt disse ord, før man allerede bragte Hussain og Ibrahim.

"Hussain!" sagde kaliffen strengt, "jeg har årsag til at være højligt fortørnet på dig. Du har ikke bragt mig din datter for min skyld; du har brugt mig som et middel til din hævn. For at hindre Alys og Gulhyndys forening har du ofret mig denne pige, som ville have været ulykkelig, dersom ikke fortvivlelsen havde givet hende mod til at åbenbare mig alt. Giv dit samtykke! Det er den eneste måde, hvorpå du igen kan vinde min nåde."

"Hersker over de troende!" svarede Hussain, "du har magten, men du er god og retfærdig, og vil ikke misbruge den. Fra det første øjeblik, jeg så min datter ville blive skøn, besluttede jeg, at hun enten skulle tilhøre dig, eller ingen. At jeg så pludseligt blev nødt til at fuldføre min beslutning, var denne ynglings

skyld, en søn af min afsagte fjende, der ikke har forlangt min datter til ægte, men har lumskeligt sneget sig ind i mit hus, for at forføre hende. At jeg gav dig, hvad jeg troede for godt til nogen anden, kan umuligt fortørne dig. Du er dit folks fader, og vil ikke i unåde forskyde din slave, som i sin nød tager sin tilflugt til din beskyttelse."

"Jeg kender den hele sammenhæng", sagde kaliffen, "Gulhyndy har fortalt mig alt, og jeg ved, hun har underrettet dig om det samme. Gør ingen udflugter! Min vilje er, at du og Ibrahim skal forliges, og gøre eder selv og eders børn lykkelige."

"Min højeste ulykke," svarede Hussain, "ville denne forening være. Døden er mig kærere. Jeg beder dig, min herre! dersom jeg har vist dig nogen troskab og flid i min lange tjeneste, så beløn den med ikke at berøve mig mine faderrettigheder, berøv mig ikke viljen over mit barns skæbne."

"Hun kan ikke blive min hustru," sagde al Raschid. – "Svar er da hendes ulykke," sagde Hussain; "tillad da mig og min datter at begive os hjem igen, at svøbe os i sæk og aske, og i stilhed at begræde din unåde!" – "Og du, Ibrahim?" sagde kaliffen, idet han vendte sig til ham, "gør du intet skridt for din søns lykke?" – "Hersker over de troende!" svarede Ibrahim, "jeg mener ikke, at en mand bliver ulykkelig, fordi han mister en kvinde, til hvem hans hjerte for et øjeblik har hængt sig. Hvis så var, måtte jeg være ulykkelig i høj grad, for Hussain er just den, som har skilt mig ved min brud, ved min ungdoms glæde og håb. Jeg håber, min søn vil ikke finde det umuligt, at dele sin faders skæbne, og at lide det, som jeg i min ungdom led; en lidelse, som jeg af erfaring ved, kun varer et øjeblik, og hvorfor der gives hundredfold trøst."

Blodet begyndte at stige al Raschid til hovedet, og hans øjne funklede med en ild, som plejede at være forbuddet på en frygtelig udbrydende vrede; dog tvang han sig endnu. "Er det eders urokkelige forsæt," spurgte han, "at modsætte eder disse unge menneskers lykke og min vilje?"

Begge fædrene mærkede kaliffens sindsbevægelse. Hussain forblev rolig, men Ibrahim blegnede. Han kastede sig i støvet for al Raschid. "Jeg er din slave," sagde han, "din vilje ske, du er vis. Du handler som profetens blod, som religionens og folkets skytsengel. Jeg giver mit samtykke. – Min søn kan tage sig flere koner," tænkte han ved sig selv, "han kan forskyde den, han før har haft. Jeg afstår ikke så meget, som Hussain, og kommer ham ikke nærmere for det."

Hussain betragtede ham med et iskoldt, foragteligt smil. – "Og du?" sagde kaliffen til Hussain. – "Hersker over de troende!" svarede Hussain, "din vilje ske. I morgen holder jeg min datters bryllup, men i aften vil du ikke forhindre mig i at tage hende hjem med mig i mit eget hus. Alys forlovede kan ikke tilbringe natten i kaliffens harem." – "Tag hende!" sagde kaliffen, "men med dit liv står du mig inde for hende." – "Jeg står inde med mit liv," sagde Hussain roligt, tog sin datter ved hånden og gik bort. – "O, lad ham ikke gå!" råbte Aly. "Gulhyndy! min elskede!" Hun vendte sig om, og betragtede Aly med et smerteligt smil, derpå gik hun med sin fader. Kaliffen trøstede Aly, som fulgte hjem med Ibrahim i den største uvished og bevægelse.

Da Hussain var kommet hjem, befalede han sin datter at gå straks til sengs, at stå op med morgenrøden, bade sig, forrette sin bøn, og berede sig på en lang rejse, de havde at gøre sammen. Den arme Gulhyndy tilbragte natten i bedrøvelse, i

den sikre formodning, at hendes fader havde tilberedt alt til flugt, og at hun for sidste gang havde set sin Aly.

Om morgenen tidligt trådte Hussain ind til hende; da han så hende ligge på knæ i en ivrig bøn, trådte han sagte til side, til hun var færdig, og befalede Maria at gå på sit kammer. Derpå sagde han: "Det glæder mig, min datter! at have set dig så ivrigt bede. Jeg tvivler ikke om, at Allah vil tilgive dig den synd, du har begået mod din fader og mod din ære her i Verden. På Jorden er det nu med os forbi. Min fjende har sejret; han har vundet kaliffens hjerte, og Harun al Raschid vil betjene sig af magten, og lade mig henrette, dersom jeg ikke føjer ham i hans ønske. Da nu, så længe jeg har levet, æren stedse var mig af langt højere værd end livet, så foretrækker jeg også langt hellere min død, end min skændsel. Dog vil jeg ikke forlade denne verden, før jeg har sat dig ud af stand til at beskæmme mig videre ved en afskyelig forbindelse med min afsagte fjendes søn. Profeten har givet enhver muselmand ret til at tugte deres børn, og gjort dem til herrer over deres liv. Som en fornuftig gartner, der indser, at den blomst han med omhyggelighed har plantet og plejet i fremtiden vil blive fordærvet af ormen, bryder jeg dig altså af, du skønne knop, før du skændigt visner. Jeg tager dig med mig i de evige boliger, og håber med god samvittighed at forsvare min sag. Lovet være Allah! skabningens herre, herskeren på dommedag, det allerbarmhjertigste væsen!" – Med disse ord tog han dolk fra sin barm og stødte den i den dejlige Gulhyndys hjerte. Han holdt hende et øjeblik i sin arme, og betragtede den blødende, førend han lagde hende sagte ned på jorden. Derpå tog han en silkesnor frem af violblå farve, lagde sig den om halsen, snørede til uden at skælve, og

forkortede således frivilligt sine dage, sin stolthed og uforsonlighed tro.

Morgenen derpå lod kaliffen sende bud efter Hussain og Gulhyndy. Man fandt deres lig! Alys tårer vædede Gulhyndys blege ansigt, men de vakte hende ikke atter til live. Det er muhamedanernes skik, tre timer efter døden at jorde deres afsjælede. Hussain og hans datter blev altså bragt til en gravhvælving uden for byen og bisat. Aly fulgte sin Gulhyndy. Da alle var gået bort, blev han siddende ene på kirkegården ved gravhvælvingen. Den var nylig tillukket; i den klare nat strålede månen stærkt på begravelsesmuren. "Jeg må se hende endnu en gang!" råbte han efter en lang tavshed, idet tårerne lindrede den lange, stumme smerte. "Den hellige måne må endnu en gang bestråle hende i mine arme, førend det skønne legeme falder til støv." – Han så i det samme nogen pusle i det høje græs mellem gravene. I den tanke, at det var graveren, gik han derhen, for at bede ham hjælpe sig med at vælte stenen bort. Da han kom nærmere, opdagede han Lokman. Aly gyste ved at se den lille vanskabning på dette hellige sted. Det kom ham for, som om han i det blege måneskin så meget fælere og lumskere ud, end ellers. "Hvad vil du her?" spurgte Aly. – "Hjælpe min herre, som jeg altid plejer!" svarede Lokman. – "Jeg trænger ikke mere til din hjælp!" råbte Aly. "Du er skyld i hendes ulykke, hendes død; du har forførte mig til at se hende: Uden mig havde hun levet endnu, og været lykkelig." – "Ville du hellere ønske, at du ikke havde set hende?" spurgte Lokman. – "Gå!" sagde Aly, "bed graveren komme hid til mig, og gå selv hjem." – "Graveren er ikke hjemme," svarede Lokman; "jeg ved, hvad du vil, og kan hjælpe dig bedre, end han." – "Du skal ikke vælte stenen fra

denne grav!" råbte Aly. – "Det ville også kun nytte lidet," sagde dværgen, "for hun er der ikke." – "Hendes ånd er en huris," vedblev Aly, "men hendes legeme hviler her. Jeg har selv indskudt ligkisten i denne hvælving, og ikke forladt graven siden." – "Og hvor hendes legeme er, er hun med," sagde Lokman, "men ingen af delene er i denne gravhvælving." – Som han sagde dette, tog han et dødningeben, der lå i nærheden, pikkede tre gange sagte på stenen, og den sprang til siden af si selv. – "Se engang ind!" hviskede Lokman. – Aly stirrede ind – og så Hussains og Gulhyndys ligkister åbne og tomme. "Himmel, hvad er det?" råbte Aly, og sønderrev sine klæder. – "Gulhyndy er ikke død," sagde Lokman, "hun lever endnu, og for dig. Hvis du vil se hende, så gå en nat over heden. Hvil dig ved Aly Hammamys kilde, og gå ned i de babyloniske ruiner. Imod vest er en hule omhvælvet af gamle marmorstene; ved dennes indgang vil du finde mig rede til at bringe dig til din elskede. Forjag frygten af dit hjerte, og fat ingen uværdig mistanke til din ven og beskytter."

Da Lokman havde sagt dette, gik han bort, og forsvandt mellem gravene. Nogle lygtemænd, som flammede ud af jorden, betegnede vejen, hvor han var gået. Aly stirrede efter ham; han vågnede ligesom af en græsselig drøm. Han vidste ikke, hvad han skulle tænke. Månen skinnede bleg på gravhvælvingen, og væggen var lukket. Natteduggen faldt tungt på græsset, og fårekyllingerne peb i de våde strå.

Anden del

I midten af Højasien (det ældste, men tillige mindst bekendte land i Verden) strækker sig en uhyre jordryg, hvis egne skilles fra hinanden ved endnu højere og goldere bjergåse. Grunden består af groft sand og kiselskifer, hvorimellem dog ofte findes de skønneste ædelstene. Hist og her, i den gode årstid, findes græsrige steder, hvor mongolerne driver deres kvæg. Det største strøg er ganske nøgent uden træ eller busk. Hist og her sprudler kilder, som snart atter forsvinder i afgrunden. De høje bækkener i snebjergene er vandbeholdninger, hvorfra utallige små strømme flyder ned gennem rifterne til alle sider, og danner de uhyre asiatiske floder. Store stenhobe er sat i kort afstand fra hinanden, for at vise karavanerne vej; ved stenhobene er brønde udgravede til læskelse i den stærke hede. For resten findes der mange bittersøer på disse højder, der langt borte har et rødligt udseende. Den vilde hest dscheggetai løber her omkring i hobetal; letbygget som et mulæsel, med sin ranke hjortehals, sin skønne isabellafarve, farer den som et viftende flyvesand over heden. Alle Europas tamme husdyr: Hunden, katten, oksen, rensdyret, hesten, løber her i deres oprindelige vildhed, og fører krig med de endnu vildere, aldrig betvungne løver, tigre og pardere, og med de gruelige slanger, som ruge i kløfterne, og hvisler frem i tusmørket. Hist og her har rhabarbragraverne bygget sig hytter på fjeldfæstningerne under friske cedre, de eneste menneskelige skabninger, som betragter den vilde natur.

I disse uhyre, ubekendte strækninger findes egne, indesluttede af høje bjergrader, hvor den skønne natur endnu

blomstrer i en paradisisk ungdomsfylde, som endnu intet dødeligt øje har set. Her lever ånderne i den store natur, som i skabelsens første dage, førend det endnu faldt Allah ind at danne mennesket. De vælger deres ophold efter deres sindelag. De vilde ånder, hvis væsen er ondskab, hvis dåd fordærv, sværmer gerne om på de vildeste, ufrugtbareste steder. De lever i mørke, fugtige huler dybt under jorden, og sadler natligt de pestsvangre vinde, for at hjemsøge menneskene ved Asiens frugtbare sydlige strande. De gode ånder lever i svale grotter, på dejlige frugtbare steder, ved kildernes udløb, og svinger sig ofte i morgenrøden gennem den himmelblå, kølige luft ned til Arabien, Persien og Indien for at vederkvæge og vejlede de mennesker, som gør sig værdige til deres hjælp. Det hele ubekendte forunderlige land kalder østerlænderne Ginistan; og skønt de ved det findes på Jorden, tror de det dog utilgængeligt og adskilt fra alle andre menneskelige egne.

I en sådan dejlig grotte, hvor de vandklare krystaller trænger sig frem som istapper gennem malmsprængte stene, slog den skønne Gulhyndy igen sine øjne op, vakt af den sprudlende kilde i baggrunden, der sprang ned i en musling af sleben jaspis. Den forbiflydende klare flod tjente hende straks til et spejl, hvor hun så sig selv, da hun rejste sig, i den yndigste morgendragt. Hun havde næppe betragtet sig et par gange, og sukket af forundring og bestyrtelse, førend alt blev levende omkring hende. Af floden steg vandjomfruer med siv i håret. Vandet flød dem bestandig ned ad de snehvide, glatte brysthvælvinger. I deres hænder havde de strengelege, som de holdt mod bølgerne i floden; disse skvulpede mod strengene, og det gav en underlig klang. I træerne hang dejlige nøgne

drengebørn med spraglede vinger; deres lokkede hår flagrede dem om hovedet som løv, og morgenrøden bestrålede de æblerøde kinder. Gennem bjergkløfterne stak underlige skikkelser deres ansigter frem: Alvorlige, blege prydede med kroner af guld og ædelstene. De havde blanke gongonger i hænderne af sølv og malm, hvorpå de slog. Gulhyndys forundring steg til det højeste, da hun hørte de sælsomme skabninger synge følgende kor:

Klipper, floder, træets vinde
Hilse dalens herskerinde
I den årle stund.
Dejlig efter korte blund
Est du atter
Evas unge datter!

Som når sig i løv indfatter
Jomfrurosen i den kolde,
Våde forårsnat:
Knap har den med mørkets trolde
Synkende forladt
Jorderige
Før man atter skuer stige
Rød i solen vårens bedste skat.

Skønne pige!
Sådan dig det går.
Rosens lige,
Uden kummer,
Kvæget af den korte slummer,
Nyfødt du i morgenrøden står.

Derpå forvandt de besynderlige skabninger igen, og hun hørte, som før, kilden risle, træerne suse, og ekkoet deraf lyde gennem hulens hvælvinger. Kort derpå kom en skare hvidklædte piger ind i grotten, og bredte et tæppe for hende, der dækkedes med de herligste retter. De lagde en hynde for hende, og endnu en til en anden, nejede, og sagde: "Din engel kommer." Derpå gik de bort. Gulhyndy var endnu ikke kommet sig ret af sin forundring, da under et talrigt følge af dansende og syngende væsener en dejlig yngling indtrådte, langt kosteligere smykket end kaliffen i Bagdad. Det friskeste purpur flød ham ned fra skuldrene; for resten var han i snehvid silke med en krone af glødende rubiner på sit hoved. Han satte sig og bad Gulhyndy også at sætte sig. Da de dansende og syngende kor vare trådt til side, sagde han: "Gulhyndy er nu salig i Paradis." – Hun tav, og skælvede. Den skønne konge gav sig til at nyde af de retter, man satte for ham; efter et øjebliks tavshed sagde han: "Gulhyndy er i nydelsernes bolig, hun kan nyde uden frygt!" – Gulhyndy stod op og kastede sig for hans fødder. "Mægtige væsen!" sagde hun, "jeg kan intet nyde. Min nydelse var kun lidet jordisk, mens jeg levede i støvet, mindre nu, da en hellig magt har hævet mig til dit Eden. Skænk mig min Aly, når han har endt sine dage! Indtil den tid vil jeg drømme mig erindringen tilbage i disse hellige skygger, og forberede mig på en saligere evighed." – "Er jeg da mindre luftig, end du?" sagde den unge konge, "og nyder dog. Tag én af disse frugter! dens saft er himmelsk, dens nydelse åndelig." – Gulhyndy nejede sig til jorden; det var hende umuligt at modtage det æble, han rakte hende. Så skøn som han var, havde han noget i sit ansigt, der var hende frygteligt, og ligesom advarede hende mod at tage

frugten. Han smilede, og stod op. "Den jordiske natur må lutres," sagde han, og gik. Gulhyndy var nu ene den hele dag. Hun gik ud af grotten i skønne egne. Henimod aften ved solens nedgang begyndte hungeren at plage hende. "Kan man virkelig føle så jordisk en trang i et saligt liv?" tænkte hun. "Ak nej, jeg er ikke salig. Jeg føler mig så jordisk, som før. Dyb vemod og længsel betager mig; jeg er ikke lykkelig. Savnet og afskeden ligger trykkende på mit hjerte." Som hun sagde disse ord, faldt hendes øjne på en brødfrugt, som stod og hvælvede over en kilde. Den så hende så uskyldig ud. Hun plukkede sig nogle frugter, spiste dem, øste sig vand af kilden med den hule hånd og drak. Det tarvelige måltid vederkvægede hende; hun følte sig styrket og let om hjertet. Den nedgående sol tilsmilede hende fra de dybe kløfter af horisontens snebjerge; den kastede sine stråler på den guldløvede busk *dsaac,* som voksede ved strandbredden. Flyende fisk svang sig med deres sølvfinner i de sidste stråler. Gulhyndy gik roligt under aftensangen af kvidrende fugle til sin grotte. Hun faldt i en sød slummer på sin løjbænk, hvor en venlig drøm viste hende Aly.

Den anden og de følgende dage gik det ligeså. Den unge konge kom hver dag i større pragt. Han talte venligt med Gulhyndy, han lod opføre dans og musik, han sang selv for hende, mens hans øjne kælent betragtede hendes yndigheder. Gulhyndy forblev tavs, beskeden, og kold. Hun nød ikke af de lækre retter, man satte for hende; hun åbnede hverken sit øre eller sit hjerte for hans sange. Han smilede bestandig ved afskeden, og sagde: "Den jordiske natur må lutres." Gulhyndy var glad, når han gik. Hun vandrede da ud i de skønne egne. O, hvor ønskede hun sig Aly her! Man kan ikke tænke sig større

naturskønheder, end dem, hun så. Mellem de mange dejlige fugle elskede hun især en fasan af den prægtig argus-art. Den blev straks i de første dage tam for hende, gik ved hendes side, og stod for hende i solen med sin gule krop med de sorte pletter på vingerne, ansigtet og nakken rød, med en blå fjerbusk på hovedet. Når hun strøg den, udbredte den sin tre fod lange vifte med gulbrune fjer, der pralede med de store aflange øjne. Hun fandt i de friske grønne enge en stor mængde af den herlige plante ginseng, som østerlænderne skatter så højt, som vederkvæger og helbreder for alle sygdomme. Hun tvivlede ikke om, at hun var i et paradis. Kun til Englen, som man kaldte ham, kunne hun intet hjertelag fatte. Hun følte endog en slags afsky for ham. Han forekom hende at være en vellystens ånd, og så smuk han var, troede hun dog at spore træk, som bragte hende til at tænke på et menneske af den fæleste hæslighed, hun et par gange havde set på Jorden: Lokman, Alys slave.

Éngang, da hun gik over marken hen i skoven, kom en gruelig løve springende hende i Mode med udspilet Gab. Da den kom nærmere stod den stille, krummede sin ryg, lagde sig ned på forbenene, og stirrede på hende, som om den hvert øjeblik ville anfalde hende. I første øjeblik blev Gulhyndy forskrækket, men hun fattede sig straks, og stod roligt. I det samme kom den unge konge fra jagten under hornenes klang. Da han så løven i den truende stilling mod Gulhyndy, ilede han til, og dræbte den med sit spyd. "Jeg har reddet dit liv, skønne pige!" sagde han. "Umuligt, min herre!" svarede hun, "mit jordiske liv, siger du jo, at jeg har mistet, og det evige kan kun en god samvittighed redde, og kun syndige tanker tabe, for hvilke Allah bevare mig!" – "Jeg priser dit mod og din

eftertanke," sagde den unge konge ærgerlig, og gik fortørnet bort.

Da Gulhyndy havde været der nogle dage, og bestandig blev ved at være, som hun plejede, sagde den unge konge: "Det er min pligt, skønne Gulhyndy, at vise dig, hvad du ikke ønsker at se. En uværdig dødelig ofres din følelse, og gør dig uskikket til højere glæde. Har du lyst til at se din Aly engang?" – "O," råbte Gulhyndy, "und mig denne salighed, og evigt skal jeg takke dig!" – "Du skal få ham at se i aften i din grotte," sagde den unge konge. Om aftenen, da solen var gået ned, og månen skinnede ind i grotten, kom han igen, som første gang, i sin purpurkåbe, med rubinkronen på sit hoved. Den strålede underligt i månelyset. "Se ind i det dybeste af hulen, hvor alt er mørkt," sagde han, "men vogt dig under synet for at betragte mig, thi da vil pludselig alting forsvinde." Han slog med sin stav, og gennem en lysende runddel i den bælgmørke baggrund så nu Gulhyndy Aly i en fremmed ung og dejlig kvindes arme. "Skønne Zulima!" hørte hun ham sige, "elsk mig; Gulhyndy er død, og min forrige kærlighed med hende." Gulhyndy blegnede. Pludselig fattede hun sig; hun erindrede sig, hvad den unge konge havde varet hende for, drejede hurtigt sit hoved, uden at han mærkede det – og så nu – i stedet for den skønne yngling – *Lokman* stå ved hendes side, med de afskyelige pukler, de skelende øjne, og hanefjerene i den spidspuldede turban. Han blev næppe va'r, at hun betragtede ham, førend synet forsvandt, og han stod atter i sin forrige skønhed.

"Hellige Allah! mægtige profet!" råbte Gulhyndy, idet hun kastede sig på knæ, og strakte sine hvide arme mod den strålende måne; "red mig fra den onde, bortfjern forføreren,

som ængster mig." Hun havde næppe sagt dette, før den unge konge var forsvundet. Månen skinnede klar. Hendes tro argus kom ind i grotten til hende, og lagde sig ved hendes side. Fuglene sang i buskene; kilden, som var standset i grotten, rislede; og Gulhyndy faldt i en salig drøm, hvori Aly atter stod for hende, lagde hånden på sit hjerte og sagde: "Jeg er Gulhyndy tro."

Fra dette øjeblik af så hun ikke mere den unge konge. Hun nærede sig af jordens rødder, skovens frugter og kildevandet. Ingen nymfer eller væsener lod sig mere se. Hendes hjerte var roligt. Håbet vågnede på ny. Hun blomstrede som en rose i dalen, gjorde mange nydelige dyr tamme, og gik som en hyrdinde mellem dem. Hver morgen og hver aften gjorde hun en bøn til Allah om atter at se sin Aly, og hver nat så hun ham i de saligste drømme.

Mens det nu gik den skønne Gulhyndy så vel, befandt hendes fader sig, da han vågnede, ganske i den modsatte tilstand. Hussain lå, da han atter slog øjnene op, på et goldt fjeld udstrakt i solen med strikken om halsen. Forstukket af en mængde myg, som omsusede ham, sprang han op, plaget af den heftigste tørst, der ikke gav ham tid til at gøre betragtninger. Han løb omkring som en afsindig, men fandt ingen kilde, der kunne læske ham, intet træ engang, der kunde vederkvæge ham med sin skygge. Just i det øjeblik, han ville styrte magtesløs til jorden, blev han en hule va'r, som var temmelig rummelig, og som solen skinnede ind i. Længere inde faldt nogle dagstråler ned gennem et hul i loftet. Hussain gik ind, han så et bord udhugget i klippen, en stenblok stod der som stol. På bordet stod et træbæger, og i nærheden hørte han

en kilde. Det første, han gjorde, var at tage bægeret, løbe hen dermed til kilden, fylde det og drikke. Derpå fyldte han det endnu engang; men da han følte det alt for køligt i skyggen af hulen, og frygtede for feber, tog han bægeret med sig, satte sig i solen ved indgangen af hulen, og drak langsomt. Som han drak, kom det ham for, som om noget bevægede sig i bægeret. Han så deri, og blev en sort igle va'r, som krummede sig på bunden. Hussain kastede bægeret, en heftig væmmelse betog ham; han blev nødt til at kaste alt vandet op, og faldt i afmagt til jorden.

En stærk rusken vakte ham. Han slog øjnene op og så en liden vantrevning stå for sig, med pukkel for og bag, skelende øjne, og med næsen hængende ned over munden som en knudret drue. Han var for resten sort klædt, havde et skødskind som en bjergmand, og en sort hue på hovedet, hvorpå med hvidt var syet et dødningehoved og to over hinanden liggende dødningeben. I hånden havde han en stav med en øksehammer, således som bjergfolkene bruger til at hugge metallerne løs med. "Hvad gør du her?" spurgte han. "Hvem har givet dig lov til at gå ind i min hule? til at kaste mit bæger i sandet? til at sove på mit gulv?" – "Tilgiv mig, min herre!" sagde Hussain, "jeg er en stakkels ulykkelig. Hvordan jeg er kommet her, ved jeg ikke. Jeg har engang været kadi i Bagdad, det erindrer jeg mig. Jeg havde en smuk datter, som ville gifte sig med min fjendes søn; det ville jeg ikke tillade. Hvad der siden er sket, skjuler sig som en tåget drøm for min erindring." – "Du er gået herind uden min vilje," sagde den lille bjergmand, "du har kastet mit bæger på gulvet, du har ikke villet tillade din datter at gifte sig – alt dette fortjener straf." Ved disse ord tog han den arme Hussain, og førte ham ind i en hule, hvor det iskolde vand evigt faldt ned,

som et styrtebad, gennem utallige rifter i afgrunden. Hussain måtte stå på et smalt klippestykke, hvor han uagtet sin feberrystelse ikke turde røre sig for ej at styrte ned i brønden. Da han havde stået således en tidlang, tog bjergmanden ham ud, og kastede ham på sandet i solen, hvor han lå uden at kunne røre sig. "Kast en anden gang mit bæger på gulvet!" sagde han, "Sov en anden gang i min hule uden tilladelse! Nægt en anden gang din datter at gifte sig!" Derpå fyldte bjergmanden atter bægeret med vand, tog et sort brød af et indelukke, og satte det for Hussain med de ord: "Drik, spis, og var min slave! Bevæg dig ikke tyve skridt fra hulen! Hvil, at du kan være stærk til arbejde, når jeg kommer igen!" Så gik han. Hussain greb efter brødet. Hungeren tillod ham ikke at smage, hvor oret det var. Men da han greb efter vandbægeret, og atter fandt iglen deri, var han nær ved at fortvivle. Han søgte efter en kvist, hvormed han kunne rage den ud, men fandt ingen. Han satte atter bægeret hen. Men til sidst kunne han ikke holde det ud; han greb til, og drak. Den dræbende tørst overvandt enhver rædsel. Næppe havde han drukket, for iglen hang sig ved hans læber, og han faldt i afmagt igen. En rusken vækkede ham atter. "Har du nu igen kastet mit bæger på gulvet?" sagde den lille bjergmand. Hussain skælvede. – "For denne gang vil jeg skåne dig for videre straf," sagde bjergtrolden. "Følg mig!"

Hussain måtte gå ud med ham på heden. "Det er mig af vigtighed, at finde guld og ædelstene til mine kroner," sagde bjergtrolden. "Endnu er du for svag og for uerfaren til at arbejde i bjerget; jeg har for det første bestemt dig til et lettere arbejde. Du skal opsøge mig guldsand og ædelstene på heden. Hver aften må du i det mindste bringe mig tre gode stene og tre lod

guld. Hvis ikke, kan du vente din ladhed straffet." – Hvilket arbejde for den ulykkelige Hussain! Han måtte hele dagen gå i det golde sand i den brændende solhede, og søge. Det var sjældent, at han tilfredsstillede sin grusomme herre, som hårdelig straffede ham med hunger og tørst og det iskolde, voldsomme bad. Al hans føde var det orede brød, nogle frugter, og vand af det fæle bæger. Men han havde allerede vænnet sig således til iglen, at han ikke mere brød sig om den, tværtimod, det var hans eneste ven og legekammerat. Når hans hænder var hovne af at rage mellem de skarpe sten, og hans fødder af at gå derpå, satte han iglen på vablerne, som da lindrede ham smerten i hænder og fødder, ved at udsuge det usunde blod. Således tilbragte han lang tid. Hans stolthed og hovmod, der fordum havde gjort ham og hans datter så megen ulykke, forsvandt efterhånden. Iglen havde udsuget hans hidsige blod; hvad han havde tilbage, løb mildere gennem hans hjerte. Kun mod Ibrahim vedblev han at føle et stedsevarende had og en afsky, som om han havde været årsagen til hans elendighed. Engang, som han gik og søgte i det nøgne sand, blev han inderlig rørt: Det forekom ham, som om hans nærværende arbejde var et billede af hans foregående liv, hvor han, drevet af stolthed og ærgerrighed dagligt havde gennemsøgt forfængelighedens golde ørk, for at finde rigdommens guld og rangens farvede stene, uden at bekymre sig om den skønne natur, der blomstrede så huldt til begge sider.

Men det er tid, at vi kaster et øje tilbage igen på Aly. De første uger af hans utrøstelighed var forløbet. Fortvivlelsen havde udstormet, og håbet, som atter voksede og trivedes af en huld anelse, begyndte dagligt at erindre ham om det eneste

nødanker, den eneste redning, der var tilbage: Lokmans hjælp. I førstningen gyste han for den tanke, at tage sin tilflugt til en ond ånd. Siden tænkte han: "Er det da sagt, han er ond? Hvad har han gjort, som beviser ondskab? På heden ved Aly Hammamys kilde har jeg ikke set andet, end hvad der var naturligt. Lokman har tjent mig med sin kundskab, søgt at drage mig fra min ensomhed, skaffet mig at se og tale med min elskede, reddet mit liv fra hendes faders heftighed, og givet mig håb, da alt håb var udslukket. At han er hæslig, at han har noget spottende i sit ansigt, at der steg blå flammer af jorden efter ham – hvad siger det? Er han en ånd, så må det jo være ham en let sag, at være herre over sin jordiske åbenbaring. Var han en slesk ånd, så ville han vel have vidst at vise sig i forførelsens mest lokkende skikkelse. Men det forsmåede han. Det er et af de lunefulde væsener, som blander sig i livet, og som gør menneskene lykkelige eller ulykkelige, eftersom det behager dem. Han har fattet godhed for mig, og det ville være en dårlighed af mig uden lige, ikke at gøre brug deraf. Hvad vover jeg? Tabt her på Jorden har jeg jo allerede alt."

Det var Aly en let sag, at få tilladelse af sin fader til at vandre en gang ud til Babylon igen. Den gamle var glad ved, at der var noget, der kunne fornøje sønnen, og håbede, at Aly nu snart ville forvinde sit savn. Aly tog altså sin vadsæk på ryggen, og gik ligesom første gang; dog tog han sig i agt for ikke at glemme tiden. Han gik over heden i den behageligste morgenkølighed, og der mødte ham intet af betydenhed på vejen. Først da han kom til Aly Hammamys kilde, begyndte han at forundre sig, for denne kilde var som forvandlet. Palmerne rundt omkring var friske og grønne; blomster omhvælvede dens rand, og han

mærkede intet til svovldampe; tværtimod, da han kom nærmere, så han det yndigste væld flyde ud med klare strømme. En hul smaragd hang i en guldkæde ved brønden, og indbød ham til at drikke. Han havde allerede skålen i hånden, havde allerede fyldt den, da der ligesom overløb ham en gysen. Han kastede vandet bort, lod skålen hænge, og tænkte: "Det er endnu køligt, jeg føler egentlig ingen tørst. Overnaturlige ting må man ikke misbruge til tidsfordriv. Kun hvor livet ingen mere hjælp eller redning har, kan et menneske for en god sag med frelst samvittighed tage sin tilflugt til de højere magter." Med disse tanker gik han videre. Han tilbragte middagen hos sin gamle bekendt vandhenteren, og imod aften gik han ned til ruinerne af Babylon.

Han gik længe, inden han fandt det omtalte sted. Solen begyndte allerede stærkt at dale; den kastede sine sidste stråler på nogle med vedbend omvoksede kvaderstene, og nu blev Aly pludselig mellem dem en indgang va'r, og troede at se Lokman stå i indgangen. Han gik hen til ham. – "Kommer I endelig?" sagde Lokman. "Jeg har ventet eder over en time. Hvad fattes eder? I ser bleg og forstyrret ud. I har ikke ret tillid til mig. Hvorfor drak I ikke af vandet? Har jeg ikke sagt eder, at uden tillid kan intet lykkes?" – "Jeg har tillid," sagde Aly. "Hvo du end er, mægtige ånd! bring mig til min Gulhyndy." – "Jeg er et menneske, som I," sagde Lokman; "et stakkels godlidende menneske, som finder sin fornøjelse i at hjælpe andre uden at tænke på sig selv. Mine granskninger har åbnet mig øjnene for adskillige af naturens hemmeligheder. Min kunst har jeg brugt til eders redning; for I har vundet mit hjerte. Jeg har opdaget nogle gamle prægtige hvælvinger af det for tusind år siden

nedsunkne Babylon, og dem har jeg indrettet til eders nytte. I kan nu bo her med den dejlige Gulhyndy, ubekendt og lykkelig. Om dagen kan I vandre her i de skønne egne, og om natten slutter det herlige sunkne slot eder i sit faste skød. Jeg vil tjene eder som hidindtil; og min glæde skal være som før, at vise eder min hengivenhed og min troskab." Da han havde sagt dette, tog han Aly ved hånden, og førte ham ned ad nogle stentrapper.

Aly fulgte villigt; men da han havde talt tre hundrede trin ned i jorden og endnu ikke mærkede enden, begyndte han at bæve. Det var bælgmørkt omkring dem: Lokman havde kun en lygte i hånden, hvoraf skinnet faldt ham selv i ansigtet, og viste Aly de fæle træk. Det kom ham for, som om Lokman ofte fordrejede sit ansigt, og smilede spottende. Da Aly havde talt tre hundrede trin, standsede han og råbte: "Hvor fører du mig hen? Jeg kan ikke gå længere. Min Gulhyndy er en lysets engel; hun kan ikke være i underverdenens mørkeste boliger." Lokman gav sig så højt til at le, at hulen rystede, og lyset gik ud i hans lygte. "Er I bange i mørke?" sagde han; "vel! det skal snart blive lyst." Med disse ord slog han sin stok mod fjeldvæggen. Den revnede, og Aly befandt sig pludselig på et forunderlig dejligt sted, hvis lige han aldrig havde set. Han stod som i en stor gotisk kirke. Pillerne af brunt porfyr hævede sig rankt i vejret, som træstammer, og udbredte ovenover deres grønne hvælvinger af smaragder, som løvfletninger. I baggrunden af hvælvingen stod en lysende kugle på et alter af halvgennemsigtigt krystal, rød som en fuldmåne. Den oplyste det hele; og det så ud, som når månen i horisonten stråler ind i den dunkle skov. I denne kirke gik de gennem en snæver gang, ved hvis ende de trådte ind i et muntert værelse med væggene glatslebne af det hvideste

marmor. Midt i kammeret hang en lysekrone af diamanter, og i baggrunden var et purpurforhæng for en alkove. På hver side af alkoven stod to malmløver, så kunstfærdigt gjort, at man skulle have troet, de var levende, hvis ikke malmglansen havde overbevist om det modsatte.

"Du er nu i din glædes og i din bestemmelses havn," sagde Lokman. "I denne alkove slumrer Gulhyndy, som Himlen har bestemt for dig. Hun strækker dig sine arme i møde, og det kommer an på dig selv, hvilket øjeblik du vil være den lykkeligste dødelige. Il til hende, og gør hendes kærlige drøm virkelig. Når I vågner i morgen af en salig slummer, så gå ind i kirken hisset med din brud, knæl for månens glødende billede, og kald Allah og profeten til vidne på eders pagt. Så er I ægtefolk, og fremtiden vil bestrø eders bane med roser." Da Lokman havde sagt disse ord, gik han hen til alkoven, og slog purpurforhænget til side. Aly så sin Gulhyndy på de hvide bolstre, slumrende i den yndigste stilling. Over hende lå et gennemsigtigt slør, som forhøjede enhver af hendes yndigheder, uden at skjule dem. Lokman betragtede Aly. "Vov, og vær lykkelig!" sagde han. Med disse ord forlod han værelset.

Aly stod rødmende og skælvende. Gulhyndys høje skønhed optændte hans hjerte, men han glødede af undseelse ved at se hende så blottet. Hun blev liggende et øjeblik i den første stilling, derpå sukkede hun så dybt, at floret aldeles gled bort fra det svulmende bryst. "Kom, min elskede!" råbte hun i søvne, idet hun udstrakte sine arme; "kom til mit bryst." – Aly vaklede, en feber rystede ham, en ubekendt ild gennemfo'r hans blod. Han var på vej til at kaste sig i hendes favn – han nærmede sig. Men i det samme standsede han. "Nej, min Gulhyndy!" tænkte

han, "ikke således skal vi samles igen. Din elsker skal ikke gøre et uædelt brug af din kærlige drøm. Han skal ikke krænke din kvindelige undseelse, ved at stå for dig, når du vågner. Sov sødt! Jeg vil gå omkring og vente det øjeblik, da du står op og kommer din Aly i møde." Med disse ord drog han purpurforhænget sagte for alkoven igen, og forføjede sig med langsomme skridt ind i kirken.

Alt var her så stille og roligt. De brune porfyrstammer strakte sig højtideligt i vejret, og lyset spillede sælsomt fra månen i koret i de utallige ædelstene, der dækkede loftet med funklende løv. Aly knælede. "Hellige Allah!" råbte han, "jeg står langt fra din lyse måne, langt fra din venligt blomstrende skov, som smykker Jordens overflade; banghed og forventning beklemmer mit bryst i de mørke Jordens indvolde, hvor lampelys og døde stene med et gøglende skær skulle forestille din hellige nattelue, din friske, unge, årligvekslende natur. Men hvor jeg er, der er du. Allah! Du ser mig i Jordens skød som på bjergets tinde. Jeg står i din magt, hvor jeg ånder, og overlader mig trøstig til dig. Beskærm min Gulhyndy og mig, foren vore hjerter, og lad her i dybet, som på Jorden, dit åsyn lyse nådigt over os!" Da Aly havde gjort denne bøn, stod han modig op, og gik omkring, for at betragte alle de besynderlige ting. Han nærmede sig med en spændt forventning koret, hvor den strålende krystalkugle lå på alteret, og drejede sig langsomt omkring af sig selv. Han var nysgerrig efter at vide, hvordan det gik til. I det samme blev han på venstre ånd en åbentstående dør va'r, som førte til en prægtig begravelse. På begge sider af døren stod to kæmper, udhugget af sort sten, med blanke sværd i hænderne. Aly nærmede sig; men lige som han trådte mod døren, lod de to

kæmper deres sværd falde krydsvis for indgangen. Aly fo'r forfærdet tilbage, men fattede sig dog straks. Han så, at de to kæmper hævede deres sværd igen, og at alting skete ved en mekanisk indretning. Han vogtede sig for at gå lige ind ad døren; han snoede sig trygt op ad en af kæmperne, trængte sig ind på siden – og nu stod han uden hinder i en besynderlig gravhvælving. Dens knudrede vægge og buer var af sorte granater; hist og her gennem rifterne af bjerget nedstrålede blå stråler, som af brændende salpeter, der opklarede hulen. Midt i hvælvingen stod en sølvligkiste, hvori et kvindeligt lig lå udstrakt, klædt i sølvmor, med en diamantkrone på hovedet. En blå stråle faldt igennem loftet, og spillede på hendes ansigt, der var blegt som en dødnings. Aly følte en underlig gysen, og ville vende tilbage, da han i det samme blev en glimrende slange va'r, der bevægede sig på ligets bryst, og vendte bråden af sin mund imod den dødes hjerte. Uden at betænke sig, drevet af en from ærbødighed for den døde; forarget over at Jordens kryb nærmede sig de balsamerede levninger, løb Aly hen, tænkte ikke på sin egen fare, greb slangen om hovedet, og rev den bort. Hvor forundret blev han, da han mærkede, at hvad han holdt i hånden, var en kunstig af ædelstene sammensat talisman. Han havde næppe taget den bort, før den døde drog et dybt suk, slog øjnene op, udstrakte sine arme, og hævede sig over ende i kisten. Hun så sig om, og blev Aly va'r, som forfærdet stod med talismanen endnu i hånden. Hun lagde pegefingeren på sin mund, og lod til at betænke sig. Derpå rejste hun sig og gik Aly i møde med den lysende krone på sit hoved, mens sølvmoret slæbte efter hende. Aly skælvede. "Lovet være Allah," råbte han, "det allerbarmhjertigste væsen!" – "Lovet være Allah!" sagde den

blege. – Da Aly hørte hende nævne Allahs navn, fattede han mod. Hans mod voksede, da han så en liflig rødme vende tilbage i hendes kinder. Hun lod det stive sølvmor falde til jorden, og stod nu i en himmelblå kjortel, hvorover flød et flor med indvævede sølvstjerner. Diamantkronen beholdt hun på sit hoved. Det første, hun gjorde, var at gå tilbage til kisten og gribe et scepter af smaragder, som havde ligget ved hendes side. "Nu har jeg dig igen, min stærke magt!" sagde hun. "Tak være Alys mod, som mig forløste!" – Aly knælede; han kendte hende af Gulhyndys beskrivelse: Det var den yndige fe, som var kommet til hans elskede i drømme, som havde trøstet og styrket hende, og som for et par måneder siden var blevet borte. – "Du ser nu grunden til min udeblivelse," sagde den skønne Peribanu, som så i hans hjerte. "Jeg er Gulhyndys veninde, og Alys. Følg ind med mig i kirken! Få ord vil gøre dig sammenhængen klar." Med disse ord tog hun ham ved hånden, og førte ham ind i den herlige smaragdhvælving. De satte sig på et sæde i nogen afstand fra den strålende krystalkugle; hvorpå Peribanu hævede sin røst, og sagde:

"Jeg er en af de feer, som finder deres glæde i at gøre menneskene lykkelige, og lever alt lang tid i strid med den onde Zelulu, en ånd, som ofrer dem for sit tidsfordriv. Han har engang bejlet til mig, optændt af kærlighed, men det var mig umuligt at elske hans grumhed. Jeg vendte mig fra ham med foragt, og denne foragt optændte hans had. Han kunne ikke køle det på mig, og nu måtte de stakkels mennesker undgælde for det. Årsagen til, at han især hader dem, er, at han tror, de i grunden intet besidder af fortræffelige egenskaber. Han mener, deres forfængelige, lave laster ikke fortjener bedre, end at føres

bag lyset, og han har ofte sagt, at han ikke havde mere medlidenhed med et faldent menneske, end med en myg, der af egen fri vilje flyver i lyset, og således opbrænder de vinger, som Skaberen har givet den til en bedre flugt. Nu er det desværre vel sandt," blev den skønne Peribanu ved, "at letsindige støvets børn sjældent gør brug af de kræfter, som Allah har betroet eder. Så mægtige de onde ånder er over menneskene, når de synder, så afmægtige er de over dem, når dette ikke sker. Viljen kan ingen ånd tvinge, og den grumme Zelulu har aldeles ingen magt over uskyldigheden. Ulykkeligvis har han endnu aldrig fundet den stærk nok til at modstå hans fristelser; og dette har gjort ham følelsesløs for menneskenes jammer. De ville lide meget mere af ham og hans lige, hvis ikke jeg og andre blide feer tog os af jer svage dødelige, og kom eder til hjælp med råd og varetægt.

I en måneklar, stormende nat traf vi engang sammen på en af Højasiens heder. – "Zelulu!" råbte jeg til ham i min flugt, "hav medlidenhed med de arme mennesker." – "Peribanu!" råbte han fnysende, "du har ingen med mig; og jeg skulle have den med usle dødelige?" – "Kærlighed lader sig ikke tvinge," svarede jeg; "men fornuften behersker alt, og må også beherske dig. Din egen fornuft må sige dig, at du handler grusomt mod Skaberens værk, hvad du, som ethvert værk i naturen må agte. Skælver du ikke for Dommerens hævn?" – "Lær mig at agte dem," råbte han, "så vil jeg ophøre at forfølge dem. Vis mig et par mennesker, som elsker hinanden oprigtigt uden smålige grunde eller sanselig vellyst; vis mig et par mennesker, hvis forbitrede hjerter virkelig rent og ærligt kan forsones, når de éngang virkelig har hadet og fornærmet hinanden – og jeg vil

ophøre i hundrede år at forfølge de dødelige." – "Velan," svarede jeg, "jeg er tilfreds; men jeg vil virke til deres frelse, som du til deres forfølgelse." – Han indgik væddemålet, og vi besvor det ved den store Salomons hellige ring. Men om det nu har fortrudt ham eller ej, så kom han nogen tid derefter til mig og sagde: "Peribanu! tillad mig at forære dig et kostbart brystsmykke. Det er den eneste måde, hvorpå du atter kan gøre din foragt god igen. – Uforsigtigvis stolende på hans kærlighed, i det mindste til mig, modtog jeg denne skønne slange af kostbare ædelstene som du holder i din hånd, og fæstede den på mit bryst. Det var næppe sket, før en dødelig slummer betog mig. Af Zelulus slaver blev jeg nu ført i denne begravelse, hvor jeg ville have ligget flere århundreder uden forløsning, dersom ikke Himlen havde reddet mig ved din hjælp. På denne måde driver nu den onde Zelulu sit spil frit, uden min modstand; og på denne måde narrer han sit væddemål, hvis frygtelige ed han dog aldrig ville vove at bryde. Hver aften er han kommet til mig, og har spurgt mig, om jeg ville elske ham. For trolddommen var således indrettet, at den berøvede mig brugen af min magt og min bevægelse, uden at berøve mig bevidstheden. Jeg har altid svaret ham med et højt og tydeligt nej, så han har været nødt til at gå hver gang igen uden håb."

Da Peribanu havde talt disse ord, smilede hun venligt, idet hun betragtede Aly, og sagde: Så ubehagelig denne tilstand har været mig, så kært er det mig dog, at Zelulu har lært to unge mennesker at kende, som var dydige nok til at modstå hans fristelser uden min hjælp. Det halve af væddemålet har han allerede tabt; det andet halve skal han, uden at vide det, selv bidrage til at tabe. Eders prøvetid er snart forbi, og I vil snart

blive lykkelige. Du vil ikke kunne hjemsøges af en farligere fristelse, end den, du allerede har udstået, Aly! Følg mig." Med disse ord stod hun op, tog Aly ved hånden og førte ham ud af kirken gennem den lange gang ind i det hvide marmorværelse. Hun rørte Alys øjenlåg med sit scepter; derpå slog hun forhænget til side. Hvor forbavset blev han ved at se i stedet for Gulhyndy – et voksbillede, som kun havde en fjern og hæslig lighed med hans elskede. Hvad der hos hende var levende og yndigt, var her dødt og stift. Billedet stirrede fælt på ham med de dumme glasøjne, som et sminket lig. Han kunne ikke begribe, hvor det havde været ham muligt, at se Gulhyndy i denne afskyelige bleggule voksklump. "Gulhyndy er uskyldig," sagde Peribanu, "og altså uden for Zelulus vold. Alt, hvad han ville, var at bringe din vilje til at synde, for på denne måde at gøre dig til et offer for din grumhed. Se, hvad følgen havde været, om du havde kastet dig i forførelsens arme! Hun slog på bugen af voksfiguren med sit spir, den revnede, og en afskyelig fletning af giftige slanger vandt sig, som indvolde, ud deraf, og flygtede gennem hulens rifter, af frygt for hendes stav. Aly gyste. – "Disse slanger ville have stukket dig med deres forgift, og kvalt dig i hendes arme," sagde Peribanu. "Men du ser endnu ikke alt. Bliv kun ikke ræd!" – Aly kastede sine øjne på de to malmløver, som stod på hver side af alkoven, og mærkede nu til sin forfærdelse, at de var levende. De viftede sig med deres haler, og gloede på ham med gnistrende øjne. – "Disse løver havde sønderrevet dit lig," sagde hun, "hvis du havde været svag nok til at falde i Zelulus snare. Fly!" råbte hun, idet hun hævede sit spir, og logrende, som to ydmyge hunde, skyndte de sig hurtigt bort.

"Du har selv reddet dig, Aly! med din dyd," sagde Peribanu. "Du ser, at mennesket er sin højere skæbnes egen herre. Kun for sin *lykke* takker han mægtigere væsner, og Peribanu skal ikke være utaknemmelig. Drag hjem til din fader, gør, hvad han befaler dig, når du kommer hjem; det vil være et middel til dit held. Din Gulhyndy vil du finde. Om et år vil jeg holde eders bryllup. Kom ikke min venlige beslutning i forkøbet! Det er den sidste prøve, jeg sætter dig på."

Med disse ord førte hun ham op ad en trappe til en rund åbning. "Stig ud her!" sagde hun. "Du vil finde dig på et velbekendt sted, ikke langt fra din fødeby. Husk på, hvad jeg har sagt dig, stol på mig, og glem mig ikke!" Med disse ord forsvandt hun. Aly steg ud af åbningen, og fandt sig på randen af Aly Hammamys kilde. Det var en dejlig morgen og solen i horisonten bestrålede ham. Han stod et øjeblik, og stirrede ned. Han vidste ikke, om det var en drøm eller virkeligt. I det samme mærkede han, at han havde den kunstfærdige talisman endnu i hånden. Han vogtede sig vel for lægge den på sit bryst; dog tog han den med sig, som et tegn på hvad der var sket, og svøbte den omhyggeligt i sin turban. Han begav sig derpå med et let sind og et frejdigt håb på vejen, og inden middag var han hos sin fader i Bagdad igen.

Morgenen derpå kom Ibrahim ind til Ali og sagde: "Det glæder mig, min son! at du allerede har begyndt at fatte dig. Der gives intet bedre middel imod sørgelige forestillinger, end adspredelse. Tro mig: Det er altid menneskets egen skyld, at han er ulykkelig, når ikke sygdom eller armod er årsagen. Vi hænger os hårdnakket ved en eneste genstand, som nægtes os, og vender hundrede andre lyksaligheder ryggen, som af sig selv

kommer os i møde. Jeg har besluttet at gøre en rejse til Samarkand i disse Dage, og tvivler ikke om, at den vil være os yderst fordelagtig. Mine varer har jeg fået lykkeligt fra en havn i det Røde Hav, og tænker nu med fordel at bytte dem om for højlandets kostbare sager. Min fordel er din. Rejs med din fader! Det vil adsprede dig og lette mig byrden" – Aly erindrede sig, hvad Peribanu havde sagt ham, og betragtede sin faders forslag som et vink til sin lykke. "Min Fader!" sagde han, "gør, som I vil; jeg følger eder." – Ibrahim var ude af sig selv af glæde over, at hans søn så villigt gav efter for hans begæring. Det var langt mere, end han havde ventet. Han skyndte sig nu af alle kræfter at bringe sine sager i stand, og det varede ikke længe, før Ibrahim med sin søn og et betydeligt antal slaver red ud af Bagdad med tungtbelæssede kameler. De stødte ikke langt fra Byen til en karavane, og drog nu, så hurtigt som omstændighederne ville tillade det, gennem flere mærkværdige byer og egne hen imod det navnkundige Samarkand.

På denne rejse blev de ofte nødt til at drage gennem ørkener og ubekendte heder. Ibrahim havde endnu aldrig gjort denne rejse, og overlod det til en fører, at vejlede dem. De havde rejst flere måneder, og opholdt sig adskillige steder på vejen. Nu drog de engang hen imod aften gennem en udørken, som føreren forsikrede ville være den sidste; om tre dage lovede han at skulle bringe dem til Samarkand.

Som de drog gennem en snæver dal, til alle sider omringet af bjerge, bevokset med nåletræer, adsplittede pludselig et frygteligt naturoptrin den hele karavane. Et tordenvejr trak op, og lynet slog ned i en mægtig ceder. Den harpiksfulde bark blev straks antændt, træet brændte, og nu udbredte den knitrende

løbeild sig på et øjeblik til alle sider. Alle graner, fyrre, lærketræer og cedre stod i lys lue. Ildens røde lokker viftede forfærdeligt hen ad bjergåsene i den mørke nat. En uhyre røg opsteg, og fordunklede luften ydermere. I den almindelige forfærdelse, hvor enhver var betænkt på sin egen sikkerhed, kom Ibrahim i mørket fra sin søns side. Aly styrtede af alle kræfter efter sin fader, men fandt ham ikke. I den gyselige nat fo'r han så længe af sted på sin kamel, som den ville bære ham. Sky af ilden, som brændte rundt omkring, kastede den ham til sidst af, og løb ind i flammerne. Aly stod op. Han trængte sig dristigt gennem et snævert pas mellem fjeldene, hvorhen ilden endnu ikke var nået. Nu så han en bred dal, som skilte denne skov fra skoven på den anden side. Han anvendte sine sidste kræfter på at vinde derhen, og sank afmægtig under et træ, hvor han ved lyset af den brændende skov kunde se, at ilden ikke ville nå hen over dalen. Mere tillod hans kræfter ham ikke at ænse. Matheden lukkede hans øjenlåg.

Så snart han vågnede, var hans første tanke at finde sin fader. Han følte sig styrket af den korte søvn, og skyndte sig af sted. Naturen var frisk, som i våren, skønt det var høst. Han havde aldrig tilforn set et så lifligt grønt, så stærktfarvede blomster. Lige for hans øjne stod en lund med herlige æbletræer. Han ilede derhen, satte sig under et træ, og gav til at tage sin frokost i den kølige ensomhed. Som han sad allerbedst, hørte han en stemme råbe: "Aly! Aly!" Han så sig forundret om, men blev ingen menneskelig skabning va'r. I den tanke, at han havde hørt fejl, gav han sig til atter roligt at fortære sine frugter. Pludselig begyndte en anden stemme lige over for igen at råbe: "Aly! Aly!" – Dette råb blev gentaget fra flere steder i skoven. Nu opdagede

Aly til sin forundring, at det var en del dejlige papegøjer, der flagrede omkring fra kvist til kvist, som om de betragtede ham, og alt som de hoppede, gentog de hyppigt deres: "Aly! Aly!" med inderligt selvbehag. Aly sprang op. "Hvem har lært dem det?" tænkte han, og en sød ild gennemfo'r hans blod. Papegøjerne sladrede videre: "Aly! Aly! kom! kom!" og flagrede fra én gren til en anden. Aly fulgte dem, og standsede til sidst ved en tyk hæk, der var uigennemtrængelig. Papegøjerne fløj over hækken, satte sig indenfor og råbte: "Aly! Aly!" Aly løb omkring, for at finde en indgang. Endelig fandt han den. Han trådte ind, og så en herlig stor grønning, halvt omkranset af høje hække, og på den anden side en flod. Midten af grønningen var et blomsterbed. Én af papegøjerne hoppede ind, satte sig på blomsterbedet, og råbte: "Aly! Aly!" Aly kom, betragtede trækket af de nys udsprungne græsstrå. O, hvor sød var hans Glæde, da han opdagede et A og et G yndigt slynget i hinanden! Nu tvivlede han ikke længere om, hvor han var. I sin søde forventning kastede han sine øjne omkring, og opdagede den herlige grotte. Han ilede ind. "Min Gulhyndy, hvor er du?" råbte han. –

Aly! min Aly! elskede ven!
Til din Gulhyndy kom dog igen!

hørte han en spæd stemme sige. Han blev forundret. "Hvad er dette?" råbte han, "det er ikke hendes stemme. Det er heller ingen papegøje; de blev beskedent uden for grotten. " – "Aly! min Aly! elskede ven! til din Gulhyndy kom dog igen!" sagde atter en nydelig lille stær, idet den løb frem på gulvet og pikkede nogle frø op. Aly sank på en løjbænk. Han tav, hellige tårer faldt på hans kinder, mens han lyttede. – "Aly! Aly!" råbte papegøjerne udenfor. – "Aly! min Aly! elskede ven! til din

Gulhyndy kom dog igen!" sagde stæren, og betragtede ham med lang hals og kloge øjne, idet den vendte sit hoved. I det samme begyndte en dejlig fugl i et guldbur at fløjte en melodi, som han havde lært Gulhyndy få dage før deres skilsmisse. – "O, hun elsker mig," råbte Aly, "hun er her! Hun har lært sine søde dyr mit navn og mine sange. Hvor mange hundrede gange må disse ord være strømmet over hendes skønne læber, før de lærte dem! O, min elskede!" Han troede at høre nogen komme. "Det er hende!" tænkte han. "Men hun må ikke se mig endnu. Jeg udsætter, jeg sparer på det salige øjeblik." Han tog sin stav, og skrev i sandet ved udgangen: "Aly er her!" Derpå trådte han til side og skjulte sig i hulens hvælvinger.

Han havde næppe skjult sig, før han så det underligste syn, man kan forestille sig. To behændige aber, klædt som slaver i røde klæder med hvide turbaner, trådte ind i hulen. De tog hver sin kost i krogen, fejede gulvet, og satte alting i orden. Derpå løb den ene ud, og hentede en kurv med brød, frugter og blomster, mens den anden bredte et tæppe på gulvet, lagde et hynde derved, skyllede et bæger i kilden og satte det på tæppet. Imidlertid sprang den første op på en løjbænk, og greb efter en guitar, der hang højt oppe på væggen. Da han ikke kunne nå den, vendte han sig om til den anden, og gjorde nogle ynkelige miner, idet han skreg, og pegede op til guitaren. Den anden forstod ham. Han sprang op på løjbænken, hvorefter den første klavrede op på ham, og nåede således guitaren, hvilken han tog ned og gav sig til at stemme, med de vigtigste og latterligste miner af verden. Alt som han stemte, lagde han øret til, som for at lytte, om tonen var rigtig. Da han ganske havde forstemt guitaren uden dog at lade en eneste streng springe, nikkede

han selvtilfreds med hovedet, som om han ville sige: Nu er den ypperlig! hvorpå han atter skyndte sig at hænge den hen på sit sted.

Næppe var dette sket, før den dejlige Gulhyndy, som en huld naturens dronning, kom med sit talrige hoffølge. Foran hende gik med langsomme skridt, som en stolt livvagt, to store brandgule, tykmankede løver. Ved hendes side trådte den prægtige argus, som en kær veninde, og rundt omkring hoppede og flagrede de dejligste skovens dyr og fugle. Troppen sluttede en flok snehvide lam med røde bånd om halsen. Hver af dem havde en sangfugl på sit hoved, som slog høje triller, mens lammet brægede. Til allersidst kom en hjort, hvis store takker var besat med bjælder og klokker. Når nu lammene brægede, fuglene slog, og hjorten rystede sine klokker, var det hele ikke uligt en lystig janitscharmusik.

Da toget var kommet til hulen, lagde begge løverne sig roligt ned, hver til sin side af indgangen, hvorpå Gulhyndy gik ind i grotten med argus. Hele den øvrige skare blev udenfor, og satte sig omkring hulen i en halvkreds, mens Gulhyndy holdt sit måltid. Musikanterne trak sig endnu længere tilbage, helt henne ved hækken, og undlod ikke imidlertid at give den fornødne taffelmusik. De to aber stod bag Gulhyndys sæde som tjenere; de rakte hende frugter, og bragte hende vand fra kilden i bægeret, når hun havde drukket ud. Argus stod ved hendes side, og snappede de smuler i luften, som hun med sin hvide hånd kastede den i næbbet. Hvad der af vanvare faldt på gulvet, løb stæren hastigt hen og snappede op, før argus fik tid til at bukke sig. Da måltidet var til ende, gik argus hen i indgangen, udbredte sin pralende vifte, og vendte den et par gange frem og

tilbage. De samtlige hoffolk havde næppe set dette tegn, førend de brød op og begav sig bort i største hast. Musikanterne løb bagefter. Kun de to løver blev liggende ved indgangen, og argus blev i hulen hos sin herskerinde som selskabsdame.

O, hvor skælvede Aly af kærlighed ved at se sin Gulhyndy! Hendes gule hår flød i de lange, brede velbekendte fletninger. For resten var hun iført en grøn linnedkjortel med purpurbælte, uden pragt, glans eller ædelstene. Det kom ham for, som om Gulhyndy var blevet større, friskere og højtideligere. Det var ikke længere den smægtende, bedrøvede morgenlænderinde, der længtes efter sin frihed; det var den sunde, liflige Eva-datter, der blomstrede i naturen, af alle blomster den skønneste. Dog nedtyngede en huld vemod endnu lidet de hvælvede øjenbryn, og viste, at hun dog midt i al sin lyksalighed havde et savn.

Uden dette milde tungsind ville Aly have troet at se en gudinde. Hun tog guitaren ned, og prøvede den. Det skønne ansigt udtrykte en med smil blandet misfornøjelse. "De enfoldige aber," sagde hun, "de er alt for tjenstvillige. Jeg havde dog troet i dag at have hængt den højt nok." Derpå stemte hun guitaren, spillede til Alys forundring med lethed, og istemte til hans glæde følgende sang:

O magt, som til en Edens have
Forvandlet har mit fangebur!
Som nægter ej den bedste gave
Mig af din hellige natur!
Hvi skal kun hjertet føle trængsel,
Og være midt i glæden arm?
Hvi skal en aldrig stillet længsel
Omspænde den forelskte barm?

Gud! du har lutret mine tanker,
Jeg føler mig din himmel nær;
Jeg skuer dig, hvorhelst jeg vanker,
I cedrens skygge, rosens skær.
Dog tåler ej mit blik din lue,
Din stråle smelter bjergets sne.
O, lad mig da dit billed skue,
Lad Allah mig i Aly se!

Om al naturens lyst mig skænktes
Så glædte den dog ej min hu.
Som Adam efter Eva længtes
Så længes kærlig Eva nu.
Ak, al mit held er ingen lykke,
Det lindrer ikke mit forlis:
Når ham jeg til mit bryst kan trykke –
Da er jeg først i Paradis.

Med de sidste ord sank hendes blik til jorden, og opdagede de ord: "Aly er her!" Hun ville ikke tro sine egne øjne. Hun stirrede hen som i en drømt henrykkelse. Hvor sødt blev hun overbevist om sandheden, da den lykkelige Aly sprang frem af

hvælvingen, og lå for hendes fødder! Nu manglede der dem begge intet i et fuldkomment paradis.

Da den første henrykkelse var forbi, fortalte de hinanden alt, hvad der var mødt dem siden sidst. Siden Gulhyndys bøn til Allah havde hun intet besøg haft af den unge konge. For et par måneder siden derimod, som hun sad en aften i sin ensomhed, var hun pludselig blevet besøgt af hendes gode fe. Hun havde bragt hende en guitar, og lært hende at spille derpå. For at opmuntre hende, havde hun ladet aberne udklæde og undervise. De andre dyr var af sig selv blevet tamme ved Gulhyndys daglige omgang. Engang, som hun sad og spillede, havde de to løver hurtigt trængt sig ind gennem hendes hæk. Hun var i førstningen blevet forskrækket, men havde snart fattet sig, da hun så, at de ganske tamme og ydmyge havde lagt sig ved hendes hule, for at beskytte indgangen. Nu fulgte de hende som to drabanter over alt. Aly betragtede de to løver, og kunne ikke undertvinge en hemmelig gysen, for de lignede de to levendeblevne malmløver på et hår, som på Peribanus vink forlod det underjordiske værelse. Han erindrede sig, hvad den gode fe havde advaret ham om, og besluttede nu, indtil den fastsatte tid vel dagligt at se Gulhyndy, men at bo i en anden kant af den dejlige bjergegn. Han sagde hende sit forsæt, og hun billigede det aldeles. Aly byggede sig nu en hytte i nærheden af sin Gulhyndy, uden bekymring for sin fader, som han trøstigt overlod i den gode Peribanus vold. Men det gik desværre ikke den arme Ibrahim så godt, som hans lykkelige søn formodede.

Ibrahim strejfede længe omkring i den græsselige nat. Han ilede, alt hvad han kunne, fra den brændende skov til den

modsatte side, i stedet for som Aly at gennemtrænge den. Endelig blev grunden så stenet og ujævn, at det ikke var ham muligt at ride videre på sin kamel. Han bandt den ved en gren, og forsøgte på at bryde gennem de tætte buske, for at komme til et højt træ, hvor han uden frygt for slanger og vilde dyr kunne tilbringe natten. Som han nu gik, styrtede han ned i et hul, og befandt sig dybt i en mørk og fugtig kælder. Han lå længe som bedøvet. Da han vågnede, erindrede han sig kun dunkelt årsagen til sin nærværende tilstand. Hussain og Gulhyndys død havde han rent glemt. Det kom ham for, som om han var flygtet fra Bagdad med sin søn, for at undgå den onde kadis efterstræbelser.

Han havde ikke ligget længe, før han så et lille væsen komme gennem en snæver stengang, i sort bjergmandsdragt, med lygte i hånden. "Lokman!" råbte Ibrahim som straks kendte ham, "du her i denne dragt! Hvad vil det sige? Hvor er min søn?" – "Pas selv på eders søn!" sagde Lokman. "Han kommer ikke mig ved. Men I kommer mig ved. Rejs jer op! til arbejdet! Nu er I min slave." Med disse ord tog han Ibrahim, så træt og afmægtig som han var, og bragte ham ind i kløften under det iskolde styrtebad. "Slut en anden gang giftermål af slige ædle grunde!" sagde han, mens Ibrahim gyste i regnen på afgrundsbredden. "Fornægt en anden gang af frygt eders grundsætninger! Riv en anden gang venskaber itu som guldstof!" Derpå tog han ham ud igen, og gav ham vand og brød, som han havde givet Hussain; kun var der ingen igle i hans bæger, heller ikke behandlede han ham i det hele så hårdt, som den første.

Da Ibrahim havde nydt det tarvelige måltid, sagde Lokman: "Stat op, og kom med mig. I har al eders tid været en ven af at

søge rigdomme; jeg skal vise jer vejen til guld og ædelstene." Derpå tog han ham med sig ud på heden, og befalede ham at søge. Ibrahim stod alene. Han var i den største forvirring og bedrøvelse; men Lokmans trusler bevægede ham til at søge ivrigt. Som han gik i den stærke hede, kom han forbi et højt klippestykke, der på den ene side havde lidt skygge og lidt grønt græs. Ibrahim så en bleg, mager mand med indfaldne kinder sidde der i den yderste mathed. Ibrahim var medlidende. Han havde fået en krukke vand med sig ud i ørken, at læske sig på under arbejdet. Hurtigt løb han efter sin krukke, som han havde nedgravet i sandet, for at holde vandet køligt, kom tilbage dermed og holdt det for den afmægtiges læber. Den blege mand drak, følte sig styrket, foldede sine hænder, løftede sine øjne op og sagde sukkende: "Hvem er du, engel fra Himlen, som husvaler mig i min nød?" – Ibrahim kendte stemmen. "Hussain!" råbte han med forundring. Hussain stirrede på ham. "Ibrahim!" sagde han så bestyrtet, som hans mathed tillod ham det, "du her? Hvorledes er du kommet i jammerens dal for at vederkvæge din fjende?" – "Jeg er tilfældigt faldet i et uhyres vold," sagde Ibrahim, "og er fordømt af ham til at søge guldstøv og ædelstene på denne hede." – Idet Ibrahim sagde dette, greb Hussain efter sin pose, som han med megen anstrengelse i dag havde fyldt. Hvor stor var hans forskrækkelse, da han fandt den halvt tom! "Hvad er dette?" råbte den elendige, "kommer du i mit livs svageste, sidste øjeblik, for at bestjæle mig? for at skaffe mig den græsseligste straf?" – Ibrahim forsikrede, at han intet havde taget; den usle Hussain rørte ham, han glemte ganske sin jammer. "Ha, du lyver, skarnagtige!" råbte Hussain, "din sæk er fuld, du har taget det fra mig." – "Jeg forsikrer dig," sagde

Ibrahim, "at jeg intet har taget, at jeg ikke har tænkt på at skaffe dig fortræd; og til bevis derpå vil jeg bytte sæk med dig, hvad øjeblik du forlanger." Han rakte ham sin. "Sid ned og hvil dig!" sagde Ibrahim, "jeg er ikke så mat, at jeg ikke kan søge en pose fuld endnu inden aften." Han gik fra ham, og samlede med megen møje den anden halve del. Hussain vidste ikke, hvad han skulle tænke; de gik hjem sammen til hulen, uden at mæle et ord.

"I har eders poser fulde?" råbte trolden, som sad i indgangen af hulen. "Ryst dem ud for mig!" – Ibrahim udrystede sin: Den var fuld af guld og ædelstene. Hussain kom nu med den, han havde byttet sig til; han rystede den ud – og der var ikke andet deri, end sand og glimmersten. Lokman tav, betragtede Hussain forbitret, greb ham ved armen, og førte den afmægtige, matte mand atter ind under det forfærdeligt susende styrtebad, hvor han af kraftløshed var faldet ned i afgrunden, dersom ikke Lokman havde grebet ham, og kastet ham ud igen, som død, på sandet.

"Det er et skarn," sagde Lokman til Ibrahim, efter at Hussain var dånet. "Jeg vil tilstå dig det rent ud: Han har sat ondt for dig hos mig, og er ene skyld i, at jeg modtog dig så hårdt. Jeg kan ikke udstå ham; han duer ikke engang mere til at trælle for mig. Gør mig en tjeneste, så vil jeg give dig din frihed, bringe dig til din søn og sætte eder begge i eders forrige velstand i Bagdad." – "Hvad forlanger du?" spurgte Ibrahim. – "Jeg er en ånd," sagde Lokman, "og råder ikke vilkårligt over de dødeliges liv. Indbyrdes derimod kan I forkorte hinandens dage. Tag denne kniv, og stød den i Hussains hjerte, så sætter jeg dig i din forrige lyksalighed, og skænker dig alt det guldsand og alle de

ædelstene, som jeg har i min hule." – "Det være langt fra mig, at handle således," sagde Ibrahim, "selv mod min bitreste fjende! Hvad ondt vi har gjort, må Gud tilgive, vi bøder nu begge derfor. Mit had er slukt. Jeg har i dag byttet min pose med ham i den oprigtige hensigt at lette ham byrden. At det er faldet ilde ud, er ikke min skyld." – "Dræb ham!" råbte Lokman truende, idet han rakte ham kniven, "eller jeg kaster dig gennem dette åbne svælg, hundrede favne ned til øgler og slanger." – "Kast," råbte Ibrahim med frejdigt mod, idet han foldede sine hænder, og fæstede sine øjne på de funklende stjerner. – "Du har fået mod, Ibrahim!" sagde Lokman spotsk. – "Det giver ulykken," svarede Ibrahim. – "Og på hvilken grund – hvilket håb gør dig modig?" spurte trolden. "Mit håb står til den barmhjertige," sagde Ibrahim, "hvis kraftige hånd lige så vel kan redde mig fra øglerne som fra dig." – "Forvovne!" råbte Lokman, "du er mig ikke moden endnu. Langsomt vil jeg pine dig." Han gik bort. – "Arme Hussain!" sukkede Ibrahim, og betragtede den blege. Hussain slog sine øjne op, han smilte venligt, og rakte Ibrahim sin hånd. "Jeg har hørt, hvad der er foregået mellem dig og trolden," sagde han. "Den ondes anslag er lykkedes ham ilde. Hvad der skulle adsplitte mere, har forenet. Ibrahim! nu kender jeg dig. Tilgiv, at jeg mistænkte dig! Kan du tilgive?" – Ibrahim omfavnede ham. – "Vil du være min ven, Ibrahim?" – "I liv og død." Hussain stod op, han omfavnede sin forrige fjende; de sank ned på deres knæ og Muhammeds hellige måne smilede saligt fra sin himmel ved at se forsoningens kys. Den kastede sit blege skin over heden, og det endnu blegere genskin fra sandet forstærkede sig, som om det jublede over, at modgangens ørk

havde udklækket en skøn blomst, som medgangens Eden ej havde været i stand til at udklække.

Lokman kom ind, betragtede de to forsonede og slog en græsselig latter op. "Nu bilder I eder vel ind at være lykkelige?" sagde han, "at have vundet sjælero. Tro ikke det! Hussain er for stedse tabt. Allah har vendt sine øjne fra ham. Han har selv villet forkorte sine dage og sit barns; han hører mig evigt til." – "Der er ingen evig uden Allah!" råbte Hussain, som nu fuldkommen var kommet til sin bevidsthed. "Har du reddet mit liv, så har du dig uafvidende bidraget til at redde min salighed. Så længe der er liv, er der håb; så længe mennesket lever kan han bedre sig." – "Du har dræbt din datter," sagde Lokman; "du har spildt hendes blod på jorden. Du er en barnemorder." – Hussain blegnede. – "Hun lever," råbte en sød stemme fra lofthvælvingen, "fat mod, og håb!" – "Ha, hun er atter løst af sin dvale!" råbte Lokman forvirret, og forsvandt.

Fra nu af var Ibrahim og Hussain trofaste venner, de delte hinandens sorger, og fandt trøst ved hinandens side. Det var dem ikke længere tungt at finde guld og ædelstene på heden. De behøvede blot at gå ud og søge et øjeblik, så fandt de, hvad de ønskede. Mens de søgte, svævede der kølige skyer for solen, og en mild vind viftede. De opdagede endog til sidst fjeldridser med skygger, blomster og kildevæld.

Lokman, som så dette, tog dem nu med sig ned i bjergværkerne, hvor de måtte udføre det hårdeste arbejde. Men også her kom lykken dem i møde. De lærte, som af sig selv, at udhugge metallerne. Malmen faldt uden stor vanskelighed, som af sig selv, i deres hænder. I denne fortrolige omgang med den stille, store natur åbnede sig deres hjerter, hævede sig deres

ånd, og hærdede sig deres legemer. De elskede ikke længere rigdommen og forfængeligheden, men Gud, naturens underværker og sig selv indbyrdes. Lokman vovede ikke længere at mishandle dem.

Det eneste, der endnu kostede dem anstrengelse og selv legemlige smerter, var et skødskind, således som bjergmændene bruger, hvilket Lokman havde givet dem at sammensy. Det var af det hårdeste, tykkeste læder, og sønderrevet tværs igennem. Nålene sprang idelig i deres blodige, forstukne hænder, mens de syede derpå. De skiftedes troligt; når den ene var træt, tog den anden fat. Men der var endnu meget at gøre, da Lokman en aften, under trussel om hårde hudflettelser, befalede dem at sidde oppe hele natten, for at få det færdigt til om morgenen. De indså ikke, hvordan det skulle blive muligt. De anstrengte deres sidste kræfter, da ulykkeligvis Hussain, som henimod morgenstunden just syede derpå, mens Ibrahim blundede, jog sig sylen så dybt ind i hånden, at han gav et skrig, og kastede fortvivlet det ubøjelige læder til jorden. Ibrahim vågnede. For at forbinde Hussain, søgte han efter sin turban; han ville tage klædet derfra og vikle om Hussains ånd. Idet han nu betragtede turbanen, så han, hvad han hidindtil ikke havde bemærket, at det ikke var hans, men hans søn Alys turban, som han i det sidste natteherberge, de havde været i sammen, måtte have taget for sin. Idet han nu løste klædet op, faldt den forunderlige talisman i hans hænder, som Aly havde for forvaret der. Ibrahim betragtede den, og da han så de mange skønne ædelstene, tænkte han: "Vor tyran er en elsker af sjældne og skønne sten. Så skønne, som disse, har jeg endnu ingen set. Jeg vil lægge dette herlige klenodie på hans

seng; det vil fornøje ham, når han vågner, og måske formilde ham, når han ikke finder skindet sammensyet endnu." Med dette forsæt gik han hen i sidehulen, hvor Lokman lå, tog talismanen, og lagde den på troldens blotte bryst. Derpå ilede han tilbage, forbandt sin ven, og gav sig selv til at sy, så længe til han ikke kunne mere.

Solen var allerede længe opstået, men Lokman sov endnu, hvad han aldrig plejede. Hussain listede sig ind, og fandt ham i den dybeste slummer. De to venner takkede Forsynet, at det reddede dem endnu fra mishandlinger. Ibrahim sagde: "Måske sover han den hele dag, og vi har da tid til at gøre vort arbejde færdigt." Nu kappedes de, alt hvad de kunne. Den ene syede, mens den anden hvilede og hentede vand og brød til et måltid. Men natten kom – og de var endnu ikke færdige.

Således sad de tre dage og fire nætter, og syede uafladeligt. Deres hænder var blodige og hovne, deres øjne dumme af at stirre. Men de lod ikke modet falde. Det fælles venskab, den gensidige medlidenhed og omsorg gjorde dem arbejdet muligt. En hemmelig anelse sagde dem, at det var nødvendigt til deres livs lykke, at få det hårde, sønderrevne skind atter sammenføjet.

Lige som morgenrøden frembrød den fjerde dag, og spredte sine stråler ud over heden, gjorde de begge de sidste sting. Med glædestårer faldt de hinanden om halsen, og knælede i morgensolen. "Det er fuldbragt!" råbte de med henrykkelse, idet de udstrakte deres arme mod himlen.

"Det er fuldbragt!" hørte de en yndig stemme sige. De slog deres øjne op – o, forundring! Den mørke, fugtige hule, hvori de nylig stod, var forvandlet til en dejlig lys grotte. For dem stod

den skønne Peribanu med sin stjernekrans og sit smaragdscepter. "Det er fuldbragt!" sagde hun venligt smilende. "Se, hvad I atter har sammenføjet!" Hussain og Ibrahim betragtede det sammensyede skind, som de endnu holdt i hænderne. O, under! Det var det prægtige guldstof, som Ibrahim engang på torvet i vrede havde sønderrevet sammen med Hussains venskab.

"Det havde lidt stor brøst og bræk," sagde Peribanu, "det har kostet slid og umage at sy sammen igen; dog er det bedret. Trådene af eders barndoms venskab er atter sammenføjede, uskyldighedens blomster, som var oprykket med rode er atter plantet i eders livs gyldne grund."

Ibrahim kendte på de skønne træk den venlige kone igen, som engang var kommet til ham om natten, og havde bedt ham om stoffet til sin datters bryllup. – "Du må virkelig give mig det endnu engang til min datters bryllup," sagde Peribanu, "jeg holder det endnu i dag, og det skal bruges til et brudetæppe, hvorpå hun skal knæle for Allah med sin brudgom." Ibrahim rakte hende guldstoffet, Peribanu vinkede med sit scepter, et forhæng hævede sig – og Ibrahim og Hussain så deres børn blomsterkransede knæle ved et alter for månens hellige billede.

"Profetens strålende tegn veksler evigt," sagde Peribanu, "og bringer fryd og kummer efter den evige skæbnes love. Eder har den nu tildelt sin lyst. Alys og Gulhyndys liv skal blive en dejlig forårsmorgen, og Ibrahim og Hussains alderdom en blid septemberdag."

Da hun havde talt disse ord, førte hun det kærlige par til de gamle, som med glæde omfavnede deres børn, og gav dem den faderlige velsignelse. "Du har vundet," sagde Peribanu til Aly,

"og din fader har ikke bidraget lidet dertil. Eders fryd vil aldrig mere blive forstyrret af ondskabens og forfølgelsens efterstræbelser; den faldt i sin egen snare." Hun vinkede, fjeldet revnede, og de så den unge konge med rubinkronen på sit hoved, i purpurkåben, ligge bleg som en dødning på sit leje, med talismanen på sit blotte bryst. Over hans hoved brændte en gravlampe. Han så listig og underfundig ud endnu i sin dødelige slummer. "Sov der til evig tid!" råbte Peribanu. – "Letsindighed vil igen befri mig," svarede han med hul røst idet hvælvingen atter tillukkede sig. "For *denne* kreds er der i det mindste intet mere at frygte," sagde Peribanu. "Mine unge dydige venner, mine gode oldinge vil ikke selv grave en grav for deres egen lyksalighed."

Derpå holdt den gode fe det elskende pars bryllup, og den skønne natur med alle sine skabninger tog del i at højtideligholde det. De elskende levede længe og lykkelige i naturens skød, som vore første forældre i Skabelsens unge dage, og skænkede efterverden dejlige børn, der blev stamfædre til en kraftig slægt mellem fjeldene.

Hussain og Ibrahim døde sent, og begrædt af deres børnebørn. Den gode fe forlod aldrig Aly og Gulhyndy.

Vi slutter vor fortælling med nogle brudevers af træernes, flodens og fjeldets alfer, som tilfældet har bevaret.

Da de elskende efter foreningen sad i grotten med deres forældre hos Peribanu, omringet af alle de nydelig skovens dyr, kom en af de dejlige drenge med de røde kinder og flagrende lokker springende ned af et træ, og rakte Gulhyndy en blomsterkrans med følgende digt:

Af grønne kviste,
Som altid vidste
At køle Gulhyndy sødt, hvor hun stod,
En krans vi nu flette,
Den venligt sætte
På issen, omlokket af guldhårets flod
Rosernes blod
Din skønhed betyder,
Snehvide liljer de himmelske dyder,
Som fylde dit bryst
Til Alys lyst.

Derpå steg en nydelig lille havfrue op af floden, nejede sig dybt for Gulhyndy, og rakte hende en perlesnor med følgende sang:

Vi bække små
Med bølger blå
Vil ej de sidste være;
Vi risle her
Bag busk og træer.
Den unge brud til ære.
"Hun spejlte sig
Så tit i mig,"
Må hver en vove sige.
Derfor i kor
En perlesnor
Vi rækker Alys pige.

Derpå revnede fjeldet, og en stille, alvorlig skikkelse i blankt harnisk trådte frem og rakte Aly en guldkrone med ædelstene. I

guldet stod indgraveret:

Guldkronen hin røde
Dig stråler i møde,
En hellig krans.
Modtag de rene,
De ædle stene;
Lær af dens glans:
Ej natten fordunkler
Den stråle så varm,
Som ægte funkler
I støvets barm!

Digtninger II

Fortællinger

Reichmuth von Adocht

I Køln levede år 1571 en rig borgmester, hvis hustru Reichmuth, efter et par års kærlige ægtestab, blev syg og døde. Hun havde været ung og skøn, og hendes mand forlod ej hendes seng i al den tid, hun lå for døden. Dog var dødskampen mindre lidelser, end afmagt, der så ofte gentog sig, til den ikke ophørte mere, og hun sov hen. Det er bekendt, at Køln er en stad, som i henseende til andagt kan sættes ved siden af Rom; derfor har man også i middelalderen kaldet den *Roma germanica* eller *civitas sancta*. Det var, ligesom den i følgende tider ved fromhed ville forsone det uheld, at have været den afskyelige Agrippinas fødestad. Man så der i lang tid ikke andet end munk, præster og studenter, hvoraf mange sang for almisse ved hver mands dør. Man hører bestandig klokkerne ringe der, og tæller lige så mange kirker og kapeller, som året har dage.

Den fornemste kirke er katedralen, Sankt Petrus, en af de fortræffeligste bygninger i Tyskland, men dog ikke så fuldendt, som formodentlig bygmesteren har haft i sinde; kun koret er hvælvet. Kirken består indvendig af fire mægtige pillerader, og er noget længere end den Strasburger Münster. Hovedalteret er en eneste sort marmorsten, bragt fra Namur over Maas på Rhinen til Køln. I sakristiet viser man en stav af elfenben, som skal have tilhørt apostlen Peder. I et kapel står en sølvforgyldt kiste med de hellige tre kongers lig. Man ser deres pandeskaller gennem en åbning i låget: De tvende hvide, for Caspar og Balthasar, den mellemste sort, for Melchior. Kisten er besat med ædelsten. Det er begribeligt, at disse mærkværdige

kostbarheder, helliggjorte ved den ærværdige tid, måtte gøre et stærkt indtryk på katolikkernes fantasi, og at de tre pandeskaller gennem sølvet og juvelerne lige så meget har overbevist deres følelser om ægtheden af disse relikvier, som et historisk blik beviser os uægtheden deraf.

I denne kirke blev Reichmuth von Adocht bisat med stor pragt, og i en tidsalder, der havde mere sans for det solide, end smag, mere religiøs tro på udødeligheden, end vantro frygt; kan man ikke undre sig over, at hun blev smykket som en brud, i broget silke, med spraglede kranse på hovedet og kostbare ringe på de blege hænder.

Således blev hun hensat i et lidet kapel i kælderen under koret, i en kiste med glasruder. Adskillige forfædre lå der allerede; hun havde selv tit med en gysen besøgt dem under gudstjenesten, mens hun levede, og stirret ind gennem ruderne på de brune mumier, hvis dødningehoveder afstak særdeles mod guldet og ædelstenene, og på en sær måde viste forskellen mellem det forgængelige og det bestandige. Med at balsamere havde man ophørt; rummet var fuldt, og da Reichmuth var bisat, havde man besluttet, at ingen flere skulle sættes derhen. Hun lå nu der, som hun var taget af sottesengen, kun iført den vidunderlige pragt.

Den vakre Adocht, hendes ægteherre, havde med tunge skridt fulgt sin hustru til hendes hvilested. Den store klokke i tårnet, på to hundrede og tyve centner, havde tonet sin høje sørgeklang gennem den store stad. De fromme munke havde med sang og serpenter, ved lys og røgelse, sunget sjælemesser af de store pergamentfolianter, som lå i koret på nodestolene. Hendes frænder havde alle været med, havde holdt den hellige

kost i deres hænder, og under sangen bestænket hende med vievand. Nu lå hun der, bleg og udstrakt i dødens hal. Det uhyre ur, der kun optrækkes én gang om året, der viser dagens timer og stjernernes løb, var det eneste bevægelige i den tavse hvælving. Dets ensformige tik tak lød over de stille grave, over de gamle helgenbilleder.

Det var en stormfuld novemberaften, da Peter Bolt, undergraver ved Sankt Peders Kirken, efter den prægtige jordefærd gik hjem til bopæl. Denne fattige mand havde for tre år siden giftet sig; hans kone havde året efter bryllupet skænket ham en datter; nu gik hun igen højfrugtsommelig. Med et tungt hjerte vandrede han fra kirken til sin stille bolig, der kold og fugtig lå ved floden, og havde blæsten om efteråret fra første hånd. Han vilde gå ind til sin kone, men den lille Maria, der sad alene i den forreste stue på en skammel og legede med sin dukke, kom ham i møde: "Fader," sagde hun, "ikke gå ind. Storken er kommet, og har bragt Maria en broder. Moder er syg og ligger i sengen." – Kort derpå kom hans svigerinde ud til ham, og bragte ham et nyfødt, velskabt drengebarn. Hans kone befandt sig ilde, og der blev gjort fordringer til nødvendige udgifter, som langt oversteg hans kræfter. I denne nød løb han til jøden Isaak, der i de senere tider ofte havde hjulpet ham med en lille sum mod forsvarligt pant. – Men der var intet mere at pantsætte, og Bolt måtte grunde sit håb på Isaaks medlidenhed. Dette var en dårlig ankerplads. Med vaklende skridt gik han hen og bankede på ågerkarlens dør. Isaak hørte hans heftige, ved tårer afbrudte begæring med tålmodighed. Da den var til ende, svarede han sagtmodigt, at han intet kunne låne ham på et nyfødt barn, og

at tårer og suk var et slet pant, som ingen ordentlig mand kunne holde sig til. Rådvild og ulykkelig tumlede Bolt hjem igen. Hos de rige prælater havde han været adskillige gange; de havde afspist ham med en ubetydelig almisse, og nu turde han ikke, komme der mere. Det var mørk nat, den første sne faldt i store vandkolde tøfog skrås hen over dompladsen. I denne tilstand, ganske hensunken i sin ulykke, forfejlede han vejen over torvet, som han dog var gået så ofte, og stod, inden han vidste det selv, på trappen lige for hoveddøren til domkirken. Klokken slog tre slag, det var tre kvarter til tolv. Pludselig fo'r der Bolt en tanke som et syn gennem hovedet. – Han så sin lille Maria lege med dukken, sin syge kone ligge med den nyfødte dreng ved et udtæret bryst; derpå så han den døde Reichmuth i glaskisten med brillanter på ligfingrene. – "Hvad skal hun med dem?" tænkte han. "Et herligt pant for Isaak! Er det da synd at tage fra de døde, for at give de levende?" Med disse tanker skyndte han sig hjem, og efter hundrede gange på vejen at have tænkt frem og tilbage, bragte hans kones fortvivlede smil ham til at tage sin beslutning. Han tændte sin blændlygte, tog det store knippe nøgler i lommen og travede af sted.

På vejen kom det ham for, som om jorden gyngede under ham; men forestillingen om, at det hjemme var værre end her, drev ham fort. Han trøstede sig med det slette vejr, som holdt gaderne tomme, så at ingen kunne belure ham. På trappen stod han et øjeblik stille; derpå tog han mod til sig, satte nøglen i den gamle lås, drejede om med det vante greb og nu stod han ene i kirken, efter at have lukket døren på klem efter sig.

Med hvilken hjertebanken gik han over det lange kirkegulv! Han rystede så stærkt med lygten i hånden, at han hvert øjeblik

frygtede for, at lyset skulle gå ud. Det kom ham for, som om de bonede egetræskeruber på stolestaderne ville holde ham tilbage ved kjortlen med deres vinger. Han havde engang hørt om et menneske, der var gået ind i kirken for at vise sit mod ved at hugge kniven i et ligkistelåg; uforsigtigt havde han samtidig gennemboret sin kjoleflig, og da den holdt ham tilbage, var han faldet om og død af forskrækkelse. – "Du må tæmme din frygt, det er alt sammen indbildning, det er kun blodet, som koger og bedrager dig! Hundrede gange er du gået her om natten og der er intet hændt dig!" Alt dette sagde han sig selv; men det gjorde ham ikke modigere.

Hver gang han kom forbi en altertavle med lygten og belyste billederne, syntes det ham, som om de alvorlige ansigter gjorde truende miner. Et stykke forestillede apostlen Peders henrettelse. Med hovedet ned imod jorden og fødderne strakt mod himlen, hang den hellige der på korset. Blodet sank ham ned i det udtryksfulde ansigt, og de sølvgrå lokker fejede støvet. I dette øjeblik forekom det Bolt, som om urets sekundslag løb stærkere. – Han fo'r adskillige skridt tilbage. "Gud," tænkte han, "hvad jeg dog er for en synder. Den hellige Petrus døde selv så ydmygt sin pinefulde død for Jesus – og jeg forråder ham!" I det samme galede midnatshanen derude – og nu randt det Bolt i sinde, hvorlunde Petrus havde fornægtet sin frelser tre gange, inden hanen galede to. "Han var dog også et menneske," tænkte han, "og havde ingen Johanna, ingen Maria, intet nyfødt barn at forsørge." – Denne tanke gav ham mere mod. Han gik kækt forbi højalteret, åbnede koret, steg ned ad trappen, gik igennem den lange, smalle kældergang med begravelser til begge sider, lukkede Reichmuths kapel op – og nu stod han lige

for hendes kiste. – Der lå hun bleg og gul. Han troede allerede at spore en ubehagelig liglugt i hvælvingen. Flitteret i hendes år, ringene på hendes fingre glimrede sælsomt i det svage lygteskin.

Han ville åbne låget – men fo'r tilbage. Det forekom ham, som om den døde forandrede sine miner. – "Havde jeg kun tid," tænkte han, "så ville jeg dog hellere brække noget ud af de andre kister. Tiden har allerede udslettet det menneskelige på disse mumier. – Man bringer jo uden samvittighedsnag mumier fra Ægypten; den lange tid har tilintetgjort dødens ret, og ophævet ligenes ærværdighed. – Men dette var kristne," tænkte han igen, "mine venner og brødre. Ægypterne selv holdt deres begravelser i stor ære; det er kun deres fjender, som åbner og plyndrer dem." – Angsten for at blive for længe på dette sted gav ham handlekraft. Reichmuths kiste forekom ham lettest at bryde. Han ville åbne den med et brækjern; men det gik ikke så let. Glasruderne i låget var for små og forsynede med ståltråd; han måtte bryde træet i stykker udefra. Mens det knagede stærkt i kistelisterne, flød den kolde sved ham ned over ansigtet. Denne lyd overtydede ham mere sanseligt end alt det øvrige om, at han var en *kirkerøver*. Før havde han kun været bange for, hvad der var omkring ham, nu begyndte han at blive bange for sig selv – og han havde uden tvivl ladet sit forsæt fare på halvvejen, hvis ikke pludselig låsen var sprunget op, idet han trykkede på en fjeder. Hurtigt så han sig tilbage, som for at opdage, hvem der stod bag ham og belurede ham. Da han ingen så, faldt han på sine knæ, opløftede sine hænder, og sukkede: "Hellige døde, tilgiv, du behøver intet af denne pragt, og en eneste sten deraf kan gøre en stakkels levende familie så lykkelig." Det kom ham

for, som om den døde ved disse ord så blidere ud. Behjertet greb han hendes hånd og ville aftrække ringen. Hvad skildrer hans forfærdelse, da liget i det samme omfattede hans hånd med lange klamme fingre og trykkede sig fast om håndleddet! Med et skrig vristede han sig bort. Han havde ikke så megen besindighed at tage lygten med; angst finder vejen i mørke. Som en hare fo'r han gennem kapelgangen, gennem koret, og var uden tvivl kommet lykkeligt ud, hvis han ej i skyndingen havde glemt den store, såkaldte Djævelsten, der ligger midt i kirken, og, som den menige mand tror er kastet igennem hvælvingen af den onde. Så meget er vist, at den er faldet ned fra loftet og at man endnu viser hullet deroppe, hvor den er faldet igennem.

Mod denne sten tørnede den ulykkelige Bolt, ligesom klokken brummede sine tolv dybe slag fra det høje tårn – og ubevidst styrtede han som død til jorden. Da han vågnede af sin afmagt, og mærkede at ingen forfulgte ham, gav angsten ham vinger. Nu ilede han ud af kirken, over torvet lige til borgmesterens hus. Han følte intet uden sin synd og indså ingen anden mulighed for at undgå den dødes hævn end ved at bekende sin forbrydelse.

Han måtte længe banke på porten, inden man lukkede op. Alle husets folk lå i den første søvn, kun den stakkels Adocht sad endnu oppe i sin kanapé, hvor han så ofte havde siddet med Reichmuth. Nu sad han ene. Hendes billede hang i skyggen på væggen. Med stille tårer stirrede han derhen, med hånd under kind. Bolts gentagne banken vakte ham endelig af sin vemodige drøm; han gik hen, åbnede vinduet, og spurgte: "Hvem er der?" – "Ak, strenge hr. borgmester!" lød svaret dernede, "det er mig!"

– "Hvilken mig?" – "Peter Bolt, undergraver ved Sankt Peters Kirke; jeg har en sag af yderste vigtighed at åbenbare eder, hr. borgmester!"

En naturlig tankeforbindelse af: Reichmuth, graven, kirken, hvor hun lå og den vigtige hemmelighed, drev Adocht af sted, for så snart som muligt at høre mere. Han tog sin voksstabel, ilede ned ad trappen og åbnede selv døren for Bolt. "Hvad har I at sige mig?" råbte han. Næppe var døren lukket, før Bolt kastede sig for Adochts fødder, og bekendte sin synd med alt, hvad der var hændt ham. Adocht hørte ham med største forbavselse. Hans vrede var blandet med medlidenhed. Han befalede Bolt at fortie denne sag, da han ellers kunne styrte sig selv i den største ulykke. Selv besluttede han straks at gå hen med Bolt i kirken igen, for at undersøge sammenhængen. Men denne vægrede sig aldeles derved. – "I må før bringe mig straks til retterstedet," sagde han, "end at jeg anden gang skulle forsynde mig og forstyrre den dødes fred." Adocht brændte af begærlighed efter at komme derhen. Et glimt af håb opsteg i hans hjerte. På den anden side rørte Bolts tilstand ham. Denne skælvede og bævede, fortalte borgmesteren sin kones nedkomst og sin trængende armod med så blegt et ansigt og så fortvivlede øjne, som om han selv havde været et genfærd fra kirkegården. Borgmesteren befalede Bolt at fatte sig, og ej at tale til nogen derom. Han afhjalp hans trængende nød, og formanede ham til at gå hjem og sørge for sin hustru.

Nu kaldte Adocht på sin gamle gårdskarl. "Er du bange for de døde, Hans," spurgte han ham. "Nej, faste hr. borgmester," var svaret, "de er ikke nær så slemme at komme til rette med, som de levende." – "Turde du for eksempel gå ind i domkirken i nat?"

– "Når jeg gik i mit lovlige kald? Ja! Af nysgerrighed ikke; man skal ikke spotte det ærværdige." – "Tror du på spøgelser, Hans?" – "Ja jeg gør, hr. borgmester!" – "Er du bange for dem?" – "Nej, jeg er ikke. Jeg holder med Vor Herre, og så ved jeg, han holder igen med mig, og han er den stærkeste!" – "Vil du følge med mig i domkirken, Hans? Jeg har haft en underlig drøm om min salig hustru; det var, som om hun kaldte på mig over torvet, fra lydhullet i kirketårnet." – "Nu har vist Peter Bolt været her og sat Jer fluer i hovedet. Disse gravere har syner hvert øjeblik." – "Tænd din hornlygte, Hans! ti og følg med! Jeg befaler dig det!" – "Når I befaler det, faste hr. borgmester, så må jeg lystre, for I er både mit herskab og min øvrighed." – Nu tændte Hans uden videre modsigelse sin hornlygte og fulgte sin herre.

Adocht trådte med hurtige skridt ind i kirken, men Hans, der skulle gå foran og lyse, sinkede ham med sine betænkeligheder, så at det kun gik langsomt. Straks ved indgangen belyste han de gyldne stave over døren, hvoraf der hvert år blev hængt en hen til i den regerende kurfyrstes levetid, for at se, hvor længe han havde regeret. "Dette er en god indretning, faste hr. borgmester," sagde Hans, "så snart man bare tæller disse stave, kan man straks se, hvor længe den fromme hr. kurfyrste har hersket over os syndige mennesker." – De skønne gravsteder af kobber og alabast måtte han også først belyse; han bad sin herre forklare sig indskrifterne, kort sagt, bar sig ad som en fremmed rejsende, der benyttede sig af denne lejlighed for at se kirkens mærkværdigheder; skønt han havde levet alle sine fire og tresindstyve år der i Køln, og ofte været i kirken flere gange om ugen i den tid.

Adocht, som vidste, at det ikke hjalp at drive på ham, fandt sig i sin gamle husvens besynderligheder, og nøjedes blot med at svare så kort som muligt på, hvad han spurgte om. Således kom de hen imod højalteret. Men her stod Hans pludselig stille og var ikke til at drive videre. – "Skynd dig dog!" råbte Adocht, som begyndte at tabe tålmodigheden og hvem hjertet allerede bankede stærkere af den uroligste forventning. "Alle gode engle! stå os bi," mumlede Hans imellem de klaprende tænder, idet han famlede ved bæltet efter sin rosenkrans. – "Hvad fattes dig?" råbte Adocht. – "Ser I ikke, hvem der sidder henne, strenge hr. borgmester." – "Hvor?" – "Gud forlade mig, der sidder den salig frue i et langt sort klæde på alteret og drikker af sølvkalken." – Nu vendte Hans lygten henimod synet – og det var virkelig så. Bleg sad hun der i den lange, sorte dug og hævede den sølverne skål til sine læber med en mager dødningearm. Også Adochts mod begyndte nu at vakle. "Reichmuth," råbte han, "i Jesu navn svar mig, er det dig selv eller din skygge?" – "Ak," svarede en svag stemme, "det er mig! I havde begravet mig levende! Jeg var nær ved at forsmægte, men denne dråbe vin har vederkvæget mig igen. Kom op til mig, kære Adocht. Jeg er ikke død, men jeg er meget mat, og hvis der ikke sørges for mig snart, så dør jeg." – Nu ilede Adocht op til alteret og sluttede den elskede genfundne Reichmuth i sine arme.

Efter at Bolt var flygtet, havde Reichmuth, som var vågnet i ligkisten af sin dvale, haft nogle skrækkelige øjeblikke. Inden hun ret kom til sig selv igen, havde hun ved sin armbevægelse kastet det lys, Bolt havde ladet stå på kisten, over ende, så det gik ud. Hun slog øjnene op og vidste ikke, hvor hun var; hun

følte omkring sig, men i stedet for varme sengeklæder fandt hun sig hyllet i det tynde silketøj; hun greb til sit hoved – og fik fat på adskillige guldsmykker. Endnu vidste hun ikke, hvad hun skulle tænke. Det var bælgmørkt. Ved at føle sig noget mere for, opdagede hun, at hun lå i en snæver kasse. I det samme adskilte sneskyerne sig på himlen og den klare måne stod just lige for det eneste lille vindue, der var på hvælvingen. Nu så Reichmuth til sin skræk, hvor hun befandt sig. Hun sprang op og fyldte graven med skrig. De forfærdeligste forestillinger om at begraves levende, om at dø af hunger og tørst, om at tilbringe sine sidste, græsselige timer mellem fæle lig – alt dette stod klart for hende. Døren var lukket. Den forskrækkede Bolt havde slået den i efter sig. Hun vidste, at man ikke fra koret kunne høre hendes skrig. Vinduet var højt oppe og vendte ud til et afsides sted, hvor ingen kom. Det var sandsynligt, a man i flere dage ikke ville komme herned. I den tid måtte hun forsmægte. Reichmuth vred sine hænder, hun betragtede de hvide zinkkister, de sortrøgede vægge med gysen. Det var på disse blade, hendes lange negle skulle indgravere hendes lidelseshistorie – den eneste lindring og beskæftigelse før hendes gyselige død. Fortvivlelsen prægede sig i hendes ansigt. Hun begyndte at fryse af kulde og forskrækkelse. I denne nød så hun sig om efter noget, hun kunne svøbe sig i, og fandt det sorte ligklæde, hvorpå kisten havde stået på dødningebåren. I dette hyllede hun sig; og det var ligesom den varmere tilstand gav hende kræfter igen. Månen skinnede så klar. I sin sorte indhylning knælede hun for vinduet og råbte: "Hellige moder Maria! som står deroppe i kirken over dit alter! jeg kan ikke i dette øjeblik knæle for dit billede; men dit ansigt er blidt og

strålende som Månens; jeg forestiller mig, at det er dig, som ser ned til mig fra din Himmel. Hellige moder! red mig! forløs mig!" – Efter denne bøn gik hun hen til døren, og anvendte sine sidste kræfter på at omdreje det store rustne tag. Hvad skildrer hendes glæde, da hun mærkede at døren gik op, og at den ej havde været i lås. – Nu ilede hun med hurtige skridt videre. Men hun vandt ikke længere end til højalteret. Hun følte det isne gennem sine ben af mathed, og frygtede atter for en besvimelse. Til lykke erindrede hun, at præsten sædvanligvis lod flasken, hvori man bragte vin til Guds bord, stå bag alteret. Hun arbejdede sig derhen, åbnede flasken og fandt netop så meget, som hun behøvede at styrke sig på. Med mere andagt og tro kunne vist ingen nyde det hellige sakramente, end hun nød vinen her. Hun følte livet vende tilbage i sine årer. Således så hun sin husbond. Kun et øjeblik gyste han for det sælsomme syn; snart fattede han sig, og opvarmede den elskede hustru i sine arme.

Adocht lod hende bringe hjem med største forsigtighed. Det var ham en let sag at skjule den sande årsag til hans kones redning. Hvor stor var hans glæde, da lægen næste dag forsikrede, at den farlige krise var overstået, og at han intet havde mere at frygte for sin Reichmuth. Det var ham ikke muligt at være fortørnet på den stakkels Bolt, der var drevet af så rørende årsager til sin brøde. Men Bolt var en strengere dommer over sig selv end borgmesteren. Han nedlade sit lille embede, og ville aldrig som betjent se kirken tiere; endnu mindre turde han dvæle der om aftenen. Reichmuth sørgede for hans hustru, Adocht for ham. De stod begge fadder til hans barn. Hvilke følelser opfyldte deres bryst, da Reichmuth fjorten

dage efter sin redning, på en skøn, solklar formiddag, holdt den smilende dreng i sine arme over dåben, under orgelets klang, mens stolestaderne var pyntede med grønne grankviste, bladguld og bladsølv, og alle pulpiturer fulde af byens indvånere! Det lykkelige par takkede Forsynet af ganske hjerte, og besluttede aldrig at drage deres hånd fra den lille dreng, hvis nødlidende fødsel var det eneste, der havde hindret Reichmuths gyselige død. Således blev da den bedrøvelige ligfærd omskiftet til en glædelig barnedåb, med pauker og trompeter og den rige Adocht sparede ikke sin gamle rhinskvin den dag, men lod den springe på torvet i et stort kar, til gammen for almuen, som drak hans og hans hustrus sundhed under gentagne fryderåb.

Maleriet

På et universitet i det sydlige Tyskland studerede to unge venner. Ludvig, rig, af gammel familie, lagde sig især efter matematikken for at gøre sig duelig til krigstjenesten. Sigfrid, hans ven, studerede de skønne videnskaber; men malerkunsten var dog hans hovedfag. Så forskellige deres anlæg var, så aldeles stemte de overens i personlig elskværdighed. De meddelte hinanden deres indsigter, og dette gav venskabet sit krydderi. Sigfrid pustede tit en levende ånd i Ludvigs døde linjer; Ludvig manede tit Sigfrids flygtige skygger ind i sine kredse; herved vandt de begge, og de indså mere og mere, hvad de var for hinanden.

Men så fast dette venskabsbånd var knyttet, så skulle det dog pludselig sønderrives ved en ulykkelig hændelse.

Nylig kommet fra det nordlige Tysklands glimrende hovedstad, fandt de det her, uagtet den langt skønnere natur, noget dødt og kedsommeligt. Ingen skuespil, ingen glimrende spadseregange, ingen aftencirkler og familiekreds. I begyndelsen gav nyheden det hele noget behageligt; men da de havde studeret alle professorernes fysiognomier, gjort sig bekendt med deres foredrag og auditorier; da de havde gennemgået det lange portrætgalleri af studenteransigter, uden at få synderlig lyst til at fortsætte bekendtskabet; da alle spadseregange flere uger igennem var blevet gentaget – så begyndte det at gå dem, som Adam i Paradis: De længtes, midt i den skønne natur, og fandt en trykkende ensformighed i det mest forskellige.

Hvad der endnu altid morede dem, var søndag eftermiddag at vandre ud til et gæstgiversted, der lå en halv mils vej fra byen, ved indgangen til en skov. Herhid stimlede alt, hvad der havde ben at gå på og lyst til at fornøje sig. I et åbent skur i nærheden dansede studenter med borgerdøtre, håndværkssvende med tjenestepiger, og kvadrillerne blandede sig muntert mellem hinanden under fiolernes lyd. Ikke langt derfra sad byens honoratiores med deres familier ved smukke træborde i træernes skygge. Herrerne røg deres pibe ved et glas vin; for damerne stod der gerne lidt bagværk, et glas mælk eller limonade.

Ved en sådan lejlighed gjorde de to venner bekendtskab med professor Treumann. Deres væsen, der var lige så langt fra påtrængenhed som fra bly forlegenhed, behagede ham; og endskønt de ikke kunne nægte sig selv, at de egentlig var trukket hid af en anden magnet end professorens lærdom, så gjorde de sig dog al umage for at lade så. De indlod sig i en vidtløftig samtale med ham om de gamle folkefester; og det var kun nu og da, at deres øjne ligesom hændelsesvis faldt hen på den skønne Mathilde med de store blå øjne og det kastanjebrune hår, der sad lige overfor med sin moder og sin yngre søster ved noget håndarbejde.

Da det første skridt var gjort, blev bekendtskabet ugentlig fortsat. Man vovede nu også at indlade sig i samtale med jomfru Mathilde, når faderen ikke var til stede. Hverken hun eller de unge herrer manglede vittighed, og denne selskabelighedens skønne blomst, når den ikke misbruges, bragte dem snart hinanden nærmere. Ved at tale om lutter

fremmede ting på en spøgende måde gjorde de efterhånden personligt bekendtskab.

Det varede ikke længe, før de to venner begge var forelskede, men så oprigtige de havde været før i alle øvrige ting, så meget søgte de nu at undgå hinandens opmærksomhed. Især talte de altid om Mathilde med en forstilt kulde. Imidlertid begyndte den ene at blive den anden mere og mere til ulejlighed, dette forårsagede ondt lune og uenigheder. Når de spadserede, gik enhver helst alene, for uforstyrret at kunne hænge ved sine forelskede tanker. Når de traf sammen hos Treumanns, gik den første altid bort før den sidste. Imidlertid kunne hjertet dog ikke undvære en fortrolig; og snart havde hver sig en ven blandt de renommister [Note 1)], som de for få uger siden så omhyggeligt havde søgt at undgå.

Men skønt de begge tilbad Mathilde, kunne hun dog kun gengælde den enes kærlighed, og Sigfrid var den lykkelige. Hans kunst var det første, som bragte ham i et fortroligere forhold til hende. En dag, da hun broderede på en sypose, der skulle sendes en fraværende søster på hendes fødselsdag, foreslog han at male Mathilde i miniature. Billedet skulle stikkes i syposen; og den glade overraskelse ville da blive større, når den kære søster fandt giverinden i selve sin gave.

Sigfrid havde nu lejlighed til hele timer uforstyrret at betragte den skønne pige. Det maleriske i billedet gav ham fri rådighed over hendes klædedragt. Sjaler, solhatte, halstørklæder og handsker var der ikke at tænke på i den tid; og skønt han vist ellers ville have skælvet over at røre ved hende, så gav hans lovlige kald ham dog så meget mod, at han selv

undertiden flettede hendes hår om og stak skildpaddekammen mere dristigt i nakken.

På den måde lærte disse unge mennesker at kende hinanden, og det varede ikke længe, før de tilstod deres kærlighed.

Imidlertid havde Ludvig, som frygtede for, at hans adelskab ville gøre ham mistænkelig hos Mathilde, anholdt om hendes hånd hos forældrene. Ludvig var rig, hans fader elskede ham højt, var fornuftig og lod ham råde sig selv, hvad hjertet angik. Treumann kunne ikke andet end anse dette parti for en lykke, og lovede at tale med sin datter derom. Han mødte hende just i haven, ligesom hun havde i sinde at søge ham i et lignende ærinde. "Min datter!" sagde den gamle, "det er to vakre unge mennesker, vi på de senere tider har gjort bekendtskab med; især huer den ene mig fortrinligt." Mathilde var af samme tanker. "Han elsker dig, Mathilde, han har anholdt hos mig om din hånd!" – "Hvad har du svaret ham, kære fader?" spurgte Mathilde rødmende. – "Nu, mit barn, dersom du intet har derimod –" – Hun trykkede hans hånd til sine læber. Nu sprang Ludvig frem af en busk og kastede sig for hendes fødder. "Mathilde!" råbte han, "er jeg så lykkelig? Elsker De mig?" – "Gud, det var ikke således ment," sagde Mathilde bleg, idet hun vristede sig løs. Faderen ilede efter hende for at erfare sammenhængen. Nu trådte Sigfrid frem. Ludvig studsede; men forbitrelsen løste hans tungebånd. I sin hidsighed udstødte han fornærmelige ord imod Sigfrid og forlod ham ude af sig selv.

Til ulykke havde en af de gode venner, som Sigfrid i den senere tid omgikkes med, stået i haven og på afstand været vidne til det hele optrin. Sigfrid var den lykkelige, han begreb, hvor naturlig Ludvigs harme var i et øjeblik, hvor han så sin

forventning skuffet. Hans følelse for Ludvig vågnede på ny, han erindrede sig de mange broderskabstegn, denne havde vist ham ved utallige lejligheder, og ønskede intet hellere end at bilægge striden. Men den såkaldte Senior havde været tilstede. "Broder," sagde han, "denne *touche* kan du ikke lade sidde på dig, hvis du er en brav karl. Den må vaskes af. Men jeg vil være din sekundant, og du skal ikke have anden ulejlighed end at slås. Jeg forstår mig på slige affærer og skal indrette alt på det bedste."

Sigfrid var af et blidt og fredeligt sindelag, og kården var egentlig ikke hans sag; men en ungdommelig ærekærhed, en frygt for at synes fej overdøvede alle betænkeligheder; og der var intet andet for end med tilsyneladende kulde at finde sig i omstændighederne, så dybt som det end rystede hans inderste.

Da Ludvig kom hjem om aftenen, lå der en udfordring på bordet. *Hans* venner glædede sig lige så højt og opmuntrede ham ved et måltid, der skete på hans bekostning, til ikke at bryde sig om nogen ting. Nu blev to heste bestilt, for i påkommende tilfælde at bringe sejrherren over grænsen.

Om morgenen tidlig, før solen, stod op, gik begge parter ud til et afsides sted i skoven, hvor studenterne plejede at duellere. Først spiste man frokost i et værtshus i nærheden, og her aftalte sekundanterne, hvad der skulle iagttages ved tvekampen. Såvel Ludvigs som Sigfrids harme svandt aldeles, da de så hinanden. De betragtede deres selskab som furier, og de havde ti gange hellere vendt deres klinger mod dem end imod hinanden indbyrdes. Men den mystiske dæmon *æren* forbød dem atter at ytre deres følelser. Dog kunne de ikke holde sig fra at klinke med hinanden. I dette øjeblik betragtede Ludvig Sigfrid med et

blik, som gik dybt ind i hans inderste, og det var på høje tid, at sekundanterne skilte dem ad. De greb med stum fortvivlelse deres kårder og ilede ud til den afsides plads.

Solen stod just op og luede i horisonten som en blodrød kugle. Den kolde dug lå på bladet og skælvede. Det var, som om naturen græd og rødmede, fordi dens bedste skabning misbrugte sin ædle bestemmelse. Kun hist og her hørte man en fugl ynkeligt pibe, og nedenunder i dalen klang bjælderne som ligklokker på stilladset af de langsomme fragtheste. Ved et træ stod Ludvigs og Sigfrids vælige gangere og pustede den synlige dunst gennem de udspilede næsebor i den kolde morgenluft. Ludvigs hest vrinskede. Dette udlagde hans følge som et godt tegn, og anvendte spøgende historien om Darii Hystaspis hest, hvis vrinsken havde forskaffet sin herre persernes scepter.

Nu gik de to venner løs på hinanden, og efter adskillige udfald havde Sigfrid havde det vanheld at støde sin ven kården i brystet. Ludvig faldt til jorden. "For Djævelen, broder!" råbte sekundanten, "du har givet ham, hvad han har nok af." – "Ludvig!" råbte Sigfrid, idet han kastede sig ned til ham; "lever du endnu? Tilgivelse! Forsoning!" Blodet sprang ud i en mørk stråle; med et gyseligt gennemborende blik betragtede Ludvig Sigfrid; derpå sank han tilbage med en konvulsivisk bevægelse. – "Han er død!" mumlede de omkringstående. – "Så har jeg intet mere her at gøre!" råbte Sigfrid med et udtryk, som de fleste misforstod. "Farvel, mine herrer! I har pustet til ilden, nu kan I nyde frugten af eders sejr. Gid ingen helvedesild hisset må hævne Ludvigs død og Sigfrids fortvivlelse." Med disse ord svang han sig til hest og galopperede bort.

Ludvigs afmagt havde blot været en følge af det mistede blod og et nervetilfælde. Lægen forsikrede, at hans sår ikke var dødeligt. Den utrøstelige Mathildes eneste lindring var at pleje den syge, som forældrene tog i huset. Hun og hendes søster Camilla, et smukt barn på tretten år, gik ham så omhyggeligt til hånde, at han ved deres og lægens hjælp snart fik sit helbred igen. Men uagtet al efterspørgsel var der intet at erfare om Sigfrid. Ludvig forlod nu universitetet og ilede hjem. Han gik i sin konges tjeneste, og søgte ved forretninger at glemme tabet af en ven, der efter hin ulykkelige begivenhed var blevet ham dobbelt kær.

Således hengik tre år, i hvilke der uagtet alle breve intet var at erfare om Sigfrid. Ofte havde Ludvig personlig i sinde at opsøge sin ven; men de politiske uroligheder, der gjorde det nødvendigt at holde arméen på krigsfod, gjorde hans fraværelse umulig. I denne tid havde han også den kummer at miste sin fader. For at adsprede sig for sit dobbelte savn, besluttede han, da endelig lejligheden gaves, at gøre en lille rejse, og nu var hans første udflugt til universitetet og den treumannske familie.

Så snart han var steget af i værtshuset, ilede han til den bekendte have. Han ville skynde sig lige til dagligstuen, da han, idet han gik forbi lysthuset, troede at se Mathilde ligge på en græsbænk og læse. Han kunne ikke nok forundre sig over hendes skønhed og blomstrende udseende. Kummeren lod til intet spor at have efterladt; hun var endog lidt fyldigere end sidste gang, han så hende; også forekom ham hårene noget lysere. Som hun lå der, med det tyktbølgende guldhår, der skilte sig ad i panden, for at rulle ned over de runde skuldre, kom hun

ham livagtigt for som Corregios *Magdalena*. "Sørger hun ikke mere for Sigfrid?" tænkte han. "Formår hans ulykke ikke bedre at betvinge den gamle lidenskab?" Af denne urolighed blev han sat på den behageligste måde, da den skønne hævede sit ansigt fra bogen, og han mærkede, det var – Camilla, der var blevet tre år ældre. Glad og forundret udstødte hun et skrig og sprang op, da hun blev ham va'r. Men så from som en helgen, som Magdalena vel i ørkenen havde været, så fortrød det ham dog at have sammenlignet Camilla med hende; for den reneste pigeuskyld smilede fra de blå øjne, og en naiv barnlighed afstak på det mest fortryllende fra den modne udvikling af hendes skønhed.

Han ville just spørge om Mathilde, da denne yndige, langsom, høj og bleg, som en ædel Melpomene, nærmede sig gennem havegangen. Hun havde intet mistet af sin skønhed; men den var blevet mere rørende, mindre fortryllende. Hendes kinder blussede ikke som rosen i sin midte, men som de store blegere blade, der omhvælver den. Hendes øje var ikke hult, men det lå noget dybere og gav den hvælvede pande lejlighed til at kaste sin tankefulde skygge derover. Hun så ud som den, der lider med frihed og med fatning, og hvis lidelser derfor adler sin dyrker. Hvilke øjeblikke tilbragte Ludvig her i hendes og Camillas selskab! Hvilken blanding af vemod og fortryllelse, håb og erindring, kummer og trøst!

De gamle fandt han ganske forandrede. De kunne hverken dele Camillas munterhed eller Mathildes vemod. De modtog ham med den kolde forstemthed, der er langt ubehageligere for et følsomt hjerte end de stærke udbrud af en virkelig

fortvivlelse. Men fra dette øjeblik havde også Ludvig udkastet sin plan og besluttet at sætte den i værk.

En søndageftermiddag, da han spadserede med Camilla, førte han hende som af en hændelse til den plads, hvor han havde duelleret med Sigfrid. De satte sig på en bænk. Her havde de fri udsigt over egnen fra den skyggefulde klippe. Solen skinnede muntert og tørrede det glinsende løv, hvoraf en veldædig regn nys havde vasket sommerstøvet. Vinden viftede i det frodige grønne. Nede i dalen var munterhed og vrimmel; og langt henne på den anden side af skoven hørte de fiolerne i gæstgiverhuset til den sædvanlige dans. Hele Ludvigs foregående liv stod for hans indbildning, han betragtede henrykt den skønne pige, der sad ved hans side, og trykkede hendes hvide hånd. Hun rødmede.

"Camilla," sagde han, "tror du" (til at sige *du* havde han vænnet sig sidst, da hun var et barn, og denne ret havde han beholdt, da Camilla ikke ville være andet nu, end sidst) – "tror du, Camilla! som din søster, at man kun kan elske en gang? at den mand er farlig, som efter ét ulykkeligt forsøg vender sin tilbøjelighed til en anden?" Camilla ville stamme noget frem, men forlegenheden og hendes følelser bandt hendes tunge. Hun gjorde en bevægelse, som om hun ville rejse sig. "Kære pige!" blev den dristige Ludvig ved, idet han holdt hende tilbage, "er jeg vægelsindet, om jeg elsker dig? Ligner du ikke Mathilde i træk og i ynde? Deler du ikke hendes opdragelse, hendes karakter? For din barnlige munterhed ligger i din alder, i din stilling; den har Mathilde også haft en gang, og kan få den tilbage. Skænk mig dit hjerte! Jeg er rig, jeg er min egen herre; jeg vil være dine forældres og Mathildes støtte. Jeg vil hjælpe

eder at opsøge Sigfrid; jeg vil bringe ham sin brud. Men skænk mig nu også en, og lad mig her på dette sted, hvor jeg blødte for en ulykkelig kærlighed, finde min erstatning i et venligt svar fra dine læber!" Camilla tav; hendes øjne fyldtes med tårer. Hun betragtede ham med et smil, der opløste hans sjæl i lyst. Hvad de mere sagde hinanden, var kun afbrudte ord; og det samme træ, som for tre år siden så Ludvig ligge bleg og livløs i sit blod, så ham nu blusse med dobbelt liv i den dejlige piges arme.

Deres bryllup gjorde en forandring i det hele, og alle var glade, undtagen Mathilde, som ved de unge ægtefolks lyksalighed følte sit savn stærkere. For at adsprede hende, og desuden drevet af en dunkel anelse, besluttede Ludvig at gøre en lille rejse til Schweiz med sin unge kone og svigerinde. Han håbede på denne vej at få nys om Sigfrid; for han formodede, at denne var rejst til Italien for at glemme sin sorg ved at betragte kunstens udødelige værker.

Etter adskillige udflugter til højre og venstre, mere bestemt af lunet og tilfældet end af nogen egentlig plan, finder vi ham igen med hans tvende ledsagerinder en smuk formiddag i bjergstaden Baden. Højt på det granbevoksede fjeld ragede ruinerne frem af det ærværdige stamhus, som indbød dem til at dvæle der. Ludvig havde strejfet omkring med sin Camilla og besøgt de skønne egne og de herlige udsigter, da Mathilde foreslog at stige ned i hulen under slottet, hvor efter sigende den hemmelige ret i middelalderen skal have haft sit gyselige opholdssted. Trætte af at vandre i solen, skønt de lange poppelalléer venligt beskyggede dem, bifaldt de Mathildes forslag, og med en vejviser foran og med fakler i hænderne nærmede de sig den hule, som ved Goethes *Götz von Berlichingen*

var blevet dem lige så hellig, som den i virkeligheden var gyselig.

Dybt under borgen strakte sig de underjordiske hvælvinger. Man viste dem det hul, hvori den indstævnede var blevet sat i en kurv og hejset ned med tilbundne øjne for ikke at kende vejen. Derpå ilede de gennem en lang, mørk gang, der endte med en dør, som bestod af en eneste stor, firkantet sten; den havde sluttet så tæt, at man ikke kunne se, hvor man var kommet ind, når man stod der. Inden for denne dør skulle have været hager i væggen, skruer og andre pinlige redskaber, hvormed dommerne over liv og død havde ladet bekendelsen aftvinge. Længere henne var en hule, hvor man påstod havde været en faldluge inden for dørtærsklen. Herfra styrtede den fordømte ned i denne blodige jomfrus knivsarme. De gyste ved at stirre ned i dette svælg, og den besynderligt behagelige rystelse, der opstod ved forestillingen om det gyseligt hemmelighedsfulde, gjorde dem begribeligt, hvor nødvendig slig en attrå må vokse og søge tilfredsstillelse, når den ikke mildnes af menneskelighed og fornuft. Lige ved siden af retterstedet var Domhuset, en stor firkantet hvælving. I baggrunden var en fordybning i væggen, hvor alteret skulle have stået med sit kors. Rundt omkring så man endnu udhugninger i stenene; her havde de hemmelige dommere haft deres sæder.

Vore rejsende stod fordybede i alvorlig tavshed. De røde fakler oplyste sælsomt den mørke hule, ligesom for fem hundrede år siden. "Hvor mangen uskyldig har lidt her," tænkte de; "men hvor mangen skyldig har dog også retfærdighedens jernhånd ramt!"

"Adskillige," sagde omviseren, "tvivler dog meget om, at den hemmelige ret har været her. Men hvorom alting er, skulle De vel tro, at så rædsomt dette sted lader, har dog et ungt menneske for tre år siden opholdt sig her en hel nat? Uden tvivl har det været en flygtende forbryder, der ængstedes af samvittigheden. Man har set ham gå her frem og tilbage i hvælvingen, og tiltale den hemmelige rets dommere i sin fortvivlelse. Han forlangte, at de skulle stige frem af jorden som lange blege skygger, og sætte sig på deres stole. Det var ikke muligt at bringe ham herfra. Vi forlod ham silde om aftenen; om morgenen fandt vi ham ikke længere her."

Næppe havde omviseren sagt dette, før Ludvig, der var gået hen med sin fakkel i alterhvælvingen, tilfældigvis oplyste og læste følgende linjer, indgraverede i klippen med en hånd, som han kun kendte alt for vel:

Kald mig for dommen, anklager,
Råb, grumme hævner! trefold ve,
Spænd mig i pinslens hager!
Lad blinke dødens le!
Mit bryst er hårdt, og koldt, som sne;
Sorg er min våbendrager,
Fro skal jeg døden se!

Jeg faldt i dine knive,
Du mordersk skønne jomfru, du!
At end jeg er i live,
Det volder smerte nu.
Fortvivlet er min bange hu;
Kun gengæld kan fordrive
Min angest og min gru.

Som Kain jeg mig gjorder
Til flugt med sønderrevet bryst.
Jeg er en brodermorder,
Døv for naturens bøn!
Ak, Abel! ak min ungdomslyst!
Nu smerten mig omgjorder,
Og vanvid er min høst.

Var der nogen tvivl om, at Sigfrid havde skrevet disse linjer? Ludvig læste dem med en gysen; men han vogtede sig vel for at gentage dem højt for Mathilde. Et tilfælde havde nu bragt ham på sporet; men dette spor var som et fodtrin i flyvesandet på en ubeboet ø, uden fortsættelse, og vakte kun håbet for straks at slukke det igen. Men det var ikke Forsynets vilje, at en ulykkelig dag skulle kaste sin sørgelige skygge over disse menneskers hele følgende liv. Det første tilfælde var ikke nok til at oplyse dem; vi iler med at fortælle et af større vigtighed.

Efter at have fritte omviseren forgæves ud, besluttede Ludvig nu at rejse hen imod den mørke Schwarzwald. Denne store dunkle skov, med vilde graner på fjeldskråningen, tyktes ham, var et sted, som Sigfrid ikke havde kunne ile forbi, og det anede ham, at han her skulle komme på nærmere spor at sit ædle vildt.

De kom om aftenen temmelig silde til et værtshus, hvor de besluttede at blive natten over. Som de sad ved tebordet i storstuen i mørkningen, kom der en fremmed velklædt rejsende ind ad døren, med en vadsæk på ryggen. Han hilste værten venligt, trykkede hans hånd, og sagde: "Det er mig kært, hr. vært! at jeg kan tilbringe natten hos Dem. Den foregående nat var mig ikke nær så behagelig, skønt i sandhed yderst

mærkværdig." Disse ord vakte alles nysgerrighed; og nu blev den fremmede således ved, efter at have tændt sin pibe ved en glød fra temaskinen, og sat sig ved tebordet:

"Jeg havde netop gjort en botanisk vandring i skoven i går, og kom henimod aften til et afsides værtshus, omtrent midt i skoven. Den eneste gode seng stod oppe i en stor, gammeldags sal, der hang fuld af skilderier. Jeg gik derop; tjeneren satte to lys på bordet til mig og forlod mig. Jeg gjorde mig magelig, gik adskillige gange frem og tilbage i den gammeldags sal, og morede mig med at bese de stive portrætter på væggen. Der sad adskillige helte fra det syttende århundrede med allongeparykker over de blanke harnisker og med brede manchetter over de stive stridshandsker. Damerne var stift snørede i lystringskjoler Note 2); de runde sminkede ansigter smilede pænt under de pudrede stavær; mellem tommel- og pegefinderen holdt de enten en rose, eller en vifte. Mig syntes, man ikke kunne gøre en bedre satire over en tidsalder, der så tid er anprist os, såvel af poeten som af prosaisten, for at være den gyldne. Det morede mig at gå og betragte disse herrer og damer. Nogle steder overtydede de brede ridderbånd over harnisket, eller de forgyldte kroner over rammerne mig om, at jeg havde den ære at være i fornemt selskab. Nogle stykker var aldeles sortnede, så at kun ansigterne stak frem af den mørke grund.

Imellem alle disse malerier undrede det mig at se et hænge med vrangen udad. Jeg kunne ikke begribe, hvorfra denne beskedenhed kom, og tænkte, det fortjente vel lige så godt at se lyset som de andre. Jeg vendte det altså roligt om. Hvor forundret blev jeg ved at opdage billedet af en smuk, ung mand,

der i førstningen lod til at se roligt hen for sig, som et andet portræt, men som, jo mere jeg trådte tilbage i den svagt oplyste sal, betragtede mig med en besynderlig gyselig mine. Jeg blev til sidst ganske underlig til mode; jeg kunne ikke udholde dette øjekast, og var just i begreb med atter at vende billedet om. Alt som jeg kom nærmere, blev ansigtet igen mindre frygteligt, og jeg tænkte: Det er kun indbildning. Jeg gik atter roligt hen for at klæde mig af ved sengen. Men ligesom jeg ville stige i seng og slukke lyset, faldt mine øjne atter uvilkårligt derhen, og nu syntes de mig, som om han med en fortvivlet stille gyselig mine truede mig. Mit hjerte bankede stærkere, som om jeg havde begået en synd imod ham. Jeg var mig ingen brøde bevidst; men min fantasi var nu engang vakt, og må til min undseelse bekende, at jeg ikke kunne gå rolig i seng og slukke lyset, førend jeg havde taget skilderiet ned af væggen, sat det udenfor døren på trappen og lukket døren i lås efter mig.

Om morgenen, da opvarteren bragte min kaffe, hørte jeg ham le uden for døren. "Har du nu igen bragt folk i forskrækkelse?" sagde han, "det er dog besynderligt." – "Er der flere, som er blevet sådan til mode ved at se dette billede?" spurgte jeg. – "Alle, som kommer her," svarede han, "derfor har vi været nødt til at vende det om mod væggen. Hvorfor lod De det ikke hænge således, min herre?" – "I har godt ved at spørge," var mit svar; "først pirrer I folks nysgerrighed, og siden forundrer I eder over, at man vil tilfredsstille den." – "Sandt at sige," var svaret, "så ved min husbond det ganske godt, og han beholder egentlig dette stykke som en magnet, der trækker gæster til huset. For uagtet alle mennesker bliver bange derfor, så kan de dog ikke lade være at fortælle hinanden deres skræk;

og folk morer sig mere ved at gyse over noget forunderligt end ved at gabe over noget dagligdags. Der har været adskillige, som er kommet igen, just for at se maleriet endnu engang."

Jeg havde gerne opholdt mig længere for at udfritte værten, hvorledes han var kommet til dette stykke; men da jeg mærkede, at han satte pris på sin hemmelighed, og da jeg desuden ved at betragte billedet ved dagens lys og i selskab ikke følte mig nær så rystet som aftenen før, så skrev jeg den besynderlige virkning mere på min end på stykkets regning og fortsatte min vej videre uden betænkning."

Alle forundrede sig over denne fortælling; men ingen mere end Ludvig, der forbandt dette med, hvad han havde set på væggen i den hemmelige ret. Imidlertid ville han ikke skuffe Mathilde og Camilla med et flygtigt håb, og skønt disse også begyndte at formode allehånde, så undgik han dog så meget som muligt en vidtløftig samtale. Man lagde sig træt af rejsen tidligt til sengs; næste morgen ilede de atter af sted. Man kan let formode, at Ludvig passede vejen hen imod det besynderlige skovhus.

Om middagen kom de til et nonnekloster. Portnersken bragte de tørstige damer et glas mælk og indbød dem så venligt og gæstfrit ved døren, at de fik lyst til at blive der et par timers tid. Dette kom Ludvig som kaldet, da han på den måde bedst kunne gå på sit eventyr uden vidner. Han bad dem ikke være urolige, om han skulle blive borte natten over. De lovede det og trøstede sig ved, at der var noget, der kunne erstatte ham tabet af en fornøjelse, hvorfra hans køn udelukkede ham. Stedets hellighed, det fromme, det stille, det romantiske i omegnen gav

dem ligesom en slags tillid til hans foretagende, og lod dem håbe på et lykkeligt udfald.

Ludvig vandrede af sted med en ransel på ryggen, hvori de fromme søstre havde pakket ham den middagsmad, som han ikke turde nyde i deres selskab. Som en Robinson fantaserede han rundt omkring i den dunkle skov. Da han blev hungrig, satte han sig under et køligt træ og holdt sit måltid. Derpå tog han atter stav i hånd, og magede det så, at han først om aftenen, da det var temmelig mørkt, kom til det beskrevne værtshus.

Han bankede på porten. Opvarteren kom ud med et lys i hånden og lukkede op. Næppe havde han vendt lyset imod Ludvigs ansigt, før han blegnede som et lig, klaprede med tænderne, lod lyset falde og løb sin vej. Ludvig studsede, dog fatte han sig igen, og gik videre. Han kom ind i gæstestuen, men fandt den tom. Han sad nogle øjeblikke og ventede; da der ingen kom, gik han ind i sideværelset. – "Du nar!" hørte han en basstemme sige, "hvad har du fået for griller i hovedet? Du sætter os alle i skræk. Nu vil jeg gå ind og undersøge sagen med egne øjne!" I det samme lukkede den talende døren op på klem, just ligesom Ludvig med et lys i hånden ville derind. "Det er rigtigt! det er ham!" råbte en tyk mand og slog døren i, "vi er om en hals!" – Dette væsen forekom Ludvig så sælsomt, at han ikke vidste, hvad han skulle tænke, men da han så en dør stå åben til trappen, ilede han ud, steg op ad trappen og skyndte sig ind i den store sal for at overtyde sig om årsagen til denne besynderlige adfærd, som han dog allerede anede.

Han havde næppe åbnet døren, før han straks blev det omvendte maleri va'r på væggen. At ile derhen, springe op på en

stol, vende det om og se – det livagtigste billede af *sig selv* – var et øjebliks sag. Nu tvivlede han aldeles ikke længere om, hvem der havde malet det. Han steg ned, gik hen og betragtede billedet på afstand – og det stirrede virkelig på ham med en så skummel, hemmelig, truende mine, at han var færdig at blive bange for sig selv. Det kom ham for, som om billedet tiltalte ham med de ord, hvormed ånden forfærder Hamlet hos Shakespeare, når han kun anvendte dem efter omstændighederne:

"Jeg er skyggen af din ven,
Fordømt en tid til spøgeri om natten,
Om dagen til at faste mellem luer,
Indtil mit levneds skrøbeligheds synd
Er lutret bort. Var det mig ej forbudt,
At åbne dig min hemmeligheds fængsel,
Jeg talte, så det mindste ord slog strimer
Dig i din sjæl; dit unge blod blev is;
Som stjerner fo'r af kredsen dine øjne;
De sammenslyngte lokker skiltes ad,
Og rejste dig hvert enkelt hovedhår,
Som børster på det harmoptændte pindsvin.
Men denne evige åbenbaring fatter
Ej noget øre skabt af kød og blod."

I disse fantasier stod Ludvig fordybet, da han pludselig hørte en mængde mennesker komme op ad trappen. "I må gå foran, broder Martin!" sagde den bekendte basstemme, "I har nydt godt i mit hus i fredstider, nu må I vise, hvad I duer til i nød." – "Vær ikke bange, herr Peter" svarede den anden, "det skal have gode veje." Nu så Ludvig ned ad trappen og blev det

besynderligste optog va'r. Foran gik en tyk munk med et vievandskar i den ene og et røgelseskar i den anden hånd. Efter ham fulgte værten med et gammelt sværd, gårdskarlen med en høtyv, og opvarteren med en støvleknægt. Endelig sluttede værtinden og hendes piger truppen. Hun selv havde et rokkehoved i hånd, og pigerne var bevæbnede med fejekoste, dørslag og andre frygtelige våben. Men næppe lod Ludvig sig se, førend den hele armé på munken og værten nær (de holdt sig ved rækværket) styrtede ned hovedkulds på hinanden.

"Hvad vil dette sige?" råbte Ludvig. "Er I alle fra forstanden?" – "Hold røgelseskarret, herr Peter!" råbte munken, "og kast eders sværd! Her må strides med andet end verdslige våben." Peter kastede sværdet og begyndte at svinge røgelseskarret af al magt. I det samme nærmede munken sig Ludvig og gav sig til at overøse ham med den ene håndfuld vievand efter den anden, som han havde en besynderlig færdighed i at holde i den hule hånd uden at spilde. "Far ud, du urene ånd!" råbte han, "og giv den Helligånd rum." – Ludvig sprang til side for ikke at blive våd. – "Haha!" råbte munken, "det virker allerede! Ser I, hvor han krymper sig?"

"Mine herrer!" sagde Ludvig, "jeg begriber, hvoraf Deres frygt og iver rejser sig. I holder mig for en ånd, og skønt jeg holder mig selv for det samme, tror jeg dog at kunne bevise eder, at jeg også er af kød og blod ligesom I andre. Til bevis derpå er min bøn, at I jo før jo heller skaffer mig noget at leve af. Jeg trænger til aftensmad og skal ærligt betale, hvad jeg fortærer." Her tog han sin pung frem og lod louisdorerne klinge.

Denne huldsalige musik indtog værtens øre mere, end om Pythagoras havde hørt sfærernes harmonier. For en ånd, der var

sulten og havde louisdorer, var han ikke bange. "Det må være et ordentligt menneske!" sagde han til munken; "bliv her, broder Martin, og eksaminér ham videre; jeg vil skynde mig ned i køkkenet og lave mad."

"Det er alt sammen øjenforblindelse og djævelsfagter!" råbte munken. "Ved I ikke, at den Onde har mammon i overflødighed og elsker sanselige lyster?" Nu kunne Ludvig ikke andet en springe hen og gribe munken i armen. "Føl jer for, I overtroiske person!" råbte han, "om jeg ikke er et menneske med et legeme, så vel som I."

Det varede længe, inden det lykkedes ham at overbevise dem; men endelig kunne de dog ikke tro andet. "Jeg indser, hvoraf eders frygt kommer," sagde Ludvig; "for dette besynderlige billede er virkelig mit. Kender I den mand, som har malet det?" – "Skulle jeg ikke kende ham?" sagde munken, "han er jo netop maler i Sankt Blasii Kloster, hvor jeg er fra. Den stakkels synder har engang begået et mord på en ven, som ikke kan være nogen anden end Dem, min herre! skønt De med sofismer vil overbevise os om, at De lever endnu. Fra det øjeblik havde han ingen fred, han flygtede. Men hvor han gik og stod, forekom det ham, som om den dræbte forfulgte ham, og hver gang han vendte sig, efter at solen var gået ned, stod det gyselige ansigt for ham med truende miner. Han fandt ingen ro, førend han havde sat sig ved sit staffeli og afmalet den gyselige åbenbaring. Fra det øjeblik, billedet stod på lærredet, forsvandt synet, og nu har han fred. Vi har hængt stykket herhen, for at han ikke skal ængste sig med at se det selv. Det sidste årstid har han været meget rolig og venlig. Hans skræk har forvandlet sig til vemod, hans fortvivlelse til tungsind; og nu tilbringer han sin tid med

at leve mellem os, og med at male skønne billeder for vor kirke. Vi har ofte villet overtale ham til at skifte religion (for han er en kætter desværre) og til at træde ind i vor orden, men dertil kan endnu intet bevæge ham."

"Jeg forstår det nu alt sammen fuldkommen," svarede Ludvig. "Jeg er den ven, som han troede at have dræbt; men mit sår gav kun anledning til en lang besvimelse. Det har ikke været mig muligt at opspørge ham siden. Gud være lovet, at jeg har ham igen, og at jeg med min nærværelse kan fordrive hans samvittighedsangst."

Nu kunne hverken broder Martin eller herr Peter tvivle mere; især da maden kom op, og han spiste med god appetit, fandt den sidste sig fuldkommen overtydet. Ludvig bad dem være rolige og gå til sengs. Selv lagde han sig i sengen på den store sal. Men – det besynderligste var, at da alle var gået bort, og han endnu lå og læste ved et lys, måtte han dog stå op igen og vende skilderiet om på væggen, så gennemborende og truende betragtede det ham; og at det var ham selv, forøgede kun uroligheden mere. "Hvilket geni, hvilken samvittighed," tænkte han, "beviser dette billede! Hil mig, at jeg kan lette den tunge sten fra dit hjerte, Sigfrid! Din kunst har vundet ved denne besynderlige hændelse, den har givet dig anelser om det tragiske, det overordentlige. Nu skal du skænkes verden igen, og ikke mere med savet af din glæde og din munterhed betale Melpomene dine læreår."

At Ludvig så hurtigt som muligt dagen derpå ilede tilbage til nonneklosteret, afhentede sine veninder, fortalte dem, hvad der var sket, og derpå rullede, alt hvad tøjet kunne holde, hen til Sankt Blasii Kloster, kan man vel tænke. Først måtte han tale

med prioren, og denne værdige mand glædede sig inderligt over det lykkelige udfald, sagen havde fået. "Det kommer overmåde heldigt," sagde han, "for allerede for fjorten dage siden var her en rejsende, som påstod, at De levede endnu, og skønt Sigfrid anså det for en opdigtelse af sine venner for at få ham tilbage, har det dog vakt et glimt af håb i hans hjerte og forberedt ham på en glæde, som ellers ville komme for pludseligt."

"Hvor er han?" råbte Ludvig. – "De finder ham i kirken," var svaret; "der tilbringer han sin meste tid. Han har malet os væggene fulde af de skønneste billeder; men næsten alle mørke, sørgelige genstande, med et eller andet hensyn til hans egen stilling. Korsfæstelsen er hans kæreste genstand. Maria med barnet har endnu ikke villet lykkes ham. Det har afpresset ham tårer, og jeg har engang hørt ham sagte sige: "For at kunne det, måtte jeg ikke være berøvet dig, min Mathilde!" Nu sidder han i koret og maler Den yderste Dag i kuplen med de dristigste træk og de kunstigste forkortninger. Men han er endnu ikke kommet længere end til de fordømte nedenunder. De salige i skyerne har han kun udkastet med kul, og er selv ikke fornøjet dermed."

Ludvig fulgte prioren. De listede sig ind i kirken, uden at bemærkes af Sigfrid. Hvilket syn! Solen strålede gennem de brogede ruder på de skønneste billeder af det gamle og nye testamente. Hist slog Kain Abel ihjel. Her rejste sig enkens søn af Nain fra dødningebåren. Derovre kom den forlorne søn til sin fader og bad om tilgivelse. Længere henne solgte Jakobs sønner deres broder Josef til de arabiske købmænd. Men midt i kirken, under kuplen, på et stillads, sad Sigfrid selv. Ludvig kunne kun se de nedhængende ben og den dristige hånd, som

strakte penslen op mod den hellige hvælving. Men nu holdt Sigfrid pludselig inde, lagde penslen ved sin side, og prioren og Ludvig hørte ham synge med klar stemme fra den klingende hvælving:

Min sjæl er mere vel til mode,
For strålen spiller i min sky.
Skal atter tågesløret fly?
Har jorden end for mig et gode?
Må vin'tren vige for en vår?
Skal Abel atter favne Kain?
Vil han, som enkens søn af Nain,
Oprejse sig fra dødens bår'?

Skal Sigfrids arme sjæl ej mer'
Forfærdes af en rædsom skygge?
Vil glæden atter ham betrygge,
Og puste livskraft i hans ler?
Ser jeg igen, min Ludvig! dig,
Og dig, Mathilde! min veninde?
O – da vil Helvede forsvinde,
Når Himlen atter åbner sig.

Hermed slutter vi vor fortælling, for hvilken glæde betog de kære venner, det elskende par, da de så hinanden igen, kan et varmt hjerte vel føle, men ingen pen beskrive. Sigfrids ulykke blev nu omskiftet til den højeste lyksalighed. Men han ville ikke forlade det gæstfri kloster, før han taknemmelig havde fuldendt sit billede. Ludvig blev hos ham; Mathilde og Camilla måtte vente så længe i nonneklostret. Og vi tvivler ikke om, at det nu lykkedes det ham ligeså vel at male de saliges glæde i den

himmelblå luft, som det før havde været ham let at fremstille de ulyksaliges fortvivlelse.

Lykkeridderne

Det er ikke mange år siden, at Alberto, sanger af profession, skønt hans stemme kun lidet overgik det middelmådige, besluttede at rejse fra sin fødeby Turin til Milano. Han tvivlede ikke om, at han ville blive meget bedre modtaget der end hjemme, hvor det endnu aldrig var lykkedes ham at høste bifald. Men han trøstede sig med, at en profet er ikke agtet i sit fædreland. Efter altså at have gjort alle anstalter til rejsen, manglede der ham intet uden en selskabsbroder, som kunne påtage sig de to tredjedele af rejsens omkostninger og personlig gå ham til hånde med alting. Denne troede han at finde i Xaver, sit bysbarn, nabo og tro drabant fra barndommen af. Xaver var snedker; han var noget langsom af begreb, men for resten stærk og godhjertet; han var så forgabet i Alberto, at han ikke kunne undvære ham, og tilbragte alle sine ledige timer i hans selskab. Fra barndommen af havde Xavers enfold altid måttet tjene til skive for Albertos vittigheder; men det fandt han sig gerne i. Som dreng havde Alberto pryglet ham; det tålte han roligt og trøstede sig med, at han dog var den stærkeste. Når nogen bebrejdede ham hans kulde, anførte han porthunden, Philax, der daglig lod sig nappe i ørene af den lille Jolie uden at blive vred. Havde han nu om søndagen vasket sine hænder i mandelklid fra Neapel og trukket sin nye kjole på (der for alting ikke måtte være blå, for ej at bringe noget med sig, hverken af snedkerlugten eller af snedkerudseendet), så besøgte han Alberto og holdt det for en stor lykke, når denne elegante herre

tog ham med sig ud af porten og fandt sig i at lade sig traktere på hans bekostning.

På deres seneste spadsereture udmalede Alberto nu al den lyksalighed, som han håbede der skulle møde ham på dette eventyr. De skønneste italienerinder skulle han indtage med sin sang; de skulle dele rang og formue med ham og byde ham deres hånd. Der manglede vor Don Quixote intet undtagen en tro Sancho Pansa, og denne fandt han snart i Xaver. Alberto forestillede ham, hvorledes han som kunstner (snedker nemlig) ville have godt af at rejse; og anførte, til et bevis på, hvad der kunne blive af ham, Benvenuto Cellini, der fra simpel guldsmed havde arbejdet sig op til en berømt billedhugger.

Xaver, der var vant til at give efter, gjorde det også her, mere af vane og sorgløshed, end i håb om brillante udsigter. Der rejser jo så mange håndværkere, tænkte han; en duelig snedker kan komme frem overalt. At han ville sætte alting til på rejsen, og ved at forlade sit hjem miste sin næring og spilde sin tid, tænkte han ikke på. Han lukkede altså sit hus, betroede nøglen til en gammel fætter, tog dobbelt så mange penge med, som Alberto *sagde* han havde; og nu drog de af sted, efter at Xaver havde påtaget sig alle en tjeners forretninger.

Det var en tidlig morgenstund, da de rullede ud af den sardinske majestæts prægtige, snorlige hovedstad for at besøge det uregelmæssigere, men også større, også friere Mailand. Her havde nu straks Alberto det overraskende syn af solens opgang, som han endnu aldrig havde set. Han spåede sig megen glæde af denne rejse, hvis det ville blive således ved, og vendte sig til Xaver for at finde sympati. Men Xaver havde allerede taget sit

parti: Han sad i krogen og sov, og således blev han ved, indtil de kom til den første station.

Det går langsomt, som man ved, i Italien, med en vetturin, altså var de tre dage om at komme til Milano. Den sidste tidlige morgenstund, da de rejste gennem bosketten på hin side Novarre, mødte dem en fortvivlet hændelse. De havde nemlig hørt meget om røvere i denne egn; men trættet af rejsen sov Alberto ind uagtet sin frygt, og Xaver vidste ikke, hvad frygt var. Pludselig vågnede de begge ved, som det syntes dem, at blive slået for panden med en tyk kølle. Nu gav Alberto sig ynkeligt til at skrige og havde allerede sin guldbørs oppe for at købe sit liv; men Xaver, der havde besluttet at forsvare sig til det yderste, greb sin modstander ved halsen, gav sig til at dænge ham af al magt med knyttede næver og havde uden tvivl dræbt ham, hvis de ikke pludselig ved månelyset havde opdaget, at de havde fat i hinanden indbyrdes, og at den hele ulykke var kommet af, at de sovende havde tabt ligevægten og slået hovederne sammen. Således fik Alberto alle de prygl betalt, som han havde givet Xaver i deres barndom. Den sidste blev meget bedrøvet, da han mærkede, hvorledes han havde tilredt sin ven. Han svor på, at han aldrig mere ville sætte sig til modværge, om også tusinde stratenrøvere slog ham med køller for panden. "For," sagde han, "hvad står mig inde for, når jeg bilder mig ind, jeg prygler en gavtyv, at det ikke er dig igen, min søde bro'r?"

Så snart de havde lagt sig ind på et værtshus i Milano, var Albertos bestræbelser at komme til at synge i den store Opera della Scala. Dette teater er en overordentlig stor bygning, hvoraf adskillige adelige familier er ejere, og logerne går i arv fra slægt til slægt. På logernes døre står deres våben stort

afmalet med brogede farver, og giver et synderligt sanseligt billede i kunstens tempel på goternes sejr over den klassiske oldtid. For at man ikke skal sættes ud af denne følelse ved at træde ind i logen, er der sørget; for disse loger er ikke andet end de mailandske damers audiensgemakker, hvor de modtager besøg, spiller kort, og kun nu og da titter ud gennem det uhyre rum for at se en smuk dekoration eller høre en arie af den opera, der hver aften opføres flere uger i rad. På denne skueplads var det, at Alberto håbede at gøre sin lykke, uagtet man rådede ham til hellere at forsøge sig i det komiske på Santa Radagonda. Men hans valgsprog var: *Aut cæsar, aut nihil*; og endskønt mange fornuftige folk forsikrede ham, at næst efter den religiøse kirkemusik, var der intet der lykkedes italienerne bedre end muntert buffoneri, og at deres *opera seria* for det meste var noget tørt og kedsommeligt tøjeri – så hjalp det alt sammen intet. Alberto var som alle middelmådige virtuoser, han bragte den personlige forfængelighed med sig over i fantasiens verden, og han ville heller spille en tåbelig Holofernes i *Judith* end en komisk smed i *De forlibte Håndværksfolk*.

Ved at løbe omkring til kreti og pleti og gøre komplimenter, bragte han det endelig så vidt, at han fik lov til at træde frem. Det var på høje tid, for hverken han eller Xaver havde en skilling mere, og værten truede hvert øjeblik med at kaste dem på døren. Nu var da tiden bestemt. Aftenen kom. Xaver måtte rende omkring hele dagen for at skaffe Alberto, hvad han behøvede. Han var gået i seng aftenen tilforn med tårer i øjnene, og havde bedt den hellige jomfru om at lade det gå hans ven godt. At den hellige jomfru efter katolikkernes begreb ikke

tog sig af teatret og dets personale, tænkte han i sin enfoldighed ikke på. Han troede, at Maria var god og almægtig, og det var ham nok.

Alberto kørte hen til skuespilhuset som Holofernes med en forfærdelig kobberhjelm, med et brusende skæghoved, med et drabeligt sværd og en utrolig mængde pailletter på sit kyras. Xaver havde næppe mod til at omfavne Hans hebraiske Excellence og ønske ham til lykke. Henimod spilletiden gik han nu selv til teatret med bankende hjerte.

Da huset var stort med mange indgange, havde han glemt den rette vej til parterret; han spurgte altså en forbigående om, hvor man gik ind til hvor der blev *spillet*. Den fremmede viste ham op ad en trappe. Han gjorde sig ingen tanker om, at det gik så højt i vejret; og nu stod han pludselig i vestibulen til en sal med to døre, og fire skildvagter råbte til ham: "Hatten af, min herre!" idet han trådte ind. Dette forbløffede ham noget; men hans bestyrtelse tog til, da han så store grønne borde rundt omkring i salen. På bordene lå umådelige gulddynger; og blege magre mennesker sad stille, som statuer, for enden af hvert bord, hver med en kæp i hånden, på hvis ende var en lille skuffe, omtrent som en masse i billardspil. Xaver kunne ikke nok forundre sig, og han havde virkelig troet, at man her spillede billard, hvis ikke kortene ved siden af louisdorerne havde overbevist ham om, at det var et andet spil.

Xaver skubbede sig også til en plads og stod og forundrede sig over alle de louisdorer, der enten blev skrabet hjem af bankøren, eller med en forunderlig færdighed kastedes ud til de vindende på den grønne disk. Af spillet forstod han ikke det mindste andet, end han så, at bordet var besat med afdelinger

og runde pletter af rødt og sort safian. Således stod han en tidlang og var formodentlig gået igen uden at tage del i spillet, hvis ikke en ivrig lille bleg person, der stod og prikkede i en seddel med en knappenål for at gøre sine beregninger efter sandsynligheden for *rouge* eller *noir*, havde stødt ham i siden og sagt: Hvis han ikke spillede med, skulle han ikke stå andre til ulejlighed. Xaver fik nu først en ide om, at han kunne spille med, hvis han ville. Han greb i lommen og befølte den eneste louisdor, han havde, så længe til den blev ganske varm og ligesom brændte ham mellem fingrene. Det upartiske, rolige ansigt, hvormed bankøren hver gang sagde: "*Messieurs! je fais*," og hvormed han, uden at gøre en sur mine, ligeså villigt betalte, når han tabte, som strøg hjem, når han vandt, gav Xaver det håb, at man ikke ville bedrage ham, skønt han ikke forstod spillet. Efter adskillige mislykkede forsøg på at drage louisdoren ud af lommen og kaste den på bordet som de andre, vovede han det endelig. Han ville kaste den hen på det røde, fordi han syntes, denne farve var den mest tillokkende; men af ubehændighed kastede han den således, at den trillede over på det sorte. Bankøren spurgte, om den skulle blive liggende der; og skønt det var ham af hjertet imod, nikkede han dog af undselighed, for ikke at opholde spillet, skønt denne louisdor udgjorde hans hele formue. Hvor glad blev han, da der kort efter blev kastet en louisdor hen til hans. Han så, at en gammel officer, som havde vundet betydeligt, lod sine penge ligge; dette gjorde han efter, og nu havde han fire. Han skælvede stærkt af glæde og blev rød af frygt over, at man skulle mærke det. Nu gav han sig til at regne ud, hvor mange scudi fire louisdorer udgjorde. Xaver regnede langsomt og kunne ikke have mere

end en ting i hovedet ad gangen. Der blev spillet fire gange, inden han blev færdig med sin regning, i den tid havde han vundet lige så mange gange, og der lå fire og tresindstyve louisdorer. Han skælvede og bævede. Den gamle officer lod sine penge stå, han gjorde det efter, og snart havde han hundrede og otteogtyve. Nu tog officeren det halve hjem og satte det øvrige på rødt. Xaver efterfulgte ham – og nu havde han vundet hundrede og to og halvfemsindstyve louisdorer. Det ville vare for længe, hvis vi skridt for skridt skulle følge ham ind i lykkens tempel. Kun så meget vil vi bemærke, at han spillede en times tid ligesom den gamle officer og havde i den tid gjort sin lykke, for han havde vundet fem tusind guldstykker.

Nu holdt han op, ligesom officeren. Denne gamle tørre krigsmand vendte sig til ham, trak ham hen i en krog og sagde: "Jeg vil give eder to råd, min ven! I lader til at være kommet sovende til eders lykke; men I kan måske fortjene den lige så godt, som vi andre, der våger. Tag eder altså for det første en af vagten med til dækning, ellers bliver I plyndret på gaden, når I går hjem. For det andet råder jeg eder aldrig at spille hasardspil tiere. Det ville være en utaknemmelighed mod fru Fortuna at tvinge hende til flere gunstbevisninger end dem, hun frivilligt har ydet eder; og hvem ved? måske kunne hun hævne sig føleligt." – Xaver takkede officeren for det gode råd og gjorde, som han havde sagt ham. Da han kom hjem, lejede han sig straks en tjener og trak hen i det bedste værtshus i byen, ikke for at øde, men han syntes dog, han ville have lidt fornøjelse af sine penge. I det gamle logi betalte han alting og bad dem, når Alberto kom hjem, at vise ham hen til Albergo della Citta, hvor han nu boede.

Men imedens det var gået Xaver så heldigt ovenpå i den ene spillesal, var det gået Alberto aldeles modsat nedenunder i den anden. Alberto var med et heltemod, der kun gav den virkelige Holofernes' lidet efter, trådt op i sin rolle. Men uagtet hans frygtelige hjelm, hans buskede skæg, hans formidable sværd og hans prægtige panser, havde det ikke været ham muligt at indgyde publikum den skyldige ærefrygt for hans person. Man havde ikke tålmodighed til at vente, til Judith halshuggede ham. Dette skulle først ske i tredje akt, og han blev enstemmigt udpebet i anden. Forgæves støttede han sig til sit sværd med en Regulus-mine, der spotter døden. Hjelmen blev af en recensent i galleriet truffet med en appelsin så akkurat, at den faldt ham af hovedet, thi for skønhedens skyld var den ikke bundet under hagen; og med hjelmen tabte han modet. Man blev nødt til i en hast at lade tæppet falde; vor helt, der havde ligeså megen *point d'honneur*, som lidet at grunde den på, styrtede ud af skuespilhuset i den største fortvivlelse.

I det første øjeblik fandt han, at han ikke kunne overleve denne ydmygelse. Indhyllet i sin mørke kappe, hvorunder han endnu havde den heroiske dragt, besluttede han af drukne sig. Men da der intet vand var i nærheden, så køledes heden, inden han kom så vidt, og nu besluttede han hellere at bruge Xavers rejsepistoler. I den sorteste fortvivlelse kom han hjem. Han skælvede for at gå ind; han vidste, at værtens tålmodighed måtte være til ende efter denne ulykkelige prøve, og at han ville kaste ham på døren. Nu begyndte Alberto at blive forsagt og vemodig. Han frygtede for at sulte ihjel, og hans eneste håb stod til Xaver, at denne kunne fortjene noget til fælles underholdning ved sine hænders arbejde.

Da han kom til værtshuset og ville gå ind på sit kammer, fandt han det øde og tomt. "Ak," tænkte han, "værten har allerede bemægtiget sig al vor smule ejendom. Hvor er du nu, min broder Xaver, min ven i liv og død?" Nu kom værten og fortalte, at Xaver havde ladet alting hente, betalt deres gæld og var flyttet hen i Albergo della Citta. Alberto ville ikke tro sine egne øren. Efter at værten flere gange havde forsikret ham det, forlod han ham i den største tvivl. Han troede, det var alt sammen finter; at Xaver gik husvild om på gaden og søgte efter ham. Han forbandede sin skæbne. I en svimlende tilstand tumlede han afsted. "Du må dog gå derhen," tænkte han til sidst; "det er jo kun en gang, og hvad har du andet at gøre nu, end at drive om på gaderne?"

Med vaklende fjed og skælvende stemme nærmede han sig nu den elegante garçon, der stod i døren til det prægtige gæstgiverhus med et fint, hvidt forklæde opstukket til den ene side og hvide silkestrømper. Næppe havde tjeneren hørt hans navn, før han råbte: "Jo, ganske rigtigt, min herre! Vil De behage at følge mig?" Derpå greb han en trearmet sølvstage med hvide vokslys, der stod i forstuen, og løb foran op ad den brede trappe, for at vise Alberto vej. Tjeneren førte ham ind i et smukt værelse, hvor væggene var betrukket med rødt damask, omfattet af guldlister. Midt i stuen brændte en moderne lysekrone, på marmorflisen over kaminen stod to andre lys, og i sofaen lige over for lå hans ven Xaver, så lang som han var, med støvlerne på. Denne havde næppe set ham, før han strakte sine arme imod ham og ilede ham i møde.

Xaver havde hørt hans uheld, og søgte nu at trøste ham med at fortælle ham om sit held. "Glem alle kabaler," råbte han, "og

giv teatret en god dag! Nu behøver du det ikke." Men i stedet for at denne lykke skulle have glædet Alberto, opirrede den ham kun mere. "Tror du," sagde han med en foragtelig mine, "det er for at æde og drikke, at man dyrker muserne?" – "Du kan jo dyrke dem, så meget du vil, for din egen fornøjelses skyld," svarede Xaver. "Fat mod, min broder! Se, der kommer aftensmaden! Vinen står allerede på skænkebordet, og musikanterne venter kun et vink for at begynde taffelmusikken." – "Ret så!" sagde Alberto; "de skal have det, som hverken kan læse eller skrive. Det er i sin orden, at jeg får almisser af dig." Og nu begyndte han at synge en italiensk vise, omtrent af samme indhold som den danske: "At slyngler hæves til ærens top, at dumhed mæskes, og sandhed tigger". Xaver fandt sig tålmodigt i Albertos ædle harme; han satte sig tavs til bords og hævnede sig ved intet andet, end ved at spise med god appetit, for at vise, hvor lidet det anfægtede ham. Da Alberto mærkede, hvor ubetydeligt hans vrede virkede, satte han sig endelig også til bords, og tog, uagtet sin ærgrelse, for sig af retterne. Han druknede sine sorger i vinens Lethe. Men spillemændene måtte gå bort; for musik var blevet ham en pest fra det ulyksalige øjeblik, da piberne i parterret blandede sig med orkestrets toner, og forstyrrede ham i at holde takten.

Før havde han kun foragtet, nu begyndte han at hade Xaver og tænkte på intet andet end at hjælpe ham med at sætte sin formue overstyr. Men så enfoldig Xaver var i mange andre ting, begreb han dog godt, at det var en galskab at angribe kapitalen, når man kunne leve anstændigt af renterne. Han fortsatte sit bekendtskab med den gamle officer, og denne hjalp ham til at få sine penge sat på et sikkert sted. Renterne delte han troligt med

sin formente ven og fandt sig villigt i alt, hvad han ville, ligesom før. Derfor, da denne foreslog at rejse til Florents, havde han intet derimod, for han kunne vel indse, at Alberto ikke gerne ville gå om til spot på gaderne i Milano.

Alberto, som var et universalgeni i egen indbildning, besluttede nu at lægge sig efter malerkunsten, og ilede til Italiens blomsterstad, Arno'ens dronning, for at mætte sit syn på de skønne billeder i kirkerne og det florentinske galleri. De rejste da derhen over Bologna. På Appenninerne udstod Alberto adskillige dødsangster, dels af skræk for røvere, dels fordi Xaver, der havde mere at miste end sidst, endelig ville have sine pistoler ladte med i vognen. Ved hvert skub vognen fik, frygtede Alberto for, de skulle gå af i karetdøren og skyde ham i tæerne. Endelig var faren overstået, og på en tidlig martsmorgen så de domkirkens kuppel stikke frem nede i den skønne dal. Den klare himmel, den varme sol, de blå bjerge, de skyggefulde høje, vintersæden på marken, der allerede spirede frem, de dunkle cypresser, de røde blomster på frugttræerne, der endnu stod bladløse, det grønne løv fra i fjor, som endnu ikke var visnet – alt dette gav næsten lige så meget liv dér, skønt våren endnu ikke var kommet, som hos os når den er der allerede. Nu forsvandt kuplen igen og lod sig ikke se før en halv mils vej fra staden, hvor den da viste sig langt mere tydelig, i en vrimmel af bygninger, midt i den brede dal, som af Arnoflodens sølvtråd skares i to ulige dele. Rundt om den skønne stad lå i en kreds de prægtige lystslotte og landhuse, om hvilke Ariosto siger, at hvis de var samlede på et sted, ville de udgøre et dobbelt Rom.

Delte syn fornøjede for resten ikke Alberto meget, for hans fyrige sjæl tillod ham ikke at være tilskuer af noget skønt; han

måtte selv frembringe det, hvis det skulle fornøje ham. Xaver havde vist i sit hjertes uskyldighed fornøjet sig derover, hvis han havde set det; men han var uheldigvis nærsynet. Altså gik det dem her, som det går så mange rejsende: Den skønne natur fløj dem forbi uden virkning.

Derfor bedrøvede det heller ikke Alberto så meget, som han bildte sin staldbroder ind, da de kom til Florents just i den stille uge og fandt galleriet lukket og kirkebillederne behængt med sorte tæpper. Når han gik på torvet for at se Cosimo di Medicis billedstøtte, eller Neptun af Johannes Bologna, eller Perseus af Cellini, eller David af Michel Angelo, så var det ikke så meget for at følge det skønne og det karakteristiske, som for at skænde på Xaver, når han *ikke* følte det. Stod Alberto alene for en af disse statuer, så kedede det ham i grunden, når han havde begabet den et øjeblik; men var den anden til stede, og dennes øjne ulykkeligvis faldt hen på en æblekælling eller en gadedreng, der gik forbi, mens Alberto stod henrykt i beskuelsen – så gik det løs. "Gud, Xaver!" hed det da, "hvad du dog er for et dyr, berøvet al følelse for det højere! Du udtrykker din tidsalder, det er alt, hvad man kan sige om dig. Du elsker det platte, og har aldeles ingen sans for det betydningsfulde, der udtaler sig af disse evighedens mindesmærker. Føler du ikke, hvad *Qvos ego*'s mine vil sige? Sætter du dig aldeles ikke hen i den evige længsel, ved at se de bestandige vandstråler springe frem af de unge najaders svulmende bryst?" etc.

Man kunne måske forundre sig over dette metafysisk-poetiske sprog i en italieners mund, hvis man ikke vidste, at Alberto just i de dage havde gjort bekendtskab med adskillige unge ultramontanere, hos hvem det var blevet mode, at opløse

enhver naiv følelse i et overfladisk begreb, og med kækhed at anvende tretten-fjorten filosofiske talemåder på alt, hvad der forekom. Denne jargon faldt det ikke Alberto vanskeligt at efterabe; og den kom ham som kaldet, for når han oversatte sine trivialiteter til den, klang det, som det var noget, og gav ham en indbildt ret til at hæve sig over andre.

Nu nærmede sig den dag, som skulle hæve sløret fra de skønne billeder for den henrykte maler. Han og Xaver var til den ende gået hen i domkirken. Det var lørdagen mellem langfredag og første påskedag.

Klokken henimod tolv forsamlede der sig en mængde mennesker; ikke blot kirken, men en del af pladsen udenfor opfyldtes dermed. Nu blev i langsom procession en stor firkantet maskine omtrent af skikkelse som en ligvogn, men dækket på siderne og med små åbninger, kørt hen på torvet af fire hvide øksne, lige for den store kirkedør. Ved denne maskine blev fæstet en stram snor, der løb langs igennem kirken op til højalteret. På snoren blev en hvid papirsdue fæstet i koret. Alt var endnu stille klage – ingen billeder, ingen musik. Kun den ensformige klang af præsternes messe blev hørt. I tavs forventning stod den talrige mængde, hvoraf kirken og pladsen var opfyldt, med snoren over deres hoveder. Endelig slog klokken tolv. Med det sidste slag var den stille uges smerte forbi. Den gyldne sol brød frem gennem sin kulsorte sky. Den knælende præst rejste sig, hævede sin fakkel og antændte den raketfyldte due. Som en flammende helligånd fo'r den over menighedens hoveder, gennem kirken, ud på torvet, stak fyrværkeriet, hvormed maskinen var opfyldt, i brand – og hundrede jublende knald og susende ildhvirvler og stigende

stråler bevidnede nu, at Krist var opstanden, og at skabningen skulle glæde sig. I dette øjeblik fo'r alle sorte forhæng fra de skønne billeder; orgelet lød, instrumenterne tonede, sangerne istemte deres frydefulde kor, og hele folket kastede sig på knæ med udstrakte hænder og råbte med høj røst: "Han er opstanden!"

Den ærlige Xaver græd som et barn. Alberto vidste ikke ret, hvad han skulle sige til dette optog, om han skulle fornøje sig eller holde sig op derover. Han gav sig til at reflektere over det, og fandt endelig ud af, at det var en ganske net forbindelse af det sanselige med en ide, som udtalte indifferencen af det timelige og det evige. Han ville just til at holde sig op over Xavers sentimentale tårer, da hans øjne faldt på en genstand, hvis skønhedsmagt var så stor, at den forstyrrede ham i hans koncepter. Det var en ung blomstrende italienerinde på omtrent atten år, der knælede ved hans side. Hendes ibenholts hår var adskilt i panden som på en madonna. Den sorte kjole sluttede tæt om de runde skuldre, det fulde bryst. De trinde hænder og arme, som hun strakte i vejret, blev endnu hvidere ved denne stilling, og fra de sorte tindrende øjne flød brændende tårer over hendes rosenkind. Som hun lå der i en tilbagelænet stilling, havde han lejlighed til at bemærke det smækre liv; og den nydeligste fod stak frem bag det sorte klædebon af den knælende.

I denne skønne blev Alberto pludselig så forelsket, at han ganske glemte, hvad der var omkring ham. Han slugte hende med sine blikke, han holdt sin ånde tilbage, for at høre hendes suk. "Her er hun," tænkte han, "min gudinde, mit ideal, min evige ide! Intet uden døden skal mere adskille mig fra dig." Som

han stod i disse betragtninger fik han så vældigt et skub i ryggen af en mængde mennesker, der ville ud af kirken, at han blev nødt til at følge strømmen. Alt hvad han drejede hovedet tilbage, og søgte at kæmpe mod bølgerne, så hjalp det dog ikke. Han blev løftet på adskillige albuer og i største magelighed båret et langt stykke lige hen til kirkedøren. Her blev han utålmodig og gjorde nogle konvulsiviske bevægelser, hvorved han mistede sin gode stilling, og var uden tvivl blevet trykket fordærvet, hvis ikke Xaver, som troligt fulgte ham, var kommet ham til hjælp og med sine stærke sammenslyngede arme havde åbnet ham en vej. Således kom han da til sidst lykkelig ud på torvet, men med udtrådte sko og sønderrevne, smudskede strømper; hatten havde han tabt i trængslen, og da han ville gribe efter sit ur, var det borte.

Men det var ikke dette savn, som smertede hans hjerte mest. Uret havde Xaver foræret ham og kunne give ham et igen; men hvor var den skønne blevet af? Det var ham ikke muligt, uagtet han blev stående ved døren og lod alle mennesker gå sig forbi, at opdage hende. Endelig blev han opmærksom på sin slette påklædning og indså, det var en skam, hvis hun skulle se ham således. Han håbede vist at se hende igen i morgen i kirken; indtil den tid besluttede han at slå sig til ro og at beskæftige sin fantasi med hendes billede.

Nu begyndte Alberto at skrive sonetter og glemte derover rent at male; men han sagde, som sandt var: "Når jeg ikke kan male *hende*, hvad kan jeg da male? Tolke hende mit hjertes følelser derimod – det kan jeg!" Således blev han da nu poet. Vi vil afskrive én sonet af de tre hundrede, han digtede, til en prøve:

Ser jeg i luften solen eller månen,
Da tænker jeg; hvad er vel måner, sole,
På firmamenternes azurne pole
Mod hine blik, som lærte mig min dånen?

Jeg så i dem den sande himmels blånen,
Da i den højtidsfulde taftes kjole.
Hvis sorthed monne med din hvidhed bole,
Du slog med smil mig, uden mindste skånen.

Mit bryst er fuldt, forvirret er min hjerne.
Vil Amor vel den hulde flamme pleje?
Hvor findes ord til mine tankers vrimmel?

Mit øje blændtes af dit øjes stjerne;
Og da det faldt på barmens mælkeveje –
Da tabte tanken sig i himles himmel.

Næste dag glemte han ikke at gå i kirke. Det varede længe, før han opdagede hende; endelig havde han denne lykke, just som håbet ville forlade ham. Hun var ikke mere sort, men i et smukt lysebrunt silkestof, der forræderisk omsluttede de skønne former. Hun læste med andagt et paternoster; da det var forbi, hyllede hun sig igen i sit slør og gik sin vej. Alberto fulgte hende. Ved døren holdt en vogn, hvori hun steg. Men havde sløret misundeligt berøvet ham det fortryllende ansigt, så erstattede hændelsen ham tabet ved, idet hun steg i vognen, at vise ham skønheder, som de hvide silkestrømper mere hævede end dækkede. "Hold på mig, Xaver!" råbte han, "jeg svimler." Men denne gang måtte han holde på sig selv; for Xaver var blevet stående for at høre på den herlige musik og for at lugte

den fine røgelse, som kordrengene svang bag den messende prælat, der stod for alteret.

Det varede ikke længe, før Alberto fik opspurgt, hvor den dejlige boede. Nu klimprede han og sang sonetter uden for hendes vinduer hver nat. Når han traf hende i kirken, stirrede han så længe på hende, til hendes øjne mødte hans, og da var det, at han døde rent hen i henrykkelse. Til sidst troede han at spore opmærksomhed for sig. Hun smilte undertiden venligt til ham, og endelig havde han den glæde, at når han spillede ved hendes dør, blev et lille vindue oplukket over porten, og han hørte så stærke klap, som man næppe skulle have tiltroet hendes silkebløde hænder. Det løjerligste var, at han ved denne forelskelse virkelig tabte en del af sin uforskammethed. Han blev frygtsom og turde aldrig vove sig ind i huset for at spørge, hvem hun var. Hun var ham et overnaturligt væsen, og det ville have forstyrret ham i hans fantasier, hvis han havde hørt, at hun var af en vis stand eller en vis familie. Men om hun elskede ham, det ville, det måtte han vide. Rigtignok syntes han at spore de umiskendeligste prøver derpå i hendes smil og suk, i hendes eftertrykkelige håndklap; men han ville dog vide det af hendes egen mund, og lejligheden gaves endelig også, skønt det kostede Xaver en god skilling. Alberto havde nemlig mærket, at den skønne samvittighedsfuldt skriftede for en munk der i kirken. Denne underkøbte han med en ikke ubetydelig sum til at lade ham gå i sit sted. Det plejede at være om morgenen tidlig, når der kun endnu var få folk til stede. Den brune hætte skjulte skriftefaderen, der sad i en stol af træ, hvor han hverken kunne se eller blive set. Skriftebarnet satte sig i en lignende ved siden, der kun forbandtes med den anden ved så stor en

åbning, at de kunne tale med hinanden, når de vekselvis lagde mund og øre til hullet. I førstningen havde fader Benedict vel adskillige skrupler, men de skønne louisdorer borttog enhver betænkelighed, og han håbede, efter sin jovialske tænkemåde, snart at få tilgivelse for en synd, hvis hele hensigt var at skaffe en elsker vished om sin elskerindes sindelag.

Med hvilken hjerteklappen lagde nu Alberto øret til hullet! Hvor forøgedes denne ængstelse, da han hørte den klare stemme! Hun havde kun en eneste synd at bebrejde sig i de senere tider; hvad kunne det være andet end hendes kærlighed til ham? Med en andægtig stemme opmuntrede han hende til fortrolighed; og nu hørte han hende sige: "Ak, ærværdige fader! Det er i anledning af et ungt menneske, som kommer her daglig for at se på mig, og som har forelsket sig i mig." – "Frygt ikke, min datter!" råbte Alberto, som med en højtidelig orgeltone, når organisten har udtrukket tremulanten; "kærlighed er en hellig lidenskab. Beror ikke vor religion på kærlighed? Elsk hinanden! hedder det jo i skriften. Hvad siger ikke evangelisten Habakuk i det vers, du ved nok selv? Tal, min datter! udøs dit hjerte for mig! Det unge menneske elsker dig?" – "Hvor vidt han egentlig elsker mig," var svaret, "ved jeg ikke. Nogen rigtig kærlighed kan det ikke være; for han lader til at være en overordentlig stor nar." – Her blev Alberto, som om hun havde slået en spand koldt vand over ham. "Hvorledes!" råbte han, "du elsker ham altså ikke igen?" – "Nej, derfra bevare mig den hellige jomfru og Sankt Sebastian, min skytshelgen!" svarede hun. – "Og har du ikke opmuntret ham med suk og smil, du ugudelige?" – "Ak jo, det er just min synd; jeg har haft det stakkels menneske til bedste, og det er en forbrydelse i Guds

hus, som jeg oprigtigt angrer og bekender." – "Og har du ikke også gjort det uden for kirken, du bodfærdige Magdalena?" spurgte Alberto. – "Jo, men der var synden ikke så stor." – "Jeg kender den unge mand; han har fortalt mig alting. Har du ikke med fornøjelse hørt hans natlige sange? Har du ikke klappet i hænderne for at opmuntre ham?" – "Ak, det var en overgivenhed, som jeg gerne tilstår; det morede mig at forstyrre hans nattero. Jeg selv sov sødeligt; det var vor gårdskarl, som jeg betalte for at sidde i portvinduet og applaudere." – "Deraf kom det, at bifaldet var så lydeligt!" bemærkede Alberto naivt. – "Han har to arbejdsvante hænder," var svaret; "jeg tvivler ikke om, at applausen har været eftertrykkelig." – "Og du kunne således spille bas med de ædleste følelser?" – "Havde han haft mindste smule forstand, så måtte han jo begribe, at datteren af huset ikke boede på portkammeret, og at man ikke klasker med bløde hænder, som med banketærskler." – Nu havde Alberto nok. Han lod hende gå uden absolution, og forsikrede hende, at hun ville komme til at brænde i skærsilden derfor. Det var med nød og næppe, at han holdt sig i sin rolle. Den skønne gik, og nu var hans kærlighed på et øjeblik forvandlet til arrighed og forbitrelse.

Men da vreden efter nogle dages forløb køledes, begyndte forelskelsen dog at indfinde sig igen, og den var måske slået ud i stærkere flamme, hvis ikke den skønne – pludselig var forsvundet. For at adsprede sig indgik Alberto nu bekendtskab med adskillige lystige fyre. De rådede ham til ikke at tage sig verden så nær; men siden skæbnen havde sat ham i den tilstand at leve mageligt på Xavers bekostning, så skulle han gøre det og tage sin trøst, hvor den fandtes. Nu gik det lystigt. Hver middag

var et lille måltid hos Xaver, hvor disse herrer kom. Deres munterhed behagede ham, og det var ham kært at kunne vise dem forekommenhed.

I denne tid indtraf en omstændighed, der næsten ville synes urimelig, hvis vi ikke allerede havde underrettet læseren om, at Xaver, så ærlig en karl han var, kun forstod sig lidet på denne verdens herlighed. Enhver af de unge herrer havde en Dulcinea, Alberto havde også fundet én. Disse skønne tjente nu til bestandig konversation ved bordet, når vinen havde gjort de unge mennesker lystige; og Xaver havde da stedse den ydmygelse, at han var den eneste, som intet havde at fortælle. Tog de ud på landet, så havde de hver sin kæreste med; men han ingen. Nu foreslog de vel ofte at skaffe ham en; men heri var Xaver delikat: Han ville have en, som var smuk, som var ærbar, og som holdt af ham for hans egen skyld. Dette var ikke så let at bringe til veje, især da han selv var yderst undselig og tilbageholden. Der gik altså en lang tid, hvori han bestandig måtte holde lyset for de andre.

Så tålmodig, som han nu for resten var, så begyndte det dog efterhånden at ærgre ham lidt, og han tænkte alvorligt på, hvorledes han skulle komme ud af sin bedrøvelige forfatning. Når han derfor gik ud, skottede han meget mere til vinduerne på gaden, end han nogensinde før havde gjort, for ikke en gang Albertos skønne ubekendte havde han nogen sinde vovet at tage rigtig i øjesyn. Så han på et fruentimmer, så måtte hun holde sig ganske stille, uden at betragte ham; så snart hendes øjne faldt på hans, kom han i forvirring, og han plejede da jo før jo hellere at tage flugten. Hertil kom, som vi har bemærket, at han

var nærsynet, og kunne altså ikke opdage skønheder, uden ved at stirre lige ind på dem, hvilket undseligheden forbød ham.

Men på den senere tid, når de gode venner besøgte ham, fandt de ham ofte tankefuld og adspredt. Han lagde ikke mærke til deres løjer; hans overordentlige lattermildhed var aftaget, ja de hørte ham endog undertiden sukke mellem retterne. Nu satte de Alberto ud på ham, og det varede heller ikke længe, for Xaver en aften åbnede sit hjerte for sin ven i følgende udtryk: "Der føler ingen, hvor skoen trykker, uden den, som har den på. Jeg har ofte forundret mig over, at du kunne være så indtaget af et fruentimmer, Alberto! men nu begynder jeg at indse muligheden; for jeg har selv fået en rem af huden på de senere tider." – Alberto var lutter øre, og Xaver blev således ved: "I bilder eder ind, at jeg aldrig kan blive forelsket; men det kunne dog være, at I havde forregnet eder; og for at skrifte dig det rent ud – jeg er forelsket!" – "I hvem da, min broder?" – "Jeg ved endnu lige så lidet om min, som du om din; hvad jeg ved, er at hun er dejlig og ærbar, skønt hun sidder i vinduet fra morgen til aften. Det eneste, jeg ikke kan lide, er, at hun noget ofte skifter sit hovedtøj, hvilket vel kunne lægges ud til forfængelighed. Men hun er for resten så stille, så tankefuld, at jeg ikke kan tro det om hende. De andre løber til og fra vinduet som nogle narre og gloserer over folk, som går forbi. Hun ser aldrig ud, men altid på skrå lige hen for sig. Formodentlig sidder hun ved noget håndarbejde, og det har givet mig mod til at betragte hende. Sådanne blå øjne, sådan en rød lille mund, sådan et dejligt hvidt, hvælvet bryst har du endnu aldrig fundet mage til." – "Er hun da smukkere end min kirkegængerinde?" spurgte Alberto. – "Det kan jeg ikke for vist sige dig," var svaret, "for

hende har jeg endnu aldrig ret betragtet; men denne har jeg set, ser hende daglig. Hendes ansigtstræk har præget sig dybt ind i mit hjerte; og dersom hun er lige så skøn på sjæl som på legeme, så har jeg fuldt og fast besluttet at gifte mig med hende jo før jo hellere, hvis hun selv intet har derimod."

Alberto spurgte sig nu nærmere for, og fik ud, at det måtte være hos en modehandlerinde i nabolaget. Han trøstede Xaver med, at hvis så var, ville hans skønne næppe være grusom imod ham. Men kærlighed, som altid tvivler, indtog dog Xaver så stærkt, at han ikke var rolig, før han havde tilståelsen af hendes egen mund. Næste formiddag gik de begge forbi huset. Alberto så meget opmærksomt til vinduerne; men blev ikke andet va'r end en smuk hueblok med rødt og hvidt lakeret papansigt, der stod med et nyt hovedtøj på for at lokke købere. Alberto vendte sig til Xaver og ville just beklage, at de var gået forgæves, da han i det samme hørte ham drage et dybt suk med de ord: "Nu har hun igen fået et nyt på! Altid skifter hun coiffure, altid sidder hun i vinduet. Det glæder mig vel for så vidt, at jeg har lejlighed til at se hende; men røber det dog ikke forfængelighed?" – Alberto spilede sine øjne dobbelt så vidt ud af hovedet, som de stod ham af naturen, stirrede stift på Xaver og råbte: "Var det hende, der sad i vinduet, min broder! som du har forelsket dig i?" – "Synes du ikke, hun er det værd?" spurgte den anden. – "Jo," svarede Alberto, som nu på et øjeblik havde udkastet sin plan; "jeg tror ikke, at der siden den skønne Helenes tider har stået noget skønnere brystbillede i en krambod. Hun har gulere hår end hør; og den græske linje fra panden ned over næsen kunne ingen snedker høvle ligere." – "Jeg vil ikke derfor nedsætte *din* skønne," sagde Xaver; "for hvis jeg ikke tager fejl, så har hun

sort hår." – "Hvad er sort imod gult?" råbte Alberto; "det samme som nattens mørke mod solens stråler. Vore damer med de nøddebrune øjne kan gå hen at hænge sig i de første de bedste hasselbuske. Her er den lyse himmel. Skønnere kunne den ikke have været, om den var slebet af det blåeste glas; og mod hendes mund bliver selv den rødeste zinnober til okker og brandgult." – "Hver kan være god for sig," sagde Xaver, "jeg mærker nok, at du vil have mig til bedste, fordi min skønhed er blond og din brunette. Men lad os springe over øjnene og håret – hvad siger du da om hendes smag, hendes sædelige væsen?" – "Hvad hendes smag angår," svarede Alberto, "så ville du næppe finde nogen kone, der så godt forstår sig på hovedtøjer som hun, uden at skade dig. Hendes ærbarhed og blidhed vidner om en god karakter; og dersom hun er ligeså flittig som urokkelig, så vil hun formere dine 5000 louisdorer med lige så mange nuller til." – "Hvorom alting er," vedblev Xaver, "så ser du nu, at jeg også kan blive forelsket, og at jeg også forstår at opsøge mig noget smukt. Nu ved du, hvorledes det er fat med mig, og jeg gør regning på din bistand i dette eventyr." – "Du skal finde en tro Achates i mig!" sagde Alberto. Med disse ord gik de hjem; Xaver fuld af forelskede betragtninger, Alberto fuld af uglspilstreger for at benytte sig af denne lykkelige lejlighed til at gøre sin ærlige ven latterlig.

Han tøvede heller ikke længe med at fortælle kammeraterne Xavers lidenskab, og lidenskabens genstand satte dem alle i den største forundring. "Er det muligt?" råbte de, "Xaver har forelsket sig i en hueblok?" Nu hengik der otte dages tid med at gøre nar af ham ved bordet. Blandt andet havde et forslagent hoved gjort følgende sonet, som han oplæste:

Hvo skulle tro, at polen kunne vælte
Fra sig sin is, opløse den som skevand,
Rent smelte den, som sukkeret i tevand,
Og snappe heden fra ækvators bælte?

Kan Amor virke på Minervas helte?
Kom han til bryllupsfesten, som en be'emand?
Skal døden først, den frygtelige lemand,
Din flamme slukke bag de sorte telte?

Som tappen, der i tagets rende hænger,
Hang vor Xaver, kold imod alle fruer;
End aldrig havde Venus ham behaget.

Men vintersneen svandt for solens luer.
Nu er han ingen frossen istap længer,
Nu har vi tø, nu drypper det fra taget.

Næppe var denne sonet til ende, før en anden god ven trak et papir ud af lommen, og læste følgende:

Er du så grusom, skønne følesløse?
Som sidder der, så rolig og fornøjet,
I vinduet og skifter hovedtøjet,
Men skotter ej til gadens unge fløse?

O du er ej af hine knibske tøse!
Glashimlen glimter venlig dig af øjet,
Og perlehimlen om parykken bøjet.
Elsk ham igen, den vakreste blandt knøse!

Bevis, du har et hjerte, som kan sukke,
Ræk ham din hånd, så er han hurtig trøstet,
Lad elskov varme barmens kolde glober!

Hvis ikke må vi tro, du er en dukke,
Kun smuk af ansigt, skåret af til brystet,
Med blodet koldt, som blyet i zinnober.

Disse sonetter, der ikke var meget anderledes, end dem Alberto havde gjort for alvor om sin kærlighed, blev med høj latter oplæst for den ærlige Xaver, der tog det alt sammen for god mønt og anså det for en vittig spøg, der hørte med i tingenes orden.

Nu begyndte da Alberto, i ledtog med et par andre, at iværksætte sin plan. Xavers ivrige ønske var at få en sammenkomst med den elskede, og at tilstå sin kærlighed. Alberto tog sig på at være mægler i denne sag. Han gik hen til modehandlerinden, og ved at love hende noget for sin ulejlighed kom han let i besiddelse af det tilbedte paphoved, der, efter at man først havde givet det et fuldstændigt legeme, blev forsynet med en smagfuld klædedragt. Nu bragte Alberto Xaver et brev en morgen; og hvor stor var hans glæde, da han, ved at åbne det, fandt en indbydelse til at komme næste aften til haven bag huset, hvor hun ville vente ham – på plankeværket.

Xaver skyndte sig did til bestemt tid, og fandt sin skønne i en smagfuld negligé oven på plankeværket, således som man ser en marionetdukke bag et skærmbræt, kun synlig til bæltestedet. På den måde kunne Alberto, der stod på den indre side med sine gode venner, bevæge hende, som han ville, og lade hende svare på alt, hvad Xaver spurgte hende om.

Her tilstod de da nu hinanden deres kærlighed, under Guds fri himmel, ved stjernernes skin; og den skønne, der med en fransk accent kaldte sig Peneloppe, tilstod Xaver, at hun var i et hus, hvor hun af sin stedmoder holdtes meget strengt og blev

nødt til at pynte sig mod sin vilje. Hun ønskede intet mere end at blive fri for dette slaveri, hun havde hørt tale om Xaver som et godt, skikkeligt menneske, og hun var villig til at give ham sin hånd. Men dette kunne ikke ske uden ved en bortførelse. Hun ville have sagt ham mere, men nu hørte hun nogen komme og måtte gå bort. Hun lovede ham med det første at give ham nærmere besked.

Denne besked blev da bragt ham ved Alberto; og nu blev det bestemt, at bortførelsen om nogle dage skulle gå for sig til Fiesole, den gamle stad på bjerget udenfor Florents, hvor de skulle lade sig hemmeligt vie. Alberto besørgede alting. Vognen kom rullende, den skønne sad allerede indpakket deri. Nu steg Xaver ind. Alberto trykkede ham endnu en gang til sit bryst, slog karetdøren i og befalede kusken at køre til.

Xaver vovede næppe at tale. Endelig åbnede han sine læber med et frygtsomt spørgsmål, men fik intet svar. – "Skulle hun sove?" tænkte han. "Skulle hun være bedrøvet over dette voldsomme skridt? Jeg tør ikke trænge ind på hende. Uden tvivl er hun undselig ved i den mørke tidlige morgen at sidde alene med mig. I morgenrøden vil vi begge fatte mod, og i aften er hun min." Således fandt han sig tålmodigt i alt, satte sig, efter at have gjort endnu et par frugtesløse spørgsmål, hen i krogen lige over for; og således gik det nu, til solen stod op og viste ham, i stedet for hans indbildte skønne – et stirrende dukkeansigt fæstet til en udpyntet blok.

Som en bjørn, der længe griber efter den honning, man rækker den gennem sprinkelværket og lader sig sagtmodig slå om labberne uden at tabe tålmodigheden; når den da endelig mærker, at der spilles bas med den, forvandler sin godmodige

brummen til hyl, sit venlige grin til skummende tænders gnidsel, og slår den senefulde lab i de skælvende stænger – således Xaver. Det første han gjorde var at tage *corpus delicti*, den usalige dame ved armen og kaste hende ud af kareten. Og siden Jupiter slængte Vulkan ned fra Olympen, er der ikke fløjet et tobenet vingeløst dyr med en sådan behændighed gennem luften. Derpå sprang han ud af vognen og havde uden tvivl dræbt kusken på stedet, dersom ikke denne havde set sig for og forsvaret sig med sin pisk ved at snærte Xaver ganske filosofisk i ansigtet, mens han beviste sin uskyldighed.

Xaver var et godmodigt menneske, og som alle enfoldige med stærke legemskræfter var han vanskelig at opirre, men da blev han også rasende. Da han havde gjort adskillige forgæves forsøg med at bestorme kusken på bukken, men hver gang var slået tilbage med betydeligt tab, lod han ham endelig fare med de ord: "Kør ad Helvede til!" Dette lod kusken sig ikke sige to gange. Den pisk, der før havde manøvreret mod Xaver, vendte sig nu mod hestene, og på få øjeblikke var hele ekvipagen forsvundet.

Xaver stod bleg, med stirrende øjne mod jorden. Intet uden Albertos blod syntes at kunne forsone ham. Han drog den store kniv ud, hvormed han bestandig gik, undersøgte dens skarphed og tænkte med vellystig glæde på, hvor herligt blodsdråberne ville flyde fra den, når den sad i Albertos hjerte. Uden at vide hvor han var, eller hvad han gjorde, løb han op ad bjerget mellem de snævre havemure, der i middelalderen er bygget af den gamle stads ruiner, efter at florentinerne af nabomisundelse havde fået den ødelagt. Således kom han endelig op på højen.

Husvild og rådvild besluttede han at gå ind i den kølige domkirke, just lige som den skønne Giulia ville gøre det samme. Denne dejlige boede i et hus i nærheden, og en af de mange haver på bjergvejen tilhørte hende. Ligesom hun ville gå ud af havedøren, mødte hun Xaver, der ophidset såvel af solen og vreden som af den hurtige stigen op af bjerget følte sig plaget af en forsmædelig tørst. Uden ret at betragte hende, hilste han, halvt ondt, halvt venligt og bad hende derpå med en mine, underlig sammensat af godmodighed og vrede, om nogle frugter at læske sig på. Hun bad ham gå med ind i haven. Den gamle Catharine måtte bringe en kurv med frugter ind i lysthuset, og nu havde Giulia al sin overtalelse nødig for at hindre Xaver i at forkøle sig ved at spise for store stykker af den saftige melon. Hans væsen forekom hende så besynderligt, at hun ikke kunne andet end blive nysgerrig efter hans skæbne; og det kostede hende da heller ikke meget at få ham til at tale, da han selv længtes efter at give sit hjerte luft.

"Madonna!" sagde han, "jeg tror ikke, at der siden Methusalems tider har levet et menneske, der har lidt større forsmædelse end jeg. Men jeg vil også hævne mig. Ja, du nederdrægtige! du fordømte! jeg vil hævne mig!" Her drog han atter sin store kniv frem og lod den blinke.

Man kan let tænke, hvorledes Giulia måtte blive til mode ved denne adfærd; men hun var af en rask og bestemt karakter. Den stakkels Xaver bevægede hende til medlidenhed. Han så så ærlig og godhjertet ud, at hun sikkert formodede, man måtte have gjort ham stor fortræd; og hun besluttede nu, da tilfældet havde bragt ham i hendes nærhed, at gøre alt, hvad der stod i hendes magt for at forekomme ulykke. Uden altså at komme

med tørre formaninger, der ved slige lejligheder altid opbringer mere, fordi man mærker, de kommer fra et usympatiserende hjerte, gav hun ham fuldkommen ret i, at hævnen var sød, og at der gaves fornærmelser, som man ikke kunne lade gå ustraffede hen. – "Men hvormed har man da fortørnet eder, min herre?" spurgte hun.

"Så må jeg da først fortælle," svarede Xaver, "at jeg er det dummeste menneske, som findes i det gamle Etrurien; og at en af mine største bestialiteter består deri, at jeg fra barnsben af har skænket en nar, en dosmer, en flov dagdriver, en egennyttig kold slubbert mit venskab og min fortrolighed. Denne vagabond overtalte mig til at lukke mit værksted, hvor jeg som en flittig håndværksmand fortjente mit daglige brød, for at følge ham til Milano, og se ham udpibes på teatret. Og skønt jeg imidlertid vandt 20.000 scudi ovenpå i spillesalen uden at forstå spillet og uden nogen sinde at have spillet før eller siden; så har det dog ikke hjulpet det bitterste, at jeg ærligt delte renterne med ham, ja gav ham broderparten. Nej, jeg tror, han har endog kastet had og avind på mig, fordi jeg var lykkeligere end han. Jeg har længe tålt hans og konsorters finter og gloser i den tanke, at det var et venskabeligt skæmt. Men denne sidste streg glemmer jeg ikke. Nej, Alberto! skændige, nedrige ven! det glemmer jeg dig ikke, før jeg har givet dig hjertestødet!" – Her måtte dolken igen for en dag, og Giulia havde al sin standhaftighed nødig for ikke at tabe modet. – "Men hvad er der da sket?" spurgte hun.

Hidindtil havde Xaver kun været fordybet i sin lidenskab, hævnlysten og vreden havde fortrængt hans sædvanlige blyhed; han havde slet ikke lagt mærke til, hvem han talte med, og kun

betragtet Giulia som en deltagende sjæl, for hvilken han kunne udøse sin harme. Nu, da han skulle til at fortælle sin kærlighedshistorie, blev han først opmærksom på hende. Giulias skønhed var stor; han blev så rød som et blod og måtte stamme længe, inden han igen kunne få talen på gled. Denne forvirring gav ham noget besynderlig interessant. Heden og vreden havde oplivet hans åbne, veldannede ansigt mere end sædvanligt; de ærlige, store, brune øjne tindrede med en usædvanlig ild; og undseligheden gav ham en ynde, der sælsomt afstak til hans kraftige firskårenhed, og viste ham som et ægte naturmenneske.

"Jeg har vel fortjent det," sagde han endelig med dæmpet røst; "for hvor kunne jeg være en sådan tåbe? Men jeg må til min undskyldning bekende, at jeg er yderst undselig for fruentimmer og desuden noget nærsynet. Jeg har hidindtil ikke vidst, hvad kærlighed var, og ved Albertos og hans kammeraters træskhed lykkedes det dem endelig at føre mig bag lyset og beskæmme mig." – Nu fortalte han hende oprigtigt den hele historie. Den naivitet, hvormed han gjorde det, indtog Giulia. Et fruentimmer tilgiver let en mand, at han er uerfaren i kærlighedssager; og skønt det hele eventyr rigtigt viste en besynderlig sanseløshed fra Xavers side, så beviste det dog hverken dumhed eller følelsesløshed. Det var mere en slags forfængelighed for at undgå de andres gloser, der havde bragt ham til denne parforce-forelskelse; og Xaver viste sig for resten i alt, hvad han sagde, som et menneske, der tænkte og følte sundt. Dertil kom, at han havde en overordentlig godhjertethed, tusinde gange mere værd, end de egoistiske

småsjæles kolde kløgt, der tror sig berettigede til at hæve sig over et ufordærvet hjertes hellige enfoldighed.

Da Xaver havde endt sin fortælling, smilte Giulia og sagde: "I skulle ikke tage eder denne sag så nær; den kloge Alberto har jo intet at lade eder høre. Fik han eders kortsynethed til at bortføre en papirdukke, så har han selv været forelsket i en levende pige, der endda ikke så lidet har ladet ham føle, hvor dybt hun foragtede ham."

Xaver gjorde store øjne; for denne hele episode om Albertos ubekendte skønne havde han forglemt i sin iver for at fortælle. "Hvor ved I det, madonna?" råbte han. "Hvor har I hørt det?" – "Kender I mig da slet ikke igen?" spurgte den dejlige Giulia med latter. "Nej, man mærker dog alt for tydeligt, at I aldeles intet øje har for fruentimmer, hverken for virkelige eller for eftergjorte." – "Skulle det være muligt?" råbte Xaver; "I er selv denne skønne, madonna?" – "Jeg og ingen anden," svarede hun. – "Og hvorledes kommer I nu her?" – "Jeg har her min lille ejendom; den gang var jeg på besøg hos en tante i byen." – "Og hvor er da eders forældre?" – "De er allerede for mange år siden i graven," svarede Giulia med et suk. – "Jeg har heller ikke hverken fader eller moder," sagde Xaver. "Bor I da her alene?" – "Dette landsted og denne have bebor jeg med min gamle Catharine," var svaret; "nu og da kommer jeg ind til byen til min tante; for det meste lever jeg her og finder mig glad som en fugl i min ensomhed." – Xaver betragtede hende med det første dristige blik; bevidstheden om hans 20.000 scudi gav ham mod. "Hør, madonna!" sagde han, "vil I aldrig gifte eder?" – "Det var et samvittighedsspørgsmål," svarede hun smilende. – I det samme så han et våben hugget i sten over indgangen til huset.

"Hvad er det for et våben?" spurgte han bekymret. – "Det er vort familievåben," svarede Giulia. – "Ak, således at forstå!" sagde Xaver nedslået. "Men jeg ser et snedkerskilt ved siden af; bor her en snedker?" – "Det var min faders profession!" svarede hun. – "Hvorledes? En adelsmand snedker?" – "Hans forfædre erhvervede hint våben i krigstider; omstændighederne berøvede deres efterkommere efterhånden al formue. Med sine flittige hænder har min fader vedligeholdt familiens sande ære, været i stand til at opdrage sin datter, og efterlade hende en lille ejendom." – "O, madonna!" råbte Xaver glad, "jeg har også været snedker; men nu er jeg rig og kan købe mig et adelsbrev, når det skal være!" – "Sådan går det i verden," svarede Giulia; "tidens bølger stiger og synker vekselvis." – "Men," sagde Xaver, "undertiden samler de forskellige floder sig i en smuk sø med blomster på bredderne." – "Ej! ej!" råbte Giulia, "er I også poet?" – "Dersom det er sandt, at man bliver poet, når man er forelsket," sukkede Xaver, "så kan jeg begribe, hvordan det er gået til." – Nu ville Giulia rejse sig; men han holdt hende tilbage. "Nu har jeg en gang fået munden på gang!" råbte han; "sker det ikke straks, så sker det aldrig. I er skøn, det siger eders ansigt mig! I er god, det siger eders øjne mig! Selv har I sagt, al I er fader- og moderløs. En forunderlig omstændighed har bragt os sammen. Dersom jeg ikke smeder, mens jernet er varmt, så er alting tabt. Jeg tog herud for at gifte mig; det kommer an på eder, om jeg skal rejse tilbage med uforrettet sag og stå til latter for den afskyelige Alberto; eller om jeg skal triumfere over ham og give ham hjertestødet; ikke med en dolk, men med eders godhed for mig."

Således trængte han på hende med sin godhjertede oprigtighed, indtil hun virkelig gav ham sit ja. Hendes hurtige ja faldt ham aldeles ikke forunderligt; det kunne måske synes læseren så. For at forekomme den mistanke, der kunne falde på den ædle Giulia, må vi bemærke, at hun ved at udspejdet Alberto tilstand, mens hun drillede ham, fuldkommen var blevet underrettet om den Xaver og hans ærlige karakter. Den arme Giulia havde for et par år siden lidt et tab, som hun fortav Xaver. Det var hendes elsker, en tapper kriger, var faldet i krigen for fædrelandet. Som Schillers Thekla havde hun mangen aften sunget ved sin guitar: "Du himmelske! tag dit barn til dit bryst! Mig har alt henrykt den jordiske lyst, for jeg har levet og elsket!"

Men Giulias karakter var mere munter og rolig end Theklas. Den skønne italienske himmel, det fredelige opholdssted muntrede hendes sind ydermere. Hun havde fattet mod, og besluttede at leve. Men hun trængte til en ærlig ven, en støttestav i livet, der ikke forlangte for meget; som følte sig lykkelig ved hendes besiddelse uden at eje hendes kærlighed; og hvor kunne hun finde ham bedre, end i den velhavende, stærke, godhjertede Xaver?

Hun skænkede ham altså sin hånd; og skønt det vel aldrig lykkedes ham at vinde hendes egentlige kærlighed, så vandt han dog snart hendes hjerte, og gjorde hende lykkelig.

Med hvilken triumf Xaver bragte sin elskede tilbage til Florents, kan man let tænke. Alle de gode venner var forsamlede for at modtage ham ved porten. Alberto åbnede selv karetdøren, steg op på trinet og råbte: "Nå Xaver! min ven og staldbroder i liv og død! hvordan går det? Har du taget din

skønne brud tilbage med dig igen?" – "Ja," svarede Xaver roligt, idet han pegede på Giulia, "der sidder hun!" – Alberto tabte næse og øren. "Hvorledes?" råbte han, "hvad ser jeg?" – "Et sindrigt indfald af den lunefulde lykke, mester Alberto!" svarede Giulia. "Undertiden spiller man komedie nedenunder og bliver udpebet, mens en ærlig sjæl, som man overser, vinder tyve tusind scudi ovenpå. Undertiden bilder man sig ind at gifte ham med en hueblok, og så forvandler det sig til en pige, der har givet vor egen høje person kurven. Xaver er eder megen tak skyldig. At I har misbrugt hans godhed, levet på hans bekostning og dog villet spotte og forhåne ham – hvad siger det? Han skylder eder både sin rigdom og sin brud."

Hvad Alberto svarede dertil, fortier historien. Formodentlig har han igen haft i sinde at drukne sig og betænkt sig igen ligesom sidst. Men vi tvivler meget om, at den forstandige Giulia har tilladt Xavers godhjertethed at tage ham til nåde igen og at sætte ham ind i de gamle rettigheder.

Munkebrødrene

I Maria Novellas Kloster i Florents levede to brødre, Martin og Johannes. De havde tidligt mistet deres forældre: Martin, seks år ældre end den anden, forbandt et stille sind med et skrøbeligt legeme og var glad ved at tage sin tilflugt til et roligt kloster i en venlig egn. Det var ham let at få sin yngre broder med, der var vant til i al ting at lyde ham. Johannes var en smuk yngling med stærk indbildningskraft og et følsomt hjerte. I sine forældres trange, tarvelige hus havde han kun fundet liden tilfredsstillelse for sine ønsker og længsler; derimod havde han daglig haft lejlighed til at nære dem. Deres fader var et af disse tungsindige, stille mennesker, som uden stærke tilsyneladende bevægelser gemmer dybe lidenskaber i deres bryst. Hans håndværk, der styrkede legemet, uden at beskæftige tanken og indbildningskraften, nærede hans medfødte hang til sværmeri. Når han sad ved læsten til langt ud på natten med sine sønner, fortalte han dem eventyr og helgenlegender, og det havde virkelig noget rystende at høre disse af den alvorlige, blege, sortsmudsede mand med de buskede øjenbryn og det blege ansigt, som pråsen bag den funklende vandkugle satte i et afstikkende lyst mod den mørke baggrund. Martin sad da ved slige lejligheder og så andægtigt mod loftet våde øjne; Johannes stirrede hen til det mørke vindue, hvorpå de våde vintergrene slog udenfor, og brændte af begærlighed efter hellige eventyr. Hans fader sagde da ofte til ham: "Du bilder dig ind at være mere ivrig end din broder; men stille vand har dyb grund. Du er for meget af denne verden, min søn! og skulle du tjene Gud, da

måtte det være som den hellige Christopher, med arbejde og legemskræfter; til en munk duer du ikke." – Gid Johannes havde varet på faderens ord! det havde sparet ham mangen hjertesorg.

I de første måneder af hans munkeliv forekom det ham dog, som om der ingen bedre tilstand var på Jorden. Han havde byttet et indknebet kammer med en kirke fuld af malerier, arkitektur og musik, og den mådelige skomagerkost med et velbesat bord i det kølige refektorium. Men det var ikke nok med det: De fromme brødre i dette kloster anvendte deres ledige timer til at destillere allehånde stærke, vellugtende vande. Hvor fornøjede det Johannes at omgås med kolber og retorter; at puste til ilden, passe varmegraden og se den liflige spiritus stige som damp og falde som dråber i det gennemsigtige kar. Med største flid rensede han de besynderligtformede glas, det velfortinnede, rødblinkende kobber, og fandt fornøjelse i, når arbejdet var til ende, at opstille det med største orden i laboratoriet. Således havde han også fået det hverv at stå for udsalget i apoteket. Her blinkede flaskerne med påklistret overskrift i glatbonede rudeskabe. Til apoteket hørte en have fuld af saftiggrønne krydderurter; krusemynte, rosmarin, ambra osv. For blomster holder italienerne ikke så meget af at lugte til, fordi deres duft i det hede klima er for stærk og bedøvende. Også gav det beskedne, mørkegrønne urtebed, uden brændende farveblade, den lille have noget fromtsørgeligt, der syntes at høre stedet til.

Men det varede ikke længe, før alt, hvad der tidligere havde moret Johannes, blev kedsommeligt og ensformigt. Til sidst kom det ham endogså for, som om han var indespærret i en

grav. Hans ungdom og livskraft trængte til adspredelse, og hvor skulle han finde den i så snæver en kreds? Når han nu så unge folk gå til og fra kirken efter eget tykke, så misundte han dem deres frihed og følte sig som fuglen i buret. "Ak," sagde han da tit ved sig selv, "hvorfor har du gjort et overilet løfte?"

For at forslå grillerne gav han sig til at læse *Vulgata* med en gammel munk, og det varede ikke længe, før han med lethed forstod den latinske Bibel. Han havde tidligere kun kendt lidet til det gamle Testamente, og der åbnede sig ligesom en ny verden for ham. Den levende, sande natur, som åbenbarede sig i disse hellige oldtidens sagn, havde han ikke fundet således i sine helgenlegender, hvor naturen ofte træder tilbage som et blot ciffer for mystiske forestillinger, og hvor forfatternes ukendskab til verden så ofte bringer den i et urimeligt forhold til de åndelige forestillinger. Her bar al ting præg af liv og sandhed. Den skønne patriarkalske verden åbnede ligesom klosterets mure for ham, og udviklede den sørgelige, lille have til et paradis, til et Kanaan.

Men under denne læsning næredes også forestillinger, som det magelige klosterlevned ikke bidrog til at kvæle. Når Johannes forestillede sig den skønne velskabte Eva i Paradis med det bølgende guldhår ned til hælene; når han så Rebecca tage krukken ned af den sortglinsende hårfletning med den fulde, hvide arm for at give Abrahams svend at drikke; når Rachels skønhed pirrede hans fantasi ved den modsætning, hvori den stod til Leas hæslighed; når han med David belurede den blonde Bathseba, og med de to gamle den brune Susanne i badet – så følte han mere end ellers, at han ikke var skabt til munk, og at de hellige ærkefædre heller ikke havde været det.

Hvad under, at han da ofte ved citheren sang Salomons Højsang efter egne melodier i den stille klosterhave, uden at tænke på den allegori, som de fromme sjæle havde ment at finde deri?

Hvad der endnu mere bidrog til at sætte ham i urolighed var en ung pige, der ofte kom til apoteket for at hente et eller andet. Af det fine ansigt, de regelmæssige træk, det grønne net omkring håret og den fuldere udtale, sluttede han sig med rette til, at hun var en romerinde. Hun havde ofte været der, uden at han havde vovet at tale til hende. Hendes skønhed bandt hans tunge, og han blev endnu stummere ved at se, hvorledes blyfærd og undselighed hævede det skønne bryst, når hun stod for skranken og betalte ham af sin lille elfenbens bodike.

Tid efter anden begyndte de dog begge at sætte frygten til side. Den unge pige fandt ikke hos Johannes det strenge pateransigt, der indgyder ærefrygt, men heller ikke det listige, lystne blik, hun havde set hos så mange munke, og som viste, at de var, om ikke ulve, så dog aber i fareklæder. Johannes' sværmerske blik og den beskedne, dybe længsel i hans øje gik hende til hjerte. Hvad der endnu bidrog til at forøge godheden, de følte for hinanden, var den opdagelse, at Angelicas fader just havde lejet sig ind i samme hus, hvor Johannes' forældre før havde boet, og drev der den samme håndtering. Johannes spurgte, om hun kendte den lille have ret, der hørte til huset: og da han nu mærkede, at ethvert træ, enhver lille blomsterbusk var hende velbekendt, og at hun hægede det alt som en flittig gartnerpige – da så han til klostermuren med et smerteligt blik, som om den trykkede ham; da følte han først, hvad han havde tabt ved at ombytte sin forrige frihed med det rige slaveri.

Hvor inderlig længtes han efter hende, hvor glad blev han, hver gang hun kom! De korte øjeblikke, der kun forundtes dem, lagde tønder til en ild, der ubemærket ulmede hos dem begge. "Ak," sagde Johannes en gang, "hvor lykkelig ville jeg være, Angelica! når jeg dog et par timer i træk kunne sidde uforstyrret og tale med dig i enrum." Angelica sukkede; en gammel pater kom ind i apoteket; Johannes rakte hende en lille flaske med lavendelvand; hun takkede, gik, og samtalen var til ende.

En gang varede det længe, inden hun kom igen. Johannes følte sig plaget af den største ængstelighed. Tungsindig sad han i den mørke aften – det var fjorten dage siden, hun havde været der sidst – da en gammel kone kom ind, og bad ham om nogle styrkende dråber. Han gav hende dem; hun betragtede ham længe, derpå tog hun den bekendte elfenbens bodike frem, hvoraf Angelica så ofte havde betalt ham. Ved at se den blegnede Johannes. Den gamle så klogt på ham med det regelmæssige, blegtindfaldne ansigt, hvoraf endnu de brune øjne funklede. Derpå listede der sig en tåre ned ad hendes kinder, og hun sagde: "Jeg tager ikke fejl, I er broder Johannes!" – "Det er jeg," svarede han. "Så kender I også den person, som ejer denne bodike," sagde hun. "Jeg kender hende! Hvorfor har hun ikke været her så længe?" – "Stakkels pige! hun er vel undskyldt; hun har ligget otte dage syg af en hidsig feber. Måske er hun død i dette øjeblik. Men den er vel faren, som er hos Gud. Hun bad mig bringe eder dette til en erindring om hende." – Med disse ord rakte hun ham hurtigt den lille elfenbensdåse; for der kom atter nogen. Den gamle lagde pegefingeren på munden, så til himlen med våde øjne, og gik.

Johannes gemte klenodiet på sit bryst og ilede til sin celle. Han gav sig ikke tid til at slå ild, månen skinnede klart over klosterhaven og gjorde nat til dag. Han gik til vinduet med bodiken; men den var så let, at han tvivlede om at finde noget deri. Opmærksomt rystede han den og hørte en sagte raslen. – "Det er et papir" råbte han; "de sidste linjer af hendes hånd." – Nu åbnede han den og fandt en vissen viol og en frisk forglemmigej. Denne lille blomsterpoesi rørte ham endnu stærkere. At Angelica var den visne blomst, at hendes erindring skulle være ham en frisk kærminde, det indså han let. Med denne forestilling havde hun beskæftiget sig i sine sidste øjeblikke. "Du en viol?" sukkede han, "ak, den skønneste rose var du, som stormen har revet bladene af!" Mere kunne han ikke sige for tårer. Månen skjulte sig bag kirkemuren; natten foldede sine brede skygger som en sørgedug over hans leje.

Hans bedrøvelse forekom ikke de gamle munke besynderlig. De var vante til at se slige syner hos unge brødre; og prioren plejede at sige: "Soldaten ræddes i den første krig, munken græder i det første år; når den ene har lugtet krudtet og den anden røgelsen en tid lang, så jævner det sig af sig selv." – Denne kolerisk-flegmatiske mand var skabt for sin stand, som den var, men ikke for standens hensigt; for hans sjæl var uden kærlighed, og han førte blot begrebet kærlighed til Gud på læberne. Da han traf Johannes i tårer, sagde han: "Pres den kun ud, denne syndige saft af en giftig rod! Lad dine lidenskaber rase, desto før afmattes de." – "Ak, ærværdige fader!" svarede Johannes, "I ved ikke ..." – "Jeg ved, hvad jeg *vil* vide: at du er en synder! Du bilder dig ind, at der er hændet dig noget usædvanligt; og krystallerne i bjergene ligner ikke hinanden

mere end det ene ynglingeliv det andet. Gør din hånd dig ondt, da hug den af, og kast den fra dig; for det er bedre, at den forgår, end at hele legemet lider den evige pine." Han ville have præket mere; men nu kom man og meldte et lig, som skulle bisættes i kirken, og de måtte ile til processionen.

Italienerne begraver ikke deres døde som protestanterne. Hos os er alting anlagt på en stille højtidelighed, *der* bærer alting præget af et lidenskabeligt skuespil. Man iler af sted med den døde, som til en dans. Først løber kordrengen med en klokke foran krucifikset, skaren bryder gennem gaderne, og alle knæler til begge sider, så snart man skuer korset, der bæres højt foran. Liget ligger i en åben kiste, og bag efter følger de barmhjertige brødre, et frivilligt laug, der består af alle stænder fra hertugen til betleren. De iler sammen til et vist sted, når en vis klokke ringer, i et hvidt overtræk, for at være ubekendte; at ikke kristelig kærlighed skal få skin af jordisk forfængelighed. Dette overtræk danner en hætte over hovedet med to udskårne huller for øjnene. Således styrter disse hvide skikkelser bag efter kisten som spøgelser, med indfaldne øjne; og det hele har virkelig noget rystende over sig. I kirkedøren mødes de af munkekoret; ceremonierne holdes; når disse er til ende, lader man den døde stå tilbage i kirken. Nu er alting forbi, liget overlades i graverkarlenes hænder og sættes i jorden uden videre omstændigheder.

Således mødte nu også brødrene i Maria Novella den døde. Johannes stillede sig mekanisk hen i munkenes rækker. Messen begyndte; uden at tænke på, hvad han gjorde, istemte han den. Nu blev der en kort stilhed. – "I sandhed, Johannes!" sagde broderen Martin, som stod ved hans side, "dette har været en

dejlig pige. Hun ligger jo endnu der så frisk med jomfrukransen i sit hår, som var hun levende." – Ved disse ord vågnede Johannes, slog sine øjne op, betragtede den hvide langtudstrakte skikkelse og opdagede – sin Angelica. Som et marmorbillede fra oldtidens skønneste mesterhånd lå hun der. Hendes ansigt var hvidt som sne; men den hvide sne havde endnu intet af det blålige, mindre det grønlige ligskær, der gør synet af en død så gyseligt. Johannes faldt i afmagt.

Da han vågnede, fandt han sig i sin celle. Månen skinnede i hans værelse; elfenbensdåsen stod i vinduet, og kastede en brudt stråle hen på hans leje. Han sprang op og lyttede, men hørte intet. Klosterbrødrene lå i midnattens slummer. Han ilede til vinduet. Den lille dåse tabte sit skin; derimod spille månen endnu i vandglasset med forglemmigejen. "Det er en drøm!" råbte han. "Jeg må have vished." – Med disse ord ilede han gennem den mørke klostergang til kirken. Han trådte ind. "O, jeg har kun drømt det," sagde han ved sig selv. "Angelica lever." En gravlampe strålede ham i møde – han fordoblede sine skridt. Det varede ikke længe, før han så ligkisten på det forrige sted, før han opdagede blomsterkransen og de sorte lokker om den blege pande. Himmel! Det var kun alt for sandt! Der lå hun. Johannes knælede for hendes kiste. Med tåreblændede øjne betragtede han det hvide ansigt, de store øjenlåg, der hvælvede sig over de slukte lys. "Angelica!" råbte han, "du elskede en ulykkelig, hvad var der da andet for dig end at dø?" – Her kvaltes hans ord på læberne; og med ubevægelige øjne stirrede han på den døde. Da – man tænke sig hans forfærdelse – da smilede liget. Hendes barm hævede sig, hendes hænder strakte sig mod Himlen, hendes øjne åbnede sig som blomsterkalken

for solens stråler, og hendes læber talte disse ord: "Tilgiv, hellige Guds moder! Tilgiv, hellige Ignatius! min skytspatron. Kærlighed undskylder alt. Lad mig se ham, tale med ham, omfavne ham en eneste gang, så vil jeg gerne dø. O hellige Magdalena! Bed for mig hos min frelser! Kun en eneste gang lad mig trykke ham til mit bryst!" – Med disse ord rejste det skønne lig sig overende i kisten, slyngede sine arme om munkens hals og trykkede sine varme læber til hans mund.

Hvor snart blev Johannes indviet i hemmeligheden! Hun elskede som en romerinde, det vil sige med en lidenskab, der knuser hjertet uden tilfredsstillelse, og som altså spotter enhver fare for at nå sit mål. Hendes fader havde opdaget denne kærlighed; for en aften da han troede, hun bad andægtigt på sit kammer, og sneg sig hen for at glæde sig ved hendes bøn, hørte han hende sige: "Hellige moder Maria! Skænk mig den skønne broder Johannes til min elsker, lad mig omfavne ham, lad ham vorde min! Ellers føler jeg, at jeg må dø." – Nu var den gamles beslutning taget; men han havde ikke besindighed nok til at være klog. Han styrtede ind og gjorde sin datter bitre bebrejdelser; derpå besluttede han jo før jo hellere al rejse bort igen til Rom. Angelica faldt i en hidsig feber. Hun tvivlede ikke om, at hun skulle dø og sendte den gamle kone til Johannes med den lille kærlighedserindring. Men i en af de vågne nætter, hun tilbragte i feberheden, kom det hende for, som om en venlig engel steg ind ad vinduet til hende med guldgult hår og lange, lysegrønne vinger, spættede med purpurfjer. Han trådte for hendes leje og sagde: "Angelica! Gud har intet imod, at menneskene elsker hinanden. Du skal ikke dø; men du skal forstille dig, som du *var* død. Så bærer de dig hen i klosteret.

Der vil du om natten træffe Johannes, og så kan I flygte bort til Ægypten ligesom Joseph og Maria! " Med disse ord kyssede han hende, tegnede et kors på hendes ansigt og bryst, og fløj op gennem loftet.

Hvor snildt Angelica fulgte sin engels råd, har vi set. Den italienske hurtighed ved alle ligbegængelser, og husets forvirring kom hende til hjælp, så at man ikke mærkede hendes sagte åndedrag. Hvor henrykt Johan måtte blive, kan man forestille sig. Hvor saligt dette øjeblik var dem, at de glemte, hvad der var omkring dem, og kun følte kærlighedens fryd i hinandens arme, falder af sig selv.

I dette øjeblik kom Battista og Pietro, de to graverkarle, der skulle skrue kisten til og bære den døde til kirkegården. – "Hvad er klokken monstro?" spurgte Battista. "Det er nok midnat!" sagde Pietro. "Nu ligger alle mennesker og sover i deres seng, undtagen vi og spøgelserne," sagde Battista. – "Ja, hvad skal man sige til det?" sagde Pietro. "Nu skal vi da have denne pige i jorden," sagde Battista. – "Ja, der er vel ingen, der gør det for os," svarede Pietro. – "Tager jeg ikke fejl, så sidder hun der over ende i kislen," sagde Battista. – "Og snakker med Djævlen," sagde Pietro. – "Ja, det er da ikke første gang, det er sket," sagde Battista, og holdt sig ved vievandskarret. – "Det er vi så vant til," sagde Pietro, idet han stænkede sig af al magt med vand i ansigtet. – "Fordømt, at jeg har glemt min rosenkrans!" mumlede Battista, "ellers kunne man dog bede et paternoster eller to." – "Et par kors kunne man dog altid slå for sig uden skade," hviskede Pietro. – "Det hjælper ikke! Al ting vil have sin tid, og Djævelen vil også have sin." – "Er du bange?" – "Jeg skulle have tjent mine tyve år som graverkarl og være bange for

spøgeri?" Her tog Battista en lille flaske frem og tog sig en slurk. – "Giv mig også en tår," sagde Pietro, "at styrke samvittigheden på." – "Har du været i messe i denne uge, min bro'r?" – "Fire gange, min bro'r!" – "Nå, så behøver vi ikke at bryde os om nogen ting, min bro'r!" – "Men jeg tror, jeg glemte min sele ude på kirkegården." – "Bliv lidt, jeg skal hente dig den, min bro'r!" – "Hvilken snak! lad du mig gå selv." – "Kommer du nu med dine komplimenter igen?" – "Jesu Maria! nu kysser han hende; ser du, hvor han trykker hende til sit bryst?" Her gav de sig begge til af panisk skræk at løbe hovederne mod en kirkesøjle. – "For en Djævel med klør og knudesvøbe," sagde Battista, da de atter stod under åben himmel, "er jeg ikke bange; men begynder han først med at kysse og caressere, så har Fanden rent sit spil."

Ved deres bulder vågnede prioren. Han havde næppe hørt, hvad der havde givet anledning dertil, før han ilede til kirken. I begyndelsen havde den besynderlige gruppe også nær forfærdet ham. Den ranke Angelica sad oprejst i kisten med jomfrukransen om sit hår, i et langt flagrende klæde. Ved hendes fødder lå Johannes i den sorte kappe. Hendes fyldige hvide arm snoede sig omkring hans hoved, og kærlighedens søde samtale lød, som en sagte hvisken, gennem kirkehvælvingen. Men snart opdagede prioren alt. Han pålagde graverkarlene tavshed, men lod dem dog blive i den formening, at de havde set spøgeri. De elskende, som intet havde mærket af, hvad der foregik, fandt det nu endelig nødvendigt at skilles ad, efter at de først havde aftalt tilkommende deres flugt. Johannes forlod sin Angelica for at gøre anskrig. Han fortalte, som sandt var, at han var gået ned i kirken, og tilfældigvis havde opdaget den skindøde. Det øvrige fortav han. Prioren lod, som

han ingen mistanke havde. Den opvågnede pige blev bragt til en læge i nabolaget. Hvor glædede sig Johannes, da han atter stod på sit kammer! Med et let hjerte overlod han sig nu til den vederkvægende søvn.

Men han havde en fæl drøm. Del forekom ham, som om han blev taget af to håndfaste karle, og båret ned i et skummelt fængsel. Hvor forfærdedes han, da han vågnede og fandt drømmen virkelig. I en mørk kælder, hvilken kun et lidet gittervindue ovenfra belyste, lå han i lænker på et halmknippe. Han kendte sit opholdssted: Det var carceret, hvor munkene blev bragt ned for forbrydelser. Han tvivlede ikke om, at han var opdaget, og tvivlen gik over til vished, da prioren med en streng mine stod for ham.

"Hvad der er sket," sagde han, "er en hemmelighed, som *jeg* ved, og ingen anden. Du slipper denne gang med nådig straf. Her sidder du i otte dage. Den knappe kost og stedets ensomhed vil bringe dig på rolige, din stand værdige tanker. Når denne tid er forbi, ser du atter dagens lys. Angelica ser du aldrig mere. Det vil komme an på din opførsel, om jeg skal behandle dig med skånsel eller strenghed." – Her bragte man et lidet alter ind med et dødningehoved og et timeglas. – "Her er et andet ansigt at forelske dig i," sagde prioren. "Husk på, at når dette glas har vendt sig nogle gange frem og tilbage, så udrinder din sidste stund, og du ligner dette hoved, som den ene dråbe vand den anden. Glem al forfængelighed! *Ora et labora*!" Med disse ord forlod han ham.

De otte dages fængsel og angsten for Angelica forvandlede Johannes til en skygge. Men matheden betog ham også en del af hans smerte. Lidenskaben havde spildt sine kræfter, han faldt

hen i et stille lindrende tungsind. I denne tilstand bragte hans broder ham efterretningen om Angelicas virkelige død. Johannes ofrede hende sine tårer og sin erindring. Han gav sig atter til at læse i Bibelen. Men det gamle Testamente havde ikke mere det tillokkende for ham, som det før havde haft; derimod hang han med sit hele hjerte ved det nye. Alle de fromme, unge kvinder deri forestillede han sig som Angelica, især Maria. Han fandt sig lykkelig i sin tilstand. Hvad havde han mere at søge i den udvortes verden? Hans elskede levede i hans indbildning, og den kunne han bedst hænge ved i det stille kloster.

Der kunne være forløbet to års tid efter denne begivenhed, da der blev en stor glæde i klosteret over et herligt Madonnabillede, som blev bestemt for munkenes kirke. Det var malet af den store Rafael, som opholdt sig i Rom ved Leo den Tiendes hof. Leo havde skænket det til sin fædrenestad, og da Maria Novella just manglede en smuk altertavle, fandt man, at her var det mest passende sted. Ved alle måltider blev der i refektoriet talt om dette billede, om den ære, der gjordes kirken dermed, om den store Rafaels geni. Johannes glædede sig ikke. Han var vant til at tænke sig Maria som Angelica, og det ærgrede ham, at en hændelse skulle forstyrre ham i hans kære fantasi. Han havde gerne givet sig selv det løfte, aldrig at se billedet; men det var umuligt, da det skulle være en altertavle. Martin, hans broder, søgte at opmuntre ham. "Der er dog heller intet andet," sagde han, "der kan more dig, end dine griller." – "Dertil er jeg jo bestemt ved min stand." – "Kan et herligt kunstværk ikke glæde dit hjerte?" – "Jeg har forsaget naturen, hvorledes skulle jeg da nu skænke mit hjerte til dens forskønnede ideal?" – "Når det forbinder sig med religionen, så

tager det naturen i Guds tjeneste, ligesom kirken har taget dig." – "Hver tænker sig det hellige på *sin* måde," sagde Johannes afbrydende. "*Min* himmelske Maria kan ingen male." – "Det glæder mig, at se dig så gudfrygtig, min ven!" sagde Martin; "du gjaldt for at være den verdsligste iblandt os, og nu beskæmmer du os andre." – Johannes tav; en bitter følelse af hvor meget Verden havde nægtet ham, gjorde ham stum, uskikket til at forklare sig, og til at frasige sig et skin af hellighed, som han ikke fortjente. Han agtede sin broder, men der var ingen sympati og fortrolighed imellem dem. Han forlod ham, og gik alene igen, med tårer i øjet, med Angelica i hjertet.

Nu kom endelig den længe ønskede dag, og maleriet blev opstillet. Hvem kender ikke det herlige billede i det mindste fra kobberstik eller beskrivelser, der endnu hænger i Dresden til efterslægtens glæde?

Der stod hun – nej, hun svæved
På spæden jomfrufod;
Og morgenvinden bæved
I slørets stråleflod;
Og sædeligt sig slynged'
Det røde purpurhæng,
Mens hun på armen gynged'
Den tankefulde dreng.

Hun stod ej som en moder
Men som en søster skøn;
Det barn var hendes broder
Langt mer, end hendes søn.
Hun hæved' ej sit øje
Mod himlens fjerne blå;
Hun lod det ej sig bøje –
Sødt hen hun for sig så.

Så venlig og så rolig;
Et smil på læben lo;
Uskyldig og fortrolig,
Så salig, pigefro;
Så skøn – ak, kan min tale
Dig sligt beskrive vel?
Det kan kun engle male,
Som englen Rafael.

Med lokker sølverhvide
Nedknælte Sixtus da,
Og på den anden side
Den fromme Barbara.
Han hæved' trofast øjet,
Hun slog det bønligt ned;
Hist mandig visdom bøjet,
Her blysom kvind'lighed.

Og dybt i grunden lutter
Keruber i det blå;
Og nedenfor to glutter
Med brune vinger på.
Med hånd på kind, alene,
Som voksne grubled' de.
To år var kun den ene,
Den anden højest tre.

Den ældste var fornuften,
Han stadig for sig så;
Den mindste så i luften;
Men hvad han tænkte på?
Ak, på sin liljestængel
Og andet rangleri;
Det var den lille engel
For kunst og poesi.

Den lille engel svæver
Nu om sin malers grav,
Og harpestrengen bæver
Til tak for, hvad han gav;
Men harpens toner svinde,
Forglemt er sangens søn,
Men endnu din gudinde
Står hellig, ung og skøn.

Og selv når tavlen falder
Ned i sit støv til jord,
Skal dog den sidste alder
Dig kalde høj og stor.
Et værdigt eftermæle
I krøniken skal stå
Og sene slægt besjæle
Til i dit spor at gå.

Således sang en digter tre hundrede år derefter om dette herlige billede, som alle nu glædede sig ved at betragte i sin friske skønhed, undtagen Johan.

Det var en solklar morgenstund, da han første gang trådte i kirken alene, for at se det. Med armene over kors, med nedbøjet hoved nærmede han sig alteret. "Nej, min elskede!" sagde han, "dit åsyn står for dybt i min sjæl til at vige for noget fremmed. Jeg tør frit se på Rafaels Maria; jeg er vis på, at det kun er en skygge mod *din* skønhed." Med disse ord opløftede han sine øjne og så – Angelica! Han troede ikke sit syn. Når man længe har stirret i solen, og nu vender øjnene mod en jordisk genstand, ser man en lysplet i stedet for farverne. Således, mente også Johannes, det måtte være gået til her. Men hvor stor var hans glæde, da han fornemmede, at han ikke havde bedraget sig, og at det virkelig var Angelica, der stod på lærredet, i sin hele ungdommelige skønhed, malet af en Rafaels mesterhånd!

Der kunne ingen tvivl være om, at hun havde siddet for Rafael, og at hun altså levede, siden billedet var nyt. Det idealske, det helligtfromme havde vel romerinden ikke således haft; men en elsker glemmer let, hvad hans elskede mangler

over de fuldkommenheder, hun besidder, og den højeste egenskab havde dog dette billede ikke, for det levede ikke, og kunne ikke smile til ham. Med brændende tårer takkede Johannes Forsynet for denne hændelse, der vakte håbet hos ham om atter at se Angelica, og som erstattede ham tabet af hendes fraværelse med hendes billede. Med henrykkelse så han de fromme brødre knæle for altertavlen; det tyktes ham, som om de tilbad Angelica med ham, som om de helle hymner lød til hendes ære. Således gjorde Johannes, hvad hans forfædre havde gjort: Han forbandt historie med poesi, det virkelige med det anede, det menneskelige med det himmelske, og fandt sig styrket og lykkelig.

Men snart følte han dog en uro, der længe havde slumret, vågne op på ny. Den inderligste længsel efter den virkelige Angelica betog ham, og det var kun håbet om, at hun snart ville lade ham erfare sit opholdssted, og frygten for at forfejle hende, hvis han flygtede på egen hånd, som holdt ham tilbage. I denne forventningstid ofrede han sin hele kærlighed til maleriet. I førstningen havde det højtidelige udtryk, hvori den elskede stod, holdt ham i en ærbødig afstand. Lidt efter lidt tabte denne følelse sig og gik over til en stærkere attrå. Hans øjne funklede, hans kinder glødede, hans læber blussede; kort – han var forelsket i den skønne Madonna. Hver gang han nu stod for hende, opkom den lyst hos ham, at stige op på alteret og trykke sin mund til hendes læber. Han kunne ikke modstå fristelsen, og besluttede, uagtet alt, hvad samvittigheden sagde ham, jo før jo hellere at sætte det i værk.

Imidlertid havde en tyvebande fået nys om dette billede, besluttet at stjæle det og bringe det til en engelsk fribytter, der

lå for anker i Livorno, og som havde lovet dem store summer derfor. Natten, man havde bestemt til dette tyveri, var just den samme, i hvilken Johannes ville bestige alteret for at være Angelicas skønhed nærmere. De gjorde alle anstalter og belavede sig til den bestemte tid at bryde ind i kirken. Imidlertid havde Ruggiero, et ungt menneske af banden, fået samvittighedsskrupler. Han indså forbrydelsen i et sådant kirkeran. På den anden side ville han dog ikke gøre sine kammerater ulykkelige ved at lede dem i en fælde. I sin hjerteangst løb han til klosteret i mørkningen. Den første munk, han traf, var Martin, Johannes' broder, for hvem han straks åbenbarede, at en tyv ville bryde ind i kirken i nat og stjæle billedet. Martin spurgte omhyggeligt, om det kun var *en*? Ruggiero forsikrede det, af frygt for, at man skulle gøre alarm og opsøge banden. Derpå ilede han igen til sine kammerater. – "Hvad fattes dig?" råbte hovedmanden ham i møde; "du ser jo ud, som om du havde forrådt vor herre." – "Jeg har vel årsag til at være forskrækket," sagde Ruggiero; "nu nylig gik jeg forbi klosteret, hvor jeg hørte guardianen stå og tale med en anden munk i døren. Jeg kunne mærke på alt, at vi er forrådt, og at man venter os i nat." – Disse ord forstyrrede pludselig den hele plan. At Ruggiero i samme øjeblik skulle forråde sine staldbrødre for munkene og disse igen for hine, var der ingen sandsynlighed i. Og således blev da anslaget forstyrret, og tyvene flygtede bort fra Florents endnu samme nat, og så sig på vejen om efter andre eventyr.

Imidlertid havde Martin, der var af en besynderlig sværmerisk tænkemåde, og som higede efter at vise den hellige kirke, hvor meget han vågede over dens ret og dens hæder,

udrustet sig med alt det mod, som der hører til at gå mod en kirkerøver. Han ville ikke gøre alarm, han ville selv forsvare Madonnas billede og fælde den frække, som vovede at røve det. Han erindrede sig alle de helgenlegender, hvori de udødelige helte havde overvundet drager og hedninger og udstået tusinde farer. – "Og skulle jeg også dø," tænkte han, "så har jeg dog den vished, at jeg falder for den hellige jomfrus ære, og hvad kan jeg ønske mere?" – Med disse ord tog han en lang hellebard, som stod i forstuen til klosteret, gik ind i kirken, og skjulte sig bag en søjle.

Det var midnat, da Johannes listede sig ind i kirken og nærmede sig højalteret. Månen skinnede ikke denne gang gennem de brogede ruder. Det var mørkt, som i en grav; den svage lampe i koret bredte kun et mat lys omkring sig. Dette havde Johannes forudset, og til den ende forsynet sig med en blændlygte. – Da broderen så ham komme med lygten, tvivlede han ikke om, at det var en tyv. Han stillede sig til udfald med sin skarpe hellebard og kaldte St. Georg og alle helgener til hjælp i dette dristige foretagende.

Johannes satte lygten på alteret, derpå hævede han sine øjne mod altertavlen, og gyste. – "Hvad gør du?" tænkte han, "betræde Herrens alter med din fod? Vanære Guds moder med dine jordiske læber? – Men det er ikke Madonna," tænkte han så igen, "det er Angelica. Har Gud givet mig blod, så har han også besluttet, at det skulle blusse. Har han givet mig sans for skønheden, så er det også hans vilje, at den skulle indtage mig. Hvad skader det, at min mund berører dette lærred. Jeg forestiller mig en uskyldig smilende mø, der blev til på Jorden for at formilde mig livet, og give mig en forsmag på Himlen.

Hvad gjorde Maria andet? Hvad er den højeste tilbedelse andet, end en henrykkelse, der styrker vor anelse om en tilkommende salighed? O, menneske! du klæber ved fordom og vaner, som polyppen ved sin sten; og dog bilder du dig ind, at du bevæger sjælen frit." – Med disse ord steg han dristigt op på alteret, omfavnede det skønne billede, og trykkede sin mund til Madonnas læber. Men i samme øjeblik sad også Martins hellebard i hans skulder, og han styrtede baglæns ned af alteret. "Således straffes formastelsen!" hørte han en bekendt stemme råbe. Mere ænsede han ikke; han sank bevidstløs hen.

Da Martin opdagede, at han havde såret sin egen broder dødeligt, stod han længe i stum fortvivlelse og stirrede hen på den blødende. Derpå opfyldte han kirken med sit skrig, vred sine hænder og styrtede ud med hellebarden i hånden i den mørke nat. Han løb som en afsindig gennem gaderne, indtil han stod ude på vejen til Rom. Her ilede han nu atter af sted, som om hans broders ånd forfulgte ham. Henimod middag kom han til en olivenlund ved en landsby. Nu kunne han ikke mere. Han sank i græsset i skyggen af et træ, og tilbragte flere timer i en tilstand mellem afmagt og søvn.

Martins skrig havde vakt adskillige munke. De ilede til kirken og fandt Johannes i sit blod. De tvivlede ikke om, at han var overfaldet af en kirkerøver, som på hans skrig havde taget flugten. De forbandt Johannes, førte ham til hans celle, og ved at gnide ham i tindingen med eddike, bragte de ham for et øjeblik til sig selv igen; men af mathed faldt han snart atter i afmagt. Såret var farligt, og man tvivlede længe om hans liv; men ved en duelig broders hjælp blev han reddet. Johannes ønskede at leve, siden Angelica levede. Hans broders flugt

fortav man ham for det første. Det var ikke usædvanligt, at en munk undertiden tog flugten, især fra dette kloster, hvor priorens strenghed hindrede de friheder, der ellers hyppigt gik i svang. Efter et temmelig langt sygeleje var Johannes endelig karsk igen på legemet. Men man så ham nu stedse dybsindig, beskæftiget med sig selv. Han talte med ingen, og åbnede sit hjerte for ingen. Hans sjæl var fuld af Angelica, og han higede efter intet mere, end at følge sin broders eksempel, og at flygte, som han. Efter retningen om Luther havde, uagtet alle fordrejelser, trængt sig inden for klostrets mure. Hvor gerne griber et higende hjerte efter det, som kommer dets attrå til hjælp!

Året derefter på samme dag, som han havde fundet sin elskede, greb han om morgenen tidlig sin vandringsstav, kastede det sidste kys til hendes billede og ilede bort. Men det var ikke mod norden, han drog. Alt, hvad han protesterede mod, var klosteret. Der var al sandsynlighed for, at Angelica måtte være i Rom, did gik hans vej. For at gribes og indespærres igen frygtede han ikke meget. De tiders mangel på politi, de hyppige borgerlige uroligheder, samt en vis letsindig tænkemåde hos dem, der sad ved roret, gjorde det let for hvem der ville, at overtræde ordenen. Det eneste, Johannes frygtede for, var hans prior; men det varede ikke mange dage, før han ingen grund havde længere til denne frygt, da han i pilgrimsdragt vandrede ind under de korslagte nøgler ad Porta del Popolo. Hans dragt og foregivne bestemmelse skaffede ham straks husly i et hospital for pilgrimme til Jerusalem. Han kunne nu gå frit omkring og søge. Men desværre, han fandt

intet, og den dag, på hvilken han skulle indvies af paven, for at rejse til det Hellige Land, nærmede sig med stærke skridt.

En dag, da han var gået et temmelig langt stykke vej, lige til Frascati, kom han til et smukt hus, der lå i skyggen af en lund. Ved havens indgang var en bænk i nærheden af en høj rosenhæk fuld af knopper; ved den gamle brune bænk stod to drengebørn og legede. Den ældste, der omtrent kunne være fem år, fortalte den yngste, der ikke lod til at være mere end tre eller fire, en legende. Den mindste stod med største opmærksomhed og hørte på broderen og havde, for ret at høre efter, lagt sig med begge armene på den brune bænk. Den ældre derimod støttede sig kun med den ene arm til bænken og så i vejret med en eftertænksom mine som for at finde på noget nyt at fortælle sin broder. Johannes havde ikke betragtet dem længe, før han udstødte et skrig. Der manglede dem intet uden de brune vinger. Det var Rafaels engle på altertavlen. Han hævede sine øjne i den blå luft, som for at se Madonna, og da han ikke så hende, råbte han med høj røst: "Hvor er du, min Angelica? Hvor er du?" – Men de små drenge var der ikke mere. Ængstede af hans skrig løb de ind i huset og råbte: "Søster! Søster! der er en gal mand derude, som kalder på dig!"

Johannes havde ikke stået længe, før en smuk ung mand kom ud af huset, og gik ham i møde med en mine, der udtrykte en blanding af frygt og nysgerrighed. – "Er han gal?" spurgte han ivrigt børnene med dæmpet røst. "Hvor er han? – Ih, det er jo en ærværdig broder," sagde han, da han så Johannes, med en forsigtig venlighed, som for at formilde ham. Johannes betragtede også ham. Det var en mand i sine bedste år, med et dejligt, udtryksfuldt ansigt. De store, brune øjne havde noget

smægtende dueagtigt, der dog intet betog dem af deres skønhed. Det hele udtrykte geni, forbundet med munter lidenskabelighed. Kinderne var noget blegere, end de efter den fremmedes legemsbygning burde være, og vidnede om en levemåde, der svævede vel frit over grænserne. De kastanjebrune hår adskilte sig i panden, og hang i lokker om skuldrene. Issen var dækket med en lille sort fløjls hat; og skønt klæderne var af det gængse snit, så vidnede dog såvel farverne, som måden, de bares på, om noget ualmindelig smagfuldt.

Rafael Santio – for det var denne sjældne kunstner – mærkede snart, at Johannes ikke var afsindig; og han havde næppe gjort ham et par spørgsmål, før han opdagede, at det var Angelicas elsker.

Johannes måtte sætte sig på bænken og fortælle ham sin hele historie. Rafael kunne ikke nok forundre sig over det besynderlige tilfælde, der havde forbundet nogle menneskers skæbne med et kunstværk af hans hånd. – "Det er intet under," råbte han, "at englene måtte falde eder ind ved at se den lille Leo og Urbino her ved bænken; for det er virkelig den samme bænk, der har givet anledning til den brune streg i mit billede neden under, der måske vil forekomme mangen kender smagløs- De andægtige kan jeg afspise med, det har en allegorisk betydning af den brune jord. I må overalt vel vogte eder for at fortælle denne historie videre. Jeg kunne komme i ondt rygte derfor, om ville beskylde mig for at være en plump naturmaler, i stedet for at jeg dog nu gælder for en religiøs idémaler. De fleste mennesker kan ikke begribe, at det skønne og gode altid ligger lige for hånden, når vi ville gribe det, og at alting i denne verden må have en naturlig anledning. Jeg selv

hører ikke med til den slags folk, og har ofte hemmeligt måttet smile, når jeg har set, hvorledes mine sunde, affektationsløse arbejder har gydt ny olie på sværmernes ild. I kan ikke tro, hvad de allerede har fundet for *betydninger* i mine billeder, og hvad jeg allerede kunne have lært af dem, hvis jeg havde været så klog at høre rigtig efter, hvad de sagde."

Således blev den åbne, elskværdige Rafael ved at fortælle Johannes, både hvad han mente, og hvad han ikke mente. Det ligger i geniets væsen, at sætte sig kækt til forsvar på den modsatte side, når indknebet hjerteløs fordom angriber uden skarpsindighed. Den, der havde hørt Rafael tale her, skulle have troet, han var alt for letsindig og sanselig; så aldeles talte han realismens sag. Men det var ikke andet end en modgift mod et vist sygeligt sværmeri, der begyndte at gå i svang, og som gav sig en fornem mine. Sad han mellem indviede, så brændte hans kind af en hellig ild, da talte han som en skønhedens og kærlighedens apostel, og det var ikke muligt at høre ham uden at elske ham.

Efter at Johannes havde fortalt sin historie, måtte nu også Rafael berette alt, hvad han vidste om Angelica. – "Efter den besynderlige tildragelse med hendes opdigtede død," sagde han, "drev priorens heftige forlangende og endnu mere hendes faders pludselige sygdom og død hende til at flygte til dette sted, hvor hendes broder bor, en driftig landmand i campagnen. Prioren havde benyttet sig af hendes første angst og taget den ed af hende: aldrig at opsøge eder eller lade eder vide, hvor hun var. Så meget er vist, at hun endnu hænger ved eder med sit hele hjerte. Hendes skønhed og yndige væsen var mig straks iøjnefaldende, men det kostede mig meget, inden

jeg fik tilladelse til at male hende. Hun lever her et stille liv med en broder. Det er lykkedes mig at blive begges ven, og jeg kan forsikre eder, at jeg har aldrig tænkt på at misbruge dette venskab. For skønt jeg vel har ord for at elske skønheden, så går mig dog den åndelige langt over den legemlige; og har min sjæl først fundet sin tilfredsstillelse i en huld sympati, så kan ingen lavere attrå friste min Amor til at give sin Psyche andet end det barnligtuskyldige kys."

Rafaels sidste ord satte Johannes i forlegenhed, inden maleren fik forklaret munken, hvad han mente med denne mytologiske talemåde. – "Vil I lyde mit råd," sagde Rafael, "så følger I mig i dag til Rom uden at se Angelica. Den pludselige overraskelse ville have farlige følger. Hendes broder er heftig og må nødvendigvis forberedes først." – "Ak," sagde Johannes, "hvad er mit håb, min udsigt? Jeg er en ulykkelig, skabt til at udbrede kummer omkring mig. Jeg vil se hende engang endnu, og så vil jeg dø." – "Det er en heroisk beslutning," sagde Rafael; "forberede eder på det værste, desto større vil glæden være, hvis der hændes eder det bedre." – Under sådanne samtaler kom de til Rom; ved porten tog de afsked med hinanden, og Johannes måtte love intet skridt at gøre uden Rafael. Denne lovede igen at gøre alt, hvad der stod i hans magt, og besøge Johannes snart.

Næste morgen gik Rafael temmelig tidligt hen i Vatikanet. Klokken var fem, og solen stod endnu kølig i horisonten. Kunstneren benyttede den stille, svale morgen til at arbejde, inden den alt for stærke hede forbød ham det. Han var just i færd med at male Leo X. Denne muntre, joviale pave mødte ham i sit værelse med den røde slåbrok og den lille hætte på

hovedet af samme farve, således som man endnu ser ham på det herlige portræt. – "God morgen, min gode søn!" – "Tak, hellige fader!" – "Det er en smuk, frisk morgenstund." – "Ja! Men jeg frygter dog, vi får scirocco inden aften; luften er trykkende." – "Intet mindre, Rafael! den er vederkvægende." – "Måske ligger fejlen hos mig, hellige fader! Jeg kom silde til sengs i aftes. Vil I, at jeg skal begynde?" – De satte sig. Efter et øjeblik begyndte paven med et venligt smil: "Du lever for uordentligt, min gode Rafael! Du skader din sundhed, mit barn! Betænk, hvad Gud har betroet dig!" – Rafael lagde penslen: "O hellige fader, når I begynder således, så er det bedre, vi straks holder op igen." – "Nu, nu! du er kort for hovedet, min søn, det er din egen skade – og *vor* med." – "Denne tale," sagde Rafael, "passer sig slet ikke her. Jeg havde tænkt at male den hellige Leo som en venlig fader, i hvis muntre øje man lige så lidt læser hierarkiets tyranni, som så mange af de foregående hierarkers ryggesløshed. Hvis I præker mig for meget, så står der, inden vi ved et ord deraf, en vred munk på mit lærred i stedet for en blid pave med ånd og hjerte." – Leo smilede og rystede på hovedet. – "Nu bliver det alt bedre," sagde Rafael. – "Når man kun giver efter i alt!" mumlede Leo. – "Det er nødvendigt!" råbte Rafael. " Det er ikke muligt, at udøve en kunst med kraft, uden at have tillid til sin modenhed. Hvorledes skulle jeg male Leo som en mester, hvis jeg sad for ham som en skoledreng?" – "Man kan være en stor kunstner, Rafael! dog ..." – "Et lille menneske? Tror I virkelig, som hedningerne, at Vor Herre ikke havde andre skaller at putte de bedste kærner i, end ormstukne?" – "Det er deres egen orm, der stikker dem," sagde Leo smilende; "forfængeligheden." – "Og

om jeg nu havde i sinde at forandre min levemåde?" vedblev Rafael, idet han lagde penslen, stod op, gik nogle skridt tilbage og holdt hånden over øjnene for i en længere frastand at betragte sit arbejde. – "Nu da, min søn?" spurgte Leo nysgerrigt. – "I har så tit rådet mig til at gifte mig, hellige fader!" – "Jeg tror, at du i enhver henseende ville vinde derved, min søn!" – "Ja, hvad kan det hjælpe mig, om jeg også ville? Min kærlighed er ulykkelig, og jeg ser mig for evigt berøvet min elskede." – "Elsker hun dig da ikke igen?" – "Hun elsker, som hun elskes." – "Er hun da gift?" – "Ja desværre! og det med en brudgom, som hun først skal eje efter døden." – "Er det en nonne, Rafael?" – "Det er en nonne, hellige fader!" – Den hellige fader smilede. "Efter din måde at elske på," sagde han, "vil du vist lige så vel i klostret som i paladset finder skønheder, der indtager dig; men kender jeg Rafael ret, så er han ingen af de elskere, som drukner sig af fortvivlelse." – "Men," sagde Rafael pludselig i en anden tone, med den ham så egne gratie, der på en sjælden måde forstod at gå over fra den letteste spøg til den dybeste alvor; "men, hellige fader! Hvis det nu var en *anden*? En af disse stille, mørkere sjæle, der ikke forstår at plukke blomster på livets vej, hvor de findes, men som havde fæstet sit øje på en eneste huldsalig rose – ville du da vel nægte ham denne rose, hvis den stod i dit urtebed? Ville du ikke lige så vel benytte dig af de nøgler, Sankt Peder har betroet dig, til at løse, som til at binde med?"

Leo begreb ikke, hvad han mente, og nu fortalte Rafael ham den hele historie med al den veltalenhed og al den kraft, som geniet og følelsen af at være den gode sags apostel gav ham. Det hjalp ikke, alt hvad Leo protesterede. – "Ved disse hellige mure,"

råbte Rafael, "hvor jeg har anvendt min tid, min flid, min ild og mit liv i din og kirkens tjeneste; ved disse stanzer, hvis brogede vægge vil vidne om religionens magt og dens virkning, når den længe har været lunknet og kølnet blandt menneskene, besværger jeg dig: skænk mig denne munk af klostret og lad mig forene ham med hans pige! – Du er Jesu statholder; vel, så må du gøre mirakler, som han. Rør ved den værkbrudne og lad ham rejse sig af sit kummersleje! Lad ham som enkens søn af Nain stå op fra sin dødningebåre; og har han ingen moder, der kan græde af glæde over hans opstandelse, så vil hans elskerinde gøre det desto mere." – "Men det vil gøre opsigt, Rafael! just nu på denne tid, da kætteriet går så stærkt i svang." – "Så meget desto før! Han kunne jo flygte med sin Angelica til Tyskland; hans higende sjæl kunne gribe efter Luthers lære og lade sig henrive af den, hvis hans troskab for dig og kirken ikke var lige så stor som hans kærlighed. Frygter de for eksemplet, så lad det blive en hemmelighed! Lad dem flygte til Arabien, til Indien, til Palæstina – hvor du vil! Kærlighed finder overalt et fædreland. Hvor der er to elskende, sundhed, en frugtbar jord, en kølig skov, der er et paradis." – Hvorledes kunne Leo, hvis sjæl selv var åben for det skønne, det gode, længe betænke sig? Han gik hen til sit skrivebord, tog et stykke pergament frem – og inden fem minutter havde Rafael et brev i sin hånd, der gav Johannes frihed og tillod ham at gifte sig med Angelica og bosætte sig i Palæstina, når han og Angelica først havde gjort en bøn på den hellige grav, og besøgt de hellige steder. Den blussende Rafael kyssede pavens hånd, derpå ilede han med flagrende lokker til døren. "Som en svævende due," råbte han, "iler jeg til mine stakkels elskende med dette olieblad i min

mund. De skulle lande på Ararat, og bygge dig et alter, og velsigne sig, når de velsigner Herren." – "Skønne synder!" sagde Leo, idet han stirrede efter ham, og viskede sig en tåre af øjet.

Rafael ilede til Hospitaliterklostret med den glædelige efterretning til Johannes, men traf ham ikke. Han var gået ud til klostret Grotta Ferrata, sagde man, og kom ikke hjem inden aften. Rafael var utålmodig; han kunne næppe oppebie solens nedgang. Da Johannes endnu ikke kom, overfaldt der Rafael en panisk skræk. Han satte sig på sin hest og tog vejen lige til Frascati, hvor han ikke tvivlede om, at Johannes var vandret hen gennem den skønne platanalle fra Grotta Ferrata. – Det var månelyst i begyndelsen, men alt som Rafael nærmede sig Gonsalvos hus, blev det mørkere. Himlen overtrak sig med skyer, og det regnede småt. "Nu skal man endnu oven i købet have en feber på halsen for hans skyld," sagde Rafael utålmodigt, idet han gav sin hest af sporerne, og svøbte sig forsigtigt ind i sin kappe. Snart standsede han ved Gonsalvos port. Han ville ride ind i huset, men hørte til sin forundring støj i haven. Røde blus glimtede bag træernes grene, som regnen og skyerne gav endnu sortere farver end natten. Rafael sprang af hesten og ilede did. Hvilket syn! I havegangen lå Johannes på jorden, bleg som et lig. Gonsalvo stod blussende rød af forbitrelse over ham, som en hævnens engel, med sin blinkende dolk. Med flagrende lokker lå Angelica på knæ, og beskærmede med sit eget legeme sin elskers bryst for den rasendes stød; og en firskåren karl stod med to brændende fakler i hænderne og betragtede, som nysgerrig tilskuer, ganske flegmatisk den hele scene.

"Hold inde!" råbte Rafael; "er du afsindig? Hvad vil du?" – "Jeg vil dræbe ham!" fnysede Gonsalvo; "denne djævel, som har forspildt min søsters ro; som har væltet svare synder på hendes hjerte, og som nu oven i købet har forfulgt os, og puster til den gløð, som var nær ved at slukkes. Jeg skal lære ham, den fortvivlede munk, hvad det koster, at sætte hende stævner i haven om natten og forstyrre en families lykke." – Rafael vendte sig til den firskårne karl: "Giv mig dine fakler," sagde han, "dem kan *jeg* holde. Grib din herre! Du har kræfter. Hold ham fra det fortvivlede skridt; hvis ikke forklager jeg dig i morgen for paven som en morder, og du er hængt inden aften." – Den forfærdede karl tabte ved disse ord den ene fakkel på jorden af angst, den anden rakte han Rafael, greb med sine store, stærke hænder omkring sin herres arm, og holdt ham tilbage. Skønt Rafael skælvede, kunne han dog ikke andet end først betragte dette besynderlige optrin. Den blege Johannes, der lå udstrakt som død; Angelica, der svævede over ham som venlig skytsengel; Gonsalvos blussende forbitrelse, og gårdskarlens stærke flegma, der holdt den i sine skranker; alt dette i nattens mulm, oplyst af den ene fakkel i kunstnerens hånd og den anden halvt udslukt rygende på jorden – mens regnen, ligesom for at køle den vilde vrede, faldt blid fra himlen; og havens blomster og blade, lig bange piger, skælvede med tårer på kinderne – alt dette frembragte en nattescene, der ikke kunne andet end beskæftige kunstnerens fantasi, især da karlens håndtag fuldkommen betryggede ham for Gonsalvo, hvis dolk forgæves blinkede i luften.

Efter at Rafael længe nok havde betragtet denne maleriske gruppe, trådte han hen for Gonsalvo, og sagde: "Gonsalvo! vær

et menneske, dæmp din vrede. Ved vort venskab, ved den agtelse, du plejer at vise mig, sværger jeg dig: Johan er uskyldig, og skal alle blive lykkelige, så umuligt det lader. Jeg sværger dig det ved min evige salighed. Vil du nu tro mig?"

Ved at se Rafael med det åbne, glædebringende ansigt svandt Gonsalvos raseri. Han var vant til at betragte denne store mand som sin gode genius. Hvad under, at det lykkedes Rafael at vriste sin ven den blinkende dolk af hånden og at kaste den på jorden. "Gå på dit kammer, Gonsalvo!" sagde Rafael, "og tæm din vrede. Om et øjeblik kommer jeg til dig, når du er roligere, og kald mig en bedrager, hvis jeg da ikke fuldkommen tilfredsstiller dig."

Mens Gonsalvo var borte, måtte Johannes og Angelica fortælle Rafael, hvad der var forefaldet. Johannes, der aldeles fortvivlede om nogensinde at forenes med sin elskede i denne verden, havde besluttet endnu engang at se hende, og så at ende sit kummerfulde liv. Med en cither under sin kappe vandrede han til det skønne Frascati om morgenen, opholdt sig dagen over i den kølige skov derved. Her, på landevejen, som går igennem skoven, traf han de to små engle, hendes brodersønner. Han forærede dem de få bajocchi, som han havde hos sig, og til gengæld fortalte de ham alt, hvad de vidste om deres søster, som de kaldte den unge faster. Af denne meddelelse fik Johannes fuldkommen vished om, at hun elskede ham endnu. Han kyssede de små drenge med tårer, og lod dem gå hjem. Da natten faldt på, gik han til Gonsalvos have med sin cither. Den lille Leo havde fortalt, at hendes kammer stødte til haven og broderens derimod til landevejen. I den stjerneklare nat hævede Johannes sin røst. Angelica, hvis søvn

var let som fuglenes, vågnede. Hvorledes måtte hun blive til mode ved at høre følgende sang, som tårerne kvalte:

Den blege pilegrim dig klager
    Ved cith'rens klang
    For sidste gang
Den kummer, som hans bryst betager.
Snart har han stridt, snart er han fri.
Bag nattens hvælving samles vi.

Din lille blomst i hviden gemme:
    Forglemmigej
    Har vist den vej,
Hvor sand lyksalighed har hjemme.
Hist i paladset himmelblå,
Du elskte! skal vort bryllup stå.

Her i den sorte dødningkiste
    Den kærlighed,
    Hvorved du led,
Din elskers hulde barm du viste.
Kun graven os forene kan –
nu, min Angelica! velan!

Skælv ej, når månens blege lue
    Ved flodens rand
    En druknet mand
Dig viser, som er fæl at skue!
Barmhjertigheden så hans nød,
Og har tilgivet ham sin død.

Og nu god nat! nu vil jeg tie.
Her går jeg fra
Angelica;
Men hisset finder jeg Marie.
Du var den hellige jomfru mig,
I Himlen tør jeg elske dig!

Med disse ord kastede han, med udbrydende tårer, sin cither fra sig, lyttede et øjeblik – og da han intet hørte, sagde han: "Så går jeg da i døden uden dit farvel!" Derpå ville han ile bort; men i det samme åbnede Angelica døren, og lå i hans arme. Midnatsmånen så deres salighed, og rosenhækken, som havde fanget citheren med sine grene, og hindret den i at falde til jorden, skælvede af glæde. Da sang nattergalen i disse besynderligt stigende og synkende toner, som mere end digterens ord udtrykker de elskendes fornemmelser.

Hvorledes deres glæde blev afbrudt, har vi set; men vi har også set himlen klares op igen ved Rafaels komme. Det går ofte med ulykken som med en farlig sygdom: den stiger til en vis grad; kan mennesket udholde den, så ånder han let igen, når den farlige krise er overstået.

Det pavelige brev bragte alt i orden; men da det var i hedens stærkeste tid, så blev det afgjort, dels for at skåne Angelica sundhed, dels for ikke alt for pludseligt at rive hende af sin families skød, at rejsen først skulle gå for sig næste forår. Tiden kom. Med tårer rev de elskende dem af broderens og vennens arme; hulkende hang den lille Leo og Urbino ved fasterens hals. Men kærlighed fulgte dem, og trøstede for tabet. Ved afskeden bragte Rafael en pung med zecchiner fra den gavmilde pave. Han og Gonsalvo ledsagede dem til Pisa, hvor skibet ventede.

Farten over havet var let og lykkelig; det var, som om Neptun og Æolus smilede, mens Venus flød hen ad havfladen i sin lette musling. I Joppe traf de lykkeligvis en flok pilgrimme og nogle tyske riddere, med hvilke de fortsatte rejsen til Acre. Vejen, som krummer sig her hen ad havet, ved en liden flod og adskillige sumpe på venstre hånd, er farlig. Vinden danner hyppige sandbanker; bag disse skjuler araberne sig, for at lure på deres bytte. Vore forsigtige rejsende lod stedse en forrider galoppere forud med en flagget lanse, hvormed han skulle give vink, så snart der var fare. Det varede ikke længe, før lansen, som før havde været nedsænket, hævede sig i vejret. – "Frygt ikke, min elskede!" råbte Johannes, der var forsynet med flint, pistoler og sabel, ligesom ridderne, og holdt sig på sin hest med en naturlig anstand og kraft, der vidnede om, at han her var mere på sin plads, end i klosteret. "Frygt ikke," råbte han blussende med et kækt og bekymret smil. Den gamle tyske ridder, der red ved hans side, fornøjede sig over ham, og ville just til at give sig i samtale med ham, da i det samme en flok arabere kom hidsprængende med deres lanser, holdt sig noget fra de rejsende, og råbte: de skulle give dem hans penge og den skønne frankerinde, så ville de lade dem drage videre. Råberen havde næppe udtalt disse ord, før han styrtede død ned af sin hest. Johannes havde truffet ham i hjertet. Næppe så de andre dette, før de sporede deres gangere, og tog flugten. – "Ret, unge mand!" råbte den gamle ridder, "dig sidder hjertet på det rette sted. Er du en ridder?" – "Nej, strenge herre!" – "En høvisk riddersvend?" – "Ikke heller. Jeg er en håndværksmand." – "Man skulle tro, våbendyst var dit håndværk." – "Ak, det var en lykkelig hændelse," sagde Johannes, og ilede til sin Angelica. –

"Det er i sandhed en dejlig pige," sagde den gamle tysker til de andre. "Hvor yndig sidder hun der på sit æsel, med den brede pilgrimshat, den hvide stav, og muslingeskallerne over den brune kappe! Tro mig, det havde været en lækkerbisken for Solimans harem. Ret, unge kristne! at du forspildte arabernes håb. Disse røvere er lige så bange for deres skind, som de er begærlige efter bytte."

Således kom de, uden synderlig flere eventyr, lykkeligt over Rama og Gaza gennem Samaria til Jerusalem. På et bjerg i bondebyen Columi opdagede de den hellige stad, og drog, da de der havde holdt bøn, imod aften ind ad Damaskus-porten. Næste dag ilede de til Gravens kirke, hvor de blev indladt, efter at havde betalt de vagthavende janitscharer, der sad ved indgangen, de foreskrevne fire og tyve piastre. Nu stod de i det ovale tempel; i baggrunden blinkede højalteret dem i møde med sine sølvgitre, stager og kostbarheder, oversået med perler og ædelstene. Lige overfor i den anden baggrund stod Christi grav, indfattet af fire tykke piller i firkant, og ti marmorstøtter, med et galleri ovenover, og en rund åbning i loftet, med et messinggitter. Mosaikbillederne på væggene af de tolv apostle, den hellige Helene og kejser Constantin havde den daglige røg fra de utallige vokslys gjort ukendelige. Forbi Gottfried af Bouillons skønne gravsted gik de til Frelserens. Men hvor uanseligt var ikke dette? En udhugget lille stenhule med et stenbord, hvor kun tre mennesker kunne stå ad gangen. En hellig gysen betog vore elskende, da de stod nede i graven foran den stenplader, der havde båret Forløserens lig. Over pladen hang et gammelt billede, som forestillede opstandelsen. Men en besynderligt bedøvende fornemmelse bragte dem snart til at

stige ud igen af graven. Uagtet al den røgelse, der anvendtes, var det ikke muligt, at tilintetgøre en vis ubehagelig lugt fra den fede røg, som satte sig på væggen. Johannes og Angelica åndede lettere, da de stod i kirken igen. Det forekom dem på en måde formasteligt af mennesket, så legemligt at ville nærme sig det allerhelligste, og den salighed, som først døden åbner ham vejen til, og som forklarelsen gør ham skikket for. Med disse følelser gik de forbi et sælsomt billede i det abyssinske kapel. Her hang Christus som en neger på korset; Johannes og Maria, der stod ved siden af ham, var ligeledes sorte. Derimod forestilledes Djævlen, der var bundet til korsets fod, som en stor hvid mand, hvis tænder og øjne kun havde nattens farve. – "Hver tænker sig det hellige på sin måde," sagde Johannes til Angelica. "Dette billede er en satire på den lettroenhed, hvormed man her antager alle gamle legender for sandhed." – "Tal ikke så, min ven!" sagde Angelica. "Så længe mennesket lever, må han hænge ved det jordiske. Held ham, når han forstår at forbinde Himlen dermed! Det er sødt, at vandre på disse steder, hvor Jesus har vandret. Det er herligt, at gyse, hvor hans blege legeme har ligget udstrakt i døden. Dette hellige sted styrker min tro, mit håb og min kærlighed." Hun sank på sine knæ, og hendes ord smeltede Johans hjerte; for han delte hendes følelser, men den trængsel, han havde udstået i kirkens lænker, gjorde ham undertiden uretfærdig og bitter imod dens lære.

Næste dag, som var Palmesøndag, indviede guardianen palmegrenene i morgenrøden, og efter at have uddelt dem blandt pilgrimmene og munkene, gik processionen tre gange kirken rundt. Derpå holdtes en messe ved den hellige grav, hvor

enhver modtog nadverens sakramente af guardianens hånd. Nu gik toget ud til Bethphage, hvor han satte sig på en aseninde, og holdt sit indtog i Jerusalem, ligesom Frelseren. Munkene og pilgrimmene forestillede apostlene, og folket fulgte efter, og sang: "Hosianna, du Davids søn!"

På Langfredag var gravens alter overtrukket med gult silke (dødens farve), fuldt af perler og ædelsten. I en stor gang ved templet holdt de deres fastemåltid. På en udstrakt stråmåtte udgjorde brød, urter, salt og vand det hele måltid. Derpå vandrede man til Golgatha. En munk bar korset. Toget gik forbi Hudflettelsens Kapel, Skændselens Støtte, Korsfæstelsens Kapel; og endelig standsedes ved korsets hul oven på bjerget. På de forskellige andagtssteder blev prædiket i det latinske, græske, italienske, tyske og franske sprog. Under prædikenen blev krucifikset taget af korset, atter fæstet dertil, oprejst på Golgatha, taget ned, salvet, båret ind i kirken, og lagt i graven på stenpladen. Nu udsluktes alle lamper, og i dette mørke bad de andægtige med salte tårer, mens almuen hudflettede sig, og munkene sang et højtideligt miserere.

Johannes og Angelica delte den fromme henrykkelse. Det er så naturligt, at mennesket søger at tilbagekalde de ham virkeligt elskelige øjeblikke; at han vil sætte sig ind med liv og sjæl i de mærkværdige forhold, som han ikke selv har oplevet. Denne drift giver anledning til at udvikle den skønneste, ædleste kunst; men uden fornuft bliver det smagløst og væmmeligt, og altså uden andagt. Johannes og Angelica havde for megen skønsomhed til at finde behag i den farce, som græske og armenske munke første påskedag spillede med den hellige ild, som de indbildte pøbelen var faldet fra himlen, og

som man i største uorden og tøjlesløshed trængte sig hen for at få funker af, indtil janitscharerernes vægtige stokkeslag atter adskilte hoben, og jog den fra hinanden.

Efter at vore elskende havde beset mærkværdighederne i Jerusalem, besluttede de at gøre en rejse til de hellige steder, dels for at se disse, dels for at finde den fromme mand, som skulle ægteforene dem. For det var udtrykkeligt befalet i det pavelige brev, at de skulle gå til *den* italienske munk i Palæstina og lade sig vie, som var bekendt for at være den frommeste kristne, og som førte det strengeste levned. Dette var efter alles enstemmige sigende broder Jordanus; men han boede på den anden side af Jeriko, på Fyrretyvedags-bjerget – et næsten utilgængeligt fjeld i den øde ørken, hvor Christus var fristet af Djævelen.

Gennem Josaphatdalen drog de fra Hakeldama over Gethsemane til Oliebjerget, men fandt ikke den skygge, de havde ventet. Der var næsten ingen olietræer mere; nogle andægtige pilgrimme gik omkring i heden og samlede små runde, riflede sten på jorden. De lignede oliven, og legenden fortalte, at de forstenede var faldet fra træerne ved Christi død. Herfra kom de til profeternes grave, en række naturlige huler i stenklippen. Profeten Jeremias' hule lå mest afsides, understøttet i midten af en udhugget stensøjle. Det var her, hvor han havde digtet sin klagesange, og henvendt de ord: "O, alle I, som går forbi på vejen," til de vandrende.

Ligesom føreren fortalte dem dette, blev de afbrudt ved et besynderligt optrin. En høj, bleg mand i en brun kjortel, bundet med en snor omkring lænderne, med blottet hoved og flagrende lokker, trådte frem i hulens åbning, og råbte: "Hvorledes sidder

staden så enlig, som før havde så mange folk? Den er som en enke, den, som var stor iblandt hedningene. En fyrstinden bland landskaber er skatskyldig. Den græder fast om natten, og dens tårer løber ned over dens kindben. Dens modstander er blevet til et hoved. Herren har bedrøvet den for dens overtrædelsers skyld. Fra Zions datter er bortført al hendes prydelse." Med disse ord slog han sine hænder fortvivlet over hovedet, og forsvandt i hulen.

Johannes og Angelica gyste. De troede virkelig at se profeten Jeremias. Men føreren sagde: "Den mand, I der så, er just den, I søger. Det var den fromme broder Jordanus. Hvis han nu ikke var, som han er, så kunne I straks få eders ønsker opfyldt. Men det er umuligt. Han gør sin vandring omkring til de hellige steder; ved sit ophold i disse ruiner bliver han altid så henrykt, at han udråber adskillige sprog af profeterne. Dette var begyndelsen af Jeremias' Begrædelsesbog, som han anvendte mod de kristne, og mod tyrkerne, der nu desværre atter har Jerusalem i deres vold. Jeg har ofte på Carmels bjerg hørt ham prædike som Elias, og i skoven på den anden side af Bethlehem ved Johanneshulen set ham æde græshopper og vild honning." – Ved disse ord gjorde Angelica en mine, der udtrykte afsky. "O, min gode jomfru!" sagde føreren, "det er ikke så slemt, som I tror. Det er ikke usædvanligt her, at spise ristede græshopper; det har jeg ofte gjort, uden derfor at være helgen. Sankt Johannes gjorde vel ikke så mange omstændigheder dermed, han åd dem rå. Hvad honningen angår, så er den langt bedre her i træstammer og fjeldkløfter, end i kuberne i Europa. Den er sødere, og smager finere af de blomster, bierne suger i skoven." – Under sådanne samtaler drog de videre. Føreren forsikrede,

at broder Jordanus ikke to imod besøg af nogen, før han var i sin eremithytte på Fyrretyvedags-bjerget, og der ville de træffe ham, når de først havde været ved Judæ kongers grave, som han nu ville vise dem.

En fjerdingvej derfra kom de til en stor, i klippen hugget firkant; til denne stødte de gamle gravsteder, som celler til en klostergang. De fleste var tomme; nogle få stenkister stod hist og her med ophævede zirater. Den lange tid havde for længst smuldnet alle benrader til støv. Men det mærkværdige i dette dødningepalads var den orden og rethed, hvormed man havde vidst at behandle de plumpe stenmasser. Gesimsen med sine kranse var så nydeligt udarbejdet, som havde den været det blødeste træ; og dørene med deres hængsler måtte være udmejslede af et eneste stykke med klippen, for det havde ellers været umuligt, siden at føje hængslerne i hullerne på de ueftergivende karme.

Herfra gik vejen lige til Jeriko; men da de hørte, at broder Jordanus endnu ikke var kommet, gjorde de først endnu en lille omvej til det Døde Hav. Johannes lod sit æsel svømme ud i søen, og borede sit spyd i grunden, hvor der endnu ragede levning frem af det nedsunkne Sodoma. Han stak sin kniv i en fremragende søjle, og fandt den skørere end kul. Vandet var klart, men bittert; i stormvejr blev det sort, og bølgerne kastede jordbeg på strandbredden.

Denne sørgelige egn havde noget så nedslående, at vore rejsende skyndte sig, jo før jo hellere at komme til Jeriko igen, inden det mørknede. Idet solen gik ned, skinnede den stærkt hen på et temmelig langt stykke krystal, der sad om et klippestykke på stranden, og lignede en stor istap. "Hvad er

det?" spurgte Angelica føreren. – "Se eder ikke tilbage efter hende, den stakkel!" sagde han. "Hun blev hårdt nok straffet for sin nysgerrighed, og står nu der til advarsel for alle Evas døtre." – Angelica gyste, og skjulte sit ansigt i sin kappe, mens hun red forbi saltstøtten. Men da hun var kommet tyve skridt derfra kunne hun dog ikke holde sig fra at kigge ud gennem kåbefligen, og se sig tilbage. Da nu i det samme bølgerne slog stærkere på strandbredden, så udstødte hun uvilkårligt et skrig, der både bragte Johannes og føreren til at smile. – "Der ser man, hvad det hjalp!" sagde den sidste.

Næste dag begav Johannes sig på rejsen til Fyrretyvedagesbjerget; men da enhver forsikrede Angelica, at det ville være hende umuligt at bestige dette stejle fjeld, så blev hun tilbage i Jeriko hos et par gode gamle kristne folk, som gæstfrit modtog hende. Her tilbragte hun tiden med at sidde i de skønne store haver, ved profeten Elisas kilde. Når solen brændte stærkest i zenith, sad hun under et bredt tykbladet figentræ, der forhindrede vandet i at lunknes. Her vederkvægede det hende, mens vandringsmændene gispede på vejen derude, at stirre ned i det kølige stenbækken, hvor fiskene og krebsene tumlede sig i det våde element, og var så tamme, at de kom til randen, når hun lokkede dem med brødkrummer.

Johannes gik det anderledes. Op ad det forfærdelig øde, forbrændte fjeld måtte han klavre, ved at sætte fødderne i huller, der boret i klipper. Ved hvert trin raslede kiselstenene ned efter ham. Således kom han endelig til en lille fjeldsti. Men her blev det værre. Den faste grund forvandlede sig til et slibrigt ler, hvor han hvert øjeblik udsatte sig for at glide i afgrunden. Endelig blev det igen fastere; men nu måtte han holde sig ved

klippevæggen, og vel vogte sig for at se ned i det gyselige svælg, for ikke at blive svimmel. Således nåede han højden, hvor eremithytten stod i en lille dal, omringet af fjeldtoppe, og beskygget af klippestykker; dens lille forgård var bevokset med græs. Men hvad skildrer Johannes' forbavselse, da han midt i græsgården så plantet en blank hellebarde, med et påhæftet pergament, hvoraf han læste: "Led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde!" Han kendte den alt for vel. Det var den hellebarde, hvormed hans broder for tre år siden havde såret ham i ryggen. Det varede ikke længe, før eremitten åbnede sin hytte, og før de lå i hinandens arme. Hvad skal jeg forgæves søge at udtrykke de afbrudte lyde, den forundring og henrykkelse, den tvivl og bestyrtelse, der betog dem ved at se hinanden? hvilken salighed der opfyldte deres hjerter, da de så modgang og trængsel forvandle sig til lyksalighed? De omfavnede hinanden på bredden af afgrunden; og hvor Djævelen havde fristet Jesus, der var nu disse brødres kummer endt.

At det var samvittighedsnag, der havde bevæget Martin til denne rejse, dette ophold, denne strenge bod, indser man let. En dyb melankoli havde ofte betaget ham så stærkt, at den næsten gik over til afsindighed. Denne bestod deri, at han troede sig snart at være den ene, snart den anden mærkværdige helt fra det gamle eller ny testamente, alt eftersom stedet var, han opholdt sig på. Når han efter en sådan rejse kom hjem i sin hytte, sank han bleg og udmattet på sit leje, en stille vemod betog ham, og han var da ganske sig selv. Det var i et sådant øjeblik, Johannes traf ham, og bragte ham sin skønne trøst.

I Jeriko under det brede figentræ ved profeten Elisas kilde stod Johannes' og Angelicas bryllup. Martin viede dem. De unge ægtefolk fik ham til at forlade det fæle fjeld, og at drage til Johannes den Døbers hule, der lå i en af de vildeste, men tillige skønneste, sundeste skove i Palæstina, ved en rislende kilde. Her byggede de sig et hus i nærheden af Martins eremithytte, i skyggen af en mængde brødfrugttræer. Og i denne skønne ensomhed, hvor udsigten var fortryllende, luften ren og sund, egnen sval og frugtbar, tilbragte de deres liv, på det samme sted, hvor Johannes' røst havde lydt i ørkenen, og beredt Herrens vej. Naturen gav dem brød, kildevand, rødder og vækster, og fedekvæg på græsgangene, ligesom den før havde givet Abraham. Det lidet, de endnu behøvede, tjente de ved at sy pilgrimsklæder, som de solgte til de fromme, der besøgte Johanneshulen. Johannes gjorde skoene, Angelica kapperne, og syede muslingeskaller derpå med sine hvide hænder.

Det varede ikke længe, før de havde en lille Leo, og et par år derefter en Urbino, opkaldt, ligesom de to søskendebørn i Europa, efter den gode pave og den gode kunstner. Martin døbte dem i Jordans flod, på det samme sted, hvor Johannes havde døbt Christus. Mange rejsende vidste at fortælle om de lykkelige ægtefolk ved Johanneshulen. Rafael fik mangen venlig hilsen.

Med tiden ophørte man at tale mere om dem. Efter en menneskealders forløb var der ingen længere, som syede pilgrimsklæder der. Men man fandt tre blomsterklædte grave ved Johanneshulen; og man så engang to unge helte knæle ved den hellige grav og modtage ridderslaget, af hvilke den ene hed Leo og den anden Urbino.

Eremitten

Det var en noget kold, men klar og lyseblå septemberdag, da Theodor og Susanne kørte igennem skoven, for at besøge brudens fader, eremitten på Harzen, modtage hans velsignelse, og tage ham med til Schwaben. – "Hvor vil det glæde den gamle," sagde Theodor, "at hans svigersøn er fra det samme land som han, og at han nu kan sidde i bedstefaderstolen, hvor han legede som barn." – "Det eneste, der bekymrer mig," sag Susanne, "er min faders alder; der forestår os snart den skæbne at miste ham." – "Først skal han nyde glade dage i sine børns arme!" svarede Theodor. "Dagen er ofte sludfuld og mørk; mod aften klarer det op, skyerne fordeler sig, den dalende sol udbreder sine stråler, og bræmmer de bedrøvelige masser med sit purpur, en skøn håbets regnbue slår sin højtidelige cirkel på den anden side, som en indbydende æresport til salighed. Således vorde din faders liv!" – "Hvor det vil glæde os at se ham i hans lille skovhus!" sagde Susanne. – "Lever han nu, som en virkelig eremit i gamle dage?" spurgte Theodor. – "På ingen måde, min ven! Det er langt fra ham, at gøre opsigt. Når du hører hans historie, vil du se, det ikke var tilbøjelighed, men nød, som bragte ham i denne stilling." – "Han har jo skrevet sin egen historie?" – "Ja! og lovet at læse os den for, den første aften vi ser ham." – "O, lad os ile!" råbte den raske brudgom; og de vælige heste drog med dobbelt hurtighed den smukke wienervogn gennem skoven hen til den egn, hvor gubbens bolig skulle stå. Theodor havde aldrig set ham. Han havde for et halvt års tid siden lært at kende Susanne hos en velhavende frænde.

Susanne havde heller ikke besøgt sin fader i denne hytte. Han plejede årligt to gange at vandre til fods til byen, hvor hun boede, for at besøge hende.

For at komme til gamle Frands måtte de først gennem en bondeby, der lå ved en udkant af skoven. Da de kom til den smukke lille kirke, stod degnen i sin sorte luvslidte kjole i den åbne port. – "Er her gudstjeneste?" spurgte Theodor. – "Det er et fattigt lig," var svaret og Theodor gav hestene tøjlen. "Det har noget nedslående," sagde han, "at se en ligbegængelse i den blomstrende natur. Naturen lever, og kun mennesket, der dog skulle være skabningens herre, må forlade det skønne lys. De grønne træer skuer ned på kistelåget med stolt foragt, og blomstrer end i utallige somre med ungt løv over de elskende børnebørn, der sætter hinanden i stævne i den samme skygge, hvor gubben legede som barn." – "Men træet elsker ikke, Theodor! og det er med ganske andre blade, en ganske anden krone, det beskygger vore efterkommere." – "Men, Susanne! det er dog endnu altid det samme træ." – "Gives der et skønnere billede på sjælens udødelighed?" råbte hun. "Beviser ikke just træet, at den usynlige stormende kraft står over det synlige forgængelige stof?" – Theodor smilede og trykkede sin unge filosofiske kones hånd. "Man ser, min Susanne har haft nytte af at omgås de berlinske tænkere," sagde han. – "Spotter du mig?" spurgte hun ironisk vred. – "Nej! jeg er glad ved, at min elskerinde tænker, desto renere føler hun. Og du ved selv, jeg er af din mening. Forstanden tvivler undertiden, når fantasiens billeder skrækker den; men andre, skønne forestillinger fortrænger snart disse, og stemmer følelsen til håb. Også tvivlen har sin nytte. Uden den ville vor ånd ikke spores. Vi gik

da som børn i instinktets ledebånd. Også den rædsel, der undertiden betager mennesket, er en guddommelig gave, og bliver først roden til ondt, når den mangler det gode hjerte."

Under denne samtale, der havde sat dem i en alvorlig stemning, kom de alt nærmere hytten. Nu begyndte skoven at blive så tyk, og grunden så ujævn, at de ikke kunne køre videre. De steg af, overlod vognen i tjenernes hænder, og vankede med bankende hjerter ad den beskrevne vej. Pludselig hørte de langsomme salmetoner af et sig nærmende ligfølge; og det varede ikke længe, før de så en lysegul ligkiste bevæge sig frem gennem de grønne buske. Den bares af fire bønderkarle; fire gamle mænd i sorte klæder udgjorde følget og nogle skolebørn gik foran og sang:

Lær mig, o skov, at visne glad,
Som sent i høst dit gule blad.
Et bedre forår kommer,
Hvor grønt mit træ skal herligt stå
Og sine dybe rødder slå
I evighedens sommer.

Lær mig, o lille trækfugl, du!
At svinge mig med frejdig hu
Til ubekendte strande.
Når alt er vinter her og is
Da skal et saligt paradis
Mig hisset åbent stande.

Lær mig, du muntre sommerfugl!
At sønderbryde tunge skjul,
Som nu min frihed tvinger
En orm jeg kryber end på jord
Snart flagre højt, af tynde flor
De gyldne purpurvinger.

Du, som fra skyen smiler hist,
Min mester, lærer, Jesu Christ!
Lær mig at tvinge sorgen!
Sving for mig håbets grønne flag!
Langfredag var en bitter dag,
Men skøn var påskemorgen.

Nu sætter mig ved gravens læ
Endnu det lille kors af træ
Til kærligt venskabs minde;
At mine børn, i fald de kom,
Og fandt den gamle hytte tom
Dog kan mit gravsted finde.

Susanne havde næppe set kisten og hørt denne sang, før hun var overtydet om, at det var hendes fader. "Bi!" råbte hun, idet hun kastede sig for ligfølget. "Stands! lad mig se ham endnu en eneste gang, før han synker i det mørke skjul! Hav medlidenhed med en datters smerte!" – Da de hørte, hvem Susanne var, satte de straks kisten ned. Der var just en bænk i nærheden under en eg, hvor gamle Frands plejede at hvile, når han gik sin spadseretur om aftenen. Her satte man ham nu for sidste gang. Det var et smukt syn, at se den dejlige unge kone i en knælende stilling trykke ligkisten til sit svulmende bryst, og hendes

bronzefarvede hårfletninger i fyldige ringe gled ned over de runde skuldre.

"Det er ikke mere end billigt," sagde gamle snedker Wolf, eremittens ven – (han havde selv gjort sin kammerat kisten, og fulgte ham nu til jorden) – "det er ikke mere end billigt," sagde han, idet han greb i lommen, og søgte efter sin skruetrækker; "så ser vi andre ham også engang endnu. Alderen har udtæret hans safter; der er intet fælt ved hans lig. Han gik ud som et lys, og ligger i sin kiste som i sin hytte, from og venlig." Med disse ord skruede han låget fra kisten og skød det til side. De så den blege Frands, med en nathue på sit hoved, i en tarvelig, ren skjorte, med et lille blåt "F" i splitten, som Susanne selv havde syet; med foldede hænder; de hule øjne trykket fast til af vennens hånd; et venligt smil var på de blå læber. Susannes mund brændte forgæves på dem, den gav dem ingen varme tilbage. Hendes tårer badede forgæves hans kinder. Men næppe havde hun ret betragtet sin faders lig, før hendes vilde smerte gik over i vemod. Det var, som om gubben med en venlig trussel bebrejdede hende hendes lidenskab. – "Følger jeg ikke naturens krav?" syntes hun at høre ham sige – "og er du ikke lykkelig?" Med en sagte armbevægelse bad hun snedkeren igen skrue låget fast. Men uagtet han skyndte sig at efterkomme hendes begæring, kunne han dog ikke hindre en lille egekvist i at falde ned på den dødes bryst. "Den skal han beholde," sagde Wolf, "gamle eg og gamle Frands var gode venner, og havde lykken været med ham i livet, så kunne han vel have vundet en egekrans, som så mange andre." – Nu gik toget til kirken, efter at Theodor og Susanne havde stillet sig deri som det nærmeste sørgepar.

De første dage overlader vi Susanne til sin stille bedrøvelse. Den sørgelige tilstand, hvoraf et hjerte føler sig betaget ved et sådant tab, lader sig ikke vel beskrive; men enhver kender den, for hvem har ikke i sit liv følt noget lignende? Theodor trøstede Susanne, og det varede ikke længe, før lykkelig kærlighed dulmede såret i hendes bryst. De havde lejet dem ind i et hus ikke langt fra eremithytten. Til den gjorde de i det skønne septembervejr hyppige vandringer om eftermiddagen. Ved hytten var et ildsted; de kogte sig selv te, den gamle tjener indrettede alting på det bedste. Men da de kun havde taget det skønne porcelæn med, som deres venner havde foræret dem til deres bryllup, så var det en underlig modsætning, at se det unge ægtepar sidde på mosbænken i hytten, de lueforgyldte pariser-tekopper med dejlige blomstertegninger, og den bronzerede temaskine på det simple fyrrebord, Susannes kostbare purpursjal på væggen ved siden af den grå eremitkjortel. Hvor en olding i mange år havde sukket og græmmet sig, der sukkede nu to unge mennesker af elskov, og det var ikke blot de kælne duer oven over hytten nu, som næbedes og kurrede.

Hvor glad blev Theodor, da han mellem oldingens papirer fandt hans med egen hånd optegnede levned! Der blev straks besluttet, at man ville blive der om natten for at læse det. Tjeneren måtte, efter at have taget teen af bordet, gå til byen, for at bringe en kurv med nødvendigheder for aftenen og natten. Theodor åbnede hytten. Solen stod endnu højt nok, for at oplive de runde brogede vindue over døren. Lige for indgangen var en brat afgrund, tykt bevokset med krat og

træer. Enkelte rovfugle skreg, og vakte en levende forestilling om det øde. Hvor glædede det Theodor, at være med sin Susanne i denne ensomhed! Dannelse havde forenet sig med den reneste natur hos hende, og fin smag med huld enfold. Hendes snehvide trinde hænder og arme hvilede på mosbænkens ryg, som om de altid var vant til denne stilling. Hendes lille fod med den lysegrå sko legede fortroligt med det røde sand på gulvet. Hendes glinsende hårfletning sad, som om hændelsen havde slynget den. Hun forekom ham som en gudinde, der var steget ned for at lyksaliggøre hyrden i sin hytte, og Adonis har ikke følt sig saligere hos den skønne Venus, end Theodor hos Susanne. Nu tog han manuskriptet, rykkede bordet hen for hyttedøren, og satte sig. Susanne tog sit strikketøj frem af vane; men næppe havde Theodor begyndt, før hun lagde det fra sig, støttede de runde albuer til bordet, omfattede sine purpurkinder med de hvide fingre, stirrede på Theodors mund med de blå øjne; og det var kun, når hendes tårer randt alt for hyppigt, at hun forandrede sin stilling, og greb efter det hvide lommetørklæde, som lå ved hendes side.

Theodor begyndte:

Mit livs første periode

Jeg er født i en lille købstad i Schwaben, hvor min fader var præst. Ved denne lejlighed fik min sjæl tidligt en hang til det højtidelige, det stille religiøse, hvilket dog atter på en besynderlig måde afstak til mit sangvinske temperament og min lystige barnlighed. Ingen af mine legekammerater var så overgiven, legede så gerne, havde så mange indfald og indretninger, som jeg. Jeg oprettede krigshære; de langkvistede

piletræer måtte yde deres grene til spyd. Det fornøjede mig at skrælle den grønne bark af, for at se det hvide glinsende ved. På det nyskabte spyd blev fæstet et rødt flag. Når lansen næste morgen var krum, vissen og gul, foragtedes den. Jeg var gartner og indrettede haver, store og små, som jeg uddelte mellem mine kammerater, gav dem navne og inddelte dem i kejserdømmer og kongeriger, og passede altid selv som stifter at være anfører i krig og kejser i fred. Men om søndagen stod ingen så alvorlig som jeg på orgelværket og sang. De højtidelige toner, de gamle, kraftige salmer henrykte mig, og jeg må til min undseelse bekende, det først var, når min gode fader besteg prædikestolen, at jeg smuttede bort, og blandede mig i laget blandt de andre drenge, der havde indrettet en slags klub bag sakristiet, på kirkegården.

Da min hele barndom drejede sig om denne kirke, er det let at indse, den måtte blive middelpunktet for alt, hvad der var mig af betydenhed. Ved enhver barnedåb, ethvert bryllup, enhver begravelse var jeg tilstede, og lærte således tidligt at se menneskene i de vigtigste øjeblikke af deres liv. Herved blev jeg tidligt bekendt med de lidenskaber, der opstår af sorg og glæde; men jeg blev tillige vant til altid at se dem dæmpede og mildnede ved den anstændighed, som de højtidelige kirkeceremonier pålagde. Jeg ser endnu kirkestolen udpyntet med kunstigt løvværk af vokspapir, med forgyldte citroner, med en lang snor af smalle røde bånd. Jeg ser endnu den trivelige jordemoder komme med barnet gennem kirkedøren, mens fadderne samler sig om den glade fader, og småglutterne klavrer om i en fraliggende stol under en piges opsyn, for at være vidner til den lille broders eller søster dåb. Jeg ser endnu

vor nabos sønner, der ellers altid gik som gadedrenge, pludselige en morgen med hvide aluns handsker, trekantede hatte, rabarberfarvede i nyt klæde fra øverst til nederst, bestandig gribende sig til lommen og den glimrende stålkæder, for at se, hvad klokken er på det nye ur, mens de stive bukler ved ørerne ligesom strides med pudderet og pomaden, for at falde ned i den daglige orden. Mindre fornøjer det mig, at tænke mig den pynt, hvori de fattige piger kom. Det ligger i den kvindelige natur, at smykke sig, og det er altid mere armod end smagløshed, der hindrer unge piger i at følge denne drift. Hvor megen medlidenhed havde jeg tidligt med sådan et lille dyr, når hun, med stramtsnøret sort lystringskjole og bar frisure, spadserede i blæsten, der tog i hendes toupet, og slog den tilbage, ligesom viften på den sorte kalkun! Men hvilken forskel! Kalkunen var dum og opblæst; her så jeg derimod bekymring, ja ofte tårer i øjnene. Meget behagede det mig, når der ind imellem blev en velhavende mands datter, at finere opdragelse end sædvanlig, konfirmeret i vor kirke. Det var på hendes konfirmationsdag, at jeg lærte min Adelheid at kende.

Hendes fader var året i forvejen blevet embedsmand der på egnen. Jeg glemmer aldrig, da den ranke pige i den hvide kjole stod i kirkegangen lige over for mig; da min fader lagde sin hånd på hendes pande og gav hende velsignelsen. Da svømmede hendes skønne øjne i tårer, da svulmede den unge barm af hellige fornemmelser, da vandt hun mit hjerte. Hun har aldrig mistet det siden. Ak, jeg har tidligt mistet hende, og hendes tab var det, som bragte mig til at søge ensomheden. For her lever jeg dog med min Adelheid i erindringen; i den store

sværm ville utallige genstande forstyrre det indtryk, der er mig det kæreste i verden. –

"O, min moder!" råbte Susanne, "hvorfor skulle du så tidligt forlade mig? Hvorfor skulle jeg aldrig se dig?" – "Adelheid lever," sagde Theodor, "for Susanne er hendes udtrykte billede." Han fortsatte:

Fra det øjeblik, jeg elskede Adelheid, fik mit liv en anden retning. Tilforn havde jeg levet i mine drømme; og da min sjæl ingen bekendt genstand havde at binde sig til – for min moder var død, og min fader levede mest på sit studerekammer – så fantaserede jeg vildt omkring, og spadserede ofte med mine tanke over i den anden verden og det tilkommende liv. Ingen er mindre fornøjet med den nærværende verden, end ynglingen med ånd. Han begynder med at foragte, hvad der er omkring ham – at længes og hige efter noget bedre, som han kalder det, noget tilkommende. Dette kommer dels af, at han ikke kender det nærværende, dels af at han ikke har kraft og indsigt endnu til at forældre og tilegne sig det. Det er først kærlighed til kvinden, der giver ynglingens tanker en bestemt retning, forsoner ham med omstændighederne, og bringer ham til at handle derefter. Men min kærlighed til Adelheid var ikke en stærk funke, der gav mit livs tønder en stedsevarende lue; den var et stjerneskud, der kun lyste på min himmel, så længe meteoret glimrede. Men jeg har dog så megen kraft, ikke at anklage skæbnen for, hvad til dels var min egen skyld. Nu er jeg lykkelig. Der skal også leve folk, som jeg; hvorledes blev ellers kløfter og kroge beboet med menneskelige skabninger?

Jeg havde, da jeg trådte ind i ynglingeårene, mest levet med de døde. Ved enhver begravelse var jeg tilstede og førte samtaler

med graveren, der vel ikke alle var Hamlet'ske, men som dog altid gik ud på noget lignende. Det morede mig meget at tale med den gamle karl og høre hans meninger. Engang sagde han til mig, da han stod nede i en nykastet grav: "Han går nu der i skole og lærer så meget, men kan han da sige mig engang, hvoraf det kommer, at man har lært geografi og landkort i verden?" – "Nej," svarede jeg, "Ole! hvoraf kommer det?" – "Det kommer deraf," sagde han, "at da Djævelen tog doktor Faust med sig op i luften i en glaskiste, så viste han ham den hele Jord og lod ham ridse den af der." – Dette fantasibillede syntes mig meget smukt; det forekommer os virkelig, når vi ser på et landkort, som om vi svævede højt i luften og overså alle egnene. – En anden gang fortalte han mig, at han ofte mødte nissen med en rød hue på, i kirketårnet, når han skulle trække uret op, og at samme nisse engang havde kastet ham ned af trappen. Således idealiserede Ole sin rus. Den stakkels karl var en stor ven af brændevin, og det voldte hans død, For når han skulle gå omkring, for at sige menigheden til, om der var først- eller sidstpræken, så fik han i hvert hus en snaps eller en skilling. Med en sådan ladning faldt han en efterårsdag, da vejen var slibrig, i en grøft og druknede, så man kunne sige: Den, som grov en grav for andre, faldt selv deri. Det gjorde mig ret ondt for den gamle Ole, og jeg mindes ham endnu som en af mine første læremestre i det tragiske, når jeg stod og stirrede ned i det aflange firkantede hul, ligesom et barn gennem sprækkerne på den sal, hvor man tilbereder en sjælden fest. De højtidelige koraler, især den: "Hvo ved, hvor nær mig er min?" sang jeg altid med bævende stemme med på, mens kisten på de surrende snore gled ned i sit sidste gemme. Var der ingen lig, besøgte jeg

benhuset, og gyste undertiden ved at finde et ubekendt druknet menneske fra den nære strand. Med alt dette forbandt jeg, som sagt, min barnlige munterhed. Det var den nysgerrige fantasi og det medlidenhedssyge hjerte, som bragte mig derhen; men jeg betragtede med samme iver en sjælden blomst, et fremmed dyr, og spiste med største appetit et stykke kage, mens mine øjne endnu var våde af koralen: "Hvo ved, hvor nær mig er min ende."

Men nu fortrængte Adelheid enhver anden følelse; jeg tilbad hende, og Gud ved, hvor længe jeg var gået således sukkende, indesluttet i mig selv, dersom ej en hændelse havde åbenbaret mig hendes følelser. Blomsterne var for længst faldet fra stilkene; den purpurrøde sommerfarve havde længe forladt jorden med sine tulipaner, roser, nelliker, levkøjer, ranunkler og asters. Mark og skov stod øde; men den dejlige Adelheid blomstrede endnu, som den skønneste rose i hendes faders vinduer. Stormen i de våde, tunge grene stemte besynderligt overens med min tilstand. Sand elskov begynder altid håbløs, men i denne svæven mellem frygt og håb er en ege salighed. I oktober indtraf nogle vidunderlig skønne dage. Det var ligesom om sommeren gjorde et forsøg på at vende tilbage. Solen varmede, himlen var mild og blå, græsset, der endnu var grønt og fugtigt af de foregående dages regn, syntes atter at spire. Men der var ingen blomster. Store, gule duske blandede sig med det grønne løv. Den liflige overgang i solskinnet fra brandgult til mørkegrønt erstattede på en måde farverne, som lys og skygge i et kobberstik. Jeg satte mig ud i skoven, læste den nys udkomne oversættelse af Ossian, man kan let tænke, med hvilke fornemmelser. Jeg glemte, at dagen hældede. Det

var mere kulden end mørket, der bragte mig til at holde op; for månen var allerede kommet, og skinnede klar gennem sin sølvsky.

Jeg havde ikke gået længe, før jeg hørte en kvindelig stemme udstøde et frygtsomt skrig: "Hvem er der?" – Jeg ilede til, det var Adelheid. Hun kom fra et besøg, aftenen overfaldt hende, hun frygtede for at gå alene og blev bange ved at høre hækken rasle. Hvad var naturligere, end at byde hende min arm? Hun modtog den uden omstændigheder. Efter at de første høflige talemåder var opbrugt – var mit forråd til ende. Jeg var stum, og min tavshed gjorde også Adelheid forlegen. Alligevel havde jeg gerne vandret sådan til evig tid. Adelheid bragte imidlertid snart samtalen på gled igen, idet hun leende sagde: "Skulle De vel tro, kære Frands! at min fader ikke kan lide månen?" – "Ikke lide månen?" sagde jeg sukkende med forundring. – "Nej, han siger, den lyser alt for lidt hele året igennem, især når man regner alle de dage fra, hvori skyer og slud hindrer den i at skinne. Han er, som De ved, meget for det nyttige, og synes, der er alt for lidt økonomi i den indretning." – "Er da blot alting til for det nyttige?" sagde jeg. "Har intet sit værd, fordi det er skønt?" – "Han mener," vedblev Adelheid leende, "at det må være ulige bedre på Jupiter, hvor der er fire måner; ikke at tale om Saturnus, hvor der er syv måner og en ring." – "Der må være mange formørkelser," svarede jeg; "den ene må tit stå i vejen for den anden" – "Og alt for lyst," råbte Adelheid, "mig synes just, det er dejligt med denne afveksling af lys og skygge. Har det længe været mørkt, og nu månen kommer, så bliver man så fornøjet." – "Månen gør samme virkning på himlen, som et dejligt ansigt på jorden," sagde jeg. – Adelheid slog sine øjne til

himlen, men mine dvælede på hendes skønne små fødder, som hyppigt måtte arbejde sig frem gennem det visne løv.

Her holdt Theodor et øjeblik inde, idet han så ned på Susannes fod, som legede med sandet i hytten. Han nikkede smilende, og vedblev:

Jeg mærkede ikke, at jeg stod ved Adelheids dør, før hun slap min arm, takkede, og ringede. Døren åbnede sig og hun forsvandt. Glæde- og elskovsdrukken ilede jeg til skoven igen. Det sted, hvor jeg første gang havde truffet hende, var mig en helligdom. Jeg knælede, jeg bad, mine tårer strømmede, jeg strakte mine arme mod himlen. Jeg skar hendes navn i et træ. Da jeg kom hjem, gav jeg mit hjerte luft i et lille digt; jeg husker det endnu og vil meddele det:

Her gik hun – o, det lykkelige grønne,
Som følte trykket af din fod, du skønne!
Her sad hun – saligt hvert et lille strå,
Som alabasterarmen hvilte på.
Hun talte – fuglen tav for ret at lytte,
Og gubben stod forundret ved sin hytte.
Hun spejlte sig i bækkens bølge klar –
Den standsed, da den hendes billed bar.

Men mere dybt, ak! til en evig smerte,
Har hendes billed spejlt sig i mit hjerte.
Min frihed, stolthed og mit hele mod
Er trykt i støvet af den lille fod.
Nu blusser hun i nattens milde slummer,
Og kender ej en stakkels ynglings kummer.
Han skærer dybt i bøgen hendes navn,
Med gråd, og sukker stjernerne sit savn!

O smil, du søde kærlighedens stjerne!
Til dette navn i træet, fra det fjerne.
Vis Luna det, at hendes sølverskin
Kan bryde gennem hindbærhækken ind.
I små violer, som så tidligt kommer
Den første varme dag, når det er sommer!
O dufter smilende mod bøgen op,
Mens nattergalen synger i dens top.

Da hviler jeg måske i gravens gemme
Og hører ikke mer den søde stemme.
Hun agted ej, hun har forglemt min død,
Og ingen tåre ved min urne flød.
Men hver en midnat skal mit genfærd svæve
I skoven ind, og rundt om træet bæve;
En anelse skal lede hendes fjed
Engang til dette sørgelige sted

Da står alene navnet her tilbage,
Men dybt i skyggen skal en stemme klage:
En trofast ynglings hjerte elskte dig,
Din stolthed gjorde ham ulykkelig;
Og hisset selv i dødens mørke rige
Han tænker kun på dig, du grumme pige!
Du kunne før ej skænke ham din tro –
Skænk ham en tåre nu! så får han ro.

Dette digt skrev jeg med fordrejet skrift og fæstede det næste morgen på bøgen over Adelheids navn. Da jeg om aftenen ville besøge det igen, var det borte. Hvilken sød tvivl betog mig! "Har hun været her," tænkte jeg; "taget det? Elsker hun mig? Gemmer

hun det på sit bryst? Eller har vinden eller en plump jægerhånd afrevet det? – Jeg længtes efter intet mere, end at se hende igen, for af hendes miner at slutte mig til min skæbne. Men jeg havde aldrig set hende mere kold og rolig end nu; og da vi en aften atter kom til at følges ad gennem skoven, bad hun en veninde gå med, og talte næsten ikke et ord til mig hele vejen. Hvor mange tårer kostede det mit uerfarne hjerte! Jeg bebrejdede hende i de søvnløse nætter hendes dræbende kulde. Men pludselig skulle en hændelse åbne mine øjne og lære mig min dårlige vildfarelse.

En høstaften da min far og jeg besøgte Adelheids fader, hørte vi, før der blev tændt lys, i det klare måneskin, en strengeleg røres uden for huset. Adelheid lukkede vinduet op. "O, den stakkels lille dreng!" råbte hun; "han fryser vist. Kom ind, kære folk!" – Nu trådte en spillemand ind med en klarinet, en anden med en triangel, og en lille dreng, på omtrent 8 år, med et hakkebræt under armen. De ville straks give sig til at spille, men den medlidende Adelheid sørgede først for den lille og gav ham te og tvebak. Faderen lod til at blive rørt over denne godhed, og da alt var kommet i orden, sang han os den ene lystige vise oven på den anden ved sin triangel, mens hans staldbroder blæste klarinetten, og den lille dreng med megen færdighed slog hakkebrættet. Vi var alle ret fornøjede derover, og Adelheids fader lagde til afsked en sølvdaler på virtuosens strengeleg. Klarinettisten bukkede, uden at tage instrumentet fra munden, og faderens triangel lod til at få en skønnere soloklang ved dette syn. Nu så de på hinanden, nikkede og istemte til afsked følgende sang:

Mod pigen er ingen ubillig og grum,
Som ynglingen i de forelskede dage;
Han tror, hun er trodsig, fordi hun er stum;
Han hører ej midnattens ensomme klage. –
Hvad skal hun? hvad fordrer han? ved han det ret?
Hvor kan han dog kende til hjertet så slet?

Hvad synger vel fuglen om kærlighed huld?
Den fløjter en sang, som kan meget betyde.
Hvad tolker vel morgenens luende guld?
Dens varme kan gubben som ynglingen fryde.
Hvad stråler vel månen med sølverne pil?
Ledsages af stemmer dens hellige smil?

Dog tolke de alle, hvad ord ej formår,
Hvad læben forgæves med lyd vil udtrykke.
De taler det sprog, som kun hjertet forstår.
Lyksalige! kan du miskende din lykke?
Hun blusser og tier på ensomme vej?
O dersom hun talte, så elskte hun ej.

Så kast dig da fluks for den dejliges fod!
Jeg spår dig din glæde, hun vil sig forbarme;
Den aldrig var yndig, som ikke var god,
Hun hæver dig henrykt i kærligheds arme,
En tåre nedtriller på kindens karmin,
Og læben sig trykker med stumphed på din

O salige tavshed i kærlige bryst,
Hvis følelser overgår ordet og tanken!
I selskabet lyder den vittige røst,
Veltalenhed står for katedret og skranken;
Men Amor er stum, når han bilder dig ind
Med øjet, som funkler, at Amor er blind.

Uagtet tusmørket, blev jeg dog ved det klare måneskin meget vel Adelheids forvirring var. Hun gjorde sig et ærinde ud af værelset for at skjule den; men jeg havde set nok for at fatte det sødeste håb. Da musikanterne gik, fulgte jeg dem ud, og sangeren gav mig med fornøjelse en afskrift af sin vise. Jeg lærte den udenad, og har her skrevet den ud af hovedet.

Gid jeg besad evne til på papiret at optegne alle de småtræk, hvormed vor kærlighed ytrede sig, indtil den brød ud i en tilståelse! Jeg havde så ofte ønsket mig noget af, hvad hun besad. Kunne jeg komme til at rane en vissen blomst imellem, som hun havde båret på sit bryst, da var jeg lykkelig. En dag voksede min glæde over al måde – tænk, jeg fik et *brev* fra hende! Jeg troede ikke mine egne øjne, brød det, læste det, og indholdet var følgende:

> Da min fader har skåret sig i sin finger, kære Frands! og ikke kan skrive, og da Deres fader først kommer hjem fra byen på lørdag, så sætter skæbnen Dem i den nødvendighed at måtte læse nogle linjer af mine kragetæer. Da vi ved, at Ole går til byen i morgen, ville De da ikke ved ham erindre Deres fader om det gode blomsterfrø, han så længe har lovet min fader? Og hvis hans vej faldt forbi madame Marnini, så var han måske så

god at tage en rulle seladongrønne bånd med til mig og lægge ud, hvad de koster. Det er en skam, at vi gør Dem så megen ulejlighed, men landsbyfolk må hjælpe hinanden, og vi er villige til igen at være til tjeneste med, hvad vi formår.

Adelheid.

Behøver jeg at fortælle nogen elsker, at dette brev blev kysset tusinde gange? På det fine hvide papir havde hendes fine hvide hånd hvilet. Og nu hendes navn skrevet med denne skønne hånd! og "kære Frands"! og de seladons bånd! – O, søde tid af den første spirende kærlighed! Der gives kun én lykke, lige så stor som den: Det er den faderlige kærlighed; den er ikke så heftig, men den er lige så sød, og den varer til graven. –

Her kunne Susanne ikke holde sig fra at bryde ud i hulkende tårer. "O, min fader!" råbte hun, "den varer på hin side af graven, hvor den gode Gud og hvor englene boer; der vil den først ytre sig i sin hele kraft." – Theodor fortsatte:

Jeg malede en krans af forglemmigej om det dyrebare brev, og en rosenknop med grønne blade ved hendes navn; jeg bar det dag og nat på mit hjerte, og gemmer det endnu som et relikvie.

Vor følelse for hinanden voksede daglig, og det kostede os altid mere at skjule den. Endelig var øjeblikket kommet, da hun skulle tilstå mig sin kærlighed. Dette glade budskab fik jeg på glædens fest, i den nat, da en englene på marken forkyndte hyrderne det søde evangelium. Det var en juleaften; byens ungdom var forsamlet hos hendes fader. Vi spiste først alle til aften ved et langt bord; en højtidelig bolle punch røg midt på bordet, de muntre ynglinge hentede sig hyppige

hjertestyrkninger, og selv damerne måtte finde sig i at tømme et lille glas. Nu blev bordet taget bort, og der skulle leges jul. Mens man gjorde de fornødne anstalter, spøgte Adelheid med nogle børn, der var for små til at tage del i de stores leg, og som stod halvt forundrede, halvt nedslåede, som ørkesløse tilskuere. – "Kom," sagde hun for at opmuntre dem, "lad os trække handsker!" – I dette øjeblik aftrak hun virkelig sine, og lagde den dejligste hånd, nogen ville se, på sit skød. Børnene var straks villige. Hvor misundte jeg de små brune næver at hvile på den større, men fuldendte, snehvide hånd. Mine øjne funklede på Adelheids; hun slog sine ned, men hævede dem straks igen, og spurgte med en lystig tone: "Vil De lege med, Frands?" Hertil var jeg naturligvis straks villig. Jeg kastede mig på knæ for min elskede – for at være af lige højde med børnene – jeg lagde min hånd først på en af deres, og skælvede af glæde, da Adelheids endelig med sin hele bløde flade berørte min. Da raden ved forandring af spillet kom til mig, kunne jeg ikke holde mig fra at trykke hendes hånd. Det rygende glas punch havde gjort mig dristig. Hvad skildrer min glæde, da jeg mærkede, hun tålte det uden at blive vred; hun slog endog sit øje betydningsfuldt på mit, og trykkede igen med skælven! Jeg svimlede; Adelheid, som mærkede min tilstand, og som bedre vidste at fatte sig end jeg, stod op, og troede således at gøre ende på legen. Men den var begyndt for alvorlig til det. Der blev danset, og denne beskæftigelse dæmpede hverken min ild eller Adelheids. Endelig legedes der pant. Ved det første pant man indløste, dømtes der, at hvis det var en pige, så skulle hun gå ud og kigge stjerner med Frands. – Pantet blev taget frem – det var Adelheids ring. Hun rødmede, men lo, for at man ikke skulle

mærke det, sprang med en tvungen lethed fra sin stol, tog mig skælvende ved hånden og trak mig ud. De andre havde intet mærket; de var beskæftigede med deres egne panter, og de fleste havde også hver en bestemt genstand at henvende deres tanker til.

Da jeg stod i den stjerneklare nat under åben himmel med den ranke Adelheid, med hendes hånd i min, stirrede mit øje først med et forskende blik i hendes, og da jeg så, at hun smilede til mig gennem tårer, trykkede jeg hende til mit bryst, og hendes arm omfavnede mig igen. Men her havde jeg atter et bevis på kvindelig fatning midt i lidenskaben. Et brændende kys og et: "Evig din!" var næppe givet og sagt fra begge munde, før hun viklede sig løs med de ord: "For Guds skyld lad os skynde os ind!" – Og næppe var hun trådt ind, og man spurgte hende: "Hvor mange stjerner er der?" før hun sagde: "Der er én over alle de andre. Gå selv ud og tæl dem, hvis I ikke tror mig." – Dermed var det forbi. Og hvor lykkelig følte jeg mig; jeg, som var denne stjerne! Jeg stræbte at efterligne Adelheids munterhed, men min alt for store overgivenhed har vistnok røbet mig, for det blev snart bekendt, at vi elskede hinanden, så gerne som hun endnu et par års tid havde holdt det hemmeligt.

Skønt Adelheids fader, såvel i stand som i vilkår var over min, så havde han dog intet imod vor forbindelse, og lovede mig sin datters hånd, når jeg var i stand til at ernære en kone. Nu lagde jeg mig efter teologien af alle kræfter. At blive præst, som min fader, var mit højeste mål; at kunne blive det i samme kirke som han, var mit højeste ønske. Efter at have tilbragt et år i kærligheds paradis, sagde jeg min elskede og vore fædre farvel ilede jeg til Tübingen, for at gøre mig færdig til kandidat.

Her kom en streg i manuskriptet, og det følgende var skrevet med sortere blæk og med en anden overskrift, hvoraf Theodor sluttede sig til, at det var forfattet nogle år senere end det foregående. Den ungdommelige kærlighed, og alle de småtræk, hvormed dette var udført, lod formode, at Frands måtte have skrevet det kort efter sin ankomst her til bjerget, da endnu ethvert optrin af hans ungdom stod klart for ham. "Det aner mig," sagde Theodor, "at fra nu af vil bladet vende sig. Vil du høre mere i aften, min elskede?" – "O, det er endnu tidligt," sagde Susanne. – "Nej," fortsatte han, "denne hulde kærlighedsidyl, der har så meget til fælles med vor egen, skal ikke forstyrres ved en påfølgende tragedie. Hidtil har din fader været lykkelig, og vi vil være det med ham. Det er desuden allerede mørkt, solen er gået ned, og hist står alt månen, og kigger frem med sit blege hoved bag den ranke ask." Med disse ord tog Theodor sin cither fra væggen, og sang med kraftig og behagelig stemme:

Hellige skumring, indviet til kærligheds glæde!
Skulle jeg nu i dit tempel bedrøves og græde?
Nu, da de truende sorger så fjernede stå,
Skulle jeg mane dem frem i min yndige vrå?
Nej, jeg vil nyde de kostbare, søde minutter,
Hvor en højtidelig skov mig fortrolig indslutter.
Hvor den har sendt min veninden, min ungdom til trøst,
Lyde den takkende sang fra det svulmende bryst!

Ofte, når skyggerne vokste, når aftenen hældte,
Sørgende gubbe vemodige tårer kun fældte.
Arme! forgæves hans barm var urolig og øm;
Tabte lyksalighed stod for hans sjæl som en drøm.
Pigen, som vandred forbi med sit åg og sin bøtte,
Fandt som et genfærd ham kun ved den enlige hytte.
Duerne kurred. Han knælte for altret, og bad,
Englene så det, og skyerne skilte sig ad.

Smil nu, du venlige lys! som i forrige dage,
Når du i dæmringen hørte på ynglingens klage.
Ynglingen lever, han ånder, han blusser igen;
Livet og håbet og glæden, som før, er hans ven.
Smil til hans Adelheid! Adelheid lever jo atter,
Herligt hun blomstrer og elsker igen i sin datter.
Liflige kilde! Naturen dig evighed gav,
Kærligheds lilje vokser af kærligheds grav.

Ak, men hvad ser jeg? To luftige skygger henglide
Hisset på fjeldene: Frands ved sin elskedes side
Strækker forgæves mod hytten de arme med gråd;
Charon alt kalder dem ned i den begsorte båd.
Ha, hvor de svæve, som dunster på natlige mose!
Adelheid holder i hånden en rødmende rose,
Sænker den lidet – den falmer i tågernes bad –
Ak, og mod stilken nedsynker det visnede blad.

Græd ej, min elskede pige! din Theodor skuer
Hisset Elysiums lund i de purpurne luer.
Solen bestråler den rødt i sin dalende flugt;
Der får den visnede rose sin forrige lugt.
Ser du ej skyggerne glade med Charon at lande?
Næppe besteges Elysiums hellige strande
Før han omfavned sin elskte, hun atter sin ven,
Med en evindelig ungdom og elskov igen.

Således sang digteren, og kærlighed og skønhed lønnede ham i nattens tavse favn. Næste aften læste Theodor slutningen på oldingens levnedsløb, med overskriften:

Mit livs anden periode

Min kæreste fornøjelse i Tübingen var den grønne eng, spadsere under de skyggefulde bøgerækker, og sætte mig under et stort træ, for at tænke på Adelheid. Engang, da jeg kom til mit yndlingssted, fandt jeg pladsen optaget. En smuk mand sad og læste der i en bog. Da han så mig, hilste han venligt, og gav sig i samtale med mig. Jeg satte mig hos ham. Mine øjne faldt nysgerrigt i hans bog, og jeg så de ord *Romeo* og *Mercutio* trykt over nogle replikker, hvoraf jeg sluttede mig til at det var et skuespil.

Den fremmede havde noget lige så venligt, som imponerende i sit væsen, og jeg vovede som et ungt menneske ikke at stille ham spørgsmål. – "De søger også det grønne og ensomheden, min unge ven?" sagde han. – Jeg bukkede, og svarede ja. – "Nå," sagde han, "det er naturligt. Men her er dog noget for ensomt for mig, og heller ikke træer nok. Jeg behøver overalt, at flere ting må træffe sammen, for at være ret fornøjet. Det må være

varmt, og tillige svalt. Der må være mennesker, men jeg må være fritaget for at omgås dem. At sidde på et afsides sted, når jeg ved, at jeg, hvilket øjeblik jeg ville, kunne blande mig med mængden og søge mig selskab ud; at nyde den friske, skyggefulde kølighed, mens solen brænder på landevejen – dette med en god bog i hånden på en magelig bænk er en af mine højeste glæder." – "Jeg må sige," var mit svar, "at jeg elsker mere det virkelige landliv. Jo enligere og landligere, des bedre." – "Det kommer af det, De endnu er for meget beskæftiget med dem selv, og har vænnet dem til dette liv. Desuden er De, så vidt jeg kan mærke på Dem, forelsket; og den forelskede er, ligesom Adam, helt alene med Eva i Paradis." – Jeg blev rød. "Er det en heksemester?" tænkte jeg. – "Uden at trænge videre ind i mine hemmeligheder, fortsatte han: "Det sande skønne består altid i en behagelig blanding af forskelligheder. Det enkelte giver ingen modsætning, har ingen mangfoldighed, og bliver snart monotont for en moden fantasi. I byen er mennesker uden natur, på landet natur uden mennesker, for man kan sige, hvad man vil, så står bonden på det laveste trin af kultur, og et par idyldigteres fantasterier burde ikke gøre folk blinde for, hvad der sker i det virkelige liv. Men i den skønne kultiverede egn mellem stad og land, der bliver naturen kunst, og kunsten natur; der blander sig borgeren med bonden; der er blomster og bekvemmeligheder, ensomme skygger og selskabelig omgang. Det er denne *rand*, som blomstrer mig skønnest, ligesom bækkens bred, hvor græs og bølge møder hinanden. Og det savner jeg her. Tübingen er mig ikke stor nok, og derfor tænker jeg også snart at vende tilbage over Stuttgart til Frankfurt igen."

Den fremmede havde noget så påfaldende og indtagende i sit væsen, at jeg ikke kunne forlade ham. Der kom just en lille bondepige forbi med kirsebær; mens han stod op og gik hen for at købe nogle, kunne jeg ikke undlade at se i den opslagne bog. Jeg fik ikke megen trøst; det var et fremmed sprog, som jeg ikke forstod, og så vidt jeg kunne skønne, engelsk. Jeg så efter navnet og læste: *William*. Der stod endnu et navn, men det var så besynderlig langt og underligt bogstaveret, at jeg i en hast ikke kunne komme ud deraf. Jeg kastede mit øje på kobberstikket; det var i mine tanker en smuk præst med bladkrave, åben, høj pande og alvorlige, skønne øjne. Det undrede mig kun, at han havde ørenringe. Mig syntes, jeg skulle kende ham, Gud ved hvorfra. Men det forekom mig, som om en gammel ven, der længe havde været borte, og som en tidlang var gået mig af glemme, nu pludselig stod for mig igen lyslevende med alle kære erindringer. Jeg tænkte på kirkegården, på vidje-lanserne, på konfirmationssøndagene, julefesterne og min Adelheid. Mine øjne fyldtes med tårer, og jeg havde næppe visket dem af, og lagt bogen hen, før den fremmede kom tilbage med et kålblad fuldt af store, modne kirsebær. Han så mig i øjet, så på bogen; derpå sagde han: "Ah, Shakespeare! Læser De også engelsk?" – Jeg måtte svare nej. "Hvorledes kalder De den mand?" spurgte jeg. – "Kender De ikke engang Shakespeare af navn?" råbte han. – – "Nej," svarede jeg, "jeg ser nok, det har været en præst, men jeg kender ham ikke. Hvor havde han sin menighed?" – Den fremmede smilede, bød mig kirsebær, og sagde: "Her i Tübingen." – "I Tübingen!" råbte jeg forundret. – "Og i Stuttgart," sagde den fremmede, "og i Frankfurt, Berlin, Hamburg!" – "Hamburg?" – "og i London,

København, Philadelphia!" – "Men hvad mener De med det, min herre?" – "Og skønt han endnu forkætres og brændes *in effigie* i Paris ved alle akademiske autodaféer, så vil han dog også en gang på normannisk vis indtage Paris; for man kan tilkline sprækkerne, så meget man vil, for solen, så spalter den dog træet til sidst, og trænger igennem." – Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle sige! "Er det måske *Luther*?" spurgte jeg naivt. – "Ja," sagde den fremmede, "han har lutret os luften for det skønne, ligesom denne for det skønne, ligesom hin for det gode, og bragt os sandheden og naturen nærmere. – Men De kender ham jo nok," sagde han smilende i en anden tone; "tror De ikke, jeg så Deres våde øjne?" – "Det kom blot af at betragte hans billede," svarede jeg. – "Virkelig?" råbte den anden forundret, og betragtede mig med agtelse. – Jeg forsikrede ham det. – "Det kalder jeg en let følelse og et skarpt blik," sagde han.

Vi spadserede sammen, og jeg opdagede hos den fremmede en usædvanlig ild, menneskekundskab og veltalenhed. Jeg vidste ikke, hvad han var; men efter al anseelse måtte han være en digter, og jeg glædede mig over at have gjort hans bekendtskab. For resten havde han noget melankolsk, uroligt; hans ansigt var blegt, og lod til at være gennemarbejdet af stærke lidenskaber. Hvad han sagde, ledsagede han stedse med meget udtryksfulde bevægelser og miner; når han fortalte, hvad en eller anden havde sagt, meddelte han mig ikke alene dennes ord, men tillige de lader og fagter, som han havde ledsaget sin tale med.

Under forskellige samtaler kom vi til et værtshus. Uden for værtshuset på bænken sad en stille, mut mand i simpel dragt, og forlangte beskedent en pægl vin af værten. Værten kom ud,

betragtede ham med foragt, skænkede bagvendt ud fra hånden, satte glasset på bænken, gik ind og slog døren i efter sig. Den fremmede mand tømte roligt sit glas, og stirrede med et stift blik hen i aftenrøden. Derpå pikkede han sagte på vinduet. Det blev lukket op, han lagde betalingen i karmen, lettede på hatten og gik. Jeg kunne ikke andet end forundre mig over denne opførsel, som jeg aldrig havde set mage til, vendte mig til min ubekendte, og sagde: "Hvad skal det betyde?" – "Det er skarpretteren," svarede han, "ham behandler man således, efter gammel skik og brug." – Det gøs i mig ved at høre disse ord. Der havde nylig været en eksekution, som jeg ville have været vidne til; men for menneskevrimlens skyld havde jeg ikke set andet en synderen gå til retterstedet, og den blodige stol i sandet efter henrettelsen. – "Vi vil dog tale et par ord med ham," sagde den fremmede. – "Oh nej, hvorfor vil De det?" råbte jeg. "Et sådant menneske, som af fri vilje vælger en så gyselig næringsvej, er i sandhed foragtelig." – "Det er ikke muligt at bestemme sligt *a priori*," sagde den ukendte; "hundrede omstændigheder kan have bragt ham til dette skridt, og hundrede næringsveje er langt foragteligere end hans, skønt det ikke erkendes, fordi det ikke så meget falder i sanserne." – Med disse ord gik han hen til ham, hilste ham og spurgte, efter en kort indledning, hvordan han var faldet på det håndværk, han førte? – "Min fader var også skarpretter," sagde bøddelen ganske roligt. – Den ubekendte vendte sig til mig, og så på mig, som om han ville sige: "Ligger ikke hans hele undskyldning i disse få ord? – Er det eder nu ikke imod?" spurgte den fremmede; "ville I ikke forandre eders levemåde, hvis I kunne?" – "Nej, min herre! Vanen er den halve natur. Jeg skammer mig

ikke ved min stand. Menneskene er bagvendte, og ved ikke ret, hvad de agter eller hader. Jeg bryder mig ikke derom. Gør de det for groft, så kommer de under min hånd." – "Men eders håndværk er dog grusomt." – "Grusomt er, hvad der er uret, og mit håndværk er ret. Gyseligt er det i førstningen; jeg tilstår det. Men man stumpes af. Det er ligesom med søsyge og med tobak. I foragter ikke feltskæreren, som dagligt flænger i legemlige patienter; hvor da mere mig, som har med det åndelige hospital at bestille?" – "Men feltskæreren helbreder." – "Det gør jeg også. Når den skyldige har fået sin straf, så svæver hans sjæl ind i evigheden, vasket ren i hans blod. I holder slagteren for en nyttig og ærlig borger, og det er han også. Men hvad har da det uskyldige dyr forbrudt, der ingen sjæl har, og som altså aflives virkeligt? Jeg afliver ingen, for livet er ikke forbi her. Hvad var det nu han hed, den gamle knægt, som førte skyggerne hen i underverdenen?" – "Charon." – "Rigtigt! Jeg fører dem ligesom Charon over Styx på min båd til de elysæiske marker."

Jeg vendte mig forbavset til den fremmede. Den gyselige Charon, der gik videre, havde sat mig i en ganske anden stemning, og givet mig agtelse for ham. – "Hvor er det muligt," råbte jeg, "at et menneske kan tænke så fint, og handle så groft?" – "Det vidste jeg nok," sagde den fremmede, "at hans tale ville imponere Dem. Men bild Dem ikke ind, at dette menneske altid og om alting ville tale, som han taler om sin håndtering. Dette spørgsmål er stillet ham hundrede gange; han har ofte været sat i den nødvendighed, at skulle forsvare sig. Han har lyttet efter, hvad man har sagt, og således lært denne remse udenad. Var han virkelig af en finere natur, så blev han umulig til sit

håndværk. Men der er et stor spring mellem at foragte og beundre en mand, og denne evighedens fuldmægtig fortjener hverken det ene eller det andet. Han løber med i den store hob, og det er kun hans forretning, ikke ham selv, som er af vigtighed."

Denne hændelse gav vor samtale en egen retning. "Det er dog beklageligt," sagde jeg, "at menneskene så let farer til at hade og foragte hinanden." – "Det kommer af mangel på forstand og hjerte, "sagde den fremmede. "At man foragter en skarpretter, kunne være, hvad det var; men tænk Dem en mand, der dreves af iver for det skønne; som med hoved og hjerte forbandt kundskab og dannelse; som idelig beskæftigede sig med ideale forestillinger; som hundrede gange havde fremsat eksempler deraf for sine medborgeres øjne og henrevet dem og som *dog* blev ringeagtet, *dog* ikke anset for at være en udmærket borger i staten, der fortjente at dele hæder med dens udmærkede mænd!" – "Det er umuligt," råbte jeg. – "Tænk Dem," fortsatte han, "en mand, hvis kunst man agtede, hvis talent man glædede sig over, hvis kraft og følelse man vederkvægede sig ved, og høstede gavn af i sit liv; og hvis person man dog – plumpt eller fint – vendte ryggen!" – "Hvor er sådan et menneske?" råbte jeg. – "Her står han for Dem," var svaret. "Og vil De vide, hvad han er, så er han, hvad denne menneskehedens præst var, som De nylig så med bladkraven i min bog; hvad Sophokles var; hvad Moses var på bjerget Sinai, og så mange andre, jeg ikke vil nævne, der ved en hellig illusion bragte menneskeheden Gud nærmere; kort sagt: *En tragisk skuespiller*. Det er jeg. – Og derfor vil jeg råde Dem, min unge ven," vedblev han i en muntrere og roligere tone, hvori han med gratie overgik fra den ild, der

pludselig havde opblusset ham, "især da De studerer teologi, til ikke videre at søge min omgang. Gud være med Dem! De har anlæg, og måske mere end De selv tror, for det skønne. Men skynd Dem hjem igen til Deres kirke, gift Dem med Deres brud! Himlen give Dem børn og huslig glæde! Det er dog i grunden den sande lykke. Vov Dem ikke ud på eventyrernes glatis! Vej er kold, faren er stor, utallige huller er hugget i isen. Det er ikke enhver, som har mod til at gå denne vej, og selv den modigste bukker ofte under for byrden. Farvel!" Med disse ord trykkede han venligt min hånd, og forlod mig.

At jeg ingen ro havde, før jeg igen opdagede min tragiker, er naturligt. Men han var ikke længere i Tübingen. Pludselig hørte jeg, at der skulle spilles i Mannheim af et skuespillerselskab, for hvilket han var hovedmanden. Jeg rejste derhen på nogle dage, og kom just den første aften til byen, ligesom skuespillet skulle begynde. Jeg havde næppe læst*Emilie Gallotti* på plakaten, før jeg ilede hen for at tage mig en billet, og gik i parterret. "Hvilken rolle," tænkte jeg, "kan Blumau spille heri?" Jeg eftertænkte dem. Til Odoardo var han for ung, Appianis var ham for ubetydelig, og andre ædle roller var der jo ikke, for også prinsen, syntes det mig, var under hans værdighed. Hvor stor var min forundring, da jeg så min åbne, begejstrede, naturlige ven træde frem som den lumske, ondskabsfulde Marinelli! Havde jeg ikke haft plakaten i hånden, hvorpå hans navn stod, så ville jeg ikke have troet, det var ham, så fremmed var hans ansigt, så aldeles havde han forandret toner og miner. Han spillede sin rolle til fuldkommenhed. Alle beundrede ham, og jeg med; men det gjorde mig ondt, at måtte beundre ham. "Hvor kan uskyldigheden," tænkte jeg, "være så vel bekendt med lasten?

Hvorledes kan den med godtende følelse gå over i lastens natur? Forråder ikke denne åndssmidighed en mangel på karakter, og må ikke det ansigt, som hver aften slår sig i forskellige folder, til sidst miste sin egen fysiognomi og blive et sammenhængende virvar? Imidlertid," tænkte jeg igen, "er det dog ikke sket. Blumau forbinder et bestemt udtryk med ufordærvet naturlighed." Med disse tanker traf jeg ham, takkede ham for hans spil, og meddelte ham åbenhjertigt mine følelser.

"Denne indvending," sagde han, "er så naturlig, og De gør den så naivt, at jeg umuligt kan tage den ilde op. Mange har gjort den, og jeg hører selv mellem disse. Jeg vil også tilstå Dem, at den har pint mig i så lang tid, at jeg engang var nær ved at lade, hvad jeg troede var samvittigheden, sejre over en uimodståelig naturdrift. Men endelig hjalp jeg mig ud deraf ved følgende slutning: Alle mennesker siger, du spiller forskellige roller godt; du ved selv, at du er et skikkeligt menneske, skønt du ofte spiller slette roller godt; altså hvad der *er* må også *kunne være*, og når du ikke kan forklare det, som kommer det af, at du er mindre filosof end kunstner. Hermed beroligede sig min samvittighed fuldkommen; men min eftertanke var endnu ikke tilfreds. Først nogle år derpå, da jeg ved at læse havde udviklet min dømmekraft, fandt jeg ud af det, og tror med få ord at kunne gøre Dem det indlysende. I grunden træffer Deres indvending lige så meget digteren som skuespilleren, og dog falder man aldrig på at gøre den imod en ægte sand digter. Derimod gøres den ofte mod mennesker med et ensidigt poetisk talent. Man kan nemlig besidde en rask lyrisk ild, en dristig flugt, et spillende vid, en øjeblikkelig følelse uden fornuft og humanitet. – Deraf kommer det, at man ofte

beundrer værket, uden at agte forfatteren. Hvor derimod digteren skuer dybt, hvor han skaber og ordner et sindrigt værk, hvor han lader handling og karakter samvirke for at vise livet i skønne, lærerige billeder – der er sund fornuft, der er en ren sjæl. Når han da fremstiller lasten i sin natur, så er det ikke af kærlighed til den; men for at vise livet også med sine skygger, og for at give advarende eksempler. Dette må også skuespilleren gøre, og altså bliver følelsen for det gode og skønne stedse, hvad der bør begejstrer ham, enten så rollen er god eller ond. Fornøjelsen, der opstår ved at fremstille det onde, deler han med alle tilskuerne, som ser på, og var *det* en last, så var det altså én, de havde til hobe. Men det er langt fra. Fantasien fornøjer sig altid ved at forestille sig de forskellige vigtige livets genstande; denne højere sanselighed frembringer lige så vel en lyst, som de lavere sanser, men den højeste lyst opstår først, når det gode hjerte føler frygt og medlidenhed, beundring og glæde, og når fornuften ser det sande i værket, det ædle i hensigten. Langt fra altså at det skulle fordærve skuespillerens moralitet, at spille forskellige roller, vinder han tværtimod; som vi overalt stedse vinder ved at udvikle vore evner flersidigt, og ved at udvide vore indsigter. Derimod tror jeg nok, han kunne tabe ved bestandig *blot* at fremstille slette karakterer. Enhver ensidig hang er farlig, og meget mere, når det hælder til det uædle. Ved bestandig at træde op i slige roller vænner sjælen sig let uformærket til noget listigt og underfundigt, og skuespilleren taber både som menneske og som kunstner. For lige så vel, som der hører vittighed til at spille fortræffeligt dum, så hører der godhed til at spille fortræffeligt slet. Den virkelig slette *spiller ikke*, han *er*; hvad han

er, *ved* han ikke; for intet menneske er sig sin slethed klart bevidst. Hvad jeg ikke er mig bevidst, kan jeg ikke fremstille med kunst, altså er den fordærvede en slet skuespiller. Den kunstner derimod, som med natur kan sætte sig i forskellige karakterer, er en menneskekender, en lærer, og fortjener agtelse."

"Men den faste personlige karakter!" vedblev jeg. – "Ak, gå De hen og læg Dem med Deres faste karakter!" råbte Blumau ivrigt. "Lad Dem dog for alting ikke forføre til at tro, at en vis gensidighed og egensind er det, mennesket skal stræbe efter. Agtelse eller ringeagt har jeg ikke for et menneskes urokkelige karakter, men for hans handlinger og grundsætninger. Jeg nægter for resten ikke, at der gives visse stoltbarokke naturer, hvem en vis bestandig uforanderlighed klæder ret godt. Oftest er dog dette kun bizarreri og egenkærlighed. Slige stive masker passer sig kun lidet for et skuespilleransigt. Men ville De bebrejde skuespilleren sit ansigt, blegt af sminken, og bearbejdet af de forskellige stærkt fremstillede lidenskaber, så måtte De også bebrejde smeden og tømmermanden deres grove hænder, den lærde sin krumme og soldaten sin stive ryg. Alt sligt beviser ofre af vor personlighed på statens, på menneskehedens alter, og fortjener mere tak end bebrejdelse."

Jeg har fremstillet nok at Blumaus veltalenhed og af hans væsen for at gøre det indlysende, at når slig en mand møder et ungt menneske med naturlige anlæg for det samme som han, så må, hvad han siger, gøre et stærkt indtryk, og slå rødder i ynglingens hjerte. Jeg havde lovet min Adelheid evig troskab, og fra den kvindelige side var hun også aldeles sikker. Hvor kunne jeg have troet, at en mand med sin ånd, sin dannelse, sin liflige

veltalenhed, sin fine sympati skulle gøre hende rangen stridig? Og dog var det således. Jeg blev hver dag mere indtaget i Blumau, og den interesse, jeg følte for ham, blev snart til en inderlig fortrolighed. Man siger, at man kun elsker en gang i sit liv; skulle det ikke være det samme med venskabet? I det mindste har jeg aldrig følt for nogen mand, hvad jeg følte for Blumau, og jeg regner de dage, jeg tilbragte med ham, for at være nogle af de lykkeligste i mit liv. Han var glad ved at danne mig, jeg var glad ved at lade mig danne af ham; det var ham til ære, og mig til nytte, og vi vandt begge derved. Men det var endnu noget højere – en uforklarlig sympati, der vidner om et slægtskab på den anden side af stjernerne. Jeg betragtede Blumau og Adelheid som mit livs gode engle, og anede ikke, at den ene førte mig på afveje. Ak, desværre gjorde han det! Men han var uskyldig; jeg må tilskrive mig selv følgen af et overilet skridt.

Blumau opdagede talent hos mig for skuespillerkunsten. Det var på den tid, Lessing skrev sin dramaturgi i Hamborg, da Eckhof blomstrede, da Voltaire rejste mellem Frankrig og Preussen, og virkede ligeså meget for teatrets agtelse i den fornemme, som de foregående i den lærde og borgerlige verden. Blumau lod mig lære roller, lod mig spille dem for sig, og forsikrede mig, at hvis jeg trådte offentligt frem som Romeo, så ville jeg henrive alle mennesker! Hvor smigrende for en ærgerrig yngling! Hvad hjalp det, at han på samme tid rådede mig til at lade det være, og lægge mig efter mine studeringer?

Jeg havde lovet ikke at komme hjem, før jeg var færdig ved universitet, fordi min fader frygtede for, at min kærlighed hjemme for meget skulle adsprede mig. Ulykken var, at den

også gjorde det i Tübingen. Jeg forundrede mig, når jeg så adskillige af mine medstuderende, som også sagde, at de var forelskede, med den største rolighed stoppe deres pibe, fordybe sig i deres hæfter og høre professorernes kollegier. Mig gik det anderledes. Adelheid fulgte mig til højskolen, gik usynlig ind med i høresalen. I stedet for professoren på katederet så jeg hende ved sin syramme; i stedet for de dogmatiske foredrag hørte jeg hende tale med mig. Således kunne jeg sidde hele timer, uden at lade mig adsprede. Ofte forekom den monoton-flegmatiske professor mig at være en huldt-rislende kilde, der susede i nærheden, mens jeg lå på en græsbænk og tænkte på hende; og det var først, når man skrabede, for at docenten skulle holde op, at jeg vågnede, for at gribe min hat og styrte ud af døren med de andre. Imidlertid gjorde denne tilstand mig ofte bange og ængstelig. Jeg fik mere og mere afsmag for at være præst, for at studere teologi; derimod lærte jeg engelsk, fransk og italiensk, og læste uophørligt digterværker, historie og filosofi.

Denne spænding satte mig tit i en melankolsk stemning. Det forekom mig, som om to fjendtlige magter førte krig i mit inderste, og jeg vidste ikke, med hvilken jeg skulle holde. På den ene side Adelheid, kærlighed, fromhed og natur, roligt udkomme, huslig lykke. På den anden side Blumau, venskab, kunst og studium, en skøn fantasiverden og almindelig beundring. Enten måtte jeg give slip på Adelheid eller på Melpomene, det var afgjort. Denne tanke var mig skrækkelig, og jeg grublede dag og nat på at forene disse to tilbøjeligheder. Dagligt voksede min kærlighed større til Shakespeares *Romeo og Julie*. Jeg forekom mig selv at være langt ulykkeligere end

Romeo, for ham var det dog kun udvortes, mig var det indvortes fjendtligheder, der tilintetgjorde. Endelig troede jeg dog at finde den middelvej, hvilken jeg kunne gå, og jeg fulgte den efter adskillige vågne nætters betænkeligheder.

Blumau var rejst med sit selskab til Nordtyskland. Jeg vidste, at han på vejen ville spille i adskillige småstæder. Jeg boede dybt nede i Schwaben, og havde udsigt til at blive landsbypræst der. Jeg havde hørt, at flere unge, velopdragne mennesker undertiden spillede hist og her komedie under fremmed navn. "Ingen kender dig," tænkte jeg; "især forklædt på teatret. Du skal gå til Blumau, opholde dig tre måneder hos ham, spille Romeo og nogle roller i de små stæder; denne tidsspilde kan du snart erstatte, når du er flittig; og flittig vil du blive, når du har tilfredsstillet den attrå, som nu bestandig adspreder dig." – Jeg rejste.

Da jeg traf Blumau med sit selskab i en lille stad i Sachsen, blev han først forundret og glad ved at se mig, men da han hørte min plan, blev han misfornøjet. "Det går ikke an," sagde han. "I alt, hvad mennesket gør, må der være orden og redelighed. Dyrker du muserne i smug, så vil muserne hævne sig. Din pande vil tabe sin åbenhed, dit blik sin sikkerhed, når du kommer i templet som en Nicodemus. Lad dig ikke forføre af den smagløse mening, at man kan dyrke de skønne kunster som biting. Vil du således lege med kunsten, så udsætter du dig for, at forfængelighed, misundelse, bitterhed vil slå rødder i dit hjerte. Læg mærke til de skæve, hårde domme! De kommer ikke fra den fuldkomne mester, han er stedse billig og skånsom; heller ikke fra den store hob, den fryder sig, så vidt naturen gør den modtagelig for noget skønt, søger sin morskab, og ledes

ikke af personligheder. Selv fiskerne, skønt de er de værste til at nedrive, til at fælde skæve domme, og spille kabaler, gør ikke så megen ulykke; de spiller for plumpt. Enhver kan straks se dem i kortene. Fra det indskrænkede talent, udviklet til en vis grad, uden at være modnet; fra manden med kunstanlæg, som omstændighederne har bragt i en anden virkekreds, der forbød naturen at udvikle sig, kommer de farligste forvirringer. Følelsen om, hvad lykken har nægtet ham, gør ham bitter mod andre, og bringer ham til med vittig skarpsindighed af søge fejl, hvor alverden har glædet sig over fuldkommenheder. Han ser ikke i månen, som den forelskede, for at føle skønheden, men han vender den ryggen, som en stjernekigger, og stirrer i spidsfindighedens teleskop for at finde pletter."

"En sådan, Blumau," råbte jeg, "vil jeg aldrig blive; for jeg føler i mit indre, at det er en sand drift, et bestemt anlæg, som driver mig" – "Et sådant anlæg tænker du dog vel ikke at udvikle på tre måneder?" svarede Blumau. "Enten må du bestemme dig for det ene eller for det andet. Præst og acteur kan du ikke være offentligt og ærligt på én gang, så ofte som det end uærligt og hemmeligt har været tilfældet. Dette skridt ville berøve dig din Adelheid. Er du vis derpå, og elsker du Adelheid, så bør det være den kraftigste grund, der holder dig derfra." – "Men Blumau!" råbte jeg bedrøvet, "jeg elsker også muserne. Hvorfor skal der da så ofte være strid mellem det gode i Verden?" – "Det er skæbnen," svarede Blumau med et deltagende, stirrende blik, "sædekornet til alt de tragiske. – Gode Frands!" sagde han derpå hjerteligere, "vær forsikret om, at jeg tager del i din ubehagelige stilling. Men tro heller ikke, at alting er tabt, fordi du nu ikke straks kan opfylde dit ønske. At du har anlæg for at være

kunstner, tror jeg bestemt; men hvem ved, om det ikke mere er til poesien end til skuepladsen? Du har en vis hang til uafhængighed, til ensomhed, til at gå i dine egne tanker; du er mere grubler og entusiast, end bemærker og omgangsmenneske. Dersom så er, så ønsker jeg dig tillykke. Digteren er sin egen herre; der bevæger sig en hel verden i hans indre, og af de udvortes midler behøver han kun pen, blæk og papir, for at gøre sig forståelig. Vor kunst trænger til en mængde biting, og beherskes af en mængde autoriteter, der ofte gør os så fortumlede, at hverken ved ret ud eller ind."

"Og om jeg nu var poet," sagde jeg, "kunne jeg da som præst skrive teaterstykker? Kunne jeg frit udtrykke alt det, som digteren bør? Ville ikke et vist bånd, som min stand pålagde mig, hindre min Pegasus i at flyve, mit vid i at skyde stråler til alle sider, og min ånd i med frihed at ytre sig?" – Blumau blev mig svaret skyldig, og jeg råbte triumferende: "Så lad os lempe os efter omstændighederne, når vi dog ikke kan forandre dem! En dårlig skipper sejler lige mod vinden; han ville sikkert lide skibbrud. Ved at lavere kommer man til målet, om det også går langsommere. Det er desuden tåbeligt, at handle systematisk i et liv, der hænger sammen af så utallige tilfælde. Det klogeste er at følge instinktet, hvor det ikke strider mod ligefrem pligt. Den klogeste er at følge instinktet, hvor det ikke strider mod ligefrem pligt. Den, der langsomt forbereder sig, kommer aldrig nogen vegne; den, som kækt vælger og handler, vinder og virker. Den forundrede mængde ser ham ved målet, uden at vide, hvordan han er kommet derhen. Sandelig, Blumau! der hører heroisme til alt i verden af vigtighed."

"Tre måneders barneleg, en heroisk vigtighed!" sagde Blumau med et satirisk smil, der udtrykte hans misfornøjelse. "Du beviser mig atter, min gode Frands, hvad jeg hundrede gange har mærket, at hvad mennesket ikke *vil* indse, det indser han ikke. Gør da, hvad du ikke kan lade, og tag, hvad der følger på! Som ven og direktør må det være mig kært, at have dig en tidlang i mit selskab." – "Blumau!" sagde jeg, "jeg vil svare dig med en replik af Shakespeares *Romeo*:

Om hvad du føler ej, kan du ej tale.
Var du så ung, som jeg, og Julie din,
Var du, som jeg, forelsket og forvist.
Da måtte du vel tale, måtte rive
Dig håret ud, og kaste dig til jorden,
Som jeg, og måle dig din fremtids grav."

"Og jeg," sagde Blumau leende, idet maskinmesteren kom for at tale med ham, "vil svare dig med Lorenzos replik:

"Stå op! man banker. Skjul dig, gode Romeo!"

Nu blev Romeos rolle indstuderet og prøvet. Hvor bankede mit hjerte, da jeg første gang betrådte brædderne på prøven. Hvad der ellers plejer at forstyrre illusionen: De grove pletter på kulisserne og aktricernes kinder; den uordentlige negligé; de idelige mellemscener af suffløren og maskinmesteren – alt dette havde for mig en egen pirren. Det forekom mig, som om jeg var i et selskab af troldmænd, der ved en tilsyneladende urimelig blanding af de mest forskellige ting, forstod at tilvejebringe en harmonisk virkning. Selv det, at min elskede Julie var et fruentimmer over de blomstrende år, affekteret og noget koket, forstyrrede mig ikke. Tværtimod var det mig kært.

Jeg elskede Adelheid og ønskede, at undgå det mindste skin af utroskab. Jeg havde besluttet at forestille mig Julie som Adelheid; havde skuespillerinden været ung og skøn, havde det måske ikke været mig så let. Nu levede jeg i en ren fantasi, og det var mig det kæreste.

Det eneste, der forstyrrede mig, var en harlekin, der plejede at spille i nogle småfarcer oven på de store stykker, enten det nu var tragedie eller komedie. Dette forekom mig meget uværdigt, og der var intet i min hele omgivning, der så meget forstyrrede mig og så meget gav mig at forstå, at jeg dog egentlig havde sluttet mig til en pøbelsværm, som denne harlekin. Han elskede sin brogede dragt så højt, at han ikke engang lagde den af, når han ikke spillede. Dette kom, som jeg siden hørte, deraf, at han ingen anden havde; for alle andre klæder pantsatte han straks, når han fik dem, for at leve lystigt. Som alle unge mennesker var jeg ensidig; hvad jeg elskede og beundrede i det dramatiske, var kun tragedien. Det komiske få jeg ned på med fornemme øjne, og det burleske foragtede jeg. Havde jeg behandlet min brogede kunstbroder med lidt mere agtelse, så havde jeg måske gjort mig ham til ven, i stedet for at han nu blev min fjende. Uagtet al hans munterhed og vilde lystighed på scenen, var han udenfor mørk og bitter, hvilket den slags folk ofte bliver af træthed, kedsomhed og mangel på, agtelse og udkomme. Han havde næppe mærket, hvor langt jeg overså ham, før han besluttede at hævnede sig, og det gjorde han på følgende måde: Da jeg som Romeo stod færdig påklædt i kulissen, just som jeg skulle træde ind, faldt han på knæ for mig i indgangen og tilbad mig som den personificerede tragiske musa. Derpå bad han mig at tage en lommefuld med ud af de klap, der uden tvivl ville

regne ned på mig, til ham og hans mange små uforsørgede børn. – Jeg svarede ham med bistert blik, at klaps kunne han let få, hvis han ikke holdt sig i skindet. – "O," råbte han, "ingen skal beklage sig over mig, at jeg ikke holder mig i mit brogede skind. Men Deres Velædelhed, hører jeg, er nylig løbet fra bogen til kulissen; og jeg frygter, De bliver så heroisk, hvis De endnu spiller et par slige roller, at De render fra kulissen lige til kalveskindet, og tager musketten på nakken." – Jeg måtte støde ham til side, for at komme til rette tid ind. At jeg var forstyrret i min rolle, er naturligt. Det var først ved Blumaus fortræffelige spil, at jeg kom ind i illusionen igen. Med hvilken værdighed, fromhed, godmodighed fremstillede han Lorenzo! Der faldt ikke et ord til jorden. Hans godhjertede medlidenhed med Romeos og Julies lidenskab var yderst rørende. Jeg havde frygtet for, at han skulle anvende alle de mange formaninger, han havde at sige mig, personligt med hensyn til vor sidste samtale. Men nej! Blumau ærede og elskede sin kunst for meget dertil. Han var uforlignelig; og siden mange år derefter, når jeg i mit eremitliv har tænkt mig et ideal af en from klosterbroder, som jeg ville danne mig efter, har stedse Blumau stået for mig som Lorenzo i den herlige monolog i sin brune krappe, med det godhjertede smil, det sindrige blik, og med urtekurven på sin arm. Alting gik godt for mig, indtil scenen med apotekeren. Da denne person kun har lidet at sige i stykket, så var der prøvet uden ham om formiddagene. Hvad skildrer min forundring, da jeg nu så nysnævnte Harlekin komme ind i denne rolle? Hans udseende og påklædning svarede aldeles til beskrivelsen. Med de nedhængende øjenbryn, det hule blik, udmarvet af elendighed, nærmede han sig; han så virkelig ud som en sådan

laborant, der tilbringer sit usle liv i en fattig lade, hvor en udstoppet krokodille, en skildpadde, nogle tomme krukker, grønne potter, adskillige sejlgarnstråde, blærer og muggent frø er det hele husgeråd. Jeg ved ikke, hvorledes det var, men i stedet for at det foregående optrin i kulissen skulle have forstyrret mig, havde tværtimod denne overraskelse noget så pirrende for mig, og apotekeren sagde sine få replikker med så megen natur, at han virkelig rørte mig. Min medlidenhed for apotekeren blandede sig tillige med personlig medlidenhed for mennesket, der spillede rollen, og hos hvem jeg opdagede mere fortjeneste, end jeg havde formodet. Scenen gik meget godt. Da den var forbi, ville jeg opsøge ham – men han var gået hjem.

Mærk vel her, kære læser! hvor ofte vort livs lykke hænger ved den tyndeste tråd. Havde dette menneske endnu kun nogle få øjeblikke dvælet på teatret, inden han gik hjem, så havde det gjort den vigtigste forandring i min hele følgende skæbne. Jeg havde ikke mistet min Adelheid, mit embede, mit gode rygte. Jeg havde ikke været nødt til at flygte fra verden, for at finde trøst i denne ensomhed. – Jeg søgte ham forgæves, og det gjorde mig ondt, for det var mit forsæt at takke ham for rollen og at forsone mig med ham. Jeg var muntert stemt, jeg havde fået udelt bifald; min fantasi var i fuld bevægelse. Adelheid stod bestandig for mig som Julie. Man vil måske finde det besynderligt, at et ungt menneske kunne finde fornøjelse i at tænke sig sin lykkelige kærlighed for ulykkelig; og dog vil jeg spørge enhver elsker med hjerte og fantasi, om han ikke ofte har gjort det. Man ønsker at leve i de vigtigste katastrofer med den elskede, for at vise hende sin selvopofrelse; man tænker sig selv med en slags vellyst at være hende berøvet, for at kunne yde

hende ikke blot sine glædes-, men også sine kummerstårer, og for ret sanseligt at overbevise sig om, hvor ulykkelig man ville være uden hende. Ak, jeg anede ikke, at denne scene snart, kun med nogle forandringer, alvorligt skulle gentage sig, og at kunstens søde vemod om kort tid blev forvandlet til virkelighedens bitre fortvivlelse.

Da jeg ikke fandt Schwalbe (således hed den, der havde spillet apotekeren), besluttede jeg næste morgen at tale med ham, og satte mig straks igen aldeles ind i min rolle, for at komme på kirkegården med Balthasar. Alting gik efter ønske: Graven åbnedes, Paris faldt; den skønne store monolog kom, og jeg sagde den med al den tydelighed, den ild og den følelse, som var mig muligt, indtil de ord:

> Nu denne skål for dig, i hvor du strander,
> Og denne for min brud! –

Her tømte jeg flasken; men det var næppe sket, før jeg mærkede, at det var *tartarus emeticus* Note 3), jeg have fået. Det var mig ikke muligt for væmmelse at fremføre de sidste ord. Det var mig ikke muligt at blive liggende som død; jeg måtte springe op og forlade skuepladsen. Min opstandelse forvandlede den almindelige gråd til latter. Jeg mødte den bestyrtede Blumau i kulissen. Med få ord fortalte jeg ham min ulykke og ilede på mit kammer, syg, fortvivlet og i høj grad forbitret over den afskyelige Schwalbe, som havde spillet mig denne streg. En skuespiller kom snart op til mig og trøstede mig med, at Blumau med sin åndsnærværelse og sin veltalenhed havde bragt alting i orden igen, ja endog forårsaget, at tilskuerne i den forrige stemning havde forladt skuepladsen. "Det unge menneske," havde han sagt, "der spillede Romeos

rolle, havde angrebet sig så stærkt, at han selv havde haft ondt deraf. Man måtte undskylde hans bortgang og betænke, at en yngling endnu ikke var kommet til den færdighed, at føle det tragiske på en let og uskadelig måde, at skille kunst fra natur." Således vidste Blumau at trække den medlidenhed, man havde tabt for Romeo, over på skuespilleren, der havde forestillet ham. Med et almindeligt håndklap og et gentaget bravo havde man forladt skuepladsen.

Næste dag fik Schwalbe sin afsked, hvor alvorligt han end forsikrede, at han havde taget fejl af flasken, og at han selv havde haft i sinde at betjene sig deraf, da han ikke befandt sig vel. Men desværre! det var ikke den værste streg, han spillede mig.

Lige så heftig som en yngling er i sin attrå, lige så let kan ofte en mødende ubehagelighed køle ham derfor og gøre ham ked deraf. Det forekom mig, som om det hele skuespillervæsen var profaneret og fordærvet ved denne lejlighed. Blumaus formaninger stod klart for mig, og jeg betragtede denne hændelse som et vink af min gode genius til at forlade en bane, der kun ville bringe mig i ulykke. Alting forekom mig flovt og forstyrret. Ikke engang Blumau behagede mig sådan her. I Tübingen havde jeg kendt ham i nogle oprømte øjeblikke, i den grønne natur; her så jeg ham i negligé. De fleste mennesker taber ved daglig omgang, og det er kun med sin kone og sine børn, man kan leve fra morgen til aften, fordi familiebåndet gør så at sige denne kreds til én person, med én interesse, ét mål, og frembringer dog de forskelligste virksomheder. Ikke engang forelskede udholder flere år den daglige omgang. De tror det pligt, at være bestandig henrykte, og hvorledes kan man være

det fra morgen til aften? Den søde lidenskab køles, og det er først brylluppet, der atter sætter dem i et naturligt forhold. Meget mere mænd. En mand må have øjeblikke, hvori han er ene, hvori han er alvorlig, hvori han tænker og arbejder. Det bestandige selskab frembringer ondt lune, og man kommer til sidst i klammeri, når man ikke har mere nyt at sige, fordi man synes, at vreden dog er bedre end ligegyldigheden, og fordi forsoningsscenerne med de derpå følgende hjerteligheder kommer en slags krydderi på det evige ét og det samme. Ensomhed og adskillelse er de behagelige mellemskygger, som giver livets farver skønhed; og den, som vil have bestandigt lys, har til sidst intet andet end mørke. Ligesom arbejderne på marken først om aftenen samles, for at fortære det måltid, de i deres ansigters sved har tjent, således burde også de åndeligtvirkende samle sig, når de først adskilte har arbejdet og indsamlet, for i munter venskabelig forening at meddele hinanden frugterne deraf.

Dette fulgte Blumau og jeg. Han havde ikke mere nyt at sige mig, jeg havde ikke mere at høre af ham. Det gjaldt nu handling, og ikke formaning mere. Uagtet jeg følte, han havde ret, kedede det mig dog til sidst, altid at sættes i rette af ham. Han var den vigtigste årsag til mit ophold der; da den ophørte, måtte de andre bånd være lette at bryde. Jeg betrådte kun teatret den eneste gang, tog afsked med min ven, følte ved afskeden ret levende, hvad jeg tabte i ham – og ilede til Tübingen. Fra det øjeblik, Blumau ikke længere så uafladeligt beskæftigede mine tanker, stod Adelheid igen ret levende for mig. Hans brillante stråler havde en tidlang, som en sol, tilbagetrængt den skønne måne. Jeg havde vel stedse set hende

på min daghimmel, men som en lys fjernthensvævende sky. Nu, da solen gik ned, stod den kære Luna igen der i sin fulde glans, og vinkede mig til mine barndomsegne.

Kedsommeligheden i Tübingen tvang mig til flid. Forestillingen om Adelheid var ikke længere et adspredende savn; tiden havde gjort den til en blidtskyndende længsel. Således blev jeg færdig ved Universitet, og så snart jeg var det, ilede jeg i Adelheids arme.

Ved min hjemkomst fandt jeg min fader syg af en slem nervefeber. Han havde ikke så megen samling, at han kunne give mig sin velsignelse. Dette gjorde mig hans tab endnu smerteligere, og jeg betragtede det som et ondt varsel. Men han havde ikke glemt sin søn, mens han levede; han havde udvirket, at jeg skulle arve hans embede. Kærlighed trøstede mig. Med henrykkelse omfavnede jeg min Adelheid. Hun anede intet af hvad der i min fraværelse var forefaldet. Hvad var naturligere, end at jeg som student havde gjort en lille fodrejse til Berlin og Dresden? Men jeg havde en hemmelighed på mit hjerte, og den pinte mig. Hvor ofte havde jeg i sinde at åbenbare hende alt! Men hendes fordom mod teaterlivet lod mig befrygte, at jeg ved min åbenhjertighed ville vove for meget. Kunne jeg ikke derved tabe i agtelse hos hende? Og ville hendes tillid til min redelighed ikke lide et knæk, når hun havde erfaret, at jeg så længe havde fortiet hende min hemmelighed? Men endnu mere: Det ville have ængstet hende for fremtiden. Jeg tav altså, og vænnede mig til at betragte dette skridt som en drøm. Jeg blev præst, jeg ægtede min Adelheid; efter et års forløb var jeg fader til en datter. Hvor var jeg lykkelig i kredsen af alle mine barndomsminder! Den samme have, samme skov, samme

spadseregange, en elskværdig kone, et nydeligt barn, agtet og elsket af den hele menighed, et rigeligt udkomme. Sundhed, gode naboer! Således svandt tre år, og min kone var igen højfrugtsommelig. Jeg ønskede mig en søn; det eneste ønske, som endnu manglede opfyldelse, for at gøre mig fuldkommen lyksalig.

Det var den første skønne pinsedag. Naturen havde smykket sig med sine grønne kranse og gyldne liljer, for at hylde henrykkelsens fest. De unge karle havde plukket lyse maj i skoven, og pigerne havde udpyntet prædikestolen og stolestaderne dermed. Min kone gik til kirken med den lille tre år gamle Susanne ved sin hånd. Jeg var så glad. Den klare himmel, den blå luft satte mig ligesom hen i Palæstina. Mig tyktes at se Jesus gå gennem det frodige græs på marken, en rank yngling i brun kjortel. Jeg tænkte på, hvor lykkelige de mennesker havde været, som havde levet med ham, og hørt visdom af hans læber, set kærlighed stråle fra hans øje. Så tænkte jeg igen på den gyselige dag, der pludselig havde berøvet dem deres lærer og mester i den fagreste vår, hvor nedslåede de måtte være, men hvorledes så atter hans udødelige minde havde begejstret dem ved en fest, som fejredes til hans erindring, og givet dem flammende tunger. Denne fest skulle nu gentages, og give *mig* tunge til at udtale hans tab, for at vække stærk vemod i mine tilhøreres hjerter; men af samme vemod skulle der fremspire mod og kraft til at gå i hans spor og blive ham værdige. Således blev erindringen det, som forbandt døden med livet; og håbet, som vaktes ved erindringen, forbandt atter livet med evigheden. Erindringens fest var tillige håbets fest. Derfor majede vi med håbets grønt. Og lige så

uskyldig og grøn som nu våren blomstrede i skoven, således burde kraftig og venlig dyd blomstre i vore hjerter.

Dette var omtrent gangen i den prædiken, jeg agtede at holde. Jeg plejede ikke at skrive, men kun at overtænke, hvad jeg ville prædike. Naturen havde givet mig lethed i at udtrykke mine tanker og følelser.

Da vi kom til den store grønning, ikke langt fra kirken, kunne vi ikke komme frem for mennesker. Kirkeklokken, som kimede til højtid, blev overdøvet af en dæmpet tromme, et par klingende bækkener og nogle fløjter. Jeg spurgte mig for, hvad det var. Man fortalte mig, at der var en bjørnetrækker og en bajads, som ville more byen i dag. Jeg spurgte efter sognefogeden. Man svarede, han var syg. Efter vægteren. Han var ikke til stede. – "Mine venner!" sagde jeg til de omkringstående, "nu er ikke tiden til slige ting. Det er en slem uorden, at disse folk viser deres kunster under gudstjenesten. Man må straks gå til amtmanden, og underrette ham derom, jeg håber, hans folk kommer snart, og så vil man fortryde, at man uden tilladelse opslår sine boder her lige udenfor kirken og forstyrrer festens højtid."

Under denne tale skilte mængden sig ad og da just bjørnetrækkerselskabet stod imellem kirken og mig, måtte jeg uagtet min misfornøjelse gå det temmelig nær forbi. "I kommer snart til at pakke sammen," hørte jeg en gammel mand sige; "her bliver intet for jer at fortjene. Hans Velærværdighed vil forklage jer for politiet." – "Det er tilpas for sådant landstrygerpak," sagde en anden, "de kommer ikke blot for at trække os pengene ud af landet, men vanhelliger oven i købet festdagen, og forstyrrer os i vor andagt." – Imidlertid var jeg

kommet forbi bjørnetrækkeren, som forbløffet stod med sin sækkepibe under armen og sin polske hue i hånden. Men man kan tænke sig min forfærdelse, da bajadsen vendte sig om og så på mig! Det var den samme Harlekin – apotekeren – Schwalbe, der havde spillet mig den uforskammede streg for fem år siden i *Romeo og Julie*, og som for den sags skyld var blevet nødt til at rømme teatret. – Han var aldrig så snart blevet mig va'r, førend først en forundret, derpå en ondskabsfuld ild blinkede i hans øjne. Han gættede sig på et øjeblik til alt; derpå vendte han sig med en latterlig-andægtig mine til menigheden og spurgte: "Er *det* eders præst?" – "Det kan du vel se!" var svaret. – Jeg stod som en synder, der førtes til retterstedet for at udstå, ikke blot døden, men en pinefuld død. Jeg forudså alle mine ulykker og var så bleg som et lig; alt, hvad jeg kunne var med et blik fuldt af tårer at anråbe min bøddel om barmhjertighed. Men denne forvirring kildrede ham kun mere. Med sin spidspuldede hat i hånden nærmede han sig ærbødigt, med adskillige buk, og sagde: "Det er altså anden gang, jeg har den ære at gøre Deres Velærværdigheds bekendtskab. Jeg ser, vi begge har skiftet kulør siden den tid. Jeg er blevet hvid, og De er blevet sort. De har lagt Dem en smuk familie til; men min er heller ikke at foragte. Ser De den unge riddersmand der på sin ganger? Det er min søn. Hatten af, slubbert! Og den smukke dame der, med sættet på hovedet, er min datter. Vil du neje, kisselinke?" – Han havde næppe udtalt disse ord, før en abe i kort, blå trøje, der sad skrævs over bjørnens hals, tog sit galonerede hat af for mig, og en lille hund med fiskebensskørter gav sig til at neje. Alle mennesker forundrede sig i høj grad over denne uforskammethed mod en præst i ornat, og han var uden tvivl

blevet stenet, hvis ikke nogle af byens ungdom, som han havde fået på sin side, ved at bringe dem til at le, havde taget ham under beskyttelse. Min kone betragtede mig med store øjne, og min lille Susanne hoppede og sprang af glæde over hunden og abekatten. "Se, søde fader!" råbte hun; "rart, rart!" – Det var mere, end jeg kunne udholde. Jeg sank om på en bænk i nærheden. Den grusomme bajads var ikke tilfreds med denne ydmygelse. – "Deres Velærværdighed," sagde han, "har vist intet imod, at vi bygger vor fjællebod så nær ved kirken; jeg ved, De er en ven af at forene teatret med prædikestolen!" – Nu kunne folk ikke holde sig længere; en stærk karl slog ham i hovedet, så han tumlede, og ansigtet stod i ét blod. Dette måtte jeg ulyksalige undgælde for. – "Hvad slår I mig for?" råbte den forbitrede afsindige. "Eders præst er en ligeså stor en Hans Wurst [Note 4)] som jeg, det vil jeg bevise! Han har jo været komediantspiller! Vi har begge ageret sammen for fem år siden i Sachsen, hvor han forgiftede sig med et vomitiv på teatret. Lad ham nægte det, om han kan." Mere hørte jeg ikke, jeg sank hen uden bevidsthed.

Et slør være trukket over den følgende rædselsscene! Men din medlidenhed vil du ikke nægte stakkels Frands, kære læser! når du hører, at hans Adelheid, tre uger efter denne begivenhed, lå på kirkegården med en dødfødt dreng ved sit bryst. – Da jeg havde begravet hende, og selv straks nedlagt mit embede, stod jeg, aftenen efter hendes jordefærd, med min lille Susanne ved hånden, som en bleg skygge ved min svigerfaders dør. Han tog mit barn til sig, jeg omfavnede Susanne med tårer, betragtede min Adelheids træk i det lille ansigt endnu engang – og gik bort.

På vejen råbte man efter mig: "Se, der går den præst, som har været komediant!" – Jeg måtte skynde mig ud af byen, af frygt for drengenes hyl. Til om aftenen opholdt jeg mig i skoven; da det blev mørkt, vendte jeg tilbage til kirkegården, for at dvæle nogle øjeblikke ved min salig kones grav. Jeg bragte en vild rose med fra krattet, plantede den ved hendes hovedgærde, og vandede den med mine tårer. Just som jeg ville gå, mærkede jeg, at man havde glemt at lukke kirkedøren. Jeg gik ind. Mit hele liv stod her som i en stor begravelse med rørende mindesmærker. Jeg gik op ved orglet, og sang en salme, ligesom i min barndom, gik ned på kirkegulvet, hvor jeg og Adelheid var konfirmerede, steg på prædikestolen, og hold en afskedstale. Det kom mig for, som om Adelheid sad i stolestadet og hørte derpå. Jeg steg ned, og standsede ved dåben, hvor jeg døbt. På gulvet lå nogle stykker af det bladguld, hvormed man ved sidste bryllup havde pyntet. "Ak!" tænkte jeg, "et sådant flitter var din lykke." Jeg tog det op, og gemte det. Det faldt mig ind, at Adelheids salmebog måtte ligge i hendes stol. Jeg ilede did, og fandt den virkelig på sit gamle sted. Jeg slog den op; hendes navn stod på det hvide blad foran, skrevet med hendes egen hånd. Jeg trykkede det til mine læber, bladede i bogen og fandt et vissent rosenblad klæbe ved de linjer:

Hvo ikkun lade Herren råde,
Og til ham sætter al sin lid –

I dette vers læste jeg Himlens trøst. Jeg gemte salmebogen på min barm, og ilede ud af kirken, hvor hændelsen førte mig. Hvad der på denne vandring hændtes mig, ved jeg ikke. Jeg gik som i drømme, og min tilstand var ikke langt fra vanvid. Jeg talte med ingen. De penge, min svigerfader havde givet mig,

skaffede mig husly. Jeg drak gerne lidt vin, men spiste næsten intet. Det eneste, der foruden Adelheid og Susanne stod for min erindring, var Blumau. Uden at mærke det tog jeg samme retning som sidst. Hvor naturligt! det var den eneste vej, jeg kendte. Da jeg kom til byen, hvor jeg havde spillet Romeo, spurgte jeg efter Blumau, men ingen kunne sige mig, hvor han nu var. Det var silde. Førend jeg gik ind i værtshuset, greb jeg i min lomme – den var tom! – "Uden guld," sagde jeg, "får du intet af menneskene. Du må op i Harzen, og blive bjergmand. Der er guld. Der er levende begravelser. Under jordskorpen er du Adelheid nærmere." – Jeg tumlede videre, og kom i den månelyse nat til en spejlklar flod, satte mig ved bredden og stirrede i vandet. En lille myg styrtede sig deri. Den snævre cirkel udbredte sig i alt større og større kredse. Pludselig forekom det mig, som om en havfrue steg op midt imellem kredsene, med et barn i sin arm. – Det var Adelheid, bleg, med blå læber, drivende hår, det dødfødte foster ved sit bryst. – "Kom herned, kære Frands!" syntes mig hun sagde med sin sølvklare stemme; "kom herned til mig og din lille dreng. Susanne følger snart efter. Hvad vil du på den mørke jord? Her under vandet står kærlighedslunden eviggrøn, og bøgen med mit navn. Her er så køligt, så klart, et stadigt måneskin, bestandig kærlighed – ingen grav." – Det forekom mig, som om hun trak mig ved min fod. Jeg svimlede, jeg gled – pludselig sank jeg i vandet, og bølgerne slog sammen over mit hoved.

Da jeg vågnede, fandt jeg mig i denne hytte på mosbænken. En olding i grå kappe, med et langt, hvidt skæg, stod for mit leje. "Gud være lovet!" råbte han glad, da jeg slog øjnene op; "han har haft barmhjertighed: Du er ingen selvmorder." – Jeg ville

tale; han forbød mig det og bragte mig hjertestyrkninger. Først andendagen, da en dyb søvn havde vederkvæget mig, fik jeg lov til at fortælle min skæbne. – "Megen ulykke!" sagde han; "der gives ingen større. Men mennesket bør lide med tålmod." "Hvad har jeg mere at søge i Verden?" råbte jeg. – "Din datter og din ven." – "Er jeg i stand til i denne tilstand at forsørge, at opdrage mit barn?" – "Din Adelheids fader vil opdrage og forsørge hende." – "Og hvornår ser hun mig?" – "Når hun har forladt sin spæde alder; når din smerte har udraset." – "Hvorledes udholder jeg dette usle liv?" – "Hos en ven." – "Ak, den urolige Verden har ingen tillokkelser mere for mig." – "Så søg din trøst i ensomheden! Også i den mørke skov findes en ven, hvis du ikke forsmår ham!" Han rakte mig sin hånd. – "Hvad har bragt eder herhid, fromme fader?" – "Lyst til ensomhed og eftertanke; ikke ulykken, som dig." – Jeg betragtede oldingen: Høj og stor, som han stod der, forekom han mig som en guddommelig åbenbaring. Jeg blev hos ham, gik ud i skoven og samlede rødder med ham, hjalp ham at lave mad, og at gøre skeer og skovle, som han solgte i nærmeste by. Pengene lagde vi i fattigbøssen, når vi gik kirken forbi. Vi læste sammen i Bibelen og andre gode bøger, holdt vor andagt sammen. Han var præsten og jeg tilhøreren. I hans sygdom var jeg hans læge; da han døde, begrov jeg ham, og arvede denne hytte og denne kappe efter ham.

Et år efter min ankomst døde han i en høj alder, hans omgang havde vænnet mig til ensomheden. I nærmeste købstad gjorde jeg bekendtskab med den gamle snedker Wolf; han blev min ven, og vi besøger hinanden eng gang ugentlig.

To år efter min første indtrædelse i denne hytte, som jeg sad i min rolighed og læste, hørte jeg nogen synge nærved i skoven. Jeg gik ud; det var en fremmed mand, der ilede mig i møde med en hvid stav i sin hånd, et skomagerskødskind, et lille fipskæg, en rund paryk og en pilgrimshat med muslingeskaller. Han sang lystigt:

Lyksalig eremit!
Som sidder i din ro,
Og, styrket ved din tro,
Guds rige kalder dit;
Se mine snare skridt.
Jeg har kun liden ro.
Jeg slider mine sko,
Og gør dem selv, min tro!

For fusentasteri
Jeg længe bøde må;
Til Verden skal forgå
Min straf er ej forbi.
De folk ad livets sti
Så skævt på skoen gå;
Den trykker deres tå;
Men – det må jeg forstå!

Jeg blokker skoen ud;
Hvis den i stykker gik,
Jeg sætter den en flik,
Jeg lapper støvlens hud.
Jeg slår den plumpe stud,
Og garver stive skind;
Jeg blødner stive sind,
Jeg går i sol og slud.

Jeg sokker sælge kan,
Kothurner ligervis,
Alt til en billig pris
Rundt i det hele land.
Jeg gør dem med forstand,
Thi kom, hvis du er viis!
Jeg vil min bod opslå,
Jeg lærer dig at gå!

"Hvem er I, min ven?" spurgte jeg forundret, da den fremmede, der havde sat sig på bænken hos mig, endte sin sælsomme sang. – "Kender I ikke Jerusalems Skomager?" råbte han. "Jeg lærer folk at sy livets sko, hvormed det betræder tidens vej. I selv har en kort tid stået i lære hos mig, beget tråden, og boret huller i sålen; men sylen stak jer i fingrene. I kastede den. Min glimrende vandkugle med pråsen bagved havde ingen tillokkelser for eder mere, og I forlod mig."

"Blumau!" råbte jeg og lå i hans arme. Han blev tre dage hos mig; så forlod han mig. – "Om et år kommer jeg igen," sagde han ved sin bortgang. "Farvel så længe!" – Han holdt ord på en forunderlig måde. En aften, da jeg i mørkningen, året derpå, gik hjem til min hytte fra landsbyen, stod der et ungt menneske

ved et træ, havde kastet en snor over grenen, og gjorde miner til at hænge sig. Jeg styrtede ham i møde, og holdt hans arm tilbage. "Ulykkelige! hvad gør du?" råbte jeg. – "Jeg vil ende mit kummerfulde liv," sagde han, "slip mig! hvert minut, jeg lever, er mig kun til pine." – Jeg så ham stift ind i ansigtet, han brast i latter, og – det var Blumau. Således kom han hvert år, snart under denne, snart under hin skikkelse, og jeg blev til sidst så mistænksom, at jeg knap kunne se en krage eller ravn sidde på en gren uden for min hytte og betragte mig, uden at jeg troede: "Mon det ikke er ham?" – For resten gik mit liv den ene dag som den anden. Jeg havde skaffet mig et drejerlad, en høvlebænk og et lidet bibliotek for mine sidste arbejder; for gamle Wolf påstod, det var urimeligt at lægge alt, hvad jeg tjente, i fattigbøssen. "Du er selv fattig," sagde han, "og kan give de fattige mere, end du holder tilbage, når du sætter dig i stand til, med hvad du har tilbage, at erhverve mere." – Således svandt mit liv roligt og behageligt, den ene dag efter den anden. Det gjorde mig kun ondt, at Blumau havde ophørt at besøge mig et par somre; jeg frygtede for, at han var død, og ofrede ham ofte mangen en tåre. I denne melankolske stemning blev jeg engang forstyrret, da en galoneret tjener trådte ind i min hytte, og på slet tysk meldte mig, at kammerherre herr von Voltaire, den store digter, som just rejste her forbi fra Preussen til Frankrig, ønskede at gøre mig en visit. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde svare, da vognen allerede holdt nede ved bjerget. En rynket herre, med et meget markeret ansigt, stor pudret allongeparyk, rigt broderede klæder, steg ud, ilede mig med megen artighed i møde og tiltalte mig på fransk.

"I sandhed, min ven!" råbte han, "I gør vel. Der gives kun to måder for den kloge at leve på mellem narrene: Enten at skændes med dem eller at ignorere deres tilværelse. Og, min tro, det sidste er langt mageligere end det først. Har I ingen beundrere, så har I heller ingen fjender. Tillad mig, at jeg lader min tjener koge mig en kop stærk kaffe på Deres skorsten; så vil vi, mens jeg drikker og mens jeg overtaler jer til at drikke en halv kop med, gøre bekendtskab." – "Hr. von Voltaire!" sagde jeg, "min skorsten står til Deres tjeneste, men jeg drikker ingen kaffe." – "I har uret!" råbte han. "En eremit bør drikke kaffe; kaffen er en skøn gave af naturen, og det er kun menneskene, ikke naturen, I bør vende ryggen. Vogt jer vel for at falde fra eremitstolthed til munkestolthed! Med munkene har jeg intet at skaffe; men en eremit har noget ærværdigt, ligesom et andet melankolsk skovdyr, der ligger i vinterdvale!" – "Hr. von Voltaire ..." sagde jeg. – "Nå, tag det ikke fortrydeligt op," råbte han med megen godmodighed, "at jeg skæmter. Jeg er blevet vant til at betragte Verden fra den latterlige side, og jeg sparer mig ikke selv. Jeg græder sjældent, undtagen når jeg læser tragedier, især mine egne." – Jeg var i forlegenhed; for jeg udtrykte mig kun slet på fransk. Herr von Voltaire mærkede det og fik medlidenhed med mig. "Tal kun tysk, min ven!" råbte han i en mig meget bekendt tone; "jeg taler Deres *patois* som mit modersmål." – Med disse ord afkastede han allongeparykken – og hvem var det atter andre, end den forstyrrede Blumau?

Uagtet han var seks år ældre end jeg, kom han længe således årligt, opmuntrede mig og spillede komedie for mig i ørkenen. Men nu lever vi igen i en alder, hvor de seks års forskel i vor

alder gør stor virkning. Han er gammel, lever i magelig ro, men ryster på hånden og kan ikke skrive mig et brev til mere.

Wolf og jeg bliver også gamle, dog er det ikke så meget alderen, som en slem hoste, der trykker mig. Jeg har intet at ønske mere i Verden, end undertiden at se min Susanne. Jeg besøger hende årligt nogle dage hos hendes tante. Den slemme tante vil ikke undvære hende. Hun har dog lovet at besøge mig engang her med hende. Gid det ikke måtte ske for silde. Gode Gud! lad mig endnu engang før min død omfavne mit barn, og i hendes skønne ansigt genkende min Adelheid!

Dermed endte Theodor oldingens levnedsbeskrivelse. Vi har oversprunget de afbrydelser, der hyppigt skete under læsningen, af den bedrøvede datter og iler med at berette slutningen af denne tildragelse.

Det var allerede temmelig silde næste morgen, da tjeneren kom ind og meldte, at en ældgammel herre, understøttet af to domestikker, var på vejen op til hytten, og ønskede at hilse på Theodor og Susanne. De havde næppe tid til at bringe hytten i orden, før han trådte ind.

"Tilgiv en olding, min herre!" sagde han med en skøn, tydelig stemme og et venligt, udtryksfuldt ansigt, "at han for første og sidste gang i sit liv ulejliger Dem. Jeg kom for at besøge en gammel ven; men skønt han var nogle år yngre end jeg, er han dog gået mig forud, hører jeg. Dog håber jeg snart at indhente ham igen. Jeg kommer for at hilse på hans datter," vedblev han, idet han bukkede for Susanne, "og for at gøre hende en opdagelse, som vil være hende kær."

"Ak!" råbte Susanne med våde øjne, "det er vist herr Blumau!" – "Ganske rigtigt, min skønne frue!" sagde han. "Kender De mig?" – "Vi har nylig læst min faders levnedsbeskrivelse og deri taler han om Dem med så meget venskab." – "Ja, ja," sagde den gamle, "Frands og jeg var gode venner. Den levnedsbeskrivelse må De også lade mig læse. Jeg skal til gengæld vise Dem noget, som De næppe venter. Vil De se Deres fader?" – Susanne skælvede; den gamles ansigt var som forklaret ved disse ord – hun vidste ikke, i hvilken mening hun skulle tage dem. Blumau biede ikke på svar. "Her rejste engang en stor maler forbi," sagde han; "han fandt at min ven havde et herligt oldingehoved, og malede ham. Men eremitten fandt det forfængeligt at lade billedet hænge her på væggen. *De* skulle arve det, og *jeg* skulle være den, hvis jeg overlevede ham, der skulle give Dem det. Her er det!" – Med disse ord skød han et pilegitter, udstoppet med mos, til side i væggen – og det skønneste portræt af en from, aldrende eremit smilede dem i møde. – Næppe havde den gamle, magre, brunladne tjener, der fulgte Blumau og stod i døren, set dette, før han faldt til jorden med et skrig for billedet og råbte: "Tilgivelse! tilgivelse! knus mig ikke med dit blik!" – Med disse ord rejste han sig atter og styrtede ud af hytten.

"Den arme djævel!" råbte Blumau. "Fusentast som jeg er, med samt mine halvfjerdsindstyve år. Da jeg var yngre, var jeg forsigtigere." – "Hvad er det?" råbte Theodor, "hvem er dette menneske? Hvad fejler ham?" – "Han forfølges som Orest af furierne," sagde Blumau. "De kender ham. De har læst om ham. Det er den stakkels Schwalbe."

Susanne gyste med et blik, der udtrykte den stærkeste afsky. "O, det umenneske!" råbte hun. "Har endelig billedet af en

uskyldig oldings straffende blik forfærdet ham og bragt ham til fortvivlelse?" – "Kære barn!" sagde Blumau, "din vrede er så naturlig; men dit hulde ansigt viser, at du ikke kan hade længe. Din fader har for lang tid siden tilgivet ham. Han er ulykkelig. Medlidenhed med den ulykkelige! Samvittighedsangst fortærer ham; sort melankoli. Jeg har for nogle år siden taget ham i mit brød, da han som en pjaltet betler en kold vinteraften stod udenfor min dør i stum fortvivlelse. Han har tjent mig siden den tid ærlig og tro. Men hans blik stirrer bestandig mod jorden, som Kains, og han svinder hen som en skygge. Jeg har måttet love at tage ham med, og at skaffe ham din faders mundtlige tilgivelse. Din fars død har rystet ham endnu mere, og dette pludselige syn har ganske styrtet ham i støvet. Tilgiv ham, mit barn! Se, hvor din fader smiler fra billedet og beder dig derom!" – "O, jeg vil gerne tilgive!" råbte Susanne, og svømmede i tårer; "hvor er han?" – "Lad ham gå sin egen gang," svarede Blumau. "Det hjælper ikke at tale til ham. Nu løber han om i skoven. Måske kommer han i aften igen; måske ser vi ham aldrig mere. Dør han, så er han vel faren; lever han, så vil vi formilde ham de få dage, han har igen."

Den gamle Blumau blev hos dem hele dagen i hytten. Om aftenen tog han imod deres indbydelse, at tilbringe nogle uger hos dem. De kørte hjem gennem skoven. Det var allerede temmelig mørkt. Da de kom til bondebyen og kirkegården, så de et lys i natten ved Frands' grav. Susanne og Theodor steg af, for endnu engang at besøge den. – "Hils min gamle ven!" råbte Blumau i vognen; "mine ben er for stive, det koster mig for meget at komme op og ned, og jeg kommer ham dog ikke

synderlig nærmere, om jeg så også går de skridt. Snart er jeg ham nærmere end I, så skal jeg hilse ham fra eder."

Da Susanne og Theodor kom til graven, så de et gammelt blegt menneske, med stærke ansigtstræk, i en hvid dragt, med et hvidt klæde bundet om hovedet, og en spidspuldet hat ved sin side, ligge næsegrus over graven. Han havde nylig plantet en slåentorn på den, og de hørte ham sige: "Bajads har taget sin sørgedragt på. Han sørger med hvidt, det er fortvivlelsens farve. Jeg har plantet torne før på din veg, og de rev dig til blods; denne torn river dig ikke; den kaster blege duftede blomster på din høj." – Her hævede han sit hoved, men da han så Theodor og Susanne, skreg han højt: "Barmhjertighed! Barmhjertighed!" flygtede hen imod kirkemuren, gjorde en saltomortale over den, og forsvandt i skoven.

De elskende forlod graven med vemod og medlidenhed. De fortsatte deres vej med Blumau, og han tilbragte adskillige glade dage i deres selskab. Schwalbe hørte man intet til, og oldingen måtte rejse hjem uden ham.

Først året derpå fandt man atter en eremit i Frands' hytte, klædt i den samme grå kappe. Det var Schwalbe. Nogle år derefter lå han på kirkegården ved sin formands side. Slåentornen rystede hvide venlige blade ned over dem begge, og gravene voksede hvert år nærmere sammen. Gamle Wolf havde selv sat et lille sort kors ved Frands' grav, hvorpå man læste: "Fjendskabet er forbi. Døden forsoner. Wolf og Blumau følger snart. Dine børn er lykkelige."

Straffen efter døden

Straffen efter døden

For mange år siden levede i en af provinserne, i en lille købstad, en mand ved navn hr. Harpix. Han drev allehånde småhandel, og uagtet at han et par gange gik fallit, erhvervede han sig dog til sidst en klækkelig formue. Nogle påstod, at han just var blevet rig ved at spille så godt bankerot, det eneste spil i verden, hvori man aldrig taber, når man spiller med forstand. Derimod var adskillige andre tosser blevet stoddere ved ham; blandt andre hans yngre broder Ulrik, hvis formynder han havde været, og hvis lille arv han havde forødt. Det unge menneske var derved bragt til betlerstaven, til sidst forsvundet, og man påstod endog, at han havde givet sig i lag med taterne, som undertiden besøgte egnen der. Broderen sagde, når man talte derom: "Det er for Gud meget muligt; jeg kendte ham ikke igen, om han stod for mine øjne." Og den gang løj han ikke; for da Ulrik en aften besøgte ham som den forlorne søn, bad med tårer om hjælp og lovede bedring, kendte hr. Harpix ham virkelig slet ikke, men gik ud af stuen og lod ham vise døren med den advarsel, at hvis han kom tiere, ville han blive angivet for øvrigheden.

Jahn Pfeiffer, den tyske barber, en naragtig, godhjertet karl, der havde bosat sig i byen for nogle år siden, og fået en lille sum i medgift med den smukke, buttede Lise, slagterens datter, var også forarmet ved hr. Harpix, så han måtte leve jammerligt blot af at barbere og kurere. Da nu Lise oven i købet hvert år skænkede sin mand en livsarving, vidste den stakkels barber til sidst ikke, hvordan han skulle komme ud af det med den blotte

ragekniv; og havde han ikke været en god kristen, så havde han gjort en ulykke med den på sig selv.

For resten var hr. Harpix en anset mand, og man priste ham endogså tit; for han var høflig i sin adfærd og tale, roste alle mennesker i øjnene, som han snakkede med, og gjorde undertiden selskaber for de fornemste folk i byen.

En gang havde hr. Harpix haft gilde og sad aftenen derefter med Gunild, sin gamle husholderske. Det var just slagtetiden, og et stort svin lå ude i forstuen på et bord med et lagen over. Hr. Harpix sad i sin lænestol og godtede sig med de opvarmede levninger fra gildet. Gunild sad lige overfor; hun var hans sjæls fortrolige. Gunild var rørt og græd; hun blev gammel nu, befandt sig ilde, og maden smagte hende ikke ret. Hun stirrede på sin herre, som slugte med stor begærlighed, og sagde: "Jeg begriber ikke, husbond, hvor I kan sidde så roligt og spise, da I dog har så mange synder på samvittigheden." – "Hvad går der af hende?" sagde hr. Harpix; "primer hun? Har jeg ikke været i kirke i forgårs, fortrudt mine synder, og lovet bedring?" – "Ja, men det holder I ikke," sagde Gunild. "Hvor kan hun vide det?" råbte hr. Harpix; "siden i forgårs har jeg dog intet syndet, som er værd at tale om, for at jeg solgte Peter Günher det par alen blå klæde for ægtefarvet, skønt det er uægte, vil hun dog vel ikke regne mig til last? Når tosser kommer til torvs, så får kræmmeren penge." – "Ja, det er nu en bagatel," sagde Gunild; "men Eders broder Hans Ulrik, og den stakkels Jahn Pfeiffer, de trykker mig på samvittigheden." – "Nu," sagde hr. Harpix, "når jeg kan tåle det, så kan hun vel også." – "Men sig mig dog oprigtig," vedblev Gunild, "tror I virkelig ikke på Helvede og på Fanden?" – "Nej," sagde hr. Harpix, "det er kun dum overtro. Vor

ny degn påstår, at Helvede består i en ond samvittighed, og da jeg nu ingen ond samvittighed har ..." – "Har I da en *god* samvittighed?" faldt Gunild ham i talen. "Nej," svarede hr. Harpix, "det må jeg heller ikke sige; min samvittighed er hverken ond eller god; den holder middelvejen, og det er det rette i al ting." – "Men," sagde Gunild, "hvis nu Gud skulle kalde jer i dag eller i morgen?" – "O," hviskede hr. Harpix med et underligt grin – "*det gør han ikke*!" – I det samme blev han mørkeblå i ansigtet, sad ubevægelig som en støtte og talte ikke et ord mere.

"Vi kan dog gerne tage svinet;" sagde den nu ikke længere buttede, men magre og blege Lise, som sad med sin barber ved et fyrrebord, ved et stykke ost og brød og en flaske tyndtøl, mellem seks børn, der lå omkring i stråhalmen og sov. "Nein, Lieschen!" sagde Jahn Pfeiffer, "um Gottes willen nicht!" – "Ej hvad," sagde Lise, "har ikke den gamle tyv berøvet mig alt, hvad *jeg* ejede." – "Ja freilich," svarede Jahn; "aber weil er ein spitzbube ist, soll ich es sein?" – "Af den snak bliver vi ikke mætte," sagde Lise. "Han har berøvet mig, hvad jeg skulle føde disse stakkels orme med. Nu ligger de og sulter i strået, mens den gamle halunk mæsker sig så længe i sin lænestol, til han får et poppelsi-slag. Han har slagtet et stort svin; med det kan jeg i det mindste mætte mine stakkels rollinger i otte dage. Jeg ved, svinet ligger på en bænk i forstuen, døren vender til gaden og er let at lukke op. Kom, Jahn Pfeiffer! vær fader! Intet menneske får at vide, hvad vi gør. Vægteren snorker i kælderhalsen." – "Aber Gott, frau!" sagde Jahn Pfeiffer. "Gud ved, at jeg tager kun

en ussel lille del af, hvad *mit* er," råbte Lise. "Følg mig, hvis du er en mand."

Dermed gik de hen til huset, som lå noget afsides. Natten var ikke mørk, men vægteren sov. Nu må vi fortælle, hvordan det var gået hr. Harpix derinde imidlertid.

Han var ganske rigtig død af et "poppelsi-slag," som Lise spåede ham. Da Gunild længe nok havde stirret på sin husbond, og han på hende med de store opspilede, brustne øjne uden at svare, blev hun overfaldet af skræk og råbte: "Ak, Fanden har taget ham!" Med disse ord løb hun ud og hentede den gamle gårdskarl Jens. De ruskede længe i den døde, men det ville alt sammen ikke hjælpe, og de overbeviste sig endelig om, at manden var død.

Nu tog de svinet af båren og lagde liget i stedet med det samme lagen over. Gunild skyndte sig derpå hen til forvalterens, hvor hun vidste, præsten og degnen også var, for at berette dødsfaldet. Jens måtte blive tilbage og våge over liget.

Jens var en ærlig karl, men havde den fejl, at han undertiden tog sig en tår over tørsten. Dette havde han i aften også gjort. Hvad under, at hans fantasi ved den sørgelige lyseprås i ligstuen begyndte at virke og foreviste ham allehånde skrækbilleder. Han havde ikke lært at kende Helvede af Dantes *Guddommelige Komedie*; heller ikke den yderste dag af Michael Angelos store billede i Vatikanet; men han lokaliserede sig alle disse ting på sin måde. Således tyktes det ham da, som om Fanden steg op af jorden i en birkedommers lignelse i sort kappe med en protokol under armen og en hammer i hånd. Efter ham fulgte en flok djævle med horn og hornlygter samt høtyve i hænderne. Fanden satte sig til bords og holdt auktion

over alle den afdødes lemmer. Og næppe havde en djævel betalt sin del med gode kroner, før han gik hen til båren og slog i hr. Harpix med sin høtyv for at få den del, der tilhørte ham. Endelig, da auktionen var endt, slog han så stærkt med hammeren i bordet, at lyset faldt ud af stagen og gik ud. Alting blev mørkt. Der hørtes en forfærdelig susen og brusen, en blå lue skinnede. Jens styrtede bedøvet til jorden og så to tavse skikkelser komme ind ad døren, som hurtigt tog ligbåren bort med sig og forsvandt.

Det sande i denne vision var, at blodet suste og bruste Jens for ørerne, at lyset faldt ned og gik ud; at ligesom det var blevet stille og mørkt i stuen, Jahn Pfeiffer og Lise kom, åbnede døren, hvorigennem månen skinnede, og gik bort med liget i den tanke, at det var det nyslagtede svin.

Da Jens kom til besindigheden igen, slog han ild, og da han så, hr. Harpix var borte, sagde han resigneret. "Ja, det er rigtigt! Fanden har taget ham." Derpå gik han ind og hentede svinet, som de i tummelen havde lagt på den afdødes seng. Jens lagde svinet på bordet, hvor auktionen var holdt, bredte et lagen over det igen, satte lyset i en skål vand, for at det ingen skade skulle gøre, og sagde: "Svin behøver man ingen vågestue at holde over." Derpå lagde han sig på sit grønne øre.

Gunild var imidlertid kommet hen til forvalteren, som havde præsten hos sig den aften tillige med et par andre gode venner. Der blev drukket punch, og gæsterne havde taget så meget til sig, at de alle var drukne undtagen præsten. Han var i grunden ikke yndet her, og man holdt mere af degnen. Da nu Gunild kom grædende ind og fortalte den ulykke, der var sket, blev de

alle meget rørte; for berusede mennesker har lige så stort anlæg til at græde som til at le. "Det var dog en ærlig sjæl!" sagde den ene. "Vi finder ikke hans mage så snart igen," sagde den anden. "Alle disse mennesker var den stakkel på halsen," råbte den tredje. "En god omgangsven," meldte forvalteren. "Vi har spillet mangt el godt slag polskpas sammen," begyndte den første på ny. "Vi har stukket mangt et glas ud på hinandens velgående," råbte degnen. Kun præsten tav. "Ja, far holder da vel en ligtale over ham?" spurgte forvalteren. "Nej, mænd gør jeg ikke," sagde præsten, idet han tog sin hat og stok; "jeg ved intet godt at sige om ham, og bebrejde et menneske sine udyder, når han ligger lig, er for silde. Har han syndet, så står han nu for Gud; han være hans sjæl nådig!" – Dermed sagde præsten godnat og gik hjem.

Da han var borte, omringede de degnen og sagde: "Det er en hård, stolt, ufølsom mand, den præst. Hør, min bror! du kan præke lige så godt som han. Hvad siger du? Skal vi endnu i aften gå hen til den salige sjæl i ligstuen, og vil du, trods præsten, holde en lovtale over ham, *stante pede*? For så meget har du dog ikke fået endnu, at du jo vel kan stå på dine ben." – "O," svarede degnen, "hvad det angår, så præker jeg aldrig bedre, end når jeg har en rus; for så kommer ånden over mig." – "Du skal ikke have gjort det for intet," sagde forvalteren, "vi vil skillinge sammen. Du har længe trængt til en ny hat og et par sorte emses bukser; det skal du få." – "Jeg føler mig ret oplagt," sagde degnen. Nu gik de hen i ligstuen.

Gunild lukkede op; de fandt lyset i vandskålen. "Den stakkels Jens er gået i seng," sagde hun, "han er blevet bange for liget, for det ser også gruelig fælt ud. Men jeg mærker dog, at karlen har haft den forstand at tage vor husbond af svinebåren og lægge ham på bordet. Vil I se ham?" – "O nej, o nej," råbte de alle; for det var midnat, og de begyndte al blive underlige til mode. "Begynd, degn! hold din tale og lad os så gå igen."

Degnen trådte nu hen for bordet, hvor lagenet lå over den døde, og sagde:

"Her har vi siddet mangen god gang, mine elskelige tilhørere! og tømt mangen flaske vin med den salig sjæl, som nu ligger der og vender næsen i vejret. Og han var dog den sundeste, grådigste og ledeste af os alle. Hvad den udvortes skikkelse angår, da var han just ikke af de smukkeste, men der gives dog dem, der er hæsligere. Han havde små øjne, og de så noget søvnige ud, men Fanden tro ham, han var svinepolisk. Hårene var stride og sad ham som børster om hovedet. Derimod havde han en respektabel mave. Han var ikke af mange ord, og man beskyldte ham for noget gryntende i sin udtale; også repeterede han vel ofte sine tanker og meninger. Men det var en person, som ingen forvirring og oprør gjorde i sognet, og han skreg aldrig højt, uden når han følte kniven på struben, hvori man ikke kunne fortænke ham. Vindskibelig var han også, trods nogen, og undså sig ikke ved at rode og søge sin fordel i det, som den blinde almue gik letsindig og foragtende forbi. Derfor lønnedes han også til sidst og trivedes dag for dag, indtil han endelig, just for sin overvættes sundheds skyld, fik en hurtig og brat død, hvorfra Vor Herre bevare os andre. Der er de, som påstod, at han havde noget umenneskeligt ved sig, men det var

kun hans fjender og avindsmænd, og de, der ikke kendte ham bedre. Nu er han død, og kunne vi se inden i ham, så ville vi overbevise os om, at han, hvad de indvortes dele angår, havde en påfaldende lighed med de bedste menneskers hjerter og nyrer, der har levet på Jorden. Farvel, min broder! Kunne du nu se op, da ville det dog husvale dig at finde dine gamle kammerater og dusbrødre, der i lystige dage hujede og hvinede med dig, stå her omkring din sotteseng med foldede hænder og tårer i øjnene. De elsker dig så højt, at de har lovet mig en ny hat og el par sorte emses bukser, hvis jeg ville holde en ligtale over dig, som svarede til din fortjeneste. Og den har jeg nu holdt, så jeg tænker, vi kan være tilfredse på alle kanter." –

Som han sagde disse ord, gled lagenet ned af bordet, og de tilstedeværende så det nyslagtede svin. Der blev en undren, en fnisen og grinen. Det gik ud over den stakkels degn; men han blev vred og sagde: "Hvad jeg har sagt, var der ikke et ord løgn i, hatten og bukserne har jeg fortjent" – "Dem skal du få," råbte de, "dem har du ærlig fortjent, for et svin var han, og som et svin har du rost ham." Derpå gik de leende og støjende bort uden at bekymre sig om, hvordan det hang sammen, og lod den bedrøvede Gunild stå alene tilbage i ligstuen.

Imidlertid var Jahn Pfeiffer og den behjertede Lise kommet vel hjem med deres bytte. De bragte båren hen i det tomme køkken. Lise tog øksen frem, stillede huggeblokken tilrette og sagde til Jahn: "Tag mig nu svinet og læg mig det på blokken, så vil vi straks hugge det i stykker og salte det ned." Med disse ord rev han lagenet bort. Men var degnen og hans følge blevet forbavsede ved at finde et svin i stedet for hr. Harpix, så blev

Lise og Jahn Pfeiffer det meget mere ved at finde hr. Harpix i stedet for et svin. Da de havde fattet sig igen, sagde Lise: "Her kan han ikke blive, af sted med ham straks! Skynd dig! Hvor skal vi bære ham hen?" – "Vi vil schtille ham op ved dæren hos den fransøsische peruquenmacher," sagde Jahn Pfeiffer. "Der ist doch mein guter freund nicht; han faller mich immer i min privilegium." – De skyndte sig derpå, og bar liget hen til parykmagerens. Jahn Pfeiffer rejste hr. Harpix op, så stiv som han var, og stillede ham bag døren; Lise gik straks hjem, men barberen, som var af en nysgerrig natur, blev tilbage og skjulte sig i en krog for at se udfaldet.

Parykmageren monsr. Narciss havde også været ude at fornøje sig lidt i aften. Det var en mager, sortsmudset, gammelagtig franskmand, der længe havde tjent i krigen som soldat, endelig havde han ved en hændelse forvildet sig herhen, hvor han øvede frisørhåndværket, og havde for et par år siden giftet sig med en smuk ung pige, på hvem han, med eller uden grund, var overordentlig skinsyg.

Da monsr. Narciss kom med sit spanskrør i hånden pænt spadserende på tæerne hen ad de brede stene i gaden og så hr. Harpix stå der opstillet ved døren i slåbrok, troede han, det var en hemmelig elsker, der havde været hos konen i hans fraværelse. Champagneblodet begyndte at koge i ham, og uden at give galanen tid til flugt, styrtede han hen over ham som en høg over en due og pryglede ham af alle kræfter så længe, til liget faldt ned for hans fødder.

Næppe havde monsr. Narciss opdaget, at manden var død, og at han efter sandsynlighed havde slået ham ihjel, før han blev så hvid i ansigtet som hans egen pudderkvast. Han stod længe

rådvild, kløede sig med kammen i hovedet og sagde "Que faire?" Men da han havde *présence d'esprit* som alle franskmænd, tog han hurtigt liget på nakken og slæbte det hen i det åbne våbenhus ved den gamle, store gotiske kirke. Derpå skyndte han sig hjem i al stilhed, klædte sig hurtigt af og gik i seng, hvor han forefandt konen i dyb søvn.

Nu hændte det sig samme nat, at den taterflok, som Hans Ulrik, hr. Harpix' broder, var kommet til, just opholdt sig der i nærheden i skoven. – Ulrik var blevet taternes høvding. De havde flakket vidt omkring, men en drift til at gense sin fødeegn, og hvad der måske drev stærkere: Lyst til at hævne sig på den unaturlige broder, formåede Ulrik til, efter flere års strejferier, at vende tilbage. Han var nu en fuldkommen tater, men han havde haft lejlighed til at vise mod, givet prøver på tapperhed og list, var tilbedt og blindt adlydt af den vilde sværm, og den smukkeste pige i flokken var hans hustru. Taterne havde fanget nogle katte, som de stegte i skoven og gjorde sig til gode med ved adskillige flasker brændevin. Da blodet var steget dem alle til hovedet, sagde Ulrik: "Velan, kammerater! lader os nu gå hen til min broders hus og banke så stærkt på, at han kan høre os og lukker op. Tag fyrtøj, svamp og svovlstikker med, og lad den røde hane endnu før morgengry gale på hans tag!" – Et enstemmigt fryderåb bevidnede, hvor højt alle bifaldt høvdingens vilje. Således listede han sig da med nogle udvalgte hen til byen og lovede de tilbageblevne i skoven, at han snart skulle forlyste dem med et smukt fyrværkeri.

Da de kom til kirken, og Ulriks øjne faldt på den høje, røde mur og løftede sig op imod tårnet, hvor det forgyldte kors strålede i måneskin, blev han vemodig; men denne blide følelse dunstede snart bort for vild, hævngerrig vrede. – Han gik hen på kirkegården og stirrede på sine forældres ligstene, som var brustne, dybt nedsunkne og overgroede med græs. "Her ligger de," sagde han, "se, om den hund har haft så meget hjerte i livet at lade vor faders og moders ligstene istandsætte og indhegne?" Da taterne hørte, at hans forældre lå begravet her, var straks alle hænder sysselsatte med at oprydde stedet. De viskede stenene rene med deres klæder, kradsede jorden ud af bogstaverne med deres negle, rykkede blomsterbuske op fra de andre grave og plantede dem om forældrenes grav; og inden kort tid var gravstedet nydeligt og smukt. Imidlertid dirkede Ulrik kirkedøren op og gik ind. Han stirrede i dåben, hvor han var døbt, han gik hen og stod på det sted, hvor han var konfirmeret. "Jeg havde kunnet være en lykkelig, ærlig karl!" hviskede han, "dersom ikke den kæltring havde været. Hævn! Hævn!"

Med disse ord styrtede han ud af kirken og kaldte sine staldbrødre for at antænde broderens hus. Han fandt dem i skuret omkring en ligbåre; han nærmede sig, stirrede, studsede – og da han ret genkendte sin broder på ligbåren, opslog han en græsselig skoggerlatter og råbte: "Ved den retfærdige Gud, det er ham! Fanden har taget ham. Nu er jeg hans arving! Slåbrok, nathue og tøfler tilhører mig. Dem vil jeg bringe i triumf hjem; men hans lig hører galgen til."

Næppe havde han sagt dette, før taterne aftrak hr. Harpix nathuen, slåbrokken og tøflerne, og med dette bytte ilede Ulrik til sin hustru, mens de andre hængte hr. Harpix op i den tomme

galge på bakken uden for byen. Da Jahn Pfeiffer (som bestandig hemmelig havde sneget sig bag efter), så, at hr. Harpix således endelig var kommet til sit bestemmelsessted, skyndte han sig hjem til Lise og fortalte hende alt.

Næste morgen var taterne forsvundet, og hr. Harpix hang i galgen.

Men der indtraf ved denne lejlighed en anden sælsom tildragelse. En af hr. Harpix' fortroligste venner, som boede fem mile derfra, rejste just hid til byen for at besøge sin hjertensven og for at højtideligholde sin fødselsdag med ham. Da han nu tidlig om morgenen kom ridende ganske alene og så, at der hang en synder i galgen henne på marken, kunne han ikke nægte sig selv den fornøjelse at ride did for at se på den henrettede; for slige syner morede ham mest. Han så aldrig skuespil, for om komedier sagde han, at det var noget gøgleri, og om tragedier, at man havde sorger, ulykker og samvittighedsnag nok hjemme; derimod forsømte han aldrig en god henrettelse, ja, han tog endog sine børn med; "for," sagde han, "det hærder dem og udvider deres menneskekundskab." Hesten, som havde mere forstand end dens herre, ville ikke derhen, men blev sky og gjorde krumspring, så at han var nødt til at binde den ved et træ og gå til fods. Men tænk hans forfærdelse, da han kom til galgen og så den agtbare mand hr. Harpix, hans ven og medvider i alle skurkestreger, hænge der. "Nu, så er da alting opdaget," råbte han, "så er jeg forrådt! Tie kunne den gamle sladderhank ikke, det var et maliciøsk menneske; og det er jeg vis på, måtte *han* hænge, så var det hans eneste trøst at få mig med. Nu vil de udskælde mig for en meneder og mordbrænder. Fængsel, forhør, dødsdom venter

mig. Det var en smuk måde at celebrere min fødselsdag på. Nej, det er lige så godt at gøre det af straks, så falder man dog ikke i rettens hænder."

Med disse ord løste han sine strømpebånd og hængte sig selv i et piletræ ved grøften lige over for sin kammerat.

Ingen i verden kunne begribe, hvorledes dette var gået til, og hvorledes tvende slige agtbare mænd, som man aldrig havde kunnet lovligt bevise nogenting, var blevet hængt, især hr. Harpix i en ordentlig galge. For at den anden hang ved siden af i et piletræ var mere romantisk og kunne tilskrives sværmeri og kærlighed og lyst til at dele skæbne med sin ven. Man anførte i så henseende Damon og Pythias, David og Jonathan, Hjalmar og Ørvarodd og sagde: "Nu kunne man bare se, at venskabets og selvopofrelsens dyder endnu ikke var uddøde og lunknede hos nutidens helte, men at de tværtimod ofte overgik oldtidens, for hine delte kun æren, men disse endogså skammen med hinanden."

"Jeg gav hundrede daler til," sagde den gamle, rige oberst, som rejste gennem byen næste morgen, da Jahn Pfeiffer barberede ham i værtshuset, "hvis jeg rigtig vidste, hvorledes den historie hang sammen." – "Top, det er et ord!" sagde Jahn, "og hvis Deres Wohlgeborenheit ikke vil verrathe mich und bezahler de hundert versprochene thaler, så skal De alting at vide bekomme." – Obersten blev ved sit ord, Jahn fortalte ham den forrige nats begivenheder; obersten studsede, morede sig, følte medlidenhed med Jahn Pfeiffer, gav ham de hundrede rigsdaler, og barberen løb glad hjem med dem til sin kone.

Siden, da hr. Harpix' efterladenskaber blev solgt, fik også Lise sin medgift igen og blev inden kort tid så buttet og lystig,

som før hun var gift. Børnene sov nu ikke længere på strå, man mødte dem hver morgen rødmossede og smilende med deres skolebøger under armen.

Fortællinger fra "Prometheus"

Den blege ridder

Jomfru Else boede med Karen, sin gamle amme, og med mange tjenestefolk, på sin herregård i Sjælland. Ridder Rane var hendes nabo.

Begge deres fædre havde for mange år siden taget del i sammensværgelsen mod kong Erik Glipping, der blev myrdet, med 56 sår, af flere opbragte herremænd, fordi han havde vanæret grev Jacob af Hallands ægtefrue. Kong Erik Menved, hans søn, havde vel ikke straks kunnet bevise Elses og Ranes fædres deltagelse i denne udåd; dog varede det ikke længe, før de måtte dele de andre sammensvornes skæbne og gå i landflygtighed. Mødrene blev tilbage i Danmark med de små børn; men af sorg og græmmelse fulgte de deres mænd i døden få år derefter. Således blev da de fader- og moderløse overladte til en tro tjener og en amme.

Else og Rane var højst forskellige. Rane elskede hende; men da de var så ulige af tænkemåde, bestod deres samtaler næsten ikke i andet end i en vel mådeholden, men dog uafladelig fortsat kiv.

Rane var i sit tyvende år stor og firskåren; omkring hans rødmossede kinder lokkede sig tykt de gule hår; de ærlige store grå øjne var uden ånd, men ikke ganske uden sjæl. Når han ikke besøgte Else, var jagten hans eneste fornøjelse. Hans skarpe syn og rolige arm gjorde ham, ved øvelse, til en god bueskytte, og han kastede sit spyd med kraft og sikkerhed. Over alle porte og døre på hans borg var rovfugle henfæstede. Der manglede heller ikke hjortetakker i højsalen. Det morede ikke Rane at

omgås andre riddere, de larmede og drak ham for meget; selv levede han godt med sin gamle Regner.

Denne hans borgfoged og barndomsopdrager hadede talen mere end alt andet. Med tegn og miner gjorde læreren og lærlingen sig oftest forståelige for hinanden, og Rane havde aldrig lært at bruge tungen, hvis hans besøg hos Else ikke havde hjulpet.

Else var en dejlig mø. Karen havde været hende en moder; hun havde lært at læse af sin broder, der var munk, og denne færdighed meddelte hun sin plejedatter.

Rane red en dag over engen til Elses borg og hilste fæhyrderne, som stod til begge sider med blottede hoveder. Ved enden af vejen åbnede drengen borgeledet, hvorpå ridderen red gennem rosenlunden, forbi smedjen, loen, laden og arbejdsfolkenes boliger, til hovedgården, på en liden ø i en indsø. Tårnvægteren lod, så snart han så ridderen, vindebroen synke. I svalen, eller den firkant ude ved stentrappen, der beskyttedes for regn og sol af et stort skur, sad Else og Karen. Herfra havde de fri udsigt til mark og skov, man så havet ikke langt borte, som et mørkeblåt klæde, hvorover der undertiden fo'r et skib med svulmende sejl, som en hvid svane med opløftede vinger.

Else kom Rane i møde og viste ham en smukt indbunden bog med sølvhægter. "Se, Rane! der har jeg atter gjort godt købmandskab." – "Har I nu købt dyre bøger igen?" – "Ja, ti tønder rug for denne lille bog." – "Nu, det var jo brød nok for et helt år." – "Men det åndelige brød er for evigheden." – Det var en legendesamling. Billederne deri morede Rane. Da de var betragtede nok, skulle der læses. Else forelæste legenden om

den hellige Christopher, der bar folk over floden, og til sidst det lille barn Jesus. – "Var det ikke en herlig legende, Rane?" – "Jo; men den hellige Christopher må bestandig have været forfærdelig våd om fødderne. Jeg begriber ikke hvor han kunne holde det ud. Jeg er også stærk, og kunne bære folk et godt stykke vej, hvor der var tørt; men for det våde betakker jeg mig."

Else forelæste derpå historien om den hellige Agnes. Mens hun læste, betragtede Rane hende forelsket, og hørte næsten ikke et ord; de stærke blonde fletninger hang hende ned over skuldrene og barmen. Da Else kom til det sted, hvor bødlerne nærmede sig med gloende tænger, sprang Rane forbitret op, drog sit sværd og råbte: "Ja, kom kun, I niddinger!" – Else lo. "Drømmer I, Rane? Historien er jo over tusinde år gammel." – "Da tyktes det mig, som om det skulle sket i dette øjeblik," sagde han, stødte sit sværd i balgen og satte sig rolig hen igen.

Nu læste hun legenden om syvsoverne. Da hun var færdig, sad han ganske alvorlig, med hovedet nedsænket, som i dybe tanker. Else faldt i forundring. Men snart begyndte han at ytre sine tanker med stærk snorken. – "Nej, det er for galt!" råbte hun, gik ind, og befalede svenden, at han skulle sige ridderen, når han vågnede, at hun var aget til kirke. Således måtte Rane bekymret ride hjem igen fra sin fortørnede skønne.

For at gøre det godt, lod Else ham bede om at komme næste morgen og ride på jagt med hende.

Rane trådte følgende dag ind med en falk på hånd. Da hun havde sagt ham et par venlige ord, fulgte hun ham, svang sig på sin abildgrå hest, og red ad skoven til.

De havde tilbragt nogle timer på jagten, Else blev tørstig, steg af hesten og gik hen med Rane til en gammel snedkers

hytte, der lå ved udgangen af skoven på hin side. Her plejede hun tit at hvile, for hun kunne godt lide de gamle snedkerfolk; deres søn var forlovet med en af hendes terner.

Som de gik et skur forbi, hørte de en hest vrinske. Rane åbnede døren, der stod en prægtig ganger; på væggen hang en sadel. – "Vor gamle ven har gæster!" sagde Else og ville gå igen, da snedkerkonen kom og bad hende træde ind, der var ingen fremmede nu.

"Og hvem tilhører denne skønne ganger?"

"Den blege ridder!"

"Hvem er den blege ridder?"

"Vi kender ham kun under dette navn. Han har lejet sig ind her hos os på nogle dage, og skuret for sin hest. Nu er han i skoven. Her er hans kammer." – Den gamle kone lukkede døren op, og de så på et stillads en trætavle, på hvilken var malet et billede.

Det forestillede en smuk, stærk, gammelagtig mand, i en hvid, med et stort rødt kors betegnet kåbe over harnisket. Han så venligt ud, og dog var der noget truende i hans venlige øje.

"Ja, det er et underligt billede!" sagde den gamle snedker. "Det har den blege ridder selv malet; og jeg har høvlet og sammenlimet dette bræt, af udsøgt, tørt bøgetræ."

"Altså maler og ikke ridder!" – sagde Rane.

"Begge dele, gode herre" – "Da må det være en slet ridder. Hvor kan den hånd, som fører sværdet, føre en så spæd lille pensel?"

"Når I trykker skøn jomfrus hånd, hr. Rane! trykker I dog heller ikke så hårdt, som om hjaltet på et slagsværd."

"Jeg længes efter at se den blege maler, der kalder sig ridder."

"Det vil ikke være så let; for han er folkesky. Os forlader han også snart." – "En prægtig ganger!" – sagde Rane, da de atter gik skuret forbi. "Hesten indgyder mig større agt for ridderen, end billedet."

"Lige søge lige!" sagde Else.

"Det menneske bliver mig daglig utåleligere," sagde hun til Karen, da de igen var hjemme.

"Det sker jo alt sammen af skinsyge," svarede Karen. – "Han kan dog ikke være skinsyg på hesten og billedet?" – "Men vel på deres ejer." – "En bleg ubekendt, der hader menneskene, der ikke vil se dem – som vi aldrig hat set!"

"Længsel gør bleg," råbte Karen. – "Lad den spøg være, hvis Rane hørte det, kunne det sætte ham fluer i hovedet." – "Selv på fluer er han nidkær; husker du, hvor vred han blev forleden på den flue, som vovede at krybe omkring på din hals?" – "Trofast og god er han rigtignok." – "Husker du ikke, hvor dybsindig han engang i forrige uge betragtede din hånd, og fortalte siden: Det kom ham for, at dine fingre, med de store negle, var lutter folk af hans bekendtskab, med kloge forstandige ansigter? Da svarede du: Og Eders tykke fingre, med de korte negle, ser ud som trælle."

Else tænkte på den fremmede, blege ridder, og det fortrød hende, at hun havde glemt at spørge den gamle snedkerkone mere om ham.

Det var en lummer morgenstund, det havde ikke regnet i lang tid, blomsterne begyndte at bøje deres hoveder på stilkene, træernes blade var tørre, vejen støvede stærkt, da Else og Karen agede i karm til kirke. Skønt det var så årle, havde duggen dog

næsten slet ikke kølet luften; lærken sang ikke i kornet på marken, og fuglene kvidrede ikke på skovens grene. Alting var dødstille; men tunge sorte tordenskyer hævede sig som en mur i synskredsen. – "Jeg har sagt dig det forud," sagde Karen, "vi får et gyseligt tordenvejr, inden vi kommer hjem." – "Så er vi i kirke," svarede Else, "og så kan vi køre hjem igen i svalheden efter regnen."

De var allerede indtrådte, knælede ned og læste paternoster, da Else opdagede en ung mand i sidekapellet; han lå i en krog, og betragtede dybthensunken helgenbilledet over alteret. Han var sort klædt, havde sorte hår, et skønt ansigt, stærkt solbrændt og aldeles uden rødme, så at Else intet øjeblik længere tvivlede om, at det var den blege ridder. Da hun havde gjort en kort bøn, sagde hun til Karen: "Lad os gå igen! Der knæler den blege ridder, menneskefjenden. Han ønsker at være ene; dersom vi dvælede længere her, kunne han tro, det var af nysgerrighed."

De gik atter ud, men næppe var de i våbenhuset, før uvejret begyndte. En forfærdelig plaskregn faldt på blytaget af kirken, og regnvand styrtede gennem dragehovederne fra renderne. Tordenen var skrækkelig; solen blev formørket. I et overordentligt tusmørke, kun oplyst af de tit gentagne lyn, strakte de to store kirketårne sig mod himlen, som om de ville opfange lynstrålerne med deres gyldne kors. Nu hørtes der et forfærdeligt skrald, det slog ned i kirken og Else faldt besvimet til jorden.

Da hun kom til sig selv igen, befandt hun sig i den blege ridders arme.

"Frygt ikke, jomfru," sagde han, "faren er forbi, tordenskyen har kun forlangt et lidet offer. Det skal være mig et godt varsel."

"Er lynilden slået ned?"

"Jo – i kirken. Se her!" Han førte hende derind igen. Strålen var faret gennem et hul i hvælvingen, havde spaltet en ligsten, og boret sig ned i graven. "Min Gud! Og der knælte I jo!" – "Ganske tæt derved." – "Jeg så Eder bede og gik straks igen. Jeg ville ikke forstyrre Eders andagt." – "Det gør mig ondt, at har set mig græde. Det sker sjældent." – "Det beskæmmer ingen ridder at græde for Gud." – "Jeg græd ikke for Gud." – "Jeg så Eder bede." – "Jeg bad ikke." – "Og dog?" – "I denne kirke er jeg døbt; det gamle helgenbillede erindrede mig om min barndom; det rørte mig."

"Lynilden er slået ned igennem hjertet på det gamle stenbillede!" sagde Else. "Hans hjerte lider ikke mere; det er nu selv koldt som sten. Det er min faders ligsten." – Else så på ham. – "Jeg vil ikke falde Eder besværlig med min nærværelse!" sagde den blege ridder. "Jeg rejser snart igen; tillad mig i morgen formiddag at gøre Eder et besøg?"

Else kunne ikke afslå ham det, og inden hun var kommet sig ret igen af sin forundring, var den blege ridder forsvundet.

Hun skikkede bud til Rane og lod ham bede, også at komme i morgen formiddag på borgen. "Han er hverken min fader, min broder, min formynder, eller min fæstemand," sagde hun; "i mine pigers kreds, i din nærværelse, Karen, kunne jeg gerne modtage den fremmede blege ridder; men det skikker sig dog bedre, at der er en anden mand til stede."

Men denne mand var egentlig slet ikke til stede; for efter at Rane mut havde hilst den fremmede ridder, talte han ikke et ord, men satte sig hen i en krog, og legede med den store hund, som han havde bragt med; mens Else – som af forlegenhed næppe vidste hvor hun skulle hen, viste den fremmede ridder sin legendebog.

I denne verden var den blege ridder hjemme. Han kunne legenderne udenad og fortalte meget om de ægyptiske og arabiske ørkner, om Libanon, ceder- og palmetræer, Jerusalem, Damaskus, om øen Cypern og om Rom. Det lod til, at han havde været selv overalt; om billederne talte han med stor indsigt. – "Ja, det forstår I godt at bedømme," sagde hun, "I maler jo selv mennesker så naturligt, at man skulle tro, de levede." – "Hvoraf ved I det?" – "Det var for nogle dage siden i snedkerhytten, hos Eders vært, og han viste os det. Hvem er den malede mand? Han har et godt, ærligt ansigt, men ser så bedrøvet ud."

"Tilgiv!" sagde den blege ridder, i tydelig forvirring, "jeg taler ikke gerne derom. Det er et foster af min egen ørkesløse indbildning. Jeg er mest alene, og noget må man fordrive tiden med. Men jeg vil, med Eders tilladelse, endnu gøre Eder et besøg inden jeg rejser." Dermed stod han op, bukkede dybt for Else, og uden at bekymre sig om Rane, som bestandig sad i krogen og legede med hunden, red han bort.

"Hvis det ikke er en skælm," sagde Rane, "så vil jeg aldrig være ærlig. Mærkede I ikke, hvor forvirret han blev, da I spurgte om billedet?"

"I er en slet menneskekender, Rane!"

"Og hvor uforskammet! Ikke at hilse mig; som om jeg slet ikke havde været tilstede."

"I *var* jo heller ikke tilstede. Af alt hvad den fremmede ridder fortalte, hørte I intet, skønt det vel var værd at høre; og alt imens så I på ham med et så foragtende blik, som om han havde sagt de største tåbeligheder."

"Hvad var det andet? Disse pilgrimme lyver som gamle kvinder. Han har aldrig været på Libanon, så lidt som han er ridder."

"Hvad han er, eller ikke er," sagde Else, "kommer os ikke ved. Han er en mand af kløgt og erfarenhed; det er mere end at være slet og ret ridder; for jeg forsikrer Eder, der gives riddere, som ikke er stort klogere end deres jagthunde."

Dermed gik hun bort, og den stakkels Rane havde heller ingen davre fået i dag, dersom ikke Karen havde forbarmet sig over ham.

"Det er dog slemt," tænkte Karen, da han var borte, "at Else ikke kan lide ham. Hvad er der at sætte ud på ham? Fordi han ikke kan læse, ikke forstår sig på malede billeder? Ak du hellige Jomfru! I min ungdom var der ikke en ridder, som kendte et bogstav. Men Rane er sådan et godt, ærligt skind. Og så spiser han så smukt alting rent op, hvad man sætter for ham. Hvad hjælper det mig her i huset, at jeg laver god mad, når den ikke bliver nydt? Jeg glemmer til sidst rent min herlige kogekunst, som jeg også lærte i klosteret, dengang jeg lærte at læse. Det fortryder mig næsten, at jeg har lært hende at læse."

Det var Else meget om at gøre, at få noget at vide om den blege ridders liv og levned; men hun var jo på sikre spor; for han

havde selv fortalt, at hans fader lå begravet i klosterkirken, under den splintrede ligsten.

Hvem denne ridder var, kunne hun altså let erfare, hun behøvede blot at tage ligstenen i øjesyn; på hvilken, under en harnisket ridders sletudhugne billede, hun tydeligt læste navnet *Skjalm Aagesøn*. Den blege ridder hed da formodentlig *Aage Skjalmsøn*. Prioren slog op i kirkebogen, og der fandt man, at ridder Skjalm Aagesøn var død for tyve år siden og begravet i St. Birgittes Kapel. Ti år i forvejen havde han ladet en søn Aage døbe i samme kirke. På Elses videre forespørgsel, erfarede hun, at denne Aage, efter sin faders død, var rejst til Neapel fra Lund; men mere vidste man ikke.

Efter denne indhentede kundskab modtog Else den blege ridder næste gang mindre forlegen. Hun sagde ham rent ud, hvad hun havde erfaret om ham, fortalte, at han var hendes måg, og beklagede at han så snart ville rejse igen.

"Jeg blev gerne længere," sagde ridderen. "Mit liv er afhængigt af en eneste efterretning. Meget gav jeg til, at jeg havde den; for denne spænding – dog vi vil ikke videre tale derom."

I deres samtale blev de forstyrrede af Rane, som trådte ind i hallen med hunden. Næppe var den kommet ind, før den løb hen mod den blege ridder, sprang op ad ham med forbenene, lagde en pote på hver skulder, og grinte ham med udhængende tunge fælt i ansigtet. Ridderen greb om hundens fødder, kastede den forbitret hen i hallen og på det hylende dyr var begge forbenene sønderbrudte.

"Det gør mig ondt, hr. Rane!" sagde den blege ridder høfligt, "men jeg lader mig aldrig ustraffet angribe hverken af mennesker eller af hunde."

"Deri kan ingen fortænke Eder!" råbte Else, afbrydende. "Og nu vil jeg vise Eder mit hus og min husholdning. I må vide, jeg har mange tjenestefolk; vi brygger og bager her, vi syr og baldyrer; og hvad vi ikke selv bruger, giver vi de fattige."

"Se her er arbejdsværelset!" sagde hun, og åbnede en skøn, luftig stue, fuld af væne unge piger, som sad og baldyrede blomster, blade, fugle, hjorte, jægere og hunde i silke. "Nu skal I dog også se min vinkælder, som jeg har arvet efter min salig fader! Den gamle vin bliver altid ældre og bedre; for vi møer drikker ingen vin; gæster kommer her ingen af, uden den gode Rane; han gør hvad han kan, men hvad forslår et eneste menneske i en så stor overflødighed? Naturen har kun tildelt os jordiske skabninger indskrænkede evner."

De steg ned ad kældertrappen i gangen, hvortil der gik hvælvinger med døre til begge sider. Straks fra en af de første hørtes der en stærk knagen. "Hvad er det?" spurgte den blege ridder ængsteligt. – "Det er mine karle, som ruller og glatter lintøjet." Hun åbnede en jernbeslagen dør; men næppe så den blege ridder rullen, der af et par stærke skæggede karle blev trukket frem og tilbage, før han faldt bevidstløs til jorden.

"En gæv ridder!" sagde Rane, "der besvimer for en rulle. Jeg gad dog engang prøve, hvad han duer til." Else var i største angst, og hjalp ridderen lige så ivrigt, som han i våbenhuset havde hjulpet hende. Snart slog han øjnene op, og da han fandt sig i hendes arme og så det skønne ansigt med bedrøvelse bøjet over hans, råbte han: "O Gud! lad mig dø således."

"Dø kan I snart komme til, siden I ønsker det så stærkt!" råbte den opbragte Rane. "Jeg tåler ikke mere, at I indsmigrer

Eder hos denne ædle jomfru, som jeg alt i flere år har lovet og bejlet til, og som med tiden vorder min hustru."

"Er denne ungersvend Eders brudgom?" spurgte ridderen, idet han slap hendes hånd, fuldkommen frisk igen efter at have tømt et bæger vin, som Karen tappede ham.

"Nej!" råbte Else fortørnet.

"Hr. ridder," sagde den fremmede, "jeg vil gerne unde Eder en kamp. Rigtignok befandt jeg mig nylig temmelig slet; det er en egenhed ved mig, jeg kan ikke se sådan en rulle, uden at falde i afmagt; men skønt jeg ikke er så stærk som sædvanlig, har jeg dog kræfter nok til at lære Eder høviskhed." – "I kan først vederkvæge Jer!" sagde Rane, "jeg har tid; i morgen er også en dag!" – "Nej, nej! Hvad man kan gøre i dag, skal man aldrig opsætte til i morgen. I morgen er kanske ingen dag mere for én af os!" sagde den blege ridder med et forfærdeligt ansigt.

Else kunne ikke holde dem tilbage. De stod alt i gården med dragne sværd. Det varede ikke længe, før den blege ridder havde slået Rane sværdet af hånden; kastede ham til jorden, satte ham knæet på hans bryst, og råbte: "Eders liv er efter ridderlov i mine hænder; sværg mig, at I herefter vil være rolig og høflig, ellers skærer jeg struben over på Eder." – "Jeg sværger!" rallede Rane; og næppe havde han sagt disse ord, før den blege ridder selv hjalp ham op, gav ham sit sværd tilbage, som lå henkastet i støvet, trykkede venligt hans hånd og sagde: "Dermed er altså sagen afgjort; og nu vil vi følge vor skønne værtinde videre."

"Jeg vil ikke forstyrre Eder!" sagde Rane og gik bort.

Da Else og Aage stod nede i den friske rosenhave, sagde ridderen: "Ja, her er det herligt, som om glæden aldrig skulle

ophøre; men se den forsinkede nattevandrer, der sniger sig som en bleg sky over himlen? Den har intet godt deraf."

Else så i vejret og opdagede månen på himlen, som en hvid segl, næppe kendelig i den lyse dag. "Derover må I digte en vise!" sagde hun, "I er uden tvivl minnesanger." – "Jeg vil prøve derpå," sagde Aage. Næste dag bragte han hende følgende sang:

Rosen med lykken leger,
Barnlig munter og skøn,
Titter af busken grøn,
Viser sit purpurbæger.

Månen er bleg som sorgen,
Ansigtet gustent og gult,
Halv for al verden skjult;
Hemmeligheden forborgen.

Rosen hver hyrde priser.
Dronning i vårens skov.
Fuglen sjunger din lov,
Kilden digter dig viser.

Månen af længsel fortæres.
Blege genganger i nat
Svinder for dagen brat,
Rynker sit bryn, når den æres.

Tit, som i skyen hin blege,
Stirrer min måne ned,
Til dine brogede bed,
Rose! til dine lege.

Skøn udi purpurkjolen
Agter du månen ej,
På sin vårlige vej –
Thi du leger med solen.

Else sagde: "Jeg vil gemme Deres vise i min salmebog! Jeg har endnu min salig moders salmebog, fuld af rosenblade, der alle er blegede og falmede, som månen ved dagens lys. Således kommer rosen og månen til sidst til at ligne hinanden. Der ligger imellem bladene en lille sang, jeg kan den udenad, og vil sige Eder den:"

Hvor blev røde roser dog,
Fra ungdoms dage glade?
Min erindrings salmebog
Jeg gemmer Eders blade.

Og skønt hvert blad er gult og gråt,
Som farven af de døde,
Den sommerdag jeg mindes godt,
Da de var purpurrøde.

Deres fine væv endnu
Jeg kender hver en åre;
Som før af morgenduggen,
Nu de fugtes af min tåre.

Mens Else fremsagde denne sang, havde den blege ridder i stærk sindsbevægelse stirret ned i jorden; i hans ansigt arbejdede de voldsomste lidenskaber, og han udbrød: "Nej, nej! Else! I Eders barnlige sjæl udfolder sig den hele verden, som en stjerne fra evigheden, der blinker fra himlen. Men der gives

også en underjordisk fortærende ild; en djævelsk magt. Der gives brøde og samvittighedsnag; og derpå er egentlig denne blege måne det rette billede!"

"Gud i Himlen!" råbte Else, "hvem er I?" –"En synder og forbryder! der dog har så stor agt for det fromme, at han ikke vil styrte en væn mø i fordærvelse. Jeg er således overvældet af sorger, at en ulykkelig kærlighed endnu er den mildeste følelse, som fylder min barm. I har lært mig at fælde vemodens tårer: Det vil redde mig fra fortvivlelse; og når jeg tror at være forladt af Gud og engle, da vil den tanke trøste: Der græder dog én engel for dig!"

Han stod op og ville gå bort. – "Således lader jeg Eder ikke fare!" råbte Else. "Nedtynger også synd Eders hjerte, det kan ej være niddingsværk."

"Velan," sagde den blege ridder, "I skal høre mine tildragelser – og så går jeg atter ud i den vide verden. For, det aner mig, det dårlige håb jeg har gjort mig, hænger kun i et spindelvæv, som brister."

I denne alvorlige samtale blev de forstyrrede på en sælsom latterlig måde. De så langt borte en hob mennesker, som lo højt og dansende og springende nærmede sig vindebroen. To mænd kom som sendebud fra de andre, og bad om at lades ind i borggården.

Det var tvende bønderkarle fra nabolaget, de var drukne, og hver af dem havde en vinflaske i hånden. "Min smukke nådige jomfru!" råbte den ældste, med lam tunge, men i en prækende tone, "I som er en sand hellig jomfru for vor hele egn – vi stakkels fulde og berusede mennesker tager i vor nød og elendighed vor tilflugt til Jer, i håb om, at I vil dele vor glæde,

eller i det mindste dog fortære et ganske lille stykke deraf; for selv kan vi ikke overkomme det alt, skønt Gud ved, vi har gjort os umage nok. Den enes død den andens brød! siger den vise Salomo; der har han igen ret, kun var det denne gang ikke brød, men vin, eller rettere sagt øl; og det et forbarmeligt lysegult, sødt tyndt øl, uden humle; men så fortræffeligt proppet, med et så vederkvægende skum, at hjertet hopper én af glæde i livet, når man drikker deraf. – Her er nemlig strandet et skib, i sidste store uvejr, på vor kyst. Hvor den halve del af mandskabet er blevet af, må Vor Herre vide; den anden halve del har Fanden taget; og resten, som ikke er værd at tale om, har reddet sig på vraget, og bringer vi med. Øllet tilhører Eder med al ret, for skibet er strandet på Eders forstrand. Derfor har vi, Eders livegne, også drukket det op, på nogle flasker nær, som vi ydmygst beder Eder ikke at forsmå, og drikker et glas med – dersom der endnu er noget i flaskerne – på det, at I også må blive lystig, glemme de kære forældre, og ikke sørge mere. – Dernæst er vor ydmygste begæring," vedblev han hikkende, lige som han ville ende sin tale, men der faldt ham noget ind, "at I med bønner og formaninger vil bringe disse stakkels skibbrudne til fornuft og forstand igen; for skrækken og ulykken har så rent berøvet dem mælet og talens brug, at de ikke er længere er i stand til at sige et forståeligt ord, men grynter og snøvler, ligesom ufornuftige svin, gennem næsen, når vi spørger dem om noget."

Nu opdagede Else først fire alvorlige, nedslåede sømænd midt i flokken. Hun lod dem straks komme ind på borgen, men de andre måtte blive hvor de var, og sendebuddene gå tilbage igen.

"Det træffer sig godt," sagde Else til ridder Aage, "at I endnu er her. I kan tale med disse fremmede, tænker jeg, i hvilket tungemål det skal være. Gamle Karen og jeg forstår kun dansk, og det ville gå os med de stakkels skibbrudne, ligesom bønderne."

Den ene af de fremmede, (det var bådsmanden med tre matroser) bukkede sig for ridderen, og nu begyndte der en samtale i et fremmed sprog, under hvilken Else højst opmærksom og nysgerrig betragtede Aages ansigt og miner, for deraf at slutte sig til talens indhold.

Men hvor forunderligt frygtelig teede han sig ikke derved? Hans følelse meddelte sig uvilkårligt til Else, og uden at vide hvad der blev sagt, opstod samme sindsbevægelser i hendes bryst, som i den blege ridders ansigt.

Næppe havde han vekslet et par ord med den skibbrudne bådsmand i det fremmede sprog, før hans blege kinder blev endnu blegere, og angstens sved trængte frem i store dråber på hans pande. Hans læber skælvede, hans øjne blev ligesom halvbrustne; det sky blik undveg sømandens ærlige øje og søgte dog atter skottende at gennemskue ham. Men næppe havde den blege ridder endnu gjort et spørgsmål og fået svar, før glæden tindrede i hans øjne, blodet vendte tilbage i hans kinder, og henrykt omfavnede han den studsende søgut.

Derpå vendte han sig til Else og råbte: "Samvittighedens sten er væltet fra mit hjerte. Et overilet løfte binder mig ikke mere; det samfund, jeg havde svoret troskab, er ophævet. Nu vender jeg ikke længere mit blege ansigt mod månen; nu er jeg selv et lykkens barn, og skal herefter opelske roser i solskin!"

Else og Aage sad glade sammen i en kølig løvhytte; bægeret var fyldt med champagne; hun smagte den søde skummende vin første gang. Karen fik også et glas, og ridderen tømte bægeret halvt og begyndte sin fortælling.

"Jeg er født i denne egn, og tit som barn gik jeg i den herlige klosterkirke, ligesom I, jomfru Else, hvor min salig fader ligger begravet. Jeg arvede intet efter ham, og fulgte med kannik mester Hans Sibrandsen, hans ungdomsven, der havde lovet at tage sig af mig. Hvorfor han rejste bort, brød jeg mig i den alder, som tolvårs dreng, lidet om; dog havde han sagt mig, at han hos paven ville forklage kongen, fordi han havde kastet ærkebispen Jens Grand uforskyldt i et gyseligt fængsel.

Min lærer mester Hans havde opdraget mig i gudsfrygt. Hans beklagede tit, at korstogene var ophørt; og når han fortalte om den hellige Ludvig, fik jeg selv lyst til at vove et korstog under en slig konge.

Hvad der mødte mig på rejsen, var dog ikke synderlig skikket til at nære de fromme tanker. I den første italienske kirke, jeg trådte, blev der holdt en æselfest, til erindring om jomfru Marias flugt til Ægypten. Så vildt og plumpt det var, gjorde det dog et uudsletteligt udtryk på mig. Stadens skønneste pige, klædt i himmelblå og purpurrøde klædebon, sad med et dejligt barn i armen på et æsel, der førtes ved bidslet af en ærværdig olding med sølvskæg. Dette billede, som jeg så ofte havde set malet, trådte nu her så levende og bevægeligt frem for mig, at jeg slet ikke gav agt på almuens skrål og dårligheder, hvorledes de i kirken satte havre på alteret, og sang salmer til ære for dyret. – Jeg betragtede den skønne pige, barnet og oldingen, og det tyktes mig, som om de tre menneskealdre: Barndom,

ungdom og alderdom blev ført frem gennem livet, af den sene, grå, langsomtskridende tid. – Men hvad siger I dertil, når jeg forsikrer Eder, at denne unge mø lignede Eder særdeles; at hendes billede prægede sig dybt i tolvårsdrengens hjerte, og at jeg kun så hende flere år derefter et øjeblik, for aldrig at se hende mere? At det var Eders store lighed med min kære afdøde, der var årsag i, at min fod dvælede længere end én dag i min fødeegn, og at en i min sjæl dybt indsluttet attrå atter vågnede.

Mester Hans Sibrandsen vendte tilbage til Danmark, og overgav mig som smådreng til en gammel rig ridder, der ville gøre en valfart til det hellige land. Mester Hans havde lært mig latin, jeg havde læst det Nye Testamente, og glædede mig til at se de hellige steder, hvor Christus havde levet. Men i de vanvittige pilgrimme, kunne jeg kun slet kende Jesu disciples fromme efterfølgere. Min gamle ridder, der var yderst overtroisk, og netop en af de ivrigste relikviesamlere, blev fortørnet, da han mærkede min ligegyldighed og tvivl om hans helligdommes ægthed, og jog mig bort, uden at ville vide mere af mig at sige.

Jeg ejede ikke andet, end de klæder, jeg gik og stod i, samt en blikdåse, med det dokument på latin, der skulle bevise at jeg stammede ned fra den berømte absalonske familie i Danmark. Jeg var for stolt til at bede min plejefader om nåde, og for ærlig til at bede ham om forladelse, da jeg intet havde forbrudt. Jeg gik hen i nærheden af templet, en øde hal, der fordum havde tilhørt tempelridderne, satte mig på en stenbænk, tænkte på min ulykkelige skæbne, og græd. En munk trådte derind for kølighedens skyld. Da han havde hørt noget om hvad der var

vederfaret mig, trøstede han mig, og fortalte mig om tempelherrerne, som endnu for fem år siden havde boet i Jerusalem. Der havde I kunnet have gjort Eders lykke, mit barn – sagde han – for om I end ikke er af adel, så havde I måske dog kunnet blive tjenende broder hos disse riddere. Nu bor de på øen Cypern, og må nøjes med at bekæmpe saracenske kapere, som vil bortføre stakkels skibsfarende pilgrimme og købmænd i slaveri.

Jeg viste den gamle munk mit diplom, men han forstod ikke så meget latin, at han kunne få en mening ud deraf. Om Danmark havde han aldrig hørt tale; han troede, fordi det ord *Dacia* blev brugt i diplomet, at jeg var født i Dacien i Nederungarn. Da jeg fortalte ham, at jeg stammede ned fra Absalon, sagde han: Absalon blev som en ung grønskolling hængende ved sit hår, og efterlod sig ingen børn. Jeg fortalte, at Absalon havde været en mægtig ærkebiskop og helt i Norden. Ærkebiskopperne får heller ingen børn! sagde den gamle munk, stedse mistænkeligere. Jeg stammer heller ikke ned fra ham! råbte jeg, men fra hans broder Esbern Snare, som var en mægtig ridder i Sjælland. – Zeeland, svarede den gamle munk, rystende på hovedet, ligger i Holland. Slå kun alle disse riddertanker as hovedet, kære barn! og følg med mig til mit kloster. Der skal I for det første være lægbroder; så har I dog hus, hjem og Eders daglige brød.

Jeg rystede på hovedet, han trak på skuldrene og gik. Aftenen grånede, jeg vidste ikke, hvor jeg skulle hen. Da stod min gamle ridder for mig igen. – Jeg har kun villet sætte en skræk i dig, sagde han. Jeg vil ikke ved den hellige grav forskyde et faderløst barn, som jeg har taget mig af. Men vær også from og frygt

Gud! For opdager jeg flere ugudeligheder hos dig, så er det forbi mellem os to.

Det var første gang i mit liv, at jeg følte: Man kan ikke altid sige sin mening i verden. Jeg lovede lydighed, fulgte ham ærbødigt, og tog mig siden vel i agt for at tvivle om relikviernes ægthed.

Næppe var vi på hjemrejsen, på det åbne hav, før vi blev indhentede af en sørøver. Vi besluttede hellere at dø med sværd i hånd, end sælges som slaver til hedningerne. Bevæbnede ventede vi angrebet, og havde allerede udholdt en formelig pileregn, da et andet skib nærmede sig med stor hurtighed.

Gud være lovet! råbte den gamle ridder, der kommer tempelherrerne. Næppe havde saracenerne set de hvide kåber med røde kors, før de opgav deres forsæt, og ville tage flugten. Men tempelherrerne indhentede dem. Snart havde de erobret skibet, gjort en hoben fanger, og nu hørte vi dem istemme en åndelig heltevise og lovsang, til tak for sejren. Anføreren med nogle riddere besøgte os på vort skib; og da han så mig lille gut stå der med sværdet i hånden, halvgrædende, fordi jeg ikke havde fået lov til at hugge løs på hedningerne, gav han sig til at le, tog mig under hagen, kyssede mig, og da han havde talt først med min ridder, spurgte han mig, om jeg ville følge med ham, og med tiden vorde tempelherre? – Ak Gud! råbte jeg, jeg har intet højere ønske i verden. – Nu, så tag afsked med din plejefader! Det kostede mig ikke meget. Jeg besteg ridderskibet, vi sejlede af sted, og i mørkningen landede vi ved Cypern. – Næste morgen blev jeg fremstillet for stormesteren Jacob Molay, som snart fik mig kær. I kender ham, jomfru Else har jo set ham i snedkerhytten." – "Var det ham?" råbte Else. –

"Ja, ja!" vedblev den blege ridder, med undertrykt sindsbevægelse; "men nu truer han ikke mere, nu lider han ikke mere; han er reddet!

Jeg fandt mig snart i mit element. Mine forfædre havde alle været vikinger.

Hjemme beskæftigede især kunsten mig. Et besøg hos os af den romerske miniaturmaler Oderigi, vakte lyst hos mig til at male. Oderigi var den første, som malede skønne billeder til legenderne. De stykker, I viste mig i Eders bog, er gode kopier efter ham, I begriber let, hvor meget gensynet af disse genstande måtte glæde mig.

Otte år efter at jeg blev tempelherre, tildrog sig en sælsom hændelse, som afbrød mit livs ensformighed, og som vil undre Eder at høre.

Vi indhentede en dag en tyrkisk kaper på Middelhavet, som nylig havde erobret et skib, hvis kristne mandskab lod sig nedsable, fordi det ikke ville overgive sig. Sørøverskibet blev entret og taget. Da høvdingen mærkede, at der ingen redning var, gik han ned i kahytten, hentede en dejlig frankisk mø op på dækket, og med de ord: Dig, mit skønne bytte, skal de dog ikke røve! jog han hende dolken i brystet.

Jeg stod forstenet – holdt mig ved masten, det blev sort for mine øjne, og jeg vidste ikke af mig selv at sige. For jeg kendte hende igen, det var den væne mø, jeg havde set i Italien, som Maria med Jesusbarnet, og som siden den tid altid havde svævet mig i tankerne. Især havde jeg tænkt på hende den dag, da jeg blev tempelherre og svor aldrig at gifte mig.

"Har I svoret en sådan ed?" spurgte Else. – "Vor orden er ophævet, og vi er givne verden tilbage," svarede den blege

ridder.

"Da jeg kom til mig selv igen, fandt jeg morderen gennemboret for mine fødder, ved siden af det skønne lig. Jeg bar hende hen på vort skib og da vi kom til Cypern, malede jeg hende, som hun lå med dolken i brystet. Derpå begrov vi hende under mørke cypresser. Det kom mig for, som om min jordiske lyksalighed var begravet med hende. Nu først blev jeg en ægte tempelherre."

"Og billedet?" spurgte Else. – "Bærer jeg endnu på mit bryst." – "O vis mig det! Lad mig se om lighed er så stor!" – "Jeg frygter for at synet forskrækker Eder." – "Vist ikke! Vis mig billedet!"

Han tog et miniaturemaleri frem, som hang ham i en guldkapsel om halsen i en guldkæde, lukkede op – og nu blev det næsten sort for Else, for hun så sig selv med brustne øjne, opløst hår, blege kinder, blodigt klædebon og en dolk stak dybt i den skønne barm.

"Har jeg ikke sagt," vedblev den blege ridder, "at synet ville forfærde? Men lad dette tilfælde ikke alt for meget undre Eder. Vi forbavses over skaberens uudtømmelige almagt, i dannelsen af de forskelligste menneskeansigter; men stundom må der dog indtræffe en lighed. For mig har denne hændelse en skøn betydning. Så længe der ingen mulighed var for at få min elskede, var hun mig berøvet, var hun død for mig; men næppe er jeg løst fra mit løfte, så lever hun atter op."

Vi kommer nu," sagde ridderen, "til en tid i mit liv, der var vigtig for mig og mange. Jeg har hidtil ikke talt derom, og skulle aldrig have gjort det, hvis ikke de strandede franskmænd i dag havde bragt mig det glade evangelium, som jeg næppe vovede at håbe, som pludselig har endt mine lidelser.

Men her vil jeg fatte mig kort; for hvad der er sket, er en stor begivenhed, hvis sørgelige følger er noksom bekendte, og kender I dem ikke, så skal jeg fortælle det en anden gang. Den franske konge Philip den Smukke forbandt sig med pave Clements den Femte; de var begge misundelige på vor orden, lokkede en stor del af os til Frankrig, kastede os i fængsel; og under gyselige pinsler tvang man os til at bekende forbrydelser, vi aldrig havde begået.

Man beskyldte os for at have fornægtet Christus, hånet korset, tilbedet Djævelen, og for trolddom. Det halve havde været nok for at gøre os skyldige til døden, hvis det havde været sandt. Vistnok kunne vi ikke svare til hvad vore forgængere havde gjort. Endnu i Molays tid, inden han blev stormester, havde det været brug ved tempelherrernes indvielse, at træde og spytte på korset."

"Jesu Maria!" råbte Else forfærdet.

"Det var ikke af ugudelighed," vedblev ridderen, "men af en dårlig spidsfindig fromhed. Skulle vi ære den galge, mente nogle af de ældre, hvori Christus blev hængt? – Molay gjorde sine tempelriddere opmærksom på, at korset havde fået en hellig betydning, og at det var vanvid at forhåne et tegn, som vi selv til ære bar på vore kåber. Denne misbrug blev afskaffet."

"I har altså ikke trådt på korset?" spurgte Else ængsteligt. – "Nej!" svarede Aage, idet han andægtigt korsede sig.

"I seks år smægtede jeg, som så mange andre, i fængsel. Sakramenterne blev os nægtede, ingen af os som døde, kom i kristenjord, men blev begravet i fængslet. Endelig blev torturen brugt, Ponsard di Gisi måtte ligge i en grube, med hænderne så fast bagbundne, at blodet sprang ham ud af neglene; Richard de

Bado blev så længe holdt til ilden, at kødet brændte, og nogle dage derefter faldt knokler ud deraf. I vender ansigtet bort med afsky, kære jomfru? Tro ikke, at jeg har lyst til, ved min fortælling, at lægge Eders medlidenhed på pinebænken; men jeg meddeler disse få træk, om ikke til min retfærdiggørelse, så dog til nogen undskyldning, at I får en tydelig forestilling om disse forfærdeligheder.

Det var især kongen om at gøre, at knuse den ædle Molay, og man sagde mig, at når jeg ville vidne imod ham, og tilstå at de beskyldninger, man gjorde ham, var sande, så ville jeg slippe med livet. Med største foragt hørte jeg en tidlang slige forslag; men kummer, usund luft, slet kost, daglig angst forvandlede lidt efter lidt den ubændige løve til et tamt husdyr. Jeg blev syg, og næppe var jeg nogenlunde kommet mig, før mine bødler benyttede denne tilstand, for at afpresse mig en falsk tilståelse. Jeg blev bragt i marterkammeret, hvor der stod en maskine, der lignede rullen hernede i kælderen; fire knægte med græsselige ansigter drog den knærkende pinebænk, hvorpå jeg skulle spændes, frem og tilbage."

"Ak," sukkede Else, "nu begriber jeg alt, nu forstår jeg alt!"

"Man spurgte, om jeg ville vidne mod Molay? Man forsikrede, at der ikke ville vederfares stormesteren andet, end at han blev afsat fra sine værdigheder. Man viste mig en lang liste på tempelherrer, som alt havde vidnet; man lovede mig frihed, formue, og forsikrede: Jeg ville redde stormesteren.

Jeg kastede pergamentet med afsky på gulvet og råbte: Aldrig! Dræb mig! – Jeg blev spændt på pinebænken, men kunne ikke udholde de usigelige smerter og råbte: Jeg vil underskrive! – Næppe havde jeg sagt dette, før jeg blev løst af

mine bånd og lænker. Jeg skrev mit navn, og var fri. – Det forekom mig, som om jeg havde indgået en pagt med den onde. Man gav mig en betydelig guldsum, og jeg måtte forlade Frankrig. Jeg var som Kain, da han havde ihjelslået sin broder Abel. Jeg håbede, i mit fædreland at finde lindring i min hjerteangst; men forbryderen bragte overalt sin forbandelse og sit helvede med. I synger en gammel vise, jomfru Else! om Agnete, som i mange år blev hos den hedenske havmand, da hun endelig engang igen korn i kirken:

> Agnete triner ad kirkedøren ind,
> Og alle de småbilleder de vendte sig omkring –

Således vendte mig også alle kære ungdomserindringer ryggen, som fortørnede engle, indtil jeg så Eder. Da var det atter Maria med Jesusbarnet, på flugten til Ægypten; mig tyktes, at jeg endnu på min flugt havde reddet Jesusbarnet i mit hjerte. Da begyndte jeg at håbe på Molays redning. Umulig var den ikke, ej engang usandsynlig; for når den ærgerrige konge havde fået sin vilje, brudt tempelherrernes magt og var blevet ejer af deres store rigdomme, hvor kunne det da endnu glæde ham at myrde en uskyldig mand? – Men han havde alt dræbt så mange uskyldige! – Således afvekslede håb og frygt i min barm, til i dag, da jeg har talt med de ærlige franske sømænd, der bringer mig det evangelium: Molay er lykkeligt kommet ud af sit fængsel og er draget til et af sine comthurier i Frankrig; hvor han stedse må opholde sig, stille og roligt. Men rejser han uden kongens tilladelse, har han forbrudt sit liv."

Rane sad hjemme hos gamle Regner, og kedede sig med at skære pile til sin bue. Han havde tiet i hele tre timer, og Regner tav endnu længere. Vi har allerede fortalt, at han var en stor ven af tavsheden, og at Rane, når han ikke var hos Else, næsten tav lige så meget som han. Da Regner engang blev opfordret af nogle gode venner til at sig, hvorfor han var så stum, skal han have hold denne længste tale i sit liv:

"Hvad hjælper den snakken til? Den er menneskets største ulykke; han kunne være det lykkeligste dyr på Guds grønne jord, hvis han tav; nu er han af lutter sladderagtighed det ulykkeligste. Hvoraf kommer kiv? Af snak! Misforståelser? Af snak! For den som nøjes med tegn, holder sig til tingen, fristes ikke til spidsfindighed, og vækker ingen modsigelseslyst. Hvoraf kommer fjendskab og had? Blot af tale! Forfængelighed, hovmod, løgn, bagvaskelse, alt det utøj trives i en sladderpose. Og hvortil bruger vi den fordømte sladder? Kan man ikke være frisk og sund, øve sit håndværk, pløje, så, gå på jagt, bygge huse, rive dem ned, avle børn, føre krig, uden at mæle et eneste ord? Jeg tror vist, at den kundskabsfrugt, Eva nød i Paradis, bestod i, at hun blev skåren for tungebåndet. I uskyldighedsstanden tav menneskene som dyrene og forligtes; men næppe havde Eva smagt det fordømte æble, før hun begyndte at yppe klammeri med sin mand, og Adam kunne da heller ikke tie, skønt han fik sit æble på tværs i vrangstruben. Slig støj gad Vor Herre ikke høre, og jog han dem ud af Paradis; og derfor er kvinden den dag i dag den største sladderhank og den værste kævler."

Da Rane og Regner havde siddet længe stumme, sagde endelig den første: "Jeg misunder pilen!" – "Hvorfor?" – "Den

træffer målet." – "Fordi den sigter rigtigt; den der gør det, træffer også." – "Else vil ikke have mig." – "Så lad hende gå." – "Det bedrøver mig." – "Dårskab." – "Jeg elsker hende!" – "Indbildning!" – "Hvad hjælper?" – "Adspredelse." – "Hvordan?" – "Rejse." – "Hvorhen?" – "Til Roskilde." – "Kongen kan ikke lide mig." – "Snak." – "Hvordan forsone mig med ham?" – "Opvarte ham." – "Jeg vil ride did." – "Når?" – "I morgen." – "Godt! Skal jeg med?" – "Ja!" – "Godt!" – Dermed var samtalen endt, og næste dag red de til Roskilde.

Ridder Aage havde tilbragt den skønneste aften hos sin fæstemø. De spadserede sammen i måneskin, og ny rynkede den ikke længere sine bryn, den smilede venligt deltagende. Roserne havde ikke lukket deres kalke, som de knibske liljer og tulipaner; og den skønneste rose, Elses røde mund, havde givet bejleren det første kys. Gamle Karen måtte minde dem om, at det var silde; og nu red han langsomt hjem og overvejede den store lykke, som han ikke selv ret kunne begribe.

Først da han nærmede sig snedkerhuset, faldt det ham ind, at de stakkels beboeres skæbne var højst forskellig fra hans. Deres eneste søn Sivald, der var forlovet med Elses terne, lå i en hidsig feber, og man tvivlede om hans liv. Da ridderen nærmede sig hytten, hørte han, at man græd højt derinde. "Ak, han er vist død!" tænkte han. "Hvor sælsomt er menneskets liv! Hvor omskifteligt! Da jeg var ulykkelig, var de lykkelige; nu da jeg nyder den højeste lyksalighed, fortvivler de."

Da han åbnede hyttedøren, så han fader, moder og brud anstrenge sig, for at bringe den rasende syge i seng igen. Han

stod med et lys i hånden, med glødende ansigt, og søgte med kæmpekræfter, som raseriet gav ham, at vriste sig ud af deres arme.

"Nej, han skal brænde!" råbte den syge opbragt, "jeg kan ikke udstå det afskyeligt venlige ansigt, med den lurende, truende mine!"

"Min stakkels søn raser!" råbte faderen, "hjælp mig, hr. ridder! at få ham i seng igen. Eders billede derinde, manden i den hvide kappe med det røde kors, har bestandig svævet ham for øjnene. Det drev ham til sidst ud af sengen; han greb lyset på bordet, da han var et øjeblik alene, og havde allerede tændt ild i tavlen, inden nogen af os vidste deraf. Jeg håber ilden er slukket."

Ridderen åbnede døren og fandt sit kammer fuldt af røg. Molays billede stod i lys lue; midt i flammen stirrede endnu stormesterens øje, med den forunderligt blide trussel, på Aage – og blev pludselig fortæret af ilden. Aage løb i køkkenet, hentede vand og slukkede ilden, som truede med at opbrænde huset. Imidlertid havde man bragt den syge i seng, og han faldt i en dyb, dødlignende slummer.

Den blege ridders stue var igen ryddelig, kun sengen med den døde snedkersøns lig stod der. Ridder Aage havde forladt hytten, betalt sin leje, og boede nu i en sidebygning af borgen, hos sin skønne brud.

Den gamle snedker stod alene i sit værksted og tømrede sin søns ligkiste af bøgetræ. "Du kære træ!" sagde han; "du stod derude på højen. Hvor tit har jeg som barn leget under dig, og

siddet med min moder i din skygge. På min bryllupsdag var jeg der også, og tit har jeg båret min eneste dreng på armen hen under dig. Jeg håbede, at hans børn også engang skulle lege under dig og være lykkelige. Jeg ville fejre hans bryllup under din top; lynilden slog ned i dig, på samme dag, den slog ned i kirken. Nu købte jeg dig, da du var savet fra din rod, og ville tømre min søns brudeseng af dine tiljer. Det var tåbeligt! Det træ, hvori lynilden slår ned, er et ulykkeligt træ. – Men til ligkiste kan du være god nok."

Ridder Aage sad på borgen hos sin Else, i kærlighedens fortrolige samtale. Hun ville lege med den gyldne bodike, som han bar på brystet og lukke den op; men han ville ikke tillade det. Alt som han vægrede sig, fik hun større lyst, og sagde endelig halvt vred: Når hun ikke måtte se billedet, så ville hun heller ikke elske ham mere.

Gamle Karen kom just ind med en dejlig kage. "Kives I alt, børn?" råbte hun leende. "Han vil ikke lade mig se billedet," svarede Else. "Deri gør han meget ilde, det er dog så dejligt malet og så ligt," svarede gamle Karen; "kun skulle dødsdolken hellere været den lille hedenske gud Amors kærlighedspil, som minnesangerne plejer at synge. – Men jeg må dog se billedet, hr. ridder?" vedblev hun, idet hun gav Aage et hemmeligt vink. "Ja," svarede han, "I er en gammel sindig kvinde, indbildninger fylder ikke Eders hjerne med sørgelige billeder. Der har det!" – "Og nu skal ingen af jer få det igen!" råbte hun, og løb ud. Else, som havde sat sig i hovedet at måtte have billedet, løb efter hende, og ville snappe hende det af hånden; men gamle Karen,

der slet ikke kunne tillade det, fordi hun alt i den anledning havde våget én søvnløs nat med Else, betænkte sig ikke længe, men kastede billedet ud af vinduet i dammen. – "Det var slet gjort af dig!" råbte Else fortørnet og græd af vrede.

Herved opstod en tavshed og forstemthed, der snart blev afbrudt af en virkelig ulykkeligs høje klage.

Inger, den afdøde ynglings forlovede brud, nærmede sig med hylen og hulken. Hun gentog, at det ville trøste hende, hvis hendes bejler, lig en fornem ridder, kunne blive begravet i kirken, i stedet for på kirkegården. Han havde været stenhugger og forfærdiget mange ligsten for adelige herrer og fruer; nogle tilhugne sandstene stod endnu i skuret; hvis han nu blev begravet i kirken – og der blev lagt en smuk sten over hans grav, så kunne hun sidde der og se på ligstenen, mens der blev prædiket; og alle de litanier og messer, der lød over hans grav, ville vorde ham til sjælemesser.

Else og Aage fandt dette ønske så naturligt, at de straks lovede at opfylde det. Åge gik selv i den anledning følgende dag til prioren for klosteret. Da han kom tilbage til Else, sagde han: "Hvor sælsomt træffer det sig! Jeg kan gøre denne døde ungersvend en gave af den eneste grundejendom, jeg har i Danmark, uden at jeg selv vidste det. Da min salig fader blev begravet, købte hans ven mester Hans, for hans ringe efterladenskab, så stor en plads i St. Birgittes kapel, at der endnu er rum til et lig. Den skal stakkels Inger have til sin fæstemand."

Det var ikke efter Elses sind, at et fremmed lig skulle ligge ved siden af Aages fader; men hun fandt sig deri.

Næste dag kom Rane for at lykønske de forlovede. "God aften!" – "God aften, ridder! Jeg håbede næppe at se Eder i dag." – "Hvorfor?" – "Det regner jo stærkt." – "Ja, det regner." – "Så er I blevet våd." – "Ja, jeg er våd." – "Vil I have nogle tørre klæder af mine?" – "Nej tak!" – Her opstod en kort tavshed. Endelig sagde Rane: "Det er sandt – er det sandt?" – "Ja det er!" svarede Else. – "Altså forlovet med ridderen?" – "Ja, gode ven." – "Til lykke!" – "Vi takker," sagde Aage.

Nu opstod der en endnu længere tavshed, og Else sagde endelig: "Hvad nyt? I har jo været i Roskilde." – "Ja." – "Har I talt med kongen?" – "Ja!" – "Var han nådig?" – "Ja!" – "Var der fremmede?" – "Ja!" – "Hvilke?" – "Franskmænd!" – "Hvad for franskmænd?" – "Kongen af Frankrigs sendebud." – "Hvad havde de at sige dankongen?" spurgte Aage. – "At tempelherrernes stormester, samt mange andre tempelherrer, er dømt som gudsbespottere og troldmænd, og levende brændt på en ø i Seinefloden." – "Guds blod! Det er umuligt!" råbte Aage, "de skibbrudne søfolk har jo bragt en ganske modsat efterretning." – "En skipperløgn!" svarede Rane. "Jeg har hørt det af legatens egen mund. Molay har ellers været ganske uskyldig; hvorfor han også skal have indstævnet sine mordere, paven og kongen, inden året er omme, for Guds domstol. Paven er allerede død, og med Philip er det vel også snart forbi; for han er blevet ganske mager og bleg, skælver over alle lemmer, kan hverken spise, drikke eller sove; og sender bud omkring til alle konger, for at undskylde sig; kun formår han det ikke for sin egen onde samvittighed."

"God nat, Else!" hviskede ridder Aage, idet han rakte hende en kold dødningehånd. Det var blevet så mørkt i hallen, at hun

ikke kunne se andet, end den sorte skikkelse, der stod for hende som en skygge. "Aage, for Jesu skyld, bliv her!" råbte Else ængsteligt. "Jeg kan ikke. God nat, god nat!" råbte han og forsvandt.

Den gamle snedker sad ved midnat og vågede over sin søns lig, i Aages forrige værelse. Liget lå klædt i kisten; to tællelys brændte ved hovedet af den døde på høje træstager, som faderen havde skåret og overstrøget med kønrøg. Den af kummer, arbejde og nattevågen dybt nedbøjede gubbe sad som et stenbillede, støttede kinden til hånden, albuen til knæet, og stirrede mod jorden. Aage trådte ind. Faderen så i vejret, og da han blev ridderen var, stod han op, gik ham sagte i møde, som om han ikke ville vække den døde, og sagde med dæmpet røst: "Ak, hr. ridder. Kommer I så silde i nat, for at se min stakkels søn? Jeg takker Eder, at I har føjet hans arme brud i at få ham nedlagt i kirken." – "Hvordan befinder sig Eders hustru og svigerdatter?" spurgte ridderen. "De ville også våge," svarede gubben, "men de udmattede kræfter fordrede deres ret, de er faldet i søvn derinde." – "Og I, gamle mand! behøver også hvile. Jeg kan dog ikke sove i nat; hvis Eder så tykkes, vil jeg afløse jer." – "Ak, kære hr. ridder! det er for meget." – "Gak ind og læg Eder til ro; henimod morgen vil jeg kalde på Eder, og tage afsked; for der forestår mig en lang rejse." – "Forlader I Eders skønne fæstemø?" – "Nej! jeg forlader hende ikke!" sagde ridderen, "spørg mig ikke mere og begiv Eder til ro."

Gubben gik; Aage satte sig lige over for den døde, da han først havde taget svededugen af hans ansigt. – "Staldbroder!"

sagde han, "du est endnu blegere end jeg. Ikke sandt? Øjeblikket er ikke så bittert, som mangen kryster forestiller sig det? Og nu sover du blidt; og ved intet af kvaler, angst og fejlslagne håb." Derpå tav ridderen og stirrede hen for sig. Tilfældigvis faldt hans øjne på et bræt, som gamle Thorvald havde sat i vinduet for trækvinden. Aage kendte straks levningen af sit billede, det var et stykke af den hvide kåbe med det røde kors. "Ja, ja, Molay!" sagde han, "hvid som sne var din uskyld, men jeg har tegnet korset med dit uskyldige blod. Bed for mig til den hellige jomfru! Jeg følger dig. Jeg vil ikke have det bedre end du."

I dette øjeblik rejste sig den døde over ende i ligkisten og så på ridderen med store stive øjne. "Hvad vil du?" spurgte Aage, uden i mindste måde at forfærdes derover; "kommer du fra de dødes rige, for at hente mig?"

"Jeg befinder mig nu såre vel!" sagde Sivald i ligkisten. "Søvnen har styrket mig, jeg har vist sovet længe. Men her er koldt og trangt, hvorfor har man ikke ladet mig blive i min gode varme seng?" – "Herre Jesus!" råbte den gamle fader, der endnu ikke havde lagt sig, idet han oplukkede døren, "Sivald, min søn! du lever? har kun været skindød? O, jeg lyksalige fader! Inger! Brud! Moder! Vågn! Sivald er også vågnet."

Under dette råb var moder og brud kommet op, og ville ikke tro deres egne øjne. Den blege ridder tog den syge i sine stærke arme, og bar ham ind på sengen; derpå gik han atter ud i ligstuen og satte sig udeltagende på sin forrige plads, mens de lykkelige mennesker inde i den anden stue omringede den syge, spurgte ham, hvorledes han befandt sig, og hvad han ønskede? "Jeg ønsker at få noget at spise," sagde han. – "Ak gode Gud"

råbte den glade moder, "han er frisk og sund igen; men vi må være forsigtige! Jeg vil tilberede ham et lidet måltid." – "Nej et stort, moder" råbte den syge, "for jeg er hungrig!" – Og alle lo, græd højt af glæde og kyssede ham; og den ene skød den anden af vejen, for at vise den kære tilbagegivne kærtegn.

Faderen åbnede døren til ligstuen og råbte: "Ærlige og velbyrdige hr. ridder! sid dog ikke så mod i hu! kom ind og del fattigmands glæde. I ville unde min søn en skøn grav i kirken, I under ham vist hellere det skønne liv. I er jo også lykkelig; den ærlige og velbyrdige jomfru elsker Eder og vil ægte Eder. I bliver herre over alle disse herlige godser, bliver vor husbond; så kom og glæd Jer over Eders børns lyksalighed!"

"Thorvald!" sagde ridderen, idet han holdt op med at skrive med sølvstift på et blad pergament. "kom herind, jeg har noget at tale med dig om i enrum." – Gubben kom. Ridderen drog sit sværd, og sagde: "Sværg mig ved korset på dette sværd, at du vil bevare min hemmelighed, så gør jeg dig lykkelig. Jeg forlanger kun tavshed og en lille tjeneste." – Oldingen svor. – Den blege ridder rakte ham det fuldskrevne blad og sagde: "Her er mit testamente. I arver min liden formue." Han rakte ham en guldbørs. "Kun ét forlanger jeg, som du ikke må afslå. Giv mig den tomme ligkiste! Og så – fred med Eder alle." Gubben kunne ikke fatte sig af sin forbavselse, men inden han vidste et ord deraf, havde den blege ridder båret ligkisten ud. Uvejret fordelte sig, månen skinnede gennem skyerne, og i måneskinnet så den forfærdede gubbe den blege ridder ride hurtigt bort, med ligkisten bag på hesten.

Else gik ikke til sengs, men sad hele natten i vinduet; da uvejret fordelte sig og månen kom til syne, spejdede hun med ængstelige blikke i egnen, så vidt som hun kunne se. Det forekom hende, som om græsset og bladene græd, og månen fløj med sit sørgelige ansigt gennem skyerne, som om den ville forlade egnen med Aage. Endelig kastede hun sig på sengen, overvældet af mathed, og lå der halvt drømmende.

Da forekom det hende, som om nogen bankede, dog ikke med fingeren, men ved at støde en skarp kant af noget hårdt mod døren. Hun råbte skælvende: "Kom ind!" – døren gik sagte op, og der stod en bleg skikkelse med en gul ligkiste på ryggen. "Jesu Maria" råbte Else, "hvad vil du, hvorfra kommer du? Vil du ængste mig til døde?" – "Kender du mig ikke Else?" spurgte den blege med hul røst. "Jeg kommer for at tage afsked!"

Hvergang du dig fryder,
Og i din hu er glad,
Da er min kiste forinden
Med røde rosenblad.

Hvergang du er sorrigfuld
Og i din hu er mod,
Da er min kiste forinden
Alt med hin levret blod.

Alt galer hanen den røde,
Til graven må jeg ned;
Til graven skal alle døde,
Thi må jeg følge med.

Med disse ord forsvandt synet. Det varede længe, inden Else vovede at ringe, endelig gjorde hun det. Den gamle Karen var

heller ikke gået til sengs, og kom straks. Else fortalte hende sit syn. "Det har været en drøm," sagde Karen. "Nej, det var ham selv!" råbte Else; "lad straks spænde for karmen. Jeg vil til snedkerhuset. Der er han. Hvorfor har jeg dog ikke straks tænkt derpå?" – "I lighuset, barn?" – "Ja ja, i lighuset! der har jeg hjemme. Lad mig komme af sted."

De kørte derhen, og hørte allerede langt fra så megen glæde og latter derinde, at Else vendte sig trøstet til Karen og sagde: "O Gud ske lov, han er der. De glæder sig over at han er reddet."

"Er han reddet?" råbte hun den gamle snedkerkone i møde, som åbnede døren. "Ja," svarede kvinden, "Vor Herre har holdt sin hånd over ham han lever igen, vor kære, eneste søn." – "Eders søn lever igen? Gud være lovet! Men hvor er ridder Aage? Har I ikke set ham i nat?" – "Jo, kære jomfru. Han har været her," sagde kvinden forsagt; "men han er redet bort igen, hvorhen må Gud vide. Dette pergament har han givet min søn. Det er også til Eder." Else tog pergamentet og læste:

Mit guld jeg skænker, o brudgom! dig,
Som atter livet skal friste.
Blodpenge var det stedse mig,
Og gerne vil jeg det miste.
For tredive sølverpenge
Har Judas Vor Herre forrådt;
Jeg ej betænkte mig længe,
Jeg er i hans fodspor trådt;
Og jeg har heller ej forsmået
For svig de blodige penge.

Min hest, min ganger så skøn og prud,
Mer Aage på dig ej sidder;
Dig skænker jeg, med dit perleskrud
Og sporer af guld, en ridder.
Ej mer under klaren himmel
Jeg rider stolt under ø;
Herr Rane! Så tag min skimmel,
Som Eders ven vil jeg dø.
Og bed for mig, med den væne mø!
Barmhjertig er Gud i sin himmel.

Farvel min Else, min væne brud!
Jeg aldrig dig tiere skal skue.
Min sol er slukket af rusk og slud,
Men slukt er ej kærligheds lue.
Min fryd sit hoved nedsænkte, –
O sæbeboble min lyst!
En rose du dog mig skænkte,
Den hvile skal ved mit bryst.
Og det skal være min sidste trøst,
At kærligt på mig du tænkte!

"Nu må vi til kirke," råbte Else, "mit hjerte siger: Der træffer du ham." De kørte til kirken, men holdt først ved udbygningen hos kirkefogeden, for at få nøglen, for det var årle; munkene sov, og ottesangen skulle først synges om tre timer. Den af sin søvn forstyrrede kirkefoged gjorde store øjne, da han så jomfru Else så tidligt, og forsikrede, han havde ikke mærket noget til ridderen; men derfor kunne han gerne være i kirken; for prioren havde lånt ham nøglen, og det var intet usædvanligt, at den blege ridder om natten, ganske ene, holdt gudstjeneste der

på egen hånd. Else gav sig næppe tid til at høre disse ord, hun var alt kirken ganske nær, og råbte glad til Karen: "Gud være lovet! Der er han. Jeg ser den skønne store skimmel står bunden i ring ved kirkedøren."

Hun sprang ned af karmen og løb ind i kirken. Men der var det øde og tomt, og hun opdagede ingen. Intet usædvanligt var der; kun en frisk jordkreds højnede sig i St. Birgittæ kapel om den nykastede grav, som var bestemt for den unge stenhugger. En mørk anelse drev Else til graven. Hun skuede ned. – Der lå ridder Aage i den åbne kiste, med daggerten i brystet. Den højre hånd klemte endnu om hjaltet, i den venstre havde han Elses visne rose.

Den eneste fortrolige Else havde efter Aages død, var Sigrid, en søster til Inger, som nu var lykkelig med sin unge stenhugger. Til Sigrid talte Else således, en sval sommeraften, da de sad alene sammen:

"Hvor øde og sørgeligt er det dog nu her i denne hal, skønt det er min arne, og ethvert andet sted ville være langt sørgeligere. Her legede jeg som barn. Mine forældre døde tidligt fra mig, jeg har hverken haft den fryd at eje dem, eller den sorg at miste dem. Jeg voksede op, uden fader og moder, søster og broder. Den gode Karen blev min anden moder; hun kunne *læse*, jeg lærte denne skønne kunst af hende, og jeg kan vel sige: Det var den største lykke, jeg har haft i mit liv. Jeg lærte nu også at læse i naturens store bog, som jeg ellers meget slettere ville have forstået. Også fuglens sang kunne jeg udtyde, for når jeg var mod i hu, da sang den: Skam dig, Else. Jeg lille

dyr har kun en eneste broget kjortel og et såre kort liv. Fuglefængeren forfølger mig og lægger snarer for mig, og dog hopper jeg fornøjet og tillidsfuld på min grønne gren, og sjunger Herren min takkevise og min lovsang, når solen stiger og daler. Således, Sigrid, mærkede jeg slet ikke min store ensomhed; for den gode Karen læste vel med megen færdighed, men hun forstod og følte kun lidet af, hvad hun læste. Hendes tanker var mest i køkkenet, mellem de retter, som hun forstod at lave så godt. Dog – hun var mig en højst nyttig, tro og ordentlig skafferske, en veninde, hengiven med liv og sjæl. Uden hendes og den gode Ranes hjælp var jeg kun slet kommet ud af at bestride den store husholdning. De lod mig lege, og arbejdede egentlig for mig. – Min største glæde efter læsningen og den skønne vårblomstring, var mine møer; og du ved hvor glad og fro jeg har tilbragt mangen sommer- og vinteraften iblandt Eder. Af gamle mænd kendte jeg egentlig kun prioren, min formynder; af unge mænd – Rane. Jeg troede, at alle ungersvende måtte være som han, og fik slet ingen lyst til at gøre deres bekendtskab. Vel læste og sang jeg mange viser om tapre, skønne, unge helte og riddere; men jeg troede det var indbildning, ligesom om jætterne og dværgene, om alferne og havfruerne. – Da kom Aage! – En sand ånde-åbenbaring. Ja ånd, ånd havde han. Da lærte jeg at kende mandig skønhed, tapperhed, høviskhed, en kærlig sjæl. Men han var en forbryder, og måtte dø, som hans uskyldige staldbrødre. Jeg takker Gud for, at jeg ikke fik ham til husbond, for jeg var blevet ulykkelig med ham. – Men jeg lader aldrig mere lintøj rulle hjemme; jeg kan ikke oftere tåle at se en rulle, at høre den knærke; for den har alt for stor lighed med en pinebænk; og det må være en

forfærdelig kval at blive martret, især efter en stærk sygdom. Hvor langt bedre at ende sit liv i en ærlig kamp, og for *den* skælvede Aage visselig ikke. Han så dog ellers så god og ærlig ud; kun fortvivlelsen over synden i et ulyksaligt øjeblik mørknede og dæmpede det kraftige blik i hans øje. Nu er hans øjne brustne, og med brustne øjne går han tit omkring her om natten i borggangene, med kisten på ryggen. Har du aldrig set ham, Sigrid?"

"Aldrig, kære jomfru!"

Karen og Rane troede, det var blot indbildning af Else, da de ikke selv så noget; Else havde aldrig synet, når der var andre til stede. Hver dag blev hun blegere, hun nød næsten intet; hele timer kunne hun sidde om natten og betragte stjernerne på himlen. Hun sagde: Det havde den døde ridder bedt hende om; der var han oppe, og der skulle de snart ses; dér var intet levret blod, dér blomstrede alle livets svundne glæder som roser.

I en sådan stjerneklar nat sad hun engang i hallen og stirrede ud af vinduet til himlen. Karen havde været der flere gange og prøvet på at få hende til at gå i seng, men hun ville ikke. Nu da morgenhanen galede, kunne den tro veninde ikke længere udholde at lade det stakkels barn sidde således. Hun nærmede sig hende langsomt, klappede hende sagte på skulderen og sagde: "Kære Else! Det er tid engang at gå til hvile. Morgenhanen galede, hørte du det ikke?" – "Jo, jeg hørte det nok!" svarede den blege; "jeg går til hvile." – Det blev lysere. Og nu så gamle Karen jomfru Else sidde der, så skøn som hun

aldrig havde været før; men med et snehvidt ansigt, og de brustne øjne stirrede på stjernerne.

Den gale Uglspeil

Fra en tysk rigsstad red den unge Lukas Dorfner afsted, med sin vadsæk bag på hesten, og skyndte sig alt hvad han kunne til den fjerne skov, der i store strækninger udbredte sig og dækkede bjergegnen. Den gamle fru von Glänzenheim var draget ad samme vej, da hun kørte bort med sin broderdatter, den skønne Rosa, hvem Lukas elskede og som elskede ham igen. Men den adelige dame ville på ingen måde finde sig i, at den fader- og moderløse frøken ægtede den rige borgersøn. – Lukas tænkte: "Hvorfor kommer nu den gamle fjantede tante fra Paris, dækket med sminke, skønpletter og overstænket med hovedvand, for at røve mig min brud? Ved Gud, hvor jeg finder Rosa, røver jeg hende igen; præsten skal vie os, og jeg vil se den, som forbyder os det."

Med disse tanker sporede han sin hest, og red i galop ind i skoven – men hvor han nu skulle hen, vidste han ikke. Han red på kryds og på tværs, og silde først kom han til et herberg, hvor han var nødt til at tilbringe natten.

Hans ungdommelige munterhed gav ham håb om at finde Rosa snart igen; om hendes troskab var han overtydet. – Værtshuset lå temmelig øde, han spurgte værten, om der ellers ingen gæster var, men fik nej til svar. Om de flygtende kunne han heller ingen underretning få, og værten forlod ham.

Lukas satte sig til bords, fyldte sit glas og drak Rosas skål i sin kærlige ensomhed, da i det samme det forekom ham, som om nogen gik frem og tilbage i andet stokværk i kvistkammeret.

Det tynde loft lod ham høre hvert skridt, og han syntes at nogen sukkede.

"De har sagt, at her ingen er," sagde han til værten, der kom ind igen og satte stegen på bordet; "jeg hører dog én gå deroppe og sukke. Er det en syg?" – "Nej, det er en fattig landstryger. Jeg tror, han er ikke rigtig i hovedet. Jeg bar tilladt ham at ligge deroppe, og jeg ville ikke ulejlige Dem med ham." – "Jeg er dog nysgerrig for at se ham," sagde Lukas og tog lyset; "skal vi gå derop?" – "Ja for mig gerne!" svarede værten og fulgte.

Ved en mat prås, der stod på en stol i en flaskehals opdagede Lukas en hvid skikkelse sammenknuget i en krog, på en skammel. Det var et blegt magert menneske, der sad og gnavede på en skofte [Note 5)] ved en flaske tyndtøl. Han var klædt som en bajads, med en spidspuldet grå hat på hovedet, og en hvid smudsig trøje med store knapper dinglede ham om den magre krop.

Lukas spurgte, om han var den komiske person ved en linedansertrup, og undrede sig over hans sørgelige alvor. "Ved De da ikke," svarede den fremmede, "at bajadsen altid er det alvorligste menneske på Guds jord? At al hans lystighed er påtaget? At det kun er hans maske, der ler, mens han selv er en sur filosof i hvidt overtræk?" – "Nej, det vidste jeg ikke!" svarede Lukas. – "Da er det dog så," vedblev den fremmede. "De må jo ikke forveksle mig med den såkaldte harlekin; thi det er en forfængelig overfladisk gæk, en forelsket nar, der pynter sig med brogede pjalter, og, uagtet sin dumhed, vil gælde for et vittigt hoved." – "Ja, det er meget muligt," svarede Lukas, "jeg kender kun lidet til den slags folk. Men det skal fornøje mig at gøre Deres bekendtskab; vil De spise med mig?" – "Både spise

og drikke!" svarede den fremmede med dyb alvor, idet han uden videre komplimenter fulgte Lukas, satte sig til bords, huggede af alle kræfter løs på stegen og tømte en flaske rhinskvin, mens ynglingen fortalte ham sin ulykkelige kærlighedshistorie. Thi det ligger nu éngang i elskernes natur, at give deres hjerter luft, og når de ingen andre har at betro deres sorg, fortæller de den endog til træer og bække. – Den fremmede hørte ikke meget opmærksomt til, var ofte adspredt, og sagde ikke et ord, da Lukas var færdig. Endelig, da filosoffen i hvidt overtræk blev ved at drikke, sagde den unge købmand, for dog endnu at sige noget: "Det er en god vin."

"Det ved vi," afbrød den fremmed med en imposant mine; "det er en almindelig erkendt sandhed, at der ved Rhinen vokser gode vine, når man ikke drikker dem før de blive gamle, og når man så får lov til at drikke dem. Men hvem jeg er, det ved De ikke, vil De vide det?" – "Ja nok!" svarede Lukas.

"Mit navn er Tile Uglspeil. Jeg er den berømte skælmsmester, der døde og blev begravet i Mölln, år efter Guds byrd 1350; og dersom jeg endnu kan være Dem til tjeneste med ét og andet skalkestykke, sker det med fornøjelse." Dermed stod han op, trykkede gravitetisk ynglingens hånd, og forlod ham, lettende lidt på hatten, for at lægge sig til hvile, på sit elendige tagkammer, i den slette seng.

Da Lukas næste morgen tidlig ville ride bort, stod den vanvittige i døren og smøgede tobak af en lille kridtpibe, som værten havde stoppet ham til frokost. Lukas sagde ham farvel og ville give ham penge, men han ville ingen have. "Berøv mig ikke surdejen til mit brød og drivhjulet til min rejse!" råbte han. "Hvad fornøjelse var der, dersom jeg ikke havde den skønne

frygt og bævelse for mit udkomme, denne uvished om min skæbne, som ene krydrer livet og gør det behageligt når jeg nu kommer til en by, eller øjner et værtshus langt fra, så tænker jeg: Hvordan bliver du modtaget der? Sætter de dig til højbords eller kaster de dig på døren; og den tanke – den kildrer, den spænder på en behagelig måde. Jeg ville ikke miste den for meget. – Jeg rider nu til højre!" sagde Lukas. "Og jeg går til venstre!" svarede den gale Uglspeil. – "Godt. Dersom De træffer min kæreste og hendes moster, så hold dem op med en eller anden spas. Måske vi træffes i O**, hvor dommeren er min onkel." – "Det kunne vel hænde sig," svarede den hvide mand. "Farvel!" Han tog hatten af, Lukas kastede et guldstykke deri og galopperede bort; men idet han vendte sig på hesten, så han tydeligt, at Uglspeil rystede guldmønten ud af hatten i en brønd, som stod ved vejen, som om det havde været en bremse eller gedehams, der var kommet i pulden.

Mosteren, som var flygtet med sin søsterdatter, havde fattet det besynderligste forsæt af verden. Skønt hun var luthersk, havde hun, under sit lange ophold i Paris, rent glemt sin smule kristendom; hun var blevet en fritænkerinde af den voltaireske skole, og betragtede religionen som en gammel overtro, intet oplyst menneske længere kunne være bekendt. Da hun var vant til at danne sig efter de franske i alting, så faldt det hende ikke ind, at gøre nogen forskel på katolikker og protestanter og for at redde sin søsterdatter fra den unge købmands efterstræbelser, for at straffe hende og blive af med hende, så hun i fremtiden intet mere skulle koste hende, havde hun fået det indfald at sætte hende som nonne i det første det bedste

kloster. Det var til et sådant, hun ilede i dag med den unge Rosa, der i sit hjerte glædede sig over denne tåbelighed, og vel vogtede sig for at bringe tanten ud af drømmen, for hun håbede på den måde at vinde tid, så at Lukas kunne indhente og finde hende. For kusken og tjeneren blev det en hemmelighed, de kunne altså heller ikke advare den gamle dame.

Fru von Glänzenheim ilede så stærkt af sted, at der til sidst knak et hjul på vognen, og de blev nødt til en hel dag at opholde sig i en ussel bondeby, hvor der dog lykkeligvis boede en hjulmand. Men næste dag gik det, alt hvad tøjet kunne holde, henimod det romantisk-liggende nonnekloster, i nærheden af fjeldet, ved den yndige flod. – Da nu tanten havde vognen fuld af pomadekrukker, hovedvandsflasker og sminkedåser (thi selv havde hun ikke i sinde at gå i kloster) så lod hun vognen holde mellem klosteret og nabostaden, ved et værtshus på landevejen, straks ved skoven. Derpå fremtog hun – for at liste sig til klosteret i dyb inkognito – tvende pilgrims-dragter, som var brugt ved sidste maskeradebal; i den ene hyldede hun sig selv, i den anden tvang hun Rosa til at klæde sig; og med tvende hvide pilgrimsstave i hænderne nærmede de sig nu klosteret, ad den yndige gangsti, beskygget af grønne træer langs floden.

Priorinden sad just og læste en rimkrønike fra korstogenes tid. "Ak," sukkede hun, "det var gode dage, da mænd, brødre og brudgomme forlod hus og hjem, hustru, søster og brud, for Guds skyld. Dengang drog også pilgrimme til klostrene og fortalte skønne sælsomme eventyr, men hvad gør de nu? Det er kun på de gamle fromme billeder, at man ser slige ting afmalede; i verden er det ophørt."

Med disse ord lukkede hun bogen, så ud af vinduet, og ville ikke tro sine egne øjne, da hun ved flodbredden nær klosteret under en grædepil, så tvende pilgrimme, af hvilke den ene bønligt udstrakte sine arme imod hende, der sad i det åbne gotiske vindue. "Er det muligt?" råbte hun, "slig glæde times mig endnu inden jeg dør? Søster Ursula! luk op, luk op! Søster Mechtilde! dæk bord, og bring alt hvad klosteret formår! Her er et par pilgrimme, tvende fromme kvinder vil gæste os. De er vist både hungrige og tørstige; for de komme uden tvivl lige fra det hellige land." Søster Ursula lukkede op, pilgrimmene blev vel modtagne, og mens tante Glänzenheim gik med priorinden for at tale hemmeligt med hende, blev Rosa hos den smukke søster Ambrosia, som viste hende sin celle og den dertil stødende klosterkirke.

Det rørte den gode, naturlige Rosa, der, uagtet skilsmissen og faren, vidste sig elsket af Lukas og endnu ikke havde opgivet håbet om at vorde hans, at høre den stakkels unge nonne ytre sine følelser, der alle havde taget en sværmerisk retning. Hun talte bestandig om sin himmelske brudgom, og afmalede ham med så glødende sanselige farver, at Rosa måtte tro at se en jordisk blomstrende yngling for sig. Ambrosias celle var nylig hvidtet, og dette blindende skær gjorde en sørgelig modsætning til det sorte krucifiks på fyrrebordet, til jernstængerne i vinduet, og den lille smalle seng, med den hårde madras. Rosa havde troet at være i et fængsel, dersom ikke blomsterne i urtepotterne og den smukke have udenfor vinduet havde oplivet det hele.

Ambrosia tog hende med i kirken og viste hende sin helgen St. Sebastian, der uagtet de mange pile der sad i hans

halvblottede legeme, virkelig var en dejlig yngling. For denne helgen knælede den stakkels unge nonne morgen og aften. Kirken var ellers smuk og luftig og Rosa glædede sig til at høre Ambrosia synge i aftenmessen, da hun i det samme fik en ganske anden lyd at høre.

Priorindens skingrende røst lød igennem klostergangen; Rosa, som straks gættede årsagen, og som frygtede for sin tante, ilede derhen, og nu så hun den stakkels dame forfulgt af priorinden, som en furie, og alle nonnerne bagefter. Med bebrejdelser og skældsord blev de tvende kættere, der i maskeradedragter havde vovet at vanhellige klosteret, jaget bort. Rosa følte, at man havde fuldkommen ret, og da hun, bag alle de skrigende og skældende nonner, så den stakkels Ambrosia stå i en krog og græde og kysse på fingeren ad hende, glemte hun alle ubehageligheder, og fandt, at hun havde mere vundet end tabt ved dette besøg.

Tante Glänzenheim var derimod lige så forbitret som priorinden, og var færdig at dåne, fordi hun ikke havde kunnet give sin harme luft. Hun skyndte sig af sted, for at finde sin vogn igen, men ærgrelsen havde angrebet hende, hendes knæ skælvede, og hun måtte sætte sig ned og hvile på en træstub ved vejen.

"Men, kære tante!" spurgte Rosa med en skælmsk enfoldighed, "hvorfor blev dog priorinden så forfærdelig vred?" – "Det må du nok spørge om!" råbte fru von Glänzenheim; "men vi er endnu langt tilbage i oplysningen, som jeg mærker. I førstningen gik alting godt. Jeg fortalte hende, at jeg ville sætte dig i kloster, for at hindre en mesalliance; det gav hun mig ret i, hun er selv af gammel familie, og mente også, at du ville tage

dig allerkæreste ud som Guds brud." – "Men når jeg blev Guds brud, var det da ikke en langt større mesalliance, nådige tante? Hvor kunne jeg, et syndigt menneske, forlange, at Vor Herre skulle gifte sig med mig?" – "Ti stille, din tåbenakke! og lad mig tale ud! Så vidt gik alting godt, siger jeg; og min lille fejltagelse om sekternes forskellighed blev endnu ikke observeret. Men nu kom det. Hun spurgte, om jeg havde læst en rimkrønike fra korstogenes tid. Jeg trak på smilebåndet ad hendes gammeldags smag, og sagde, når man havde læst en Voltaires skrifter og fortræffeligt polerede vers, så havde man kun liden lyst til at læse gamle rimkrøniker og legender. I det samme kom ulykkeligvis portnersken ind, og viste hende pilgrimsdragterne, hvorpå endnu maskeradeudlejerens navn og bopæl var skrevet på sedler, hæftet i foret med knappenåle. Jeg havde glemt at tage dem af, da jeg købte klæderne af ham. Nu var hundrede og ét ude: Og da hun oven i købet hørte, vi var kættere og lutheranere, så blev hun rasende, og troede, at kun alting var sket for at drille og beskæmme hende; endskønt Gud ved, det var mit ramme alvor. Jeg tilstår min distraktion, jeg havde glemt, at vi lutheranere ingen slige frøkenklostre har. Hvem tænker på alting? Det er din skyld, du gudsforgående krop! Du har ført mig på glatis; og for at du ikke skal prostituere dig, flyver jeg som en myg i lyset, og prostituerer mig selv."

Her gav den stakkels tante sig til at græde af ærgrelse, og Rosa var hjerteløs nok til ganske koldsindigt at stå og se på hendes tårer.

Den gale Uglspeil var imidlertid hændelsesvis kommet i samme egn, og befandt sig i skoven, hvor man kunne have sagt

han var faret vild, dersom han havde et vist mål for øje; men da han var en afsindig skolemester, sluppet ud af dårekisten i N***, så var det ham egentlig det samme, hvor han kom. Den stakkels ludimagister Note 6) havde i flere år forgæves arbejdet på den kåde pøbelungdoms undervisning og forbedring i en lille stad; men da det ikke ville hjælpe, da de værste og mest fordærvede hvert øjeblik spottede hans formaninger, og, så snart han vendte dem ryggen, forhånede ham, da selv ferlen og riset ikke forslog mere end fornuftige forestillinger og han også måtte høre skældsord af forældrene, fordi han tugtede deres børn; da man endelig bedrog ham for en lille arv, som han havde sat sit hele håb til, for på sine gamle dage at leve i uafhængighed og beskæftige sig med lidenskaberne, som han i sin ungdom ikke uheldigt havde dyrket, så tabte han forstanden, da han (som Lessing siger) virkelig havde én at tabe, og bildte sig ind, han var Tile Uglspeil. I denne myte fandt han det sande ideal for en pædagog. "På den alvorlige måde går det ikke," sagde han; "med ris og håndtager kommer man ingen vej med menneskeslægten, heller ikke med det gode; men man må drille dem, og hænge narren op ved pedantens tarme; det er den eneste måde at helbrede og straffe dem på." – Adskillige Uglspeils-streger havde bragt ham i dårekisten; men der var det ham for ensformigt; i en mørk stormfuld nat lykkedes det ham at brække ud og snige sig bort. Nu gik han på eventyr, en anden Don Quixote; og ligesom ridder Amadis havde tjent filosoffen fra Mancha til mønster, så tog vor helt mønsteret af en bajads eller pjerrot, som han traf døende i et jammerligt værtshus, som han vederkvægede med sine sidste skillinger, og som til

gengæld testamenterede ham sin gamle trøje, sine forrevne pantalons og sin spidspuldede hat.

Han gik nu omkring i skoven i sine egne tanker, da han blev forstyrret af en smuk musik. Det er bekendt, at de gale holder meget af musik. Han sneg sig hen, hvor lyden kom fra, og opdagede et selskab, der mere lignede djævle end mennesker. De var alle sorte, brune og olivenfarvede, havde hvide tænder og røde læber; de lange sorte hår hang dem ned i børster over de smudsige pjalter; nogle gik meget stolte frem og tilbage, med et eller andet smukt klædningsstykke, der stak latterligt af til den øvrige usselhed. En mand spadserede opblæst omkring i en skarlagens kjole, men med sort sønderrevet skjorte, og uden bukser. En gammel kælling havde fået et dejligt kniplinge-sæt over den uredte manke. Én gik næsten nøgen op og ned, med hårpungsparyk, og i corduansskо med store spænder. Det var, som om en sværm bavianer eller orangutanger havde gjort bytte i en prægtig garderobe. En ung pige, som ikke var hæslig, spillede med overordentlig færdighed violin. Længere henne var et telt, udenfor hvilket en mand sad med benene over kors og smedede hestesko på en sten, i stedet for ambolt, mens konen pustede til ilden. Hisset beredte man et måltid af en halvrådden ko, der var slæbt hid fra marken og nogle kvinder bagte brødkager i asken. "Ha," tænkte den hvide mand, "her kan jeg udvide min menneskekundskab, her træffer jeg en fremmed nation, der ikke lader til at være fordærvet af vor tids indbildte oplysning og latterlige humanitet."

Han hilste høvdingen i den skarlagens kjortel, og sagde: "Herre! så vidt jeg ser, er dette en ny folkevandring. Jeg holder meget af folkevandringer. Kimbrerne, teutonerne,

longobarderne, goterne og hunnerne var alle gode skolemestre og uglspiller. De drev deres streger i det store og bidrog meget til at korrekse og forbedre menneskeslægten. Men nu er det så længe siden, at det er halvt glemt, og det er derfor meget smukt af jer at komme igen. Må jeg spørge, hvo I er og hvilken religion I bekender Eder til?" – "Man kalder os bøhmere, hedninger, tatere, sigøjnere, og jeg ved ikke hvad!" svarede høvdingen, i en fordærvet dialekt. "I Tyrkiet er vi mahomedanere, i Jerusalem jøder, i Italien kristne og i Sachsen kættere. Men hvem er I? I er vel en rejsende møller- eller parykmagersvend." – "Nej, jeg er den berømte Tile Uglspeil, et vittigt hoved, og populær praktisk filosof; en lige så stor skeptiker og stoiker, som komiker; det vil sige drillevorn i samtale, egensindig i væsen og kåd i hævn." – "Nej, den helgen kender vi ikke!" svarede høvdingen. – "Det er nogle uvidende djævle!" tænkte den hvide mand, "de kender ej engang Tile Uglspeil."

Høvedsmanden indbød ham at spise med af det lidt, som de nylig havde tilberedt; den gamle kogekone beklagede, at de ingen dryppelse havde, heller intet smør eller fedt til brødkagerne. "Ak!" råbte høvdingen, "det var det samme, hvis vi bare havde brændevin, dette sande livsens vand, der går over alt i verden." – Den hvide mand sagde dem farvel, da han hørte, at der var et godt værtshus i nærheden, for at prøve sin lykke der; for han var ingen hader af et godt måltid, skønt han også kunne faste, når det behøvedes; dog ikke om kap med sigøjnere, der ofte hele dage nøjedes med at tygge mundstykket af en gammel træpibe, for ved en drik koldt vand at styrke sig med tobakssaften. Han skyndte sig, og kom snart til værtshuset, hvor han fandt tante Glänzenheims prægtige vogn på

landevejen udenfor huset. Hun var endnu ikke kommet fra klosteret; kusken havde spændt hestene fra, de stod i stalden og han og tjeneren gjorde sig til gode i krostuen.

Næppe havde vor Uglspeil fået at vide, hvem vognen hørte til, før han gned sig i hænderne, hoppede og sprang af glæde over at kunne hævne sig på den, der havde bedrøvet hans velgører, ja måske opholde tanten, til Lukas kom. Han kiggede ind i vognen, og da han fandt den belæsset med hovedvandsflasker, pomadekrukker øg sminkedåser, løb han hurtigt ud i skoven igen, og hentede anføreren for sigøjnerbanden med et par andre, der i største hast tømte vognen og skyndte sig til skoven med byttet. Her blev nu en glæde over al måde; alle malede sig røde i ansigtet og på arme og hænder med sminken, dryppede stegen med pomaden, spiste den på brød, og drak hovedvandet af flaskerne som det mest velsmagende brændevin. Nu skulle der danses, men da Uglspeil var en hader af støjende glæder, sneg kan sig bort for at fortsætte sine skælmestykker på en anden måde.

Han mødte på vejen en skare håndværkssvende, som alle havde drukket dygtigt i sidste kro, sang, var lystige og havde stor lyst til en god spas, men brød forgæves deres hoveder med at udfinde én. Den hvide mand stillede sig midt i vejen for dem, hævede sin blege knokkelhånd i vejret og råbte: "Holdt!" og, som det havde været en løjtnant over et kompagni soldater, lystrede de kommando.

"I ædle pædagoger!" råbte han, "ville I hjælpe mig til at afstraffe nogle uartige lange drenge, der ikke bestiller det bitterste, river bukserne itu for knæene, leger den hele dag, og kan endnu hverken læse eller skrive?" – "Hvad er det for en

karl?" sagde den ene; "hvad kalder han os?" – "Jeg kalder Eder pædagoger, som jeg er selv; menneskeopdragere, urbanitetens vigtige håndlangere. Uden Eders hjælp løb Adams børn endnu barbenede, barhovedede, ubarberede, nøgne omkring, som ville dyr og sigøjnere; boede i huler i stedet for i huse, kunne ikke gennem vinduerne se, hvad der foregik i den øvrige verden. Forstår I mig nu, ædle strømpevævere, skomagere, badskærere, murermestre og glarmestre?" – "Det er en gal mand!" sagde den ene. – "Det er en uglspeil!" sagde den anden. – "I har truffet sømmet på hovedet," svarede den hvide mand alvorligt; "og da vi nu således kender hverandre til punkt og prikke, er min tjenstlige begæring, at I vil hævne tidsalderen på en flok landstrygere, der hverken vil arbejde eller studere; til største skade for fabrikker, humanitet, manufakturer og oplysning. En flok sigøjnere har frastjålet en gammel adelig dame sundhedsroserne af hendes kinder, glansen af hendes falske hår; og blomsterduften af hendes forsvundne ungdom har de drukket som brændevin. Bør sligt ej hævnes? Vil I hævne hende?" – "Ja, alle som én mand!" råbte håndværksfolkene leende. – "Men ikke uden lov og dom!" vedblev Uglspeil alvorlig, med rynket pande. "Jeg vil selv dømme forbryderne, og går til den ende hen, for først at stjæle birkedommerens kappe og paryk, hvori måske hans hele visdom består, ligesom Fortunats rigdom i hans pung og ønskehat. Nogle af Eder må imidlertid fange mig sigøjnerhøvdingen, andre hente damen Glänzenheim i værtshuset. I skoven under åben himmel vil vi holde ting, ligesom de gamle forfædre. Vi vil igen oprette den forfaldne hemmelige ret, og gøre den offentlig og hvis synderen skal hænges, hvilket vel bliver enden på legen, så vil vi ikke

spilde tid og penge med at bygge kunstige galger, som Ahasverus til Haman; thi skoven her står fuld af naturlige nok, der alle udstrækker deres arme for at håndhæve retfærdigheden." – "Hvilken veltalenhed!" råbte barberen i selskabet.

Der blev sendt en deputation til fru Glänzenheim, at man havde fundet hendes tyv, og skønt man ikke kunne skaffe hende tyvekosterne tilbage, da de var opbrugte, opspiste og opdrukne, så skulle hun dog i det mindste få hævn. Den gode dame var utrøstelig; hun havde bragt dette forråd af toiletsager med fra Paris, og håbede at være vel forsynet for et par år på landet, hvor slige ting ikke er at få for penge. I håb om dog endnu at redde levningerne, fulgte hun ud med i skoven, og tog tjeneren og kusken med, for at være til stede i retten med et standsmæssigt følge. Men det var hende ikke muligt at få Rosa med derud; hun blev tilbage på sit kammer i sine sørgelige betragtninger; og værten lovede imidlertid, som fruen forlangte, at passe vel på vognen, hestene – og frøkenen.

Håndværksfolkene havde imidlertid grebet sigøjnerhøvdingen, og knap havde de fat på ham, før den hele øvrige skare forsvandt, som en sværm spurve af et kirsebærtræ, når man klapper i hænderne. Uglspeil havde imidlertid vidst at forskaffe sig dommerens kappe og paryk. Han sad nu gravitetisk ved et stenbord i skoven, hvor folk af omegnen plejede at spise til middag, når de tog ud i det grønne. Adskillige murer- og tømmersvende havde, som jury, taget sæde hos ham; barberen agerede sekretær, og lod som om han skrev med blyant i en gammel tegnebog. Nu blev synderen ledet frem, som ikke kunne nægte sit tyveri, for han var endnu

oversmurt med sminken i ansigtet og på hænderne; pomaden dryppede af håret, og det stærke hovedvand, som han havde drukket, havde gjort ham så svimmel i hovedet, at han næppe kunne stå på sine ben. "Jeg tænker," sagde Uglspeil, "vi hænger ham straks i det første træ det bedste; for jeg er ingen elsker af pinefulde dødsstraffe. Siden kan vi altid føre hans proces, når vi først er forvissede om sagens udfald. Hvad siger De dertil, min nådige?" – "Jeg ser," sagde fru von Glänzenheim, "at denne mand må være forrykt; og da jeg desuden tror, at vi mennesker slet ingen fri vilje har, men at alle forbrydelser kommer enten af nerverne, maven, leveren eller blodet, så er min mening, at de alle bør helbredes med nafta, rbabarbra, sæbepulver, magnesia eller kølende pulver, og at de stakkels forbrydere, eller rettere talt patienter bør hensættes i sikker forvaring og i fremtiden leve anstændigt på statens bekostning." – "Ja, det er godt nok, min kære frue," sagde Uglspeil og kløede sig bag øret, "men hvor får vi til sidst hospitaler og milde stiftelser nok til alle disse mordere og gavtyve og hvorfor skal de dog have det bedre, end stakkels fattige folk, som slet intet har forbrudt? Er det ikke synd at tage brødet fra børnene og kaste det for hundene? Lad os straks hænge ham; det er bedre!" – "Nej, den anklagede må først have lov til at forsvare sig!" råbte barberen, som førte protokollen. – "Det er farligt," sagde Uglspeil. "Kender I ikke nok det gamle ordsprog: *Hvis en tyv kunne snakke sig fra galgen, så blev der ingen hængt.* Dog lad så være man! Man skal ikke beskylde mig for grusomhed. Tal, min søn! Hvad kan du sige til dit forsvar?" – "Jeg må le ad Eders adfærd," sagde sigøjneren. "I giver Eder mine af at være klogere end vore folk, og så handler I dog her som de største tosser. Er der noget urimeligere til i

verden, end at tvinge folk til det, hvortil de ikke har lyst; og kan I ikke nok se på mig, at jeg ikke vil hænges? Og når jeg nu siger Eder, at det er mig højst modbydeligt og væmmeligt – og aldeles mod min vilje, så håber jeg dog I lader mig gå." – "Er det dit hele forsvar?" spurgte Uglspeil. – "Jeg tænker, det halve er nok!" svarede sigøjneren. – "Ja, så bered dig kun på at klynge ham op!" råbte den gale birkedommer til en rebslager, som havde påtaget sig arbejdet med strikken. – Rebslageren bandt med latter strikken under armene på synderen, og denne råbte: "Siden jeg da ingen pardon kan få, så har jeg kun endnu én bøn, som jeg håber ikke afslås mig." – "Tal, min søn!" sagde Uglspeil, "vi nægter ingen synder opfyldelsen af en lille bøn, når det ikke er om livet; thi det kan vi for følgernes skyld, på ingen måde skænke dig; hvorfor vi også håber, at du ikke tager os det fortrydeligt op, og at vi skilles ad som gode venner. Ønsker du derimod endnu noget at spise eller drikke, så er det et uskyldigt ønske, som vi gerne opfyldte dig, hvis vi selv havde noget. Men hvor intet er, har selv kejseren tabt sin ret." – "Ikke andet end det!" råbte en slagtersvend, "her er min madpose, jeg deler gerne med ham. Men han har vel ingen appetit, stakkel." – "Hvorfor skulle jeg ikke have appetit?" spurgte synderen; "nu trænger jeg just til noget at stå imod med."

Der blev lagt ham en klækkelig portion mad på stenbordet, som han fortærede med største grådighed. Men her så man et sjældent syn; for den gale dommer, der også bestandig havde stor madlyst, gav sig til at spise med, og de reves til sidst om stumperne. Fru von Glänzenheim mærkede vel, hvad klokken var slået, men måtte holde gode miner og kunne selv ikke bare sig for at le. Da måltidet var forbi, blev man atter meget

alvorlig, og da synderen havde fået en snaps til balet, tog rebslageren fat på ham. "Ja, hr. dommer!" sagde sigøjneren, "så har jeg kun endnu én bøn." – "Vi vil ingen flere bønner høre," råbte den hvide mand. "Jo," sagde synderen grædende og stampede med foden, "den skal I høre. Jeg tigger jo ikke om livet, og det kan ske på øjeblikket." – "Nu, hvad er det da?" – "Jeg forlanger kun endnu, at I ikke skal hænge mig med ansigtet ud til landevejen; for der går så mange af mine bekendte forbi, og jeg ville skamme mig som en hund, hvis de så mig hængende i en galge."

"Din bøn skal efterkommes," råbte Uglspeil, og rebet blev atter gjort i stand, da retten pludselig blev forstyrret i sin gang af virkelige retsbetjente, som havde fået nys om disse optøjer, og om at birkedommerens paryk og kåbe var stjålet bort. De kom altså for at gribe den falske birkedommer, og næppe mærkede håndværkssvendene dette, før de forsvandt, lige så snart som taterskaren for kort siden; og sigøjneren løb så hurtigt bort, med strikken om livet, som en løbsk hest, der har slidt sig fra tøjret.

Rettens folk spåede den falske birkedommer, at han ville blive hængt i det samme træ, som han havde bestemt for sigøjneren; men han svarede med et gravitetisk smil: "Det har ingen nød. Man hænger ikke gale folk. Ved I ikke, at jeg er en gal mand, der bilder sig ind at være Tile Uglspeil, som jeg også virkelig er; og lige så godt som jeg er Uglspeil, kan jeg være birkedommer. Bring mig kun til birkedommeren. Vi skal nok tale os tilrette. Måske han ikke er så dum, som jeg bilder mig ind. Nu husker jeg først, at det er Lukas Dorfners morbroder; det er for hans søstersøns skyld at jeg har vovet dette puds.

Dersom han vil gøre mine ord til løgn, så må han bevise, at han er en klog og ingen tåbelig dommer. Jeg fortjener hellere belønning end straf."

"Ja!" svarede én af betjentene, "det er ganske rigtigt; Lukas Dorfner er hans søstersøn, og han er også kommet, og har truffet sin kæreste deroppe; og har svoret på, at nu skulle Fanden ikke adskille dem mere." – "Hvorledes?" råbte fru von Glänzenheim; "Lukas Dorfner er her? Ak det skammelige menneske! Og han mener, at Fanden ikke skal adskille dem? Ha, det vil vi dog se, når jeg kommer derop."

Da de kom i nærheden af byen, mødte de andre af rettens folk, som dommeren havde sendt ud, for at lade dem bringe over marken, gennem en have og en bagdør, ind på rådhuset; for torvet var fuldt af mennesker. "Hvilken skandale!" råbte fru von Glänzenheim; "det kan jeg alt sammen takke min niece, og den forbistrede kræmmer for!"

På rådhuset blev hun og Uglspeil lukket ind i en stor sal, hvor de så dommeren, Lukas og Rosa. Fru von Glänzenheim gjorde dommeren en nådig reverens og sagde: "Det glæder mig, hr. dommer, at finde Dem så ivrig i Deres tjeneste! Jeg skal vide at rapportere det på højere steder, og De kan være vis på et godt avancement. Jeg håber, at De anvender lovenes hele strenghed på disse forbrydere. Min niece tager jeg med mig; bajadsen og kræmmersvenden overlader jeg til Dem. Jeg ser, folket er sammenstimlet på torvet af indignation over den tort, der er tilføjet mig; jeg beder Dem at bevidne disse gode mennesker min tilfredshed og taksigelse, og at uddele disse fem louisdors, som jeg her rækker Dem, til byens mest trængende fattige."

"De farer vild, frue!" svarede dommeren med et imposant smilende ansigt; "og Deres lidenskabelighed bringer Dem til at ytre det modsatte af, hvad De ved. Denne unge mand er ingen kræmmersvend, men én af staden N**s mest agtede, velhavende købmænd. Han elsker og elskes af Deres søsterdatter, over hvem De ingen magt har; for De er hverken hendes formynder eller lavværge. Lukas Dorfner er min nære frænde; han bragte alle nødvendige papirer med, og der var intet i vejen for hans ægteskabsforbindelse med frøkenen." – "Det skal aldrig i evighed ske," råbte fru von Glänzenheim, "at jeg således encanaillerer mig." – "Det er allerede sket!" råbte Lukas; "og bliver De ellers ingen canaille, uden på den måde, så bliver De det aldrig." – "Stille! Stille!" bød den sindige dommer. – "Jeg appellerer til det forsamlede folk," råbte fru von Glänzenheim, ude af sig selv. "Folket er kommet her for min skyld, det skal hævne mig!" – "Lad det være, gode frue," sagde den ærværdige dommer rystende på hovedet; "denne appel kunne komme Dem dyrt at stå. Pøbelen er rigtignok sammenstimlet for Deres skyld, men ikke på den måde, som De tror. Jeg har ladet Dem bringe hemmeligt gennem haven ind ad bagdøren i domhuset, for at man ikke skulle mishandle, måske sønderrive Dem." – "Gud i Himlen," råbte fru von Glänzenheim pludselig sagtmodigere, som et menneske der vågner, efter at have udsovet en rus – "Hvad er det? Hvad er det?"

"Det er ikke videre," vedblev dommeren, "end at almuen ved, at De på en frivol måde i maskeradedragt, (hvortil De også tvang Deres niece) har sneget Dem ind i et kloster, for at gøre den stakkels pige til nonne. Denne by bebos såvel af lutheranere

som katolikker. De har opirret begge religionspartier imod dem, med Deres højst dadelværdige letsind."

"Lad hende komme herned til os, den gamle ugudelige heks!" brølede nogle stemmer på torvet; "vi vil dreje halsen om på hende! Vi vil hænge hende på lygtepælen!"

"Hr. dommer!" råbte fru Glänzenheim grædende, og kastede sig for hans fødder. "Bær rolig, frue. Fat Dem," svarede han, idet han meget høfligt hjalp hende op igen. "Jeg har udtænkt en plan til at redde Dem; men De må finde dem i alt." – "Alt! Alt! På lygtepælen? Gud! Gud! Mig på lygtepælen? Er det således man befordrer oplysningen hertillands?"

"Vi må se at skaffe Dem bort fra byen, uden at De falder i pøbelens hænder. Dette kan ikke ske i Deres egen vogn og i Deres egne klæder." – "Ak nej, det indser jeg, det indser jeg, hr. dommer! Jeg vil gerne forklæde mig igen, hvis det kan hjælpe. Hvorledes?"

"Folket ved," vedblev dommeren, "at her er en vanvittig mand, som giver sig ud for at være Uglspeil, og som er udsluppet fra en dårekiste." – "Ja det er mig, hr. dommer!" svarede den hvide mand med et dybt buk; "kun må jeg gøre den beskedne anmærkning, at jeg ikke blot *udgiver* mig for at være Uglspeil, men at jeg er ham virkelig; og ikke blot ham, men mange andre til. De kan allerede finde mig i vid trøje og med lange bukser på antikke vaser. Jeg har før Uglspeils tid ageret i mange tyske marionettragedier, som Pikelhering, der fik tilskuerne til at le igen, når de var blevet alt for bedrøvede; og den berømte klovn i England, som hjalp Shakespeare, var ingen uden jeg."

"Det glæder mig at gøre en så berømt mands bekendtskab," svarede dommeren; "men siden De dog er et lystigt hoved, der

snart driller, snart hjælper folk med Deres spøg, så kunde De også her være os til stor nytte." – "Mit liv og blod står til Deres tjeneste, hr. dommer! De har været så god at låne mig Deres kappe og paryk, som jeg håber tjeneren uskadt har leveret tilbage; De har tilgivet, at jeg holdt Dem for en dosmer, hvorfor jeg er Dem uendelig forbunden; og Lukas Dorfner er min gæsteven, jeg har spist salt med ham, han har husvalet min armod, og jeg er i gæld til ham." – "Deres liv og blod behøver vi ikke, kun Deres hat, trøje og pantalons. Dem må De låne fru von Glänzenheim. Folket ved, at vi har fået fat på Dem, og tror at vi vil sende Dem til dårekisten igen. Men frygt ikke! det skal aldrig ske. De skal blive hos Deres ven Lukas og hans skønne brud. Men vognen står udenfor, for at køre Dem bort; nu må fru von Glänzenheim benytte sig af dette middel til flugt i Deres kostume. Det er den eneste redning jeg ved." – "Hvorledes," råbte den gamle dame, "skal jeg udklæde mig som en bajads, med spids hat, store knapper i trøjen, og trække benklæder på?" – "Før udklædte De Dem som pilgrim, derved vovede De Deres liv; nu kan De kun redde det ved en anden forklædning. Her er ingen anden udvej!"

"Enfin!" råbte fru von Glänzenheim efter en kort betænkning; "hele livet er en maskerade! Hvad er det så mere? Giv mig dragten, og lad mig blot komme af sted." – "Det var herligt," råbte den gale Uglspeil, og gned sig i hænderne; "så skal jeg vel også have sættet og skørterne på?" – "Nej, det behøves ikke!" svarede dommeren.

Man bragte dem hver i sit afsides værelse; det varede ikke længe, før omklædningen var sket. Uglspeil havde man givet en sort skolemesterdragt og en rund paryk, som han i gamle dage

var klædt, før sin galskab. Men man havde ondt ved at bare sig for at le, da den nådige frue trådte ud igen med sin fornemme mine, som bajads i benklæder, og havde endnu viften i hånden, som brik.

Således bragte man hende i vognen, da det unge ægtepar forgæves havde bedt om hendes velsignelse. Hun havde troet at skulle køre i karet, og blev derfor ikke lidet bestyrtet ved at måtte stige på en åben bræddevogn, imellem to bevæbnede soldater. Almuen dernede tænkte, det var Uglspeil, som rejste tilbage til sin dårekiste. Man havde frygtet for, at hun skulle blive forfulgt af hurraråb og skoggerlatter; men tvært imod, pøbelen var meget medlidende og rolig, sagde det var synd at spotte et menneske, som havde mistet sin forstand og hun var endogså nødt til at putte adskillige kobberskillinger i lommen, som man stak hende i hånden.

Derpå lod dommeren udsprede det rygte, at fru von Glänzenheim var sat i stuearrest, for derfra at sendes til hovedstaden og dømmes efter fortjeneste. På den måde gav pøbelen sig tilfreds og sværmen adskiltes lidt efter lidt.

De unge ægtefolk drog næste dag tilbage til N**, hvor Lukas levede lykkelig med sin Rosa. Den vanvittige skolemester havde de taget med. Lukas skrev til hospitalets forstander, berettede, at den vanvittige var under sikker opsigt, og at man ville prøve på at gøre ham klog igen.

De to jernringe

Et eventyr.

For en halv snes år side, da min ven Rahbek og hans elskværdige Karen Margareta endnu levede, gik jeg med et par venner silde fra Bakkehuset en smuk høstaften. Rahbek havde ved aftenbordet, som sædvanligt, beværtet os med en hob morsomme anekdoter fra hans ungdomsdage, og den muntre Camma havde alt imellem gjort sine vittige bemærkninger, mens hun med rund hånd tillige sørgede for vor legemlige bespisning. Et sådant dobbelt måltid for sjæl og legeme, hvor begge nydelser sammensmeltede i et godt glas vin til gamle tiders minde, til tak for øjeblikket og til håb for fremtiden, kunne ikke andet end sætte alle i en behagelig stemning, der aldrig overlevede sig selv, fordi Vesterports lukning, klokken tolv, gjorde det nødvendigt, at bryde op i det mindste en halv time i forvejen. Denne aften havde Rahbeks morsomme fortællinger fået os til at glemme tiden for længe; vi måtte skynde os, og ilede brat af sted i det dejlige måneskin til byen. Men vi havde ingen tid til i et behageligt sværmeri at betragte den yndigtstrålende skive, der stod ensom på sin mørkeblå nathimmel, og forsølvede vandet både på denne og hin side Amager. Den gode indretning, at kunne komme ind af Nørreport hele natten, fandt ikke sted endnu. Vi så på vore ure, klokken var næsten tre kvarter til tolv; sagen begyndte at blive betænkelig, og vi at blive forstemte, for ingen af os havde lyst til at sove i et værtshus på broen.

Ud af denne ubehagelige stemning blev vi pludselig sat af en fremmed, som vi mødte i Bakkehus-alleen. Da han så vor hast, havde han medlidenhed med os, uagtet han ikke kendte os, og råbte: "Mine herrer! hvis De iler så stærkt for at komme ind af Vesterport, så kan De spare Dem anstrengelsen; porten står åben til klokken to, for der er stort bryllup på Skydebanen." Vi takkede ham meget forbindtligt; nu overlod vi os til den gode ro, betragtede månen, den strålende sø, de sorte træer med velbehag, og underlige romantiske nattefantasier begyndte at udvikle sig i digterens hjerne. Hos Rahbeks var sædvanlig tonen den lystige, vittige, sjældent vekslede den af med alvorlige betragtninger. Den modsatte stemning begyndte nu at bemestre sig mi. Vi var kommet til værtshuset *Den sorte Hest*, der i gamle dage hed *Den forgyldte Løve*; en bænk stod udenfor. Vi talte om Hoffmanns spøgelseshistorier, og om den kunst, hvormed han forstod at inddrage det øjeblikkelige, det daglige i sine vilde, gyselige fantasier, så at selv de berlinske oplyste te-cirkler måtte tjene til skueplads for hans rystende eventyr. Pludselig fik jeg et indfald. Jeg indbød mine venner til at tage plads med mig på bænken uden for værtshuset, lige overfor det nybyggede landsted. "Det er om stedet derovre," sagde jeg, "at jeg vil fortælle jer en gyselig historie. Ser i ikke auktionsplakaten opslået på porten?" – "Nej!" – "Jo! Jeg skal fortælle jer, hvordan det hænger sammen. Men det er ikke straks fortalt; dog, vi har jo god tid, og dersom I vil skænke mig opmærksomhed, så tænker jeg nok, at vi skal have gjort en rejse fra Italien – for så langt må vi – herhid igen og ind ad porten inden sengetid." De var straks villige, og jeg begyndte:

I Perugia levede for en fyrretyve år siden en mand ved navn Gasparo Rivoli, en guldsmed, som ernærede sig og sin unge kone Lauretta tarveligt af sit håndværk. Hans kone velsignede ham efter et års ægteskab med en søn, hvis fødsel kostede hende livet. Gasparo havde ingen årsag til at trøste sig med dette bytte; Lauretta havde været tækkelig og god, den nyfødte dreng var hæslig, og voksede sikke ikke til sin fordel. Faderen havde håbet, at måske sjælens egenskaber skulle bøde på det stygge udvortes; men det blev heller intet af, for Francesco var doven, lumsk, misundelig og ytrede kun åndsevner i en besynderlig snedighed for hans alder, hvormed fadere på ingen måde kunne være fornøjet. For at prøve lykken igen giftede han sig atter med en smuk ung pige, Josepha Galli, der, skønt selv uden formue, havde håb om engang at arve en rig morbroder. Josepha skænkede også Gasparo en søn, der blev det modsatte af Francesco. Lorenzo så i barndommen ud som en af de små Raphaels engle; denne skønhed beholdt han, og hans glatte hvide og røde kinder, den veldannede næse, den smukke mund og de store brune øjne stak forunderligt af mod Francescos uformelige blege ansigt, der endnu oven i købet var blevet mere skamferet af kopperne, hvorfra Lorenzo var sluppet med et par ubetydelige ar. Det eneste uheld, som denne delte med sin broder, var, at han også mistede sin moder tidligt, som et barn på seks år. De gik nu og legede i Gasparos værksted uden opdragelse, morede sig med at banke med en hamme på noget jernblik, og legede guldsmed efter faderen, der sad flittig og ufortrøden hver dag ved sit arbejde.

Men det var kun sjældent, at disse brødre kunne forliges; i alting var de hinanden højst ulige, for Lorenzo var lige så hidsig

og opbrusende, som Francesco lumsk og listig. Imidlertid sloges de dog tit; for Francesco, som stolede på sine ældre år, vovede nok her mod sædvane at give sin harme luft, og Lorenzo var for hidsig og stolt til at frygte sin broder, skønt han selv var mindre. Han fik da også gerne en banket trøje, og faderen måtte hvert øjeblik forlade sit arbejde og skille dem ad. Imidlertid trøstede Lorenzo sig med, at der nok kom en tid, da han kunne hævne sig, og det varede heller ikke længe. Faderen, som ikke forstod sig på opdragelsen, men kun dannede sit sølvtøj ved at banke det, mente, at han måtte gøre det samme ved sine sønner, for at få dem vel artede; når de havde banket hinanden indbyrdes, bankede han dem igen, og således gik det da med en banken, snart på sølvet, snart på drengene, og med en skrigen og larmen, der tit forstyrrede naboerne, og gav dem årsag nok til klager og misnøje.

En dag trådte en brun sigøjnerkvinde ind i boden og tiggede, just ligesom faderen havde skilt dem ad. Han beklagede sig for hende, som han ved slige lejligheder plejede for enhver tilstedeværende, og spurgte, om hun ikke kunne hekse dem enige, for med naturlige midler var der ingen mulighed. Sigøjnerinden åbnede en lædertaske, som hang ved hendes side, tog tvende jernringe ud, overtrukne med en sort fernis, aldeles ens, og hver forsynet med et sælsomt tegn, smukt udarbejdet. Hver af brødrene satte hun en af disse ringe på fingeren, og sagde: "Behold altid disse ringe på Eders hænder, lad dem minde jer om, at I er brødre! Der gives endnu ikke tvende slige ringe i verden, og hver af Eder har heller ikke mere end én broder. Når vreden betager Eder, se da på disse ringe, og lade dette syn bringe Eder til besindighed igen, så vil det gå

godt. Men agter I det ej, så vil engang synet af broderens ring styrte forbryderen i fortvivlelsens afgrund."

Disse ord, som den gamle sigøjnerkvinde udtalte med kraft og værdighed, gjorde et dybt indtryk på faderen, der blev så glad, at han straks løb hen og hentede en smuk guldring med en lille rubin, som han til gengæld forærede sigøjnerinden. Hun viste sig meget taknemmelig derover, og gik sin vej. Men Francesco ærgrede det, at faderen havde betalt slige snurrepiberier med et virkeligt klenodie.

I et par dage virkede dog disse ringe med en besynderlig trolddom; brødrene forligtes, og troede halvvejs selv, at de aldrig mere kunne blive uvenner. Men det gik dog meget godt an; og da først engang overtrædelsen var sket, agtede de ikke ringene mere, skønt de beholdt dem på fingrene. Fjendskabet tog til med årene, da Lorenzos morbroder døde og testamenterede ham en betydelig arv, hvorved Francesco fik en grund mere til at misunde og hade sin lykkeligere broder.

De lærte begge guldsmedehåndværket; men den svage fader kunne ikke længe udholde den evige kiv og trætte, sorg og græmmelse lagde ham tidligt i graven. Brødrene skiltes ad, og ved adskillelsen sagde Lorenzo: "I det øjeblik, da vi finder os befriede for hinanden, føler vi måske først noget mildt for hinanden; for har vi end ikke ligger under ét hjerte, så er vi dog halvbrødre og én faders sønner. Jeg vil i dette øjeblik ingen forekastelser gøre dig; vi har så ofte beklaget os over hinanden, at vi måtte have en meget slet hukommelse, dersom vi endnu behøvede til afsked at gentage det desværre alt for tit gentagne. Jeg ønsker dig al lykke i fremtiden. Og da Himlen har velsignet mig med rigdom, men da du ikke ejer så meget, så vil jeg hjælpe

dig, når behøver det, og lader mig det vide; men vi ses ikke mere. Farvel!" – "Lev vel! Jeg takker dig," svarede Francesco, uden taknemmelighed i sit hjerte, men tværtimod forbitret over, at han skulle være sin yngre broder forbunden; dog tvang han sig, og rakte ham hånd. Den stærke Lorenzo greb den, og overladende sig til sin sædvanlige heftighed, klemte han så stærkt, at broderen skreg ved det. Men Lorenzo lo, og sagde: "Jeg håber, det skal være den sidste skade, jeg volder dig." – "Slemt nok!" mumlede Francesco, da broderen var borte; "med den fordømte jernring har han klemt mig fingeren blå. Men tålmodighed! Vor tid kommer også."

Francesco satte sin lid til broderens letsind og hang til vellevned, og anvendte alle mulige midler for at få ham forført, såvel til overdåd i mad og drikke, som til letfærdighed og spil. Lorenzos rigdom bestod i en stor landejendom, som han altid måtte låne penge på. Francesco var flittig, og manglede aldrig penge; men han glemte, at han skyldte broderen sin første velstand, fordi Lorenzo havde ladet ham beholde hele faderens efterladenskab. Og dog var han nedrig nok til hemmeligt at være den ågerkarl, som ved uhyre renter snart spillede hele broderens formue i sin egen lomme.

Lorenzo havde nu tilsat alt, og Francesco var kommet i besiddelse af hvad den anden ejede. Han hørte ikke mere til sin broder, og godtede sig mangen aften, når han talte sine dukater, ved tanken om, at han nu var en rig mand, og broderen en stodder.

Som han således engang sad og rodede i en gulddynge, forekom det ham, som om han fik et guldstykke i hånden, der var hul i. Han begyndte allerede at bande bedrageren, der havde

narret ham med en hullet dukat, da han i det samme opdagede en guldring med en lille rød ædelsten, og ved nøjere betragtning tvivlede han intet øjeblik om, at det var den, hans fader i hans drengeår havde foræret sigøjnerinden til gengæld for de to jernringe, hun havde narret ham med. Francesco havde for længe siden aflagt sin jernring, og gemt den i en æske blandt andre småting. Nu blev han meget glad over at have guldringen igen. Han brød ikke længe sit hoved med, hvordan den var kommet der, men satte den endnu samme aften på sin finger, og gik til sengs.

Idet han ville slukke lyset, forekom det ham, som om hans hånd blødte. Han betragtede den, og fandt virkelig lidt blod på hånden. Men den fattedes intet, og han kunne intet sår opdage. "Jeg må have rørt ved noget, hvorpå der har været lidt blod," tænkte han, slukkede lyset, og sov ind.

I drømme stod sigøjnerinden for ham, og sagde: "Din broder svimler på bredden af afgrunden. Lys efter ham, søg ham op! Endnu kan du redde ham. Tag jernringen igen på din finder, og kast guldringen i brønden, så får jeg den tilbage." – "Da havde jeg noget at gøre," tænkte Francesco i drømme, vendte sig til den anden side, og sov stadig videre.

Da tjeneren næste morgen kom ind og skulle vække sin herre, udstødte han et fortvivlet skrig, og råbte: "Francesco er myrdet, min arme herre svømmer i sit blod!" – "Hvad er dette?" råbte Francesco vågnende, da han virkelig forfærdet fandt, at lagnerne var blodige. Han sprang op, men fattedes intet. Han følte ingen smerte, han havde intet sår, men – rubinringen blødte uafladeligt. Han skyndte sig at tage den af fingeren, og næppe var dette sket, før blodet standsede. For at tjeneren intet

skulle mærke, stak han sig ubetydeligt med en kniv i armen. Såret blev forbundet, og sagen neddysset. Han gik nu bestandig med jernringen, og fra den tid af havde han ro igen, indtil et besynderligt tilfælde indtraf.

En dag kom der en mand til ham, som bestilte en kostbar sølvpokal, indvendig forgyldt. Da den var færdig, hentede den fremmede pokalen, betalte den dyrt, uden at tinge, og sagde: "Vi må dog straks prøve den og drikke hinandens skål." Den gerrige Francesco begyndte allerede at frygte for sin vin; men den fremmede, som var franskmand, sagde: "Tillad, at jeg beværter Eder! Jeg fører altid min egen vin med mig, for jeg kan ikke drikke den italienske; men I har vist intet imod et godt glas bordeaux?" Dermed kaldte han på sin tjener, som indbragte en støvet, forseglet flaske, hvilken han åbnede, fyldte pokalen og rakte guldsmeden. Francesco, der gerne drak et godt glas vin, når han fik det for intet, skyndte sig at gøre fyldest; men næppe havde han drukket, før han faldt i søvn af dvaledrikken, og de tvende røvere (for det var de), der havde passet deres snit, mens husfolkene var ude, bragte den bedøvede Francesco i en vogn, og kørte hurtigt med ham ad bjergene til. Da han vågnede, og troede, han lå i sin seng, fandt han sig liggende i græsset i en skov, under et skyggefuldt træ, med øjnene vendt imod en malerisk egn i morgenrøden. Han tænkte, han havde en behagelig drøm; men da han vendte sig til den anden side, så han en halv snes grimme karle med græsselige smil stirre på ham, og med opløftede knive. "Din sidste time er kommet!" råbte den, der havde købt pokalen, idet han viste ham den. "Vi venter høvedsmanden, som selv skal skylle den med dit blot." – "Jesu! Maria!" råbte den forfærdede Francesco, "hvad har jeg

forbrudt? Tag alle mine penge, klenodier, alt mit gods! Jeg skal selv give Eder underretning om, hvor det findes. Her er nøglerne. Spar kun mit liv! Hvad har jeg syndet mod Eders høvedsmand, at han hader mig så blodigt?" – "Det er din broder Lorenzo," svarede røveren, "der hader dig, og vil tage livet af dig, fordi du ved niddingsværk har forført ham til laster og udsvævelser, frastjålet ham hans formue, bragt ham til fortvivlelse, gjort ham til en røver og morder. Han har allerede dræbt mange uskyldige. Nu hævner han dem alle, idet han dræber dig, der er skyld i alt."

Røveren havde næppe talt, før Lorenzo kom hurtigt løbende med et forfærdeligt ansigt og en blinkende dolk. Røveren med pokalen glædede sig, svingede kalken i morgenrøden, og råbte: "Hævn!" Francesco kunne ikke tale. Dødens isnen gennemfo'r hans ledemod, og bandt hans tunge. Hans øjne var næsten brustne af angst; alt hvad han kunne, var skælvende at strække den kolde hånd ud mod sin broder. Med en forbitrelse, som heller intet ord ville have været i stand til at dæmpe, nærmede røverhøvdingen sig sit slagtoffer – men næppe så han ved den opgående morgensol den bekendte jernring på Francescos finger, før han gøs tilbage. Forbitrelsen ophørte, det blodrøde ansigt blev dødblegt – og han råbte med dæmpet stemme: "Nåde med ham! det er min *broder*. Kammerater! følg mig." Med disse ord forsvandt han i krattet, og kort derpå alle røverne med ham. Francesco befandt sig ene i den herlige skov, hvor de venlig sangfugle kvidrede en morgensang i det røde lys, som udbredte sig fra fjeldet over dalen.

Der henrandt nu nogle år, hvori Francesco levede i fuldkommen fred. Vel hørte han, at mange røverier og mord

blev begåede; men det var så almindeligt i Italien. Dog havde han stor formodning om, at hans broder var en af de dristigste blandt disse banditter. Men det anfægtede ham ikke videre, når han kun selv var i sikkerhed. Langt fra at foragte jernringen, beholdt han den nu stedse på fingeren, som en uskattérlig talisman.

Ved hans hus var en have, og skønt han ingen sans havde for det skønne i naturen, morede det ham dog, at sidde der i lysthuset, og at se de fattige folk svede for sig i solheden, mens han selv kunne godte sig ørkesløs i skyggen. For siden han var blevet en rig mand, havde han nedlagt sit håndværk, og levede af sine renter.

Han sad der just en dag således, og talte med gartneren, mens der noget fra dem lå en fattige kone, som lugede jordbærbedet, og vente ham ryggen. Da gartneren var gået, sagde hun, uden at vende sig: "Der ser man, at der i naturen kan rådes bod på meget. Disse skønne bær ville kvæles af ukrudtet, hvis jeg ikke bortrøddede det med min kniv. Også af det menneskelige hjerte kan ukrudtet røddes. Mig tykkes, Francesco! I skulle slutte forlig med Eders broder. Man mumler allerede om, hvor hans første formue blev af, om hvad der har bragt ham til udsvævelser, til betlerstaven, til det fortvivlede røverhåndværk. Dog, det ved I vel selv bedst. Men I skulle skrive ham til, byde ham forlig, og dele Eders formue med ham. Der er nok til to. Så gik han i sig selv, og omvendte sig. Det ville være let for ham, at få pavens tilgivelse, når han ophørte med det frygtelige røveri. I reddede da ikke blot ham, men hele egnen fra en landeplage, og jer selv med fra den sorte fugl, der ellers engang vil hakke Eders hjerte."

Hun havde under denne tale ofte truende hævet sin hånd med en stor brændenælde, og Francesco opdagede sin guldring med rubinen funklende på den gamle runkne hånd. Nu rejste hun sig, vendte sig om, og så på ham, og han kendte tydeligt – sigøjnerinden. Men inden han kunne fatte sig, var hun borte. Ringen, som han havde vel forvaret i et dirkefrit skrin, ilede han straks hen efter; skrinet var lukket, som sædvanligt, og alle kostbarheder var ellers deri – men ringen var borte.

Skulle man nu ikke tro, at alle disse varsler havde virket på Francesco? Men han var for kold og slet, for bange for at gøre opsigt og for at tabe sit gode rygte – hvilket han dog alt længe havde tabt. Han blev en tidlang i denne rådvilde tilstand, der er sædvanlig hos små sjæle; og da der i denne lange mellemtid intet ondt hændtes ham, håbede han, at havde ingen nød. Gerrigheden, der havde slået rødder i hans hjerte, bemestrede sig ham igen. Han søgte med spidsfindigheder at forsvare sig for sin egen samvittighed, og troede at gøre alting godt med at give tarvelige almisser til fattige, og med at lade nogle messer synge for de myrdedes sjæle.

Men af denne roligheds-tilstand blev han efter et års tid atter vakt. Sigøjnerinden stod igen for ham i drømme, hældede sit hoved over ham, rystede de grå lokker, og pegede med et hæsligt smil hen i den mørke baggrund. Her så han først et lille rødt lyspunkt, men det udviklede sig snart til et miniaturebillede af hans broder, der stod dødbleg på en grøn mark, og stirrede på ham, halvnøgen, med skjorten nedslængt over lænderne, og med en rød stribe om halsen. Francesco havde næppe ret betragtet billedet, før det med samt sigøjnerinden forsvandt. Men fra denne nat havde han ingen

ro; til en vis bestemt tid havde han altid det samme syn. Dette rystede ham overordentligt og tog så stærkt på hans helbred, at man næppe kunne kende ham igen. Han lod nu spørge om sin broder, men ingen kunne give ham efterretning. Der var en stor pris på Lorenzos hoved; men han var forsvundet, og man hørte intet mere om ham.

Francesco begyndte at komme sig igen, han vænnede sig lidt efter lidt til den ensformige drøm, og kunne atter sove. Men hvad han havde været menneskesky før, så blev han det nu mere. Hans eneste fornøjelse var at sidde i haven, at se på blomsterne, og plukke dem; og det forekom ham, som om han følte sig selv uskyldigere i den uskyldige natur. Der var også en nattergal i en myrtebusk, som morede ham med sine toner.

En aften sad han der med en gammel nabo, som sjældent besøgte ham. "Hvad fattes Eder, kære ven?" spurgte denne deltagende; "I lader på nogen tid til at være blevet så nedslået og at have tabt Eders helbred. Hvad trykker Eder?" – "Intet," svarede Francesco. "Når man har en god samvittighed ..." – "Ja, det er det fornemste," svarede naboen. I det samme begyndte nattergalen at slå i en busk henne i haven. "Hvad det er en herlig fugl," sagde gubben, "og hvad den har en velklang i sin lille strube! Man skulle tro, at struben ville gå i stykker, når den synger, og dog holder den det ud i hele timer." – "Hvorfor betoner I det *strube* så stærkt?" spurgte Francesco med et vildt blik; "og hvad taler i om struber, der går i stykker? Jeg hører den ellers også gerne; men i aften overdriver den sit klynkende vemod. Denne søde smægtende klagende lyd kunne gøre en forrykt. Jeg hørte i dette øjeblik hellere en ugle skrige!" – "Hvilke sælsomme indfald!" sagde den gamle nabo leende, og plukkede

i det samme en rose, som han rakte Francesco. "Se på den! så får i nok mildere tanker." – "Ja, det er uskyldighedens billede," sagde guldsmeden, idet naboen stod op, gik hen til urtebedet, og bøjede sig ned, for at plukke en stilk ambra. Hensunken i ængstelige fantasier stirrede Francesco i rosenknoppens bæger; men hvor forfærdedes han, da han dybt i kalken så det velbekendte billede af sin blege broder med den røde strime om halsen! Han kastede rosen fra sig, stirrede på naboen – og det var den gamle lugekone, der truede ham med brændenælden. Han ville udstøde et skrig; men den godhjertede nabo kom straks igen, og sagde: "Kære ven! hengiv Eder ikke til sygelige fantasier; der er intet mere skadeligt for helbredet. Jeg vil forlade Eder; for jeg ser nok, at I ikke er stemt i aften til selskabelig meddelelse. Desuden dufter natviolerne i denne have mig for stærkt; jag kan ikke tåle denne søde stank, den kvalmer mig. Godnat!" Dermed trykkede han Francescos hånd, så det smertede ham i ringfingeren, gik – og det var atter sigøjnerinden. Natviolerne duftede så stærkt, at Francesco var nær ved at besvime.

Han skyndte sig feber ind i huset, og havde en gyselig nat. Sigøjnerinden pikkede ham på skulderen; han så billedet af sin broder nærmere, i naturlig størrelse, men som en i tåge, og blodet dryppede ham ned af et sår, der gik rundt om halsen. Med en truende mine vinkede genfærdet Francesco.

Dennes beslutning var taget. "Jeg kan ikke længere blive her," råbte han. "Bort, til fjerne steder, hvor det gyselige billede ikke forfølger mig!" Han solgte alt, hvad han ejede, og rejste derpå af sted. Hændelsen bragte ham til Livorno. Han traf i havnen et fremmed skib, og da han hørte, det var fra Danmark, glædede

han sig, og tænkte: "Jo længere bort, jo bedre!" Han betalte straks kaptajnen, hvad det kostede, og skibet lettede anker. De havde en lykkelig rejse. Francesco kunne godt tåle søen, han sov sødt og uforstyrret hver nat i kahytten, og takkede sin gode stjerne, der sandsynligvis nu havde bragt ham i sikkerhed for alle de fæle syner, der havde ængstet ham i Italien.

Således kom han til Danmark, i den skønneste årstid, morede sig nogle dage godt i København, fik lyst til at blive her, og så sig om efter en bolig i nærheden af byen, hvor der var en have, og hvor han kunne forbinde landets behagelighed med hovedstadens bekvemmelig, som han var vant til.

Det traf sig just, at *dette lyststed*, som ligger her lige over for, var til fals. Francesco købte det, indrettede sig bekvemt og smukt, havde meget rolige nætter, og begyndte at holde de forrige syner for blotte indbildninger af en sygelig fantasi.

Men en nat, som han sov allerbedst, tog igen en iskold hånd ham pludselig fat i skulderen så stærkt, at det smertede ham. Han vendte sig – og så broderen Lorenzo selv – bleg og kold som et lig, med overskåret strube, hvorfra blodet dryppede ned på sengetæppet. Synet vinkede ad ham. Han puttede angst hovedet under tæppet – men genfærdet rev det forbitret til side, og vinkede igen så gyseligt truende, at han måtte følge. Det svævede ud af døren, gik igennem haven, og forsvandt i nærheden på marken ved en liden hyldebusk.

Næste morgen havde Francesco ingen ro på sig, før han fik stedet undersøgt. Han kaldte på sin gårdskarl, der måtte tage skovl og spade med, og grave på det sted, som Francesco betegnede ham. Han havde ikke gravet længe, før spaden stødte på en benrad, på hvis venstre knokkelhånd de opdagede en

jernring, som formedelst sin sorte fernis ikke var rusten, og som Francesco alt for vel genkendte.

Mens de stod således, kom just en af naboerne forbi, og råbte: "Hvad i alverden graver i der efter? Ved I ikke, at galgebakken netop har stået på det sted? at der i mange år var retterstedet?" Francesco forstod ham ikke; men en tredje, som kom til, og forstod italiensk, lod sig bruge som tolk.

"Har De længe boet her?" lod Francesco manden spørge; "har De nogen formodning om, *hvem* der er nedlagt her?" – "Det er formodentlig den forløbne italiener, der blev halshugget og lagt på stejle her for nogle år siden."

Næppe hørte Francesco dette, før han løb som en afsindig fra dem over marken net til stranden, langt ud i vandet, til han blev borte i bølgerne. Hjælpen kom for silde; man fandt hans lig med den sælsomme jernring på fingeren, og da man fandt en lignende på benraden, så lagde man deres levninger en aften i én grav i en krog på Frederiksberg Kirkegård. Huset derhenne er atter til salg. Vil nogen af Eder købe det?

"Nej!" svarede C... – på hvis deltagelse jeg egentlig havde regnet – og gyste." – "Jeg ikke heller," svarede den forstandige, men koldere og mere satiriske O..., "for jeg har ingen penge, og huset ligger mig også for nær ved den støvede landevej. Imidlertid," sagde han venligt, idet han trykkede min hånd, "tak for fortællingen, især hvis du har improviseret den i øjeblikket! Den har moret mig; men gyst har jeg ikke ved den. Dog, årsagen dertil ligger måske mere i mig selv, end i dit eventyr; jeg gyser ikke længere over sligt, og det har tit ærgret mig, ligesom det ærgrede Lichtenberg, at han ikke kunne nyse mere

end tre gange i træk, da han blev ældre. Jeg siger, ligesom Goethes Faust: *Die Botschaft hör' ich wohl, allein mir fehlt der Glaube.*" – "Og jeg siger med Lessing," bemærkede C...: *Sædekornet til at tro på det overnaturlige ligger i os alle; det kommer kun an på digterens kunst, at bringe det til at spire*." – "Men er der egentlig nogen vinding ved, at digterens fantasi kæmper mod den sunde fornuft?" vedblev O..., "og har det nogen ægte værdi, at han øjeblikkeligt får os til at tro det, som siden den sunde fornuft forkaster og fordømmer?" – "Den stakkels sunde fornuft," svarede jeg selv, "får ofte skyld for, hvad den slet ikke gør. Mange mennesker – for resten med sund fornuft – farer undertiden vild, og så må den sunde fornuft påtage sig skylden for, hvad spidsfindighedens skæve betragtning har udklækket. Den digteriske form for det overnaturlige kan mennesket ikke undvære; for det er et billede af vort eget liv. Ligesom menneskets liv er et lystspil i ungdommen, og siden en tragedie, der ender med døden, så er det også helt igennem et fe-eventyr, hvis begyndelse, tilværelse og ende vi på ingen måde forstår eller begriber. Deraf kommer det, at mennesker med fantasi og følelse aldrig ophører at ynde fortællinger om det overnaturlige, om de end har nok så megen forstand; om de end ikke i det virkelige liv har nogen spøgelsesfrygt. Dette lille spøgelses- og gengangervæsen, som almuen tror det, det være nu til eller ej – er kun en såre liden del af den hele store åndelige uforklarlige spøgelseshistorie, som vi kalder: *Livet og Døden*; og derfor behøver digteren kun at slå på strenge, der frembringer anelsernes store akkorder, for at de skal finde genklang i mangt et bryst."

"Men," bemærkede F..., "tendensen i dit eventyr er moralsk. Er det ikke en fejl? Mig synes, jeg har hørt en fugl synge om, at den nyere æstetiske skole forkaster anvendelsen af det moralske i eventyret, og vil, at det skal have en ren selvstændig interesse i fantasiens egen virksomhed, uden hensyn til sædelige forhold, hvorved det kun bliver en æsopisk fabel for børn. Digterens hensigt kigger overalt igennem, og forstyrrer den illusion, som han dog ønsker at vække."

"Det ved jeg meget godt," svarede jeg, "at den nyere skole har påstået meget, som jeg aldeles ikke underskriver som en augsburgisk konfession. Fra mange af sine skæve meninger er den selv kommet tilbage. Der var en tid, da man blot agtede poesien for sin moralske tendens; det var galt. Der var en tid, da man ville, at poesien slet ingen moralsk tendens skulle have; det var lige så galt. Heller ikke religionen skulle have den, heller ikke filosofien; det var noget inferiørt, under deres værdighed. Men hvor skal da de skønne moralske ideer fremstilles, for at få indpas i det menneskelige hjerte, og hindre tidsalderen fra at falde til barbariet igen, når det ikke sker ved religionen, poesien og filosofien? Nej, nej! den åndelige nordiske spøgelsesmytologi er nært forbundet med de moralske ideer, med dyd og last. I det østerlandske eventyr spiller mere blot lykke og ulykke sin brogede rolle; men det nordiske eventyr vil tillige røre og ryste hjertet. Tag det moralske fra Shakespeares guddommelige *Macbeth* og se så, hvad der bliver tilbage!"

"Men," bemærkede O..., idet vi gik til byen, "dersom du nu fortalte denne historie til de stakkels folk, som bor på stedet der, det ville dog gøre et ubehageligt indtryk på dem. Det skal du dog ikke. Jeg ved, du kommer der imellem." – "Det tror jeg

ikke, at det ville," svarede jeg. "Jeg kender denne familie meget godt, besøger den tit, og forelæser den ofte af mine arbejder; for det er fortræffelige mennesker med ånd, hjerte og kærlighed til poesi. Ofte har jeg siddet med dem ved et hyggeligt aftensbord på den samme mark, hvor før det fæle rettersted stod, hvorfor jeg gyste, og hvorfra jeg vendte mit ansigt, når jeg som en lille dreng gik det fjernt forbi på landevejen med min fader. Tiden og genstandene frembringer forskellige virkninger. Mon der nu er nogen, der gyser for Nytorv i København, hvor retterstedet stod, og hvor Didrik Slaghek blev brændt? Vis mig den plet på Jorden, hvor der ikke engang er sket noget rædsomt? Og dersom det rædsomme har den magt, at udslette indtrykket af det behagelige, skulle dette da ikke også omvendt have samme virkning? Hvad kunne den stakkels uskyldige mark gøre for, at den i gamle dage blev brugt til galgebakke? Blev den vanhelliget for evigt, da Justitien fandt for godt at bygge en afskyelig trofæ, som humaniteten i en mildere tid væmmes ved og forsmår? Hvad kender I så tit på digterens fantasi? Det er netop digtekunsten, som behersker fantasien, ved at uddanne den, i stedet for at den i sin rå tilstand behersker mennesket. *Gebt ihr euch einmal für Poeten, so commandirt die Poesie!* siger Goethe. Det samme kan man sige om fantasien. Den har, siden jeg blev digter, aldrig kommanderet mig, men jeg den. Intet er den sande digter væmmeligere, end denne sygelige melankolske fantasi, der – ligesom spidsfindigheden – gør sig evig umage for at forstyrre menneskets ro og glæde. Nej! vi har virkelige sorger nok, til at vi skulle tage indbildningerne til hjælp." – "Og således taler en tragiker!" råbte O.... "Sker ikke det, du siger, netop i tragedien?"

– "På ingen måde, min ven! Den ulykkelige hændelse tager digteren fra historien, fra den prosaiske virkelighed; men hans kunst forædler den, ved at vise det skønne, det kraftige, det rørende, det advarende, det trøstelige, det karakteristiske, det lærerige deri. Han opløser virkelighedens dissonans i kunstens, i religionens harmoni, og deri består netop den højeste glæde." – "Altså består tragediens virkning i den højeste glæde?" – "Ganske vist! Af den bitreste livets blomst ved Melpomenes bi at drage sin sødeste honning. Da den store Herder lå på sit yderste, og ikke selv kunne tænke kraftigt mere, forlangte han hverken nafta eller moskus, men han råbte til sin ven. *Sage mir einen grossen gedanken!* Et sådant åndeligt styrkemiddel skænker os al ægte tragisk poesi."

Digtersamtale

Tre unge digtere kom for nogle år siden ofte sammen om aftenen, for at tale om kunstværker og poesi. Engang var især talen om det antikke eller såkaldte klassiske, og det romantiske, hvorpå der, som endnu af mange, gjordes en stærk forskel. Ludvig påstod, at det romantiske blot tilhørte den nyere tid, og at det var urimeligt, at ville sætte sig hen i det antikke. Sigurd, den ældste, tog deraf anledning til at ytre følgende:

"Jeg holder ikke meget af disse skarpe inddelinger og grænsebestemmelser. De forekommer mig i det højeste kun at være til samme nytte som himmeltegnene på globen: De eksisterer kun i den anskuendes fantasi. Jeg har intet imod, at man laver dem for at lette sig selv overskueligheden. Det er vist til stor gavn for tydeligheden at sige: "Når jeg trækker en lige linje gennem de to bageste hjul af Karlsvognen, så den første store stjerne, jeg støder på, Polarstjernen". Herved bliver det enhver let at finde Polarstjernen; og hvorledes ville man ellers give en sanselig beskrivelse af vejen til en stjerne mellem så mange tusinde? Men når han har gjort det, så ved astronomen, at det ord Karlsvogn med samt den lille bjørn kun er vilkårlige fantasibilleder, der hjælper videnskaben. Og således skulle også æstetikerne indse, at de ord *antik* eller *klassisk*, og *romantisk* ikke er andet en slige billeder på tidens globus, for at sanseliggøre sig visse epoker af kunstens historie."

"Men," sagde Ludvig," du vil dog ikke nægte, at det antikke eller klassiske forholder sig til det romantiske, som hedenskab til kristendom, som indsigt til anelse, som nydelse og glæde til

længsel og vemod, som det bestemt tydelige og begrænsede til det dunkle og uendelige, som kraftig selvkærlighed til et helligt sværmeri, som det overskuelige enkelte til det utydeligt sammensatte?" – "Kort sagt," faldt ham Sigurd i talen, som det skønne til det høje, som det naive til det sentimentale?" – "O ja!" svarede Ludvig, "vi kunne gerne indbefatte adskillelsen under disse benævnelser." – "Altså," vedblev Sigurd, " har der intet højt og sentimentalt været i den antikke oldtid, og intet skønt og naivt i den romantiske periode?" – "Jo, det vel; men underordnet, og i enhver af disse epoker uendelige meget mere af det ene, end af det andet." – "Sig *noget mere*, kære ven! så bliver vi let enige. Men hvortil da den strenge adskillelse?" – "Men det var dog den kristelige tro og kærligheden til kvinden, som især udmærkede den romantiske tid." – "Men vi taler jo ikke her om forskellen på oldtid og middelalder, men om forskellen på antik og romantisk poesi. Og min mening er, at hvor begge disse er *virkelig* poesi, der ligner de hinanden meget. Religion er ikke poesi; dertil er denne for meget, skønt poesien vel forbinder sig med religionen. Overdreven ridderforelskelse var heller ikke poesi; dertil var den for lidet. Hvor poesien virker, der virker det skønne menneskelige; og hvor mennesker træder op i kraftige naturlige forhold, der nærmer de sig hinanden, og den kolorit, som tidsforskellighed giver dem, er ikke hovedsagen, men tjener blot til folie eller baggrund for billedet.

Dersom vi betragter det mystiske, det sværmeriske oversanselige som det romantiske, så hører herhen al den indiske poesi og den ægyptiske kunst. Og selv i den græske poesi, hvis vi kendte dens ældste lyriske udbrud, ville vi vist

finde meget, som lignede de ældre katolske hymner. Alt, hvad der hørte til mysterierne, har haft dette præg. Til den nyere filosofiske følelse og humanitet slutter sig Platons dialoger og dristige digterbilleder." – "Men kærligheden," vedblev Ludvig, "var dog en ingrediens, som ikke tilhørte den antikke tid, men først opstod i riddertiden." – "Også deri kan jeg ikke være enig med dig," vedblev Sigurd. "Sand kærlighed karakteriserer ikke riddertiden. Det var blot forelskelsen i smukke kvindelige former, og denne finder vi vel lige så godt skildret hos de græske idyldigtere, hos Ovid og hos Tibul, som hos de ridderlige minnesangere. Det var først i den videnskabelige periode, at følelsen for kvinden forbandt sig med tanken og med en oversanselig begejstring. Men mon det er for intet, at vi kalder denne kærlighed den *platoniske*?"

"Når du berøver den romantiske tid sine fortrin," råbte Ludvig, "hvad har den da tilbage? I det plastiske og naturlige kan den ikke måle sig med det antikke." – "Meget mere, end de herrer, der kun er opdraget på græsk og latin, tror," svarede Sigurd. "Vore gamle kæmpeviser, den tyske Nibelungenlied, står ikke langt tilbage for Homer. Er der meget gentaget og monotont i de førstnævnte, så er det også tilfældet hos den sidste. Allerede Horats har anmærket: *Interdum dormitat bonus Homerus*; og dette *interdum* er endda ikke så sjældent. Men derfor bliver de store herlige skildringer i Homer, hvoraf vi blot kender en længst forsvunden helteold, lige fortræffelige og uskattérlige; og det er også tilfældet med vore heltesange. Den hedensk-nordiske poesi har meget tilfælles med den græske. Den er lige så naiv, et tro, skønt groteskere billede af naturen, uden sværmeri. Og hvilken genialitet i den nordiske mytologi,

der i ånd og sandhed har så meget tilfælles med den græske, at mange derved er forledet til at tro, at den ene kun var et slegfredbarn af den anden.

Hovedsagen i al poesi bliver, som sagt, det skønt opfattede menneskelige; og det kan opstå til alle tider og i alle nationer. Tidsalderen giver kun disse skønheder tilsnit, forskellig farve og komposition; men for tegning og sandhed råder den evige natur selv. Derfor er også den slaviske binden til en vis form upoetisk; ligeså det alt for ængstelige kostume, der mere vedkommer antikvaren, end digteren. Noget ganske andet er det, at vi ikke af uvidenhed skulle forbigå de karakteristiske træk og motiver, som historien byder os, og at vi ikke på en smagløs måde blander det sig selv modsigende, som ofte var tilfældet i foregående århundreder. Men var ikke Dante stor, selv i sine groteske blandinger? Var ikke Shakespeare og Calderon store, uagtet disse? Har Goethe og Schiller og flere gode nyere digtere ikke blandet deres tid med ældre tider? Hvortil da de ængstelige strenge adskillelser mellem antik og romantisk? Det er som med bygmesteren: Han har græsk og gotisk bygningskunst for øjnene; er det ikke naturligt, at han efter sin følelse og smag bruger noget af begge, og ikke holder sig slavisk til en bestemt regel? Og hvilken regel skulle han også holde sig strengt til? Man træffer uafladelig forskellig stil; for det ligger nu en gang i kunstens natur, ikke at stå stille, men at bevæge sig på forskellig måde, hvorved undgås nødvendigheden af blot at kopiere foregående former.

Lige så lidet altså som den gode bygmester kan dadles, fordi han selvstændigt og kækt forbinder det gamle med det nye, når det sker med smag, forstand, hensigt, og uden berniniske

overdrivelser; lige så lidet kan nutidsdigterne dadles for sligt. Hovedsagen i al skøn kunst er dog *geni*, og hvor det findes, der kommer det andet af sig selv; og gør det ikke det, så sker det aldrig, for aldrig har endnu ængstelige, strenge, spidsfindige forskrifter frembragt noget kunstværk."

De gode venner fortsatte denne samtale; der blev talt meget om genialske dommere, der er lige så sjældne at finde, som genialske kunstnere, så at man vel kan sige, at lige så meget fuskeri som der er i kunsterne, lige så meget, og måske mere, er der i bedømmelsen deraf.

"Det allerværste er," sagde Sigurd, "at disse vrange, ubillige domme, der ikke blot opstår af tomheder i hovedet, men også – hvad der er værre – af tomheder i hjertet, knækker mangen spire, og bringer selv tvedragt og miskendelser til veje mellem gode kunstnere."

Efter endnu at have fortsat disse betragtninger videre, skiltes vennerne ad, efter at der først var givet opgaver til digtninger, der skulle forfattes imidlertid, og oplæses på det næste møde. Man tog anledning af, hvad der i dag var omtalt. Sigurd fik – som billigt – det hverv at skrive en romantisk fortælling, der dog skulle være antik. Ludvig skulle skrive en novelle om en billig og genialsk kunstdommer, og Vilhelm én om to udmærkede forsonede digtere af forskellige skoler.

Men førend de gik, råbte Ludvig: "Hør, Sigurd! Du sagde, og uden tvivl med rette, at hovedsagen i al kunst er *geni*." – "Ja," faldt Sigurd ham i talen, "og det må der også være i fortællingen, såvel som i romanen; hvorfor også Jean Paul ender sine æstetiske betragtninger over denne med de mærkelige ord: "Det sidste, men måske vigtigste vink, man kan give

romanskrivere, er dette: Venner! hav kun fortrinligt sandt herligt geni, så skal I se, hvor vidt I kan drive det.""

"Og som Pilatus spurgte: Hvad er sandhed? således kunne jeg være fristet til at spørge dig: Hvad er geni?" sagde Vilhelm. – "Jeg kunne give dig mange ny-tyske filosofiske uoversættelige definitioner," svarede Sigurd; "men vil denne gang nøjes med, hvad den herlige humoristiske Claudius siger derom." Han gik hen, hentede *Wandsbecker-Bothen*, og oplæste deraf følgende:

Om Geniet

Jeg forestiller mig tit i mine ledige timer et sprog som et bundt kæppe: Til hver kæp er der fasttryllet en forhekset prinsesse, eller en ulykkelig prins; og så anser jeg da den mand, som forstår sig på det, som et søndagsbarn, der kan se ånder, mens de andre kun ser kæppen, og ikke andet end den. Man siger, at den, der forstår at hekse, kan løse en slig prinsesse fra sin fortryllelse, og binde en alf eller nisse til stokken igen. Således gå det bestemt til med sprogene; og såvel stavene, som ånderne, er underkastede store forandringer. Disse forandringers og denne fremgangs historie er et meget fin studium. Der fordres et filosofisk følehorn, som ikke er enhver givet; og uden dette kan der kun siges lidet sundt om en mand og hans smag, samt hans efterlignere, hvilket mængden af afhandlinger i kvart og oktav noksom beviser. Sokrates talte om en genius, som hviskede ham i øret, og tusinder snakkede og snakker efter ham om en genius. Måske forholdt sig den genius, Sokrates talte om, som de tusind andre omtaler, som en gammel barde og profet til de minstrels og balladesangere, som dronning Elisabeth viste følgende ære

på det sorte bræt: "Alle sigøjnere, landstrygere og minstrels sættes i tugthuset i Neumünster." Måske var det dog også anderledes; for det er endnu ikke afgjort, hvad Sokrates har ment, og hvad de tusind andre mente. Når en har skrevet en bog, og man læser i bogen, og det virker så forunderligt, som om man skulle af sted i doktor Fausts kappe, så at man ligesom står op og gør sig rejsefærdig, og når man så kommer til sig selv igen, taknemmelig vender tilbage til bogen – da skulle jeg næsten tro, at autor havde skrevet med geni. Men min fætter vil indvende, at dermed er intet sagt; at man ikke vil vide, hvem der har geni, men hvad geni er. Geni altså – er – er – er en hvalfisk. Ganske rigtigt! Geniet er en hvalfisk, som kan beholde en ide tre dage og tre nætter i bugen, og derpå spy den levende ud på land. Det er en hvalfisk, som snart farer hen gennem dybet i stille storhed, så at folkene i vandverdenen får koldfeber deraf, snart farer i vejret, og leger med tredækkere; også hæver det sig undertiden med heftighed højt op af havet, og giver anledning til et stort og sjældent syn. Ikke-geniet derimod er et dødt hvalfiskelig uden spæk, som flyder omkring for vind og vejr, og lugter for de sorte og hvide bjørne (journalister og døgnskrivere), som derpå kommer gående hen over isen, og giver sig til at æde deraf. Det menneskelige legeme, fuldt af nerver og årer, i hvis midte den menneskelige sjæl sidder, som en spindevæv i midten af sit net, kan lignes ved en harpe, og tingene uden om i verden ved fingrene, som spiller på harpen. Alle harpestrenge bæver, og giver en lyd fra sig, når de berøres. Men nogle harper har en så lykkelig bygning, at de straks

taler under kunstnerens hænder, og deres strenge er så inderligt oplagte til at bæve, at tonen river sig løs fra strengen, og udgør et selvstændigt æterisk væsen, som svæver omkring i luften, og fylder hjerterne med sød tungsind. Og dette lette æteriske væsen, som bevæger sig så frit omkring i luften, når strengen har ophørt at klinge, og fylder sjælen med sød tungsind, kan ikke få andet navn i dåben, end geni, og den mand, på hvis hoved det sætter sig, som uglen på Minerva-hjelmen, der er en mand af geni. Og den gunstige læser vil formodentlig nu – bedre, end jeg – vide, hvad geni er. Dette geni, der for så vidt er en blot naturgave, får nu en forskellig retning efter den ganske individuelle tilstand, hvori mennesket befinder sig, eller har befundet sig. Der gør nu vugge og amme og fibelbræt og bopæl og sprog og nathue og religion og lærdom hver sit, til enten at nedtrykke eller bringe det i gang. En ganske særdeles fortjeneste i at nedtrykke har filosofien, således som den almindeligt taget er i brug. Mange gode herrer, som har hørt om ideer, der skulle ligge dybt skjulte i naturen, og som må bringes til at se dagens lys ved jordemoder-kunster, abstraherer naturen skindet over ørene, og udgiver deres magre spøgelser for slige almentanker eller ideer. Og tilhørerne, som vænnes til disse spøgelser, mister lidt efter lidt den gave, at modtage indtryk af en verden, hvori de lever. Alle de hager i deres sjæl, som skulle hæfte fast ved den virkelige naturs indtryk, slibes bort, og alle billeder falder dem kun perspektivisk og dioptrisk i øjet og hjertet.

"Denne humoristiske og genialske betragtning af geniet," råbte Ludvig, "er sikkerligt mere værd, end mange forskruede definitioner, hvori der ej er funke af sund menneskeforstand, mindre af geni. Men om vi nu også antager, at geniet er det fornemste i et kunstværk, så må man være lige så langt fra at miskende det i sine mindre virkninger, som fra at finde det, hvor det slet ikke er. Jeg forestiller mig geniet som et bjergværk med metaller: Sølvet findes sjældent, guldet endnu sjældnere; men jern og kobber er også godt malm, og deres større mængde erstatter deres sjældenhed. Dersom det ikke var, ville vel ingen af os vove på, næste gang at medbringe fortællinger." – "Det er sandt," svarede Sigurd, "vi vil straks begynde med en *captatio benevolentiæ. Hanc veniam petimusque damusque vicissim.*" Dermed skiltes de ad for den gang.

Ved næste møde forelæste Sigurd sin fortælling:

Den italienske digter blandt de vilde

(En romantisk-antik fortælling)

I en stad i Italien, der ved flere store mænd, som levede sammen omtrent på én tid, havde hævet sig til en betydelig højde i videnskab og kunst, hvortil også studium og nøjagtigt bekendtskab med den gamle litteratur ikke lidet bidrog, levede en digter, der udmærkede sig ved overordentlig fantasi og en varm følelse, forbundet med stort talent til at udtrykke sig med ynde og sødhed i sproget. Men den sanselighed og yppighed, der herskede i staden, virkede også på ham, og gav hans sange, uagtet det smukke og følsomme deri, ofte noget anstødeligt, som vi så ofte finder det i middelalderens erotiske fortællinger.

Han søgte at gøre sin lykke til hove, da han var adelsmand af gammel slægt; men det gik ham ikke bedre, end den ulykkelige Tasso hos hertugen af Ferrara: Han faldt i unåde, og måtte, skønt han vidste sig uskyldig, endnu anse det for en stor godhed, at blive bragt på et skib over til et efter sin opdagelse endnu såre lidet kendt land i en anden verdensdel. Og havde det endda været til et varmt himmelstrøg; men skibet bragte ham, efter en usikker og stormfuld fart, til et nordligt, koldt og stormfuldt land, hvor hans landsmænd forlod den kælne og til et mildt klima vante italiener, som en Robinson, mellem lutter vilde.

Lykkeligvis var det ingen egentlige menneskeædere, skønt han havde al grund til at tro det i førstningen. Han havde bygget sig en lille hytte på et afsides fjeld, hvor en af de vilde, som kunne tale lidt af hans sprog, ofte besøgte ham og var hans eneste en. En dag fortalte denne ham, at deres stamme havde krig med et nabofolk, at det var overvundet, og at han havde været med at drikke blodet af den første fjende, der faldt i deres hænder. Vor digter gyste; men trøstede sig dog, da han hørte: Han kunne være ganske rolig og havde intet at frygte; man spiste ellers ikke mennesker.

I to år havde han allerede levet således, og imidlertid af sin ven lært noget af de vildes sprog. Denne kom en dag til ham med et fornøjet ansigt og sagde, idet han bragte en anden med: "Det er vel, at du nu har lært noget af vort tungemål. Her bringer jeg dig en ny ven, som du kan leve med i mit sted; for jeg selv kommer ikke mere. Jeg har haft den lykke ved lodkastning at blive den herold, som vort folk hvert femte år sender til vor gud, med bønner og anmodninger om, hvad

landet især behøver. Følg min ven i morgen hen i lunden, så vil du se min hurtige hedenfart." Dermed tog han afsked med den italienske digter.

Denne fulgte næste morgen ved solens opgang sin nye staldbroder på en fjeldkant, hvorfra man havde oversigt af, hvad der foregik i dalen. En stor mængde af folket var forsamlet. Tre krigere stod med skarpe kastespyd, som de holdt i vejret; på disse blev digterens ven nøgen kastet; han blev straks gennemboret, og opgav ånden uden mindste skrig eller klage.

Digteren gik tilbage med sin nye ven og fældede tårer over, at den eneste, han kendte og elskede her, således var berøvet ham. Men han lærte snart lige så godt at kende den anden, der et par år derefter bragte ham til et gyseligere skuespil. Kongen var død, og den italienske digter skulle en aften i månelys se hans grav. Han vidste vel, at der i den anledning havde været store, vilde fester; men han holdt sig som en eremit i sin hytte, og var glad ved, at han fik ro der til at digte. Daglig beskæftigede poesien ham; i det velklingende sprog udtalte han sin længsel og vemod, og det forekom ham, ligesom han var hjemme, når han i det mindste kunne tale modersmålet med sig selv.

Den vilde ven bragte ham nu en midnat i klart måneskin til kongens grav. Han havde udtrykkeligt lovet ham at gøre det på en tid, da der slet ingen andre var tilstede; for den stakkels skjald var blevet ganske tungsindig og folkesky, især for disse vilde mennesker.

"Hvorledes?" råbte han, da han på den slette mark nærmede sig kongens store gravhøj; "du holder godt ord! Du har lovet at bringe mig herhen i ensomhed, og der rider jo – ja jeg tør

vædde, jeg kan tælle dem her – vist et halvhundrede ryttere omkring graven."

"Det er intet uden dødninger!" sagde den vilde leende. "Se nærmere til!" Den bange digter mærkede nu at disse ryttere på deres heste holdt sig ganske ubevægelige. Da han kom nærmere, opdagede han lutter ansigter som på lig. Det var de også. Det var kongens nærmeste slægt, fornemste embedsmænd, som man havde myrdet med samt deres heste, udstoppet, udspilet og plantet på stænger omkring gravhøjen.

Dette syn nedslog den stakkels bløde skjald endnu mere. Han skyndte sig tilbage til sin hytte, og gik fra den tid af endnu sjældnere ud. Dog fornøjede det ham fuldkomment at lære de vildes sprog, og han skrev endog små digte deri, aflempede efter deres fatteevne.

Dette morede dem meget. Han havde siden ofte besøg af den nye konge og hans fornemste mænd. At han kunne skrive og gøre vers betragtede de som en slags hekseri, og man havde den største ærbødighed for ham, som for en mægtig troldmand.

På den tid indtraf der en mærkelig hændelse, som først satte skræk i landets indbyggere; men det blev ved den blotte skræk. En stor krigshær fra et fjernt land nærmede sig. Kongen her havde allerede belavet sig på en blodig kamp, da den fremmede drot forlangte en venskabelig samtale med ham på grænsen af hans rige. Her opklarede det sig nu, at han kun var kommet for at se og tale med den italienske digter; hvilket straks blev ham tilladt tilligemed en slægtning af ham, en ung kvinde af overordentlig skønhed.

Den stakkels skjald, hvem modgang og bedrøvelse havde svækket, skælvede fast over sit hele legeme, da den fremmede

drot indtrådte i hans hytte, så barbarisk og forfærdelig så han ud. Han var firskåren og kæmpehøj. Hans ansigt havde kraften og den blæst, hvorfor det bestandig var udsat, givet en kobberfarve. Under hans brede pande, med de stærkt fremtrædende tindinger og ikke meget tykke hår, lurede et par små, sorte øjne, fulde af liv, grumhed og list. Han havde et langt skæg; hans smil var indsmigrende, når han ville; stemmen var hul og stærk som en torden; med de kæmpestore hænder dækkede han næsten italienerens arm, idet han greb hans hånd for at trykke den. Den unge kvinde var ligeså udmærket på sin måde. Hun var ligeså høj som den italienske digter; den fyldigste yppighed var forbundet med den yndigste smækkerhed og fasteste kraft. Et hav af guldhår nedbølgede over hendes skuldre og kun halvt dækkede barm. Hendes ansigt var sværmerisk, i de store blå øjne stod hyppige tårer, som flød ned over hendes rosenkinder. Undertiden aftørrede hun dem med de snehvide hænder, idet hun bestandig sukkede en mands navn.

"Bryd dig ikke om hendes sorg!" sagde den vældige kæmpe. "Hun begræder sin husbonds forlis. Jeg skal nok skaffe hendes mand igen. Han er draget i fjerne lande, hvor vi vil indhente ham. Men nu er jeg først kommet til dig, for at lære, hvordan man digter og skriver bogstaver."

Det smigrede den gode italiener meget, at en sådan vældig kæmpe ville som en dreng gå i skole hos ham. Den dejlige kvinde kom med i undervisningstimen, og lærte meget hurtigere end kæmpen at skrive med sin velskabte hvide hånd, skønt stor og fyldig, efter hendes hele øvrige legemsdannelse.

Man kom nu til versene. Og her troede italieneren ret at ydmyge den vilde, ved at oversætte ham nogle af sine egne digte. Men kæmpen sagde: "For lange! For megen snak! Smålig blødhed! Må hugges i stykker – mange stykker. Stærke bogstaver for. Ild og mørke!"

En dag var de to alene, og talen kom på heltelivet. Den italienske digter troede ved denne lejlighed endnu at tvinge den vilde høvding til ærbødighed, ved at fortælle ham om sine forfædre, de mægtige romere, og deres bedrifter; især om Julius Cæsar, der havde overvundet germanerne. Kæmpen smilede foragteligt og sagde på sin sædvanlige afbrudte måde, med ophold efter de kort udstødte ord:

List mod kraft!
Listen sejred.
List skal sejre,
Med kraft forenet.
Men hvorfor?
Hvad ville Cæsar?
Gøre slaver.
Jeg gør frie!
Dræbe mænd?
Jeg bringer livet.
Skønnere liv
Efter døden.
Hvad ville Cæsar?
Vinde land.
Men kampens sønner
Stride for kamp,
Kampen selv!
Egennytte
Hylder trællen.
Ingen fromhed,
Kun høvdingshøjhed
Cæsar kendte.
Ingen himmel!
Evige guder
Bor i himlen;
Sjælevandre
Tit på jorden.

De sidste mørke, uforståelige ord sagde han med en ubeskrivelig højhed, og med et ildblik, som bragte italieneren

til at slå øjnene ned.

Hans eneste trøst var endnu, måske at vinde den skønne kvindes hjerte. I hans ungdom havde den ene forelskelse afløst den anden. Her i dette fremmede land og i en senere alder, nedtrykt af genvordigheder, havde han længe ikke tænkt på kærlighed. Men nu vågnede den igen i sin hele fylde, uagtet hans alder, og han var forfængelig nok til at håbe, at veltalenhed og den slebne verdens fine kunster skulle bøde på årene, og få den skønne kvinde til at glemme hendes forsvundne mand.

Men her gik det ham med kærligheden, som hos den vældige kæmpe med tapperheden. Han forelæste den skønne nogle af sine digte, og håbede ret at smelte hende, med de smukke, ofte virkelig rørende skildringer. Men oversættelsen af disse bløde digte standsede netop hendes tårer. Med et ligeså foragteligt smil som hendes tapre ledsagers råbte hun:

Ej du kender
Salig elskov.
Kun dig hidser
Blodets attrå.
Du forstår ej
Månens stråler,
Ikke smilet
I sjælens tåre.
Når solen skinner
I forårsregnen,
Når skønne regnbu'
Skyen pryder.
Glimt er elskov
Af himmelglæden.
Abildblomsten
Æble vorder;
Men jomfrurosen
Bær ingen frugter.
Usynlig duften
Vingen hæver.

Med disse ord vendte hun ham foragteligt ryggen og kom ikke mere igen. Den stakkels digter kunne ikke tåle disse krænkelser. Af en ulykkelig skæbne bestemt til at tilbringe sine sidste år mellem en skare vilde, havde følelsen af hans fædrelands store bedrifter, og af den åndsdannelse, som han smigrede sig med at besidde frem for disse barbarer, der omringede ham, holdt ham i vejret; men da han nu også så sig her åndelig foragtet, og selv af den, der havde vundet hans hjerte i høj grad, kunne han ikke længere udholde det. Han

faldt i en stærk feber, hvorfor ingen i dette vilde land kunne helbrede ham.

En dag, da han lå i feberhede, trådte den vilde høvding ind i hytten med den skønne kvinde. – "Du har lært mig at skrive bogstaver," sagde han; "derfor er jeg dig tak og belønning skyldig. Du har for resten levet al din tid som en fej mand, og den gustne heks venter dig dernede i sine mørke huler. Men du skal komme til mig, og du skal komme til hende, som du elsker efter døden. Du skal have den hæder at prydes med dødsmærke af min egen hånd."

Med disse ord gennemborede han den syge med sit spyd og forlod ham. Den skønne kvinde smilede medlidende og kastede blomster på liget. Få dage derefter drog høvdingen mod nord med sit talrige krigerfølge.

Det var *Odin*, den skønne kvinde var *Freja*. Den italienske digter var den romerske ridder *Publius Ovidius Naso*.

"Det var en dristig fiktion," råbte Ludvig, da fortællingen var til ende. – "Og dog kunne denne opfindelse," sagde Sigurd, "have historisk mulighed. Det var omtrent på den tid, at man formoder Odin drog fra Tanais til Rusland. Man formoder også, at han har lært bogstavskriften af grækerne. En romer kan lige så godt have lært ham den, og det var ikke umuligt, at rygtet om den romerske digter, der kunne skrive, havde bragt ham til på vejen at besøge geternes konge i Tomi, hvortil Ovidius af Augustus var landsforvist formedelst en ubekendt forseelse. Min lille fortælling er egentlig kun en slags charade eller gåde, der får sin betydning i det øjeblik, den bliver løst. Imidlertid tror jeg dog, at jeg her ret naturligt har forbundet det antikke

med det romantiske, hvilket var det, jeg skulle. Jeg længes nu efter Ludvigs fortælling om *den billige kunstdommer*, og håber, at han selv, med hensyn til mig, vil foregå sin opgave med et godt eksempel."

Digterbesøget

Da de tre digtere, hvis bekendtskab læserne har gjort i foregående hæfte, atter mødtes, havde Ludvig endnu ikke sin fortælling færdig om *den billige kunstdommer*. Vilhelm medbragte derimod allerede sin *digterforsoning*, eller, som han kaldte den, *Digterbesøget*, hvilken vi her meddeler:

I det norske selskab sad Wessel en varm sommereftermiddag ved vinduet, i det ham hyppige *far niente*, hvilket dog på ingen måde kunne kaldes *dolce*.

En kær broder var efter lang fraværelse kommet tilbage til København og hans skål skulle drikkes. Meyer forslog at drikke den i det grønne; hertil var alle villige. Man besluttede en lystfart næste morgen til Helsingør, og at spise frokost i Rungstedskov. Wessel fandt sig, efter mange betænkeligheder og vanskeligheder, i at tage med. Han var ingen elsker af landlige glæder, hvilket han selv har tilstået i sit fragment: *Våren*, hvor han siger: "Herregud! man ved hvordan en mark, når den er grøn, ser ud." – Men i dag var det så dejligt vejr, de ville alle af sted; og det lod også, som om Wessel i den senere tid var blevet varmere og havde fået mere smag på naturens skønheder.

De kom lykkeligt ud i skoven, lejrede sig i græsset, og drak den hjemkomne broders skål. Men da man skulle videre, var Wessel på ingen måde til at overtale; han ville ikke flytte sig af stedet. "I kan hente mig her igen, når I kommer tilbage," sagde han. "Jeg vil ikke se Kronborg. Der skyder de med kanoner, her synger fuglene i træerne. Nu har jeg det godt; hvordan jeg siden får det, ved jeg ikke; jeg vil ikke kaste det rene vand bort, for måske at få det mudrede. Jeg har gjort min pligt, drukket vor broders skål, nu skal I lade mig være i fred."

Da de alle havde stor agtelse for den gamle formand, og ikke kunne tvinge hans lune, fandt man sig deri. Men blive der ville de ikke. Han blev betragtet som en Robinson, hvem det oprørske skibsmandskab satte ud på en øde ø; men ligesom det da er skik og brug at give en sådan noget mundforråd og det nødvendige værktøj, så satte man også to flasker god gammel rhinskvin og noget koldt køkken hen i en kurv til Wessel, under en busk; for han havde endnu næsten intet nydt.

Derpå hejsede de glade brødre sejl under lystige selskabssange; digteren nikkede til dem fra den ældgamle eg, hvorunder han havde sat sig, og så ligegyldigt den lystige skare køre bort.

Næppe var de borte, før han faldt i søvn under egen; da havde han en underlig drøm. Det forekom ham, som, under milde toner af fjerne valdhorn, *søvnens* gudinde nærmede sig og sagde:

Du, som så skønt min magt besang,
O skjald! du bør halvdød ej sove;
Du atter Melpomene love,
Ved en alvorlig harpeklang.

Når dig min trolddom styrket har,
Da lad dig til min søster bringe!
Hæv dig på fantasiens vinge,
Se livet gennem skønheds glar!

Dit spøg vel sindrigt var og smukt,
Men ej med spøg dit hjerte nøjes;
Af sorg dig ofte sjælen bøjes,
Så hæv den til en ædel flugt.

Forstemt er overgivne leg!
Du, der som barn glad hørte sarpen,
Lad sangen bruse, grib i harpen,
Slå strengen under oldtids eg!

Og steg din ånd i hø natur,
I sky med fjeldets kongebøge,
Da lad, som stær, den atter spøge
Med munter snaksomhed i bur.

Wessel svarede:

Jeg føler mig en kongebøg –
Desværre dog min kraft er svækket!
Thi modgang har min vinge stækket,
Og al min lykke svandt som røg.

Jeg følte mig Thalias søn;
Men verden slet kun skjalden fatter;
En plump, en flygtig skoggerlatter,
Gudinde, se – det var min løn.

Jeg trængte til en styrkekraft,
Der muntrer sindet, såret læger –
Men armod kom med giftens bæger,
Ej med en ædel druesaft.

Nu flyder giften i mit blod;
Dog vil man end, at jeg skal spøge.
Nej, ensomheden vil jeg søge.
Til deres gæk er jeg for god.

Tak, hulde søvn! Jeg fandt hos dig
En trøst for Jordens tabte goder.
Men skynd dig, søvn, og send din broder.
Thi han kun kan helbrede mig.

Søvnen svarede:

Og hvis du snart end skulle dø –
Vær derfor ej nedslået, bange!
Din sjæl bli'er ikke gravens fange,
Din ånd har lagt et varigt frø.

Og virked' du kun rask og kort,
Et stjerneskud i nattens tåge –
Trøst dig! Erindringen skal våge,
Om end dig håbet kalder bort.

Se her din *navne*! Se den helt,
Hvis indfald lød i kæmpetoner;
Der vittigt spøgte med kanoner,
Som du med ord, ved danerbælt.

Han rækker dig sin stærke hånd.
Når du i Danmark er begravet,
Til himlen svinger, over havet,
Dig *Peder Wessels* kæmpeånd.

Med disse ord forsvandt søvnens gudinde; men Wessel så tydeligt sin farfaders broder, *Tordenskjold*, stå for sig, med et blodigt tørklæde for brystet. Han ville tale til ham, men i det samme vågnede digteren.

Da han vågnede, så han en fattig kone sidde ved siden af sig. Et åg var opstillet til et træ, og et par tomme kurve stod i græsset. Wessel gned sine øjne og troede først, det var søvnens gudinde travesteret; men snart opdagede han, at det var en fiskerkone fra Rungsted, der havde solgt fisk i nærmeste landsted, og nu vendte tilbage. Kurvene var tomme, på en lille flaske nær som lå i den ene. – "Hvad har du i din flaske, mo'er?" spurgte digteren. – "Det er ratafia, tror jeg, de kalder det." – Wessel undrede sig over, hvorledes denne kostbare snaps var kommet i fiskerkurven. – "Ak," sagde hun, "det er ikke til os; det er til den stakkels gamle, syge student, som bor hos fiskemester Ole Jakobsen, kromanden i Rungsted. Han vil så gerne have det lidt godt, og han har det så slet. Denne flaske gav manden, hvor jeg solgte mine fisk, mig med til ham." – "Drikker han da så gerne brændevin?" – Han drak vel heller vin, hvis han havde

den; men vort øl kan han ikke fordrage, og vand kan man da ikke forlange, han skal drikke." – "Nej, ikke saltvand," sagde Wessel; men I har dog vel også fersk?" – "Drikker De fersk vand, fa'er?" – Nej, jeg gør ikke, mo'er. Men jeg troede, den gamle, syge student var klogere end jeg." – Nej, klog er han ikke," svarede konen; "jeg tror tværtimod, han har en skrue løs, stakkels djævel. Men det er det bedste menneske, sjæl kan ligge i; og så er han så mat, og trænger til en hjertestyrkning." – "Kan han spise? Har han god appetit?" – "Ja, når han har noget. Det forstår sig, Jakobsens er gode folk imod ham, både manden, konen og datteren; men de spiser husmandskost, og den stakkels djævel vil gerne imellem have lidt lækkert, når han er fri for sine smerter. For jægten [Note 7)] plager ham, og han er så krum som et tøndebånd."

"Jeg kunne have lyst til at se og besøge den mand. Han er student, siger I?" – "Ja jeg tror næsten, han er magister; han læser altid. Og han gør også vers." – "Gør han vers," sagde Wessel, "ja så må jeg besøge ham, som laugs- og ordensbroder. Hør, morlille! jeg ser du har dine kurve tomme, vil du bringe ham proviant, så vil jeg besøge ham og spise og drikke med ham; thi jeg har intet fået selv endnu, og jeg holder dog ikke af at gøre måltidet ganske ene!" – "Ja, det vil jeg gerne, for jeg holder meget af ham. Det gør vi da alle. Det er sådan en god sjæl; og han græder over ingenting. Når han kommer vaklende ned ved sin stok til stranden, og ser os arbejde med vore net – så græder han. Når han ser vore karle komme hjem i bådene, arbejdende med tunge åreslag mod vind og vejr, så græder han. Når havet bruser og skummer, så græder han; og når det er havblik og solskin, så står tårerne ham dog i øjnene." – "Nej, så

vil jeg ikke besøge ham. Jeg holder ikke af den flæben. Af bedrøvelse har jeg nok selv." – "Det er ikke af bedrøvelse, det er af glæde. Man hører ham aldrig klage." – "Så må han jo være gal." – "Ja, vi tror selv alle, at han er forrykt i hovedet. Men han gør intet menneske fortræd; og så kan han igen til andre tider tale så dejligt, at ingen præst på prækestolen skulle gøre det bedre. Det er ret en lyst at høre ham, når ånden kommer over ham; men der er da ingen af os som forstår meget af hvad han siger."

"Den mand må jeg dog lære at kende," sagde Wessel. "Kom, morlille! og vis mig, hvor han bor." – Han havde allerede pakket sit kolde køkken og sine to flasker gammel rhinskvin i hendes kurve, og de begav sig på vej til kroen.

I krostuen var der en mængde fiskere og bønder, som sad indhyllede i stank af tobaksrøg; den gode bondekone vidste besked, og da hun havde talt et par ord med værtinden, sagde hun til Wessel: "Han sidder oppe på salen. Der får han lov til at være om sommeren, når han har noget at bestille og det bliver ham for uroligt i skænkestuen." – "Har han noget at arbejde," sagde Wessel, "så vil jeg ikke forstyrre ham." – "Ak," svarede hun, "han vil gerne forstyrres på den måde. Han sidder ofte med et stykke papir og en pen, og gør ikke andet end ridser ansigter og soldater med geværer og patrontasker, af lutter kedsommelighed, når han intet har at læse, og han ikke gider snakke med bønderne. Den stærke tobaksrøg kan han heller ikke tåle, den falder ham på brystet; men om vinteren, når det er koldt, må han dog finde sig deri."

De var nu kommet op ad trappen, og konen åbnede døren til den såkaldte sal, der ikke var andet, end en temmelig stor stue med lavt, perlefarvet bjælkeloft, med hvidtede vægge, med en dragkiste, et lille spejl, adskillige nürnbergerbilleder i glas og ramme, der forestillede lidelseshistorien, nogle gamle ruslæders stole, og et bord, der stod midt på gulvet, under hvis ene ben der var lagt papir, for at hindre det i at vakle.

Ved dette bord sad en forunderlig skikkelse. Det var en lille, mager, udtæret mand, med et udtryksfuldt ansigt; især havde hans øjne, som var usædvanlig store og ildfulde, noget besynderligt; der var i dem en blanding af vildskab og ømhed, af sværmeri og forstand. I dette øjeblik var de meget nysgerrige. Han stirrede hen på den indtrædende, og viskede med den ene hånd nogle hår bort, der var gledet ham ned over den mægtige pande, mens han med den anden hånd lagde bogen bort, hvori han havde læst, og stod op for at hilse den fremmede. Men han rejste sig kun lidet; for hans ryg var dybt nedbøjet. Han greb en stok, som stod opstillet ved hans stol; og med meget hurtigere skridt, end man skulle vente det af et menneske i denne tilstand, og med et venligt ansigt, hvori det barnlignysgerrige næsten fortrængte rynker og smerter, gik han Wessel i møde.

"Jeg takker Dem, min herre!" sagde han, "at De viser en stakkels digter den ære at gøre ham et besøg. Jeg sidder her afsondret fra alle dannede mennesker; og skønt de gode folk her viser mig al venlighed, så forstår de mig dog ikke ret. – Dog jo! – et par stykker – Jakobsen – især min lille Luise. Men De har studeret, min herre! – ikke sandt? De dyrker de skønne videnskaber? De er fra København?" – Den værkbrudne lod,

efter at have sagt disse ord, sine øjne hvile med velbehag på Wessels interessante fysiognomi. Panden og den vældige bugning af øjenbrynene havde noget tilfælles med hans egen. Wessel havde også store øjne, men de havde intet følsomt; dybsind og en alvor, som til dels kom af tandpine, blandede sig med udtrykket af originalt lune. For resten bar han heller ikke paryk, så lidt som den fremmede; men hans hår faldt ham temmelig uordentligt omkring hovedet. Den fremmedes var derimod kæmmet tilbage med en krumkam, der stak i håret; og uagtet han var yderst fattigt klædt, var hans kjole og sko dog vel børstede, og der fremstak gennem al hans mangel og armod en vis bestræbelse efter pænhed. Således havde han over sit grove, smudsige linned en ren krave med blonder, der rigtignok var itu og overstænkede med blæk.

Wessel studsede. Den hele måde, hvorpå han blev modtaget, det herlige ansigt, den adel, der viste sig i den fremmedes miner og væsen, uagtet beskedenheden og undseelsen i de fattige forhold, vidnede ikke om nogen dusinpoet. Desuden var der endnu et kendemærke. Den fremmede udtalte bogstavet "L" undertiden som et "R". Man havde tit spottet Ewald for denne fejl i det norske selskab, og der var ingen tvivl om, at det var ham. Nu erindrede Wessel også, han havde hørt, at Ewald boede på landet. De havde aldrig set hinanden før, for deres veje faldt langt fra hinanden.

Wessel var gerne gået igen, men det lod sig ikke gøre; han bukkede beskedent, noget forlegent for digteren, og spurgte, om han ikke havde den ære at tale med den berømte hr. Ewald?

"Hvorledes?" råbte Ewald, idet han ivrigt greb Wessels hånd, en *nordmand*! En nordmand beviser mig den ære at besøge mig?

At valfarte ud til mig i min fattige ensomhed? Nu så lever jeg vist ikke længe mere." – "Skulle en nordmand ikke gerne ville se den digter," sagde Wessel rørt over den glæde, som hans besøg forårsagede, "der i så mange skønne skildringer har besunget Norge? *Den egn, som stolt af trygge fjelde roligt trodser himlene.* – "Ak," sagde Ewald smilende, "De er vist ikke i det norske selskab, hvor man kalder min Balder *Balduren*." – "Jo jeg er, og jeg er selv et af selskabets ældste medlemmer; men hvorfor skal galten undgælde, hvad grisene har forbrudt? Kunne vi ældre stoppe munden på den kåde ungdom?" – "Det glæder mig at vide," sagde Ewald, "at Wessel ikke skal stemme i den herskende tone, men tværtimod tit forsvare mig, når man alt for ubilligt dadler mig. Vel ved jeg, at jeg heller ikke ganske er efter hans kogebog; han har spottet mine "ha-stemte toner", og han har "sadlet en najade", lige som jeg havet; men der er dog adskilligt af mig, som han holder af. Jeg er ham for tysk, ikke sandt? for Klopstocksk?" – "Det kunne vel være," svarede Wessel; "og Wessel er vel Dem igen for fransk, for dagligdags. Hans *Votre serviteur otiosis* finder selv i det norske selskab kun lidet bifald." – "Der er dog excellente fortællinger deri," råbte Ewald, "som smeden og bageren, posthuset, herremanden, og især den ubetalelige gaffel."

"Meget af hvad der står i," sagde Wessel, "havde vist været bedre uskrevet. Jeg ved, det gik forfatteren som Nero, der råbte, da han første gang skulle underskrive en dødsdom: *Vellem me nescire literas* [Note 8)]. Dog – *c'est le premier pas qui coute*; og da Wessel éngang var fordømt til at digte *invita Minerva*, så faldt det ham til sidst ganske let at underskrive sin egen poetiske reputations dødsdom engang hver uge." – "Hans *Kiærlighed uden*

Strømper er fortræffelig," råbte Ewald. "Jeg har også forsøgt på det lystige; men min komiske diktion kan ikke sammenlignes med hans." – "Jo, i *De brutale Klappere*," sagde Wessel; "men i *Harlekin Patriot* er der måske for mange tankestreger imellem Harlekins narrestreger." – "Det kunne vel være," sagde Ewald og betragtede Wessel opmærksomt.

Denne, som frygtede for at blive opdaget, påtog sig en suffisant mine, som en mand, der sidder varmt inden døre, men vedblev dog med sin naturlige godmodighed:

"Hr. Ewald! Jeg er en særling, og har mine egne nykker. Jeg tog ud med et selskab i dag, for at more mig i det grønne; men næppe var jeg kommet i skoven, før jeg blev ked af mit følge, gav det løbepas og ville være ene; og næppe var jeg ene, før jeg fik lyst til selskab igen. Tilfældigvis hørte jeg af den gode kone, der står udenfor på trappen med kurven, at De bor her. Et bedre selskab kunne jeg ikke ønske. Jeg besluttede at bede mig selv til åndelig gæst hos Dem, på vilkår, at De ikke forsmår at være min legemlige. Tillader De, at hun sætter os på bordet, hvad kurven formår; så vil jeg, så længe jeg lever, være Dem forbunden for én af de behageligste timer i mit liv."

"Min herre!" svarede Ewald, "De behøver ikke at gøre så mange omstændigheder med mig. Jeg har engang givet slip på faconen, som jeg kalder det; og da jeg hverken tilhører rangforordningen, embedsklassen, handels- eller håndværksstanden, da jeg heller ikke generes af noget militært *point d'honneur*, så skammer jeg mig ikke for, hvad måske mangen anden ville og burde. Jeg betragter mig selv som en poetisk pilgrim i denne prosaiske verden; jeg gør en rejse til det hellige land, efter et løfte, som jeg har aflagt muserne, mine

helgener. Jeg har, ligesom munkene, svoret til armodens fane, om just ikke afholdenhedens og lydighedens. Jeg er en betlende kapuciner uden kabuds. Jeg gider ikke grave, og skønt jeg skammer mig ved at trygle, har jeg dog intet imod at nyde små velgerninger af private, siden staten ingen store viser mig." – "Det blev ikke alle poeter givet," svarede Wessel, "også at være velhavende filistere, som professor baron Holberg og borgmester Tullin." – "Og borgmester Bredal!" råbte Ewald leende. – "De slår dog ikke Tullin i hartkorn med Bredal?" – "Nej Gud bevare mig derfra; hvis kun ikke det norske selskab slår Bredal i hartkorn med Tullin. Man forsvarede ham jo der, som en norsk digter, der var sket uret af de danske."

"Hør, Ewald" råbte Wessel; "De gør det norske selskab uret – de bedre deri – ånden deri! Mange danske er i dette selskab højt ansete; og hvis De lod Dem optage som medlem, ville – ja, det er jeg vis på – selskabet modtage Dem i et triumftog."

Imidlertid var maden og vinen sat på bordet, efter at først begge digterne havde hjulpet hinanden med at rydde skrivetøjet og bøgerne bort. Det var en lækker duepostej, og Wessel skyndte sig med at trække proppen af en af flaskerne og at fylde glassene med gammel rhinskvin. "Det skulle egentlig være grønne glas," sagde han. – "Det kunne de let blive!" råbte Ewald, gik hen til vinduet, tog et par kviste af en urtepotte og slyngede dem om glassene. "Ja," sagde Wessel, "det er godt nok, fa'er! grønt er vel håbets farve; men skal jeg drikke således, så har jeg ikke mindste håb om at få en dråbe ned. Det bliver et fixérglas, og jeg spilder alting i kalvekrøsen. Lad os drikke af glassene som de er! Ingen af os to har vel stort mere at håbe i denne verden; men derfor kunne vi gerne glædes og begejstres

af den gode vin." – "Så tillad mig at drikke Deres skål og at udbede mig Deres navn!" – "Jeg hedder Herman," sagde Wessel.

I dette øjeblik blev de afbrudt af værten, som kom leende op og sagde: "Undskyld, gode Ewald, at jeg afbryder Dem i Deres måltid med Deres ven; men her er den naragtige parykmager, som forgangen dag bestilte et bryllupsvers hos Dem, ved sin svend, til den unge murermester, hans svigersøn. Han siger, at han vil have sin dukat tilbage; for han kan slet ikke forstå verset, det er splittergalt; skønt han endnu ikke har læst mere end de første otte linjer."

"Hvor er han?" spurgte Wessel. – "Der står han nede ved gadedøren." – Wessel kiggede ud af vinduet, og da han kendte den naragtige person af anseelse, sagde han: "Lad ham kun komme!" Og til Ewald: "Tillader De, at jeg ved denne lejlighed spiller Deres rolle?" – "Gerne!" råbte Ewald leende; "mennesket kender mig ikke personlig." – "De kalder ham et menneske," sagde Wessel; "det er alt for stor høflighed. Lad ham kun komme! Så ville vi recensere Deres vers med forenede kræfter, i modsat retning; og De skal være stum tilhører."

"Nu, min gode mand!" sagde Wessel til den indtrædende parykmager; "hvad har han at klage over mit vers? Sig frem! – Dersom det har fornærmet ham, så skal han få satisfaktion." – "Det er jo rent galt!" råbte den friserede spidsborger, hvis røde ansigt på en løjerlig måde stak af til den hvide toupé og de tællede bukler. "Sæt sig ned, drik et glas vin med, og lad os læse verset sammen." – "Jeg er ikke kommet videre, end til anden strofe; men den første er allerede gal nok!" – "Jeg skal forklare ham den! Han har jo ikke studeret. Poesien er gudernes, studenternes og tiggernes tungemål. Men han er hverken gud,

student eller tigger!" – "Et vers bør også være således forfattet, at en velhavende, ustuderet borgermand til nød kan forstå det." – "Ja, når han lægger sit hoved i blød. Men det har han vist ikke gjort. Lad os læse verset sammen." Wessel læste:

Dæmp harpens klang, og næppe røre
Din lette hånd ved strengene
Nyn slummer i den stærkes øre,
Du glædens kælne sangerske.

"Hvad er nu straks det for snak?" råbte parykmageren; "jeg har netop betalt ham, for at synge og lade harpen klinge, og så vil han straks have harpens klang dæmpet." – "Men ved han da ikke, min gode mand, at der er flere slags harper i verden end spidsharper og davidsharper?" spurgte Wessel. "Her er formodentlig talen om en sandharpe, der skal bruges til murerkalk. Meningen er, at arbejdet skal hvile; at den stærke (murermesteren) skal slumre – det vil sige: Gøre sig en glad dag – gifte sig."

"Og hvad betyder da de følgende linjer?" spurgte parykmageren:

"Nyn tryghed i den vises bryst!
Men kvæl hver lyd, som tør advare
Selv i dit skød om list og fare,
I raske hvirvler af din lyst."

"Nyn tryghed i den vises bryst," sagde Wessel; "hvilken vise skulle det vel være, andet end netop bryllupsvisen selv, som må være tryg – det vil sige: Vis på at behage. Slutningen er en tiltale til ham selv, min gode mand. Forstår han da ikke, hvad den linje vil sige: I raske hvirvler af din lyst? Og han er dog parykmager!

Herved menes jo ikke andet, end de raske bukler eller hvirvler, som han krepper og slår med sin kam, i sin lyst – det vil sige: I sit glade håndværk."

Disse ord sagde Wessel med så megen alvor i blik og tone, at han virkelig imponerede parykmageren, som sagde, idet han rejste sig for at gå igen: "Jeg får vel at finde mig deri, siden det er betalt. Men det er s'gu dårlige vers, som trænger til så vidtløftig forklaring! For dennegang får det at være; men se, om han får min søgning en anden gang."

"Jeg skriver bedre begravelsesvers, end bryllupsvers!" råbte Wessel efter ham, "lad mig se, han ikke glemmer mig, når han trænger!"

"Hr. Herman," sagde Ewald, da parykmageren var borte; "De har på en original og lystig måde revset mig, idet De ironisk har forsvaret mig. Verset er virkelig hist og her svulstigt, skønt jeg tror, ikke uden poetiske glimt. Hvad skal man gøre? Man er ikke altid oplagt, og dog forsmår man ikke gerne en dukat, når den bydes. Min værste fejl er dog her, at jeg har gjort dette vers til en parykmager."

"Går det mig bedre med min *Votre Serviteur*?" råbte Wessel. "Og var det endda guld, der fristede mig, men jeg må nøjes med en smule kobberblandet sølv for halvarket."

"Hvorledes?" råbte Ewald forbavset; "De er Wessel?" – "Ja, det forstår sig. Jeg fik jo ikke tid til at tale ud, da værten kom. Herman Wessel! Johan Herman Wessel. Fornavnet har vi tilfælles."

Hvordan beskriver vi Ewalds glæde? Han omfavnede den norske skjald gentagne gange. Tårerne stod ham i øjnene. Han løb hen til en skuffe og hentede et manuskript. – "Har De læst

noget svulst af mig," sagde han, "så skal De også have noget bedre. De skal høre den første akt af mine *Fiskere*, som jeg arbejder på. Men først må vi drikke dus. Har du noget imod at være dus med mig?" – "Nej, jeg er ikke parykmager," sagde Wessel. – De drak dus og omfavnedes. – "Spis nu, og drik!" sagde Ewald, "mens jeg læser dig dette for. Jeg har ingen ro på mig, før jeg har hørt, hvad du siger derom." – "Nej, der er jo ikke så meget," sagde Wessel. "Jeg er ikke stærktærende, ikke meget hungrig; lad mig først høre din akt, så spiser og drikker vi ovenpå, som andre skikkelige folk, når de kommer fra komedie."

Ewald forelæste ham nu den herlige første akt af sine *Fiskere*, og Wessel var – ikke henrykt, for det blev han aldrig – men i høj grad tilfreds, og betragtede sin broder i Apollo med ærbødighed. "Du er en sand digter!" sagde han, "og jeg kan på ingen måde sammenligne mig med dig. Hvad jeg er, det ved jeg meget godt: Et lystigt hoved, et ærligt skind, der undertiden har gode indfald, og som kan skrive flydende vers. Men denne følelse, denne indbildningskraft, denne begejstring – har jeg ikke. Alle de fejl, som det norske selskab – under tiden ikke uden grund – har forekastet dig, er her undgåede. Ingen svulst, ingen manieret utydelighed. Det er fortræffeligt! – Nu begriber jeg, hvorfor du bor herude ved stranden. Men du skulle dog tage ind til byen og leve mellem os andre; det ville opmuntre dig. Jeg tilstår dig oprigtigt, var ikke det norske selskab, så var jeg ingenting. Det muntre samliv morer mig; man får derved anledning, i sindrig samtale, til mange kuriøse betragtninger, og man lever behageligt i en større kreds; man er yndet af den og det fornøjer." – "Nej," svarede Ewald, "det har aldrig været

min lyst. Da jeg var lille, ville jeg engang løbe bort, for at blive Robinson – og denne tilbøjelighed har jeg endnu. En stor kreds? O ja! Nationen! Publikum! Men ingen umiddelbar omgang med mange enkelte. Tro mig, det sløver ånden hos en digter. Man improviserer hvert øjeblik, og i alle disse små bække taber sig den mægtige flod, der skal standses og sammentrænges, for pludselig at styrte ned som højtideligt vandfald. Også du, Wessel! kan være alvorlig og høj, det har du vist i dit digt til søvnen." – "Ja, det har selv søvnen sagt mig i dag, da jeg sov middagssøvn uden at have spist til middag; men jeg tror, hun tog fejl. Hint digt var atter et aldeles personligt udbrud af min egen følelse, fremvirket af min egen tilstand. Men en fremmed tilstand kan ikke således indtage og begejstre mig, at jeg kan skildre den, som om jeg havde oplevet den selv. Man har så tit forundret sig over, at jeg ingen bedre komedier kunne skrive, da jeg dog skrev *Kiærlighed uden Strømper*. Men er *Kiærlighed uden Strømper* en komedie? Det er en lyrisk spøg af et lystigt hoved over visse narrestreger, dumheden agter. Den samme tone findes også i mine fortællinger. At min følelse for *bon sens* kunne hæve sig, som i digtet *Nøjsomhed*, til en vis filosofisk lyrisk betragtning, var naturligt; man spøger ikke altid. *Søvnen* er ild og højere følelse; men det er, som sagt, skildringen af min egen tilstand. Det er, som du så smukt siger i dine *Fiskere*:

De sidste genskin
Af sjælens ild i et halvbrustent øje,
Hvis glimt kun viser, at det snart skal slukkes." –

"Nej, nej," råbte Ewald rørt, og faldt den venlige taler om halsen. – "Følg ind med mig til byen!" råbte Wessel. "Nu i den smukke årstid går det an; men når det bliver vinter, når du ikke

kan sidde længere her oppe på salen, men må ned til gæsterne i krostuen, hvorledes kan du da holde det ud her?"

I dette øjeblik gik salsdøren op, og en dejlig syttenårs pige, klædt i en slags idealiseret fiskerindedragt, med sort stråhat på hovedet, og med de lyse fletninger ned ad nakken, for resten som bondepige med rødt livstykke og korte sorte skørter, der kun halvt skjulte de velskabte ben, bragte en tallerken med vindruer og sagde: "Vær så god, hr. Ewald. De må ikke forsmå! Disse vindruer fik jeg af grevinden i eftermiddags på slottet. Vil De og Deres ven ikke spise dem?" – "Nej, min bedste Luise!" råbte Ewald, idet han greb hendes hånd og så hende med smægtende blik i de skønne, store, rolige, blå øjne; "dem må du selv spise. Vindruer er for piger og vin for mænd." – "Nej, lille barn!" sagde Wessel; "her må jeg svare modsat af, hvad jeg svarede en ven, som ville lave mig punch af god gammel rom: Jeg drikker rommen helst tør, og druerne helst våde." – "Det gør mig ondt, at De forsmår min lille gave," sagde Luise næsten bedrøvet og ville gå. – "Nej, nej!" råbte Ewald efter hende, "bi lidt! Vi vil smage dine druer, for at du ikke skal blive vred. Kom!" Han tog nu et par bær og spiste; Wessel måtte gøre ligeså. "Men," sagde Ewald, "nu må du også smage vinen, og drikke denne mands skål. Det er den berømte digter Wessel." – "Ak, herre Jesus!" sagde pigen og rødmede. – "Nu, så drik hans skål!" – "Det tør jeg ikke!" råbte hun; gjorde et lille venligt kniks til dem begge og forsvandt ud af døren.

"Og nu," sagde Ewald, "ved du grunden, hvorfor jeg bliver her. Der så du min sanggudinde! Jeg læser hende for alt, hvad jeg skriver; undtagen slutningen af et lille digt, som jeg nu straks skal forelæse dig. Jeg har også forelæst hende dine digte og

Holbergs komedier. Jeg elsker hende, men taler aldrig et ord derom; for jeg er ikke tåbelig og gør mig ikke latterlig. Jeg er en stakkels værkbruden skrantning, og hun er en dejlig mø i den fagreste vår. Men hun elsker poesien, hun elsker mine digte; og så falder der også lidt af til poeten. Ilden i mit digterøje smelter hendes hjerte, og hun har en sød medlidenhed med mig. Det er ellers jammerligt at glæde sig over andres medlidenhed – men med *hendes* er det en anden sag. For det er Freja selv, som har påtaget sig fiskerindeskikkelse, for at trøste *Nannas* digter; for at idealisere ham en kro, så han med rette kan synge:

Jeg vil bygge templer i min hytte,
Trofæer i min vrå."

Med disse ord gik Ewald atter hen til skuffen, hentede et blad papir, og forelæste Wessel – *Rungsteds Lyksaligheder*.

Da læsningen var til ende, stod Wessel op, trykkede hans hånd og sagde: "Farvel, Ewald. Du har endnu ingen nød. Du er yngling i værkbruden mands lignelse; og skønt du ellers intet har tilfælles med Loke i din *Balders Død*, så ligner du ham dog deri, at du, når du vil, kan rejse dig i din fulde højhed og afkaste den gamle Bjergfins dragt. Jeg er og bliver filister; og iler nu tilbage til min kakkelovnskrog i det norske selskab hos madam Juel, hvor en snes ungersvende, der elsker mig som en fader, venter mig."

Med disse ord omfavnede han Ewald og gik. Man ved ikke, om de siden har set hinanden; men på et stykke papir, der blev fundet efter Ewalds død, hvorpå han havde optegnet sine venners navne, stod også: *Wessel*.

Den billige kunstdommer

Læserne vil erindre sig de tre unge digtere, der engang havde aftalt med hinanden at skrive noveller efter givne opgaver. Vi har allerede meddelt Sigurds *Den italienske digter blandt de vilde*, og Vilhelms *Digterbesøg*. Endelig bragte også Ludvig sin *Billige kunstdommer*. "I grunden," sagde han, "er det en uting at digte efter slige opgaver. Digterånden må være ganske overladt til sig selv, og tåler ikke disse bånd og forskrifter. Men lad os være oprigtige! Vi har selv hver givet forslag til en fortælling, og jeg formoder, det gik jer andre, som mig: Vi havde ideerne i hovedet, før vi gjorde forslagene. Således blev Vilhelms novelle mere et digterbesøg, uden just at blive en forsoning; og jeg beder Eder heller ikke tro, at titlen på min novelle aldeles skal antyde, hvad den især indeholder. "En titel," siger Lessing, "skal ikke være en køkkenseddel. Jo mindre den forråder af indholdet des bedre." Respekt for Lessing! Og I vil se, at jeg endnu har mine særdeles grunde til denne gang at begynde med ham."

Den unge Vinfred levede ensomt nogle mil fra Breslau i en landsby, hvor hans fader havde været præst.

Havde Vinfred været katolik, så var han blevet munk; han plejede tit at klage for en gammel degn, som han boede hos, at denne orden aldeles var ophævet hos protestanterne. – "Vi har udryddet meget af hveden tilligemed klinten," sagde han. "En del af vore gejstlige er ligeså store fanatikere som fordum de vanvittige eremitter i ørkenerne, de hader kunsterne og livet. En skøn kirke, herlige malerier, himmelsk musik tilhører ikke længere gudstjenesten. De fordømmer hver uskyldig fryd; taler

kun om blod og vunder, og af deres evige truen med og angst for Djævelen, skulle man tro, at de frygtede ham mere end Vorherre. Hvorfor har man dog aldeles ophævet munkeklostrene? Nu er alting anlagt på den såkaldte nytte, og denne afgud dyrker man og ofrer mennesker til som til en anden Vizlipuzli [Note 9)]. Er der ikke en usynlig kirke, et højere samfund i ånden for menneskene, for hele jorden? Nu skal de alle have levebrød for at giftes, og giftes for at fylde husene med børn, der atter skal have levebrød. Hvad skal alle disse embedsmænd og forretningsmænd til? Den ene river brødet af munden på den anden, misunder, arbejder imod og nedsætter den anden. Var det ikke godt, at staten bekostede en indretning, hvor åndfulde, nøjsomme, flittige lærde, ædle mennesker, der ikke ville tage embederne fra de andre, ikke ville giftes og fylde staten med fattige, tærende borgere, fik et beskedent udkomme? En celle, en kjortel, et tarveligt måltid? Kunne ikke disse mænd ved skrifter, ved et ædelt eksempel i samtale og omgang virke mere nytte for ringe løn end mange middelmådige embedsgøglere?"

Den gamle, gode degn søgte ved slige lejligheder at snakke ham disse munkegriller ud af hovedet; men han havde ikke Vinfreds veltalenhed.

"De ved," sagde ynglingen, "det er ikke af egennytte, at jeg taler; min salig fader har efterladt mig så meget, at jeg med orden og sparsomhed, i nøjsomme, tarvelige kår kunne gifte mig; men derfra bevare mig Gud!"

"Hvorfra skal Gud bevare dig?" spurgte degnens lille datter Sophie, et barn som gik og legede i lysthuset, men som i det samme blev stående og betragtede ham alvorligt med de

skønne, blå øjne. "Fra at gifte mig!" gentog Vinfred. Næppe havde han sagt disse ord, før barnet gav sig bitterlig til at græde og råbte: "Du er jo min mand! Du har jo sagt, at jeg skal være din kone!" – Vinfred tog den nydelige, lille pige op på skødet, kælede for hende og sagde leende: "Ja, det er en anden sag, lille Sophie! Du skal være min kone, det forstår sig."

Hermed blev den alvorlige samtale afbrudt, de rejste sig i det gamle jasminlysthus, hvori de sad, og gik igennem den lange ribsgang, der strakte sig hen mellem ærter, bønner, kål og selleri, til degneboligen.

Kort efter skete der noget, som tildrog sig Vinfreds største opmærksomhed og bragte ham til at rejse til Breslau. Den berømte Lessing var kommet did for at vederkvæge sig efter alt for anstrengende studeringer. Som guvernementssekretær hos general Tauenzien troede han at opnå denne hensigt, hvilket mange anså for umuligt på den måde. De timer, som hans embedsforretninger, hvilke han afgjorde om formiddagen, undte ham, helligede han videnskaberne og selskabelig omgang. Så snart han kom fra generalens bord, sædvanlig klokken 4, gik han i en boglade eller på en bogauktion for at forøge sit skønne bibliotek; eller for det meste hjem, hvor han gerne indlod sig i videnskabelige samtaler og disputer med sine lærde venner. Han havde fundet Andreas Scultetus, en digter fra Opitzes tid; af ham forelæste han ofte noget og undrede sig over, at de andre ikke kendte ham. Sit militære skuespil Minna von Barnhelm, der gjorde stor opsigt, havde han nylig digtet, og takkede til dels sine personlige forhold og sin post hos

Tauenzien for, at han kunne digte det. Nu havde han i sinde at skrive en Alcibiades, og der mumledes om en Faust.

Vinfred, som var en stor ven, beundrer og hemmelig dyrker af muserne, ilede til Breslau.

"O!" råbte han, da han så tårnene på Breslau. "Hvor det må være skønt og herligt at leve med en stor mand, at nyde daglig frugt af hans skarpsindighed og forstand!"

Med disse tanker kørte han ind i byen, stod af ved et værtshus og spurgte opvarteren, om ikke den store Lessing var her i byen? – "Nej, min herre!" svarede denne. "Det er skade, De kommer for silde, han forlod os i går. Han var her i en tre ugers tid og havde stærkt tilløb; men nu er han rejst til Berlin for at fortjene flere penge; for her gad til sidst ingen mere se ham, skønt han vel var det værd. Jeg har set ham tre gange. Han var sine tre alen høj, og han kunne løfte, jeg ved ikke hvor mange skippund jern." – "Hvad er det for en snak?" sagde Vinfred. "Spørger De ikke om den store mand?" – "Jo, om den største mand i Tyskland, den lærde Lessing, som bor hos general Tauenzien." – "Ja, så er vi ganske enige," svarede opvarteren; "men De tager blot fejl af tre ting; han er ikke lærd, for han kan knap skrive sit navn, han bor ikke hos general Tauenzien, men i *Den forgyldte Hane*; og han hedder ikke Lessing, men Lesser."

I dette øjeblik kom værten ind og gjorde ende på fejltagelsen; men hvor bedrøvet blev Vinfred, da han hørte, at Lessing var farligt syg og lå for døden af en hidsig feber. – "Jeg må se ham!" råbte han. "Lad mig komme til ham! Jeg vil pleje ham, jeg vil våge over ham, til han kommer sig igen." – "Det kunne vel lade sig gøre," svarede værten. "Sagde De ikke, at De havde brev med til dr. Morgenbesser?" – "Jo!" – "Det er Lessings fortrolige ven og

læge; gå til ham! Tilbyd Deres tjeneste! Den bliver vist ikke forsmået; for jeg ved, at der altid må våge en over den syge; og husets folk er alle trætte af denne nattevågen, som de ofte må skiftes til."

Det kostede Vinfred ikke megen umage at blive antaget til denne tjeneste, han følte sig højt nedslået og modløs, da han med doktoren trådte ind til den syge. "Gode gud!" tænkte han, "er det Lessing? Hin sunde, trodsige, forskende ånd? Hvad er selv den dygtigste mand, når sygdommen knuger ham?"

Da doktoren nærmede sig sengen, smilede Lessing og betragtede sin ven med store øjne. "De kommer belejligt," sagde han; "nu kan jeg også gøre Dem delagtig i en stor hemmelighed, som De vist længes efter at indvies i." – "Hvad da, kæreste Lessing?" – "Jeg er just nu beskæftiget med at opdage, hvad der foregår i min sjæl i det øjeblik, jeg dør; så snart jeg ved det, skal De også få det at vide." – "Kæreste Lessing! Det er umuligt!" svarede den bedrøvede læge. "Ak, De spiller mig intriger!" sagde den syge vrantent, idet han fortrydeligt vendte hovedet fra ham ind til væggen og blev ganske stille.

"Mon han er død?" sukkede Vinfred. "Nej, endnu ikke," svarede den deltagende ven, da han havde følt patientens puls; "men jeg har kun lidet håb. Jeg forlader Dem, for jeg gør dog ingen nytte her; og jeg kan ikke udholde den pinlige spænding. Giv ham hver anden time tyve af disse dråber i vand! Læsk ham også tungen med lidt brystsaft! Jeg går ind og lægger mig i næste værelse. Væk mig, når der hænder noget usædvanligt, eller når han er død."

Vinfred satte sig hen i en krog, efter at han havde taget en bog ud af en boghylde for at læse deri. Den syge syntes at

slumre og at drømme tit. Ved sengen stod et bord med et lys og med medicinflasker, som kastede deres skygge på væggen. Pludselig åbnede Lessing øjnene og stirrede hen på muren. "Der er Kleist!" sagde han, idet han pegede hen på en lang skygge af en af de største flasker; – "der er han med sin husarhue og sin dolmantel for at gå på poetisk billedjagt." Ved siden af den lange flaske stod en lille, med en kort seddel ved. "Og det er Moses Mendelsohn med sit fipskæg! Farvel, farvel, mine gode venner!" Dermed sank den syge atter hen i en dyb slummer.

Vinfred rakte den syge sit medikament; Lessing tog det. Vinfred spurgte, om han ikke ville have lidt brystsaft. Han nikkede og fik det. Således forløb natten temmelig roligt.

Henad morgenstunden blev Vinfred overfaldet af en så stærk søvnighed, at han ikke kunne holde øjnene oppe. Men hvor forskrækkedes han, da han vågnede ved en sagte lyd fra et vindue, der blev åbnet, og så den syge på en stol, for at springe ned i gården fra fjerde sal.

Han ilede straks hen og omfavnede Lessing. "Hvad gør De?" råbte Vinfred forfærdet. "Jeg vil måle dybet for at se, hvor højt jeg kan komme. Gennem afgrunden går vejen til stjernerne. Men det er ikke langt nok. Jeg vil til den evige fornuft, der bor over og under stjernerne." – "Brug dog den sunde fornuft, kære herr guvernementssekretær," råbte den stakkels Vinfred fortvivlet, "og gå i seng igen!" Ved denne larm kom doktoren ind. De fik den syge til ro igen, og et par timer derefter gik Vinfred selv til værtshuset for at søge hvile.

Han sov så fast, at han først vågnede henad middagstid, da kældersvenden kom for at spørge, om han ville spise til middag, der var en anden rejsende, som også skulle spise i værtshuset, og som gerne ville have selskab. Vinfreds første spørgsmål var om Lessing. "Han er død!" lød det sørgelige svar. Skønt Vinfred ikke havde kendt Lessing personligt, bedrøvede dog denne efterretning ham overordentligt.

For at adsprede sig tog han mod indbydelsen til at spise med den fremmede herre på hans værelse. Det var en munter, fed, blond sangviniker, en herr von Beil, som levede af sine midler og agtede at gøre en rejse til Schweiz, da han var en stor elsker af naturen, især af dejlige udsigter.

Han hørte med største ligegyldighed Vinfred berette Lessings død. "Ja" – sagde han – "det skal have været en lærd mand, og han var også en god poet, siger man. Men det forstår jeg mig ikke på; jeg bryder mig ikke om slige fantasterier, der kun eksisterer i indbildningen og ikke, som de dannende kunster, er efterligninger af det solide. Jeg holder mig til naturen. Jeg har alt i et par år gennemrejst Harzen, det sachsiske Schweiz og Riesen-bjergene, og der er næppe en udsigt, et bjerg, en dal, en flod, en kløft, en hytte, som jeg ikke kender specielt. Men nu vil jeg rejse videre til det virkelige Schweiz. For disse surrogater kan ikke tilfredsstille mig. Alt, hvad jeg behøver endnu – for jeg har penge nok, en prægtig, magelig vogn, og postheste får man overalt – men en ven, en rejsefælle, en mand, som jeg kan meddele mine følelser, og som kan glæde sig med mig over mine udsigter – det vil ikke sige i fremtiden – for dem behøver jeg ikke; men i øjeblikket, i nærværelsen – en sådan mand træffer man ikke så let som et

friskt forspand ved poststationerne. De, min unge herre, lader til at kunne være en sådan sympatetisk deltager. Og vil De i denne kvalitet gøre rejsen med, så står min vogn, mit bord, min pung og alt, hvad jeg kan tjene Dem med, til tjeneste."

Et sådant tilbud var ikke at foragte. Vinfred rejste til Schweitz med hr. von Beil.

Men uagtet det embede, Vinfred havde fået, at være hr. von Beils medtilskuer og medføler, lod til at være særdeles mageligt og behageligt, så mærkede han dog snart, at det var intet mindre ved den uafladelige beundring og sympati, hvortil den utrættelige hr. von Beil opfordrede ham. På enhver bakke måtte de op og se landskabet ved at bukke hovedet ned gennem benene for at få en naturlig ramme. Hver morgen måtte Vinfred beundre den grønne farve og purpuret i skyerne, hver kvæld den forskellige aftenrøde og måneskinnet. Han måtte lægge mærke til slagskyggerne og koloritten på løsøret i husene, til bøndernes dragt, til pigernes pynt, til kvæget på marken, uden at få lov til næsten en eneste gang at tale med et fornuftigt menneske, at interessere sig for en skøn handling eller røres over et menneskes skæbne.

Vinfred havde længe lidt af denne tåbelige forskruethed, indtil der indtraf et tilfælde, som bragte ham til aldeles at bryde med naturjægeren.

Do kom etsteds i Schweiz en dag på et bjerg forbi en hob mennesker, der havde forsamlet sig om en gammel blind sanger med en fiol på ryggen. Han sad der på et fjeldstykke i en lang kjortel med et hvidt skæg, og en dejlig ung pige lå død og

snehvid i hans skød. Det var hans datter, som med en Antigones troskab havde fulgt og ledet ham overalt; men i nat havde de forvildet sig på klipperne i tågen, de havde intet husly fundet, og den stakkels syge pige, der længe havde dulgt sin svaghed for faderen, var slumret ind for evigt i hans skød, uden at han vidste det, før der kom fremmede folk og fortalte ham del; for han tyssede på dem i den tanke, at hun sov. Dette rørte Vinfred overordentligt, og han vendte sig til sin rejsefælle for nu også engang at finde sympati og deltagelse hos ham. Hr. von Beil var henrykt. "Det er fortræffeligt!" råbte han. "Hvilket billede! O, gid jeg havde en stor kunstner her, at han straks kunne male os det. Den ærværdige olding, endnu i sin kraft; den unge pige, der, som et spædt, afbrudt blomster, er visnet i hans skød. Hans forundring og uvidenhed, mængdens deltagelse. Det er ganske charmant." – "Og det er alt, hvad De føler?" spurgte Vinfred. "Kære Vinfred!" sagde den opmærksomme natur- og kunstkender, "bliv mig fra halsen med Deres smålige sentimentalitet! De må vænne Dem til at skue objekterne i naturen med den ro og besindighed, som ene gør os skikkede til at opfatte dem, i stedet for blot at drikke Dem daglig en rus af Deres egne barnagtige følelser."

"Nå, så gå De Fanden i vold til Deres natur, koldhjertede egoist!" råbte Vinfred; – "De, hvis ånd kun som en vadsæk eller rejseskrin gemmer billeder for at lege dermed som børn med nürnbergerkram. Mig ser De aldrig mere."

Med disse ord vendte han sin rejsefælle ryggen og gik hen til den gamle sanger. Hr. von Beil svarede ikke et ord, satte sig roligt op i vognen igen og kørte sin vej. De så virkelig aldrig

hinanden mere. Sin kuffert fandt Vinfred siden afsat i nærmeste værtshus.

Han nærmede sig den blinde sanger, som alle søgte at trøste, men som sad hensunken i dyb bedøvelse og ville ikke tillade, at man bortbragte datterens lig. "Så længe hun levede," sagde han, "kunne jeg se endnu; jeg så med Emmas øjne, og hun fortalte mig alt, hvad hun så. Når vi blandede vore stemmer sammen, da var jeg lykkelig, alt for lykkelig. Jeg gamle egennyttige mand, der ikke mærkede, at hun opofrede sig for mig; for hun var ung og skøn og kunne gerne have fundet en brav husbond, dersom hun ikke alt for meget havde elsket sin fader og dagligt udsat sig for kulde, regn og blæst, hvoraf hun til sidst fik sin helsot." – Da man atter prøvede på at tage liget bort, sagde han: "Lad mig kun endnu engang føle på hendes ansigt og hænder! Ja, det er Emma. Nu farvel! Nu sidder jeg tilbage i en stor, iskold hule."

Vinfred blev et par dage på bjerget i en hytte, plejede den gamle sanger, talte med ham om Emma, besørgede hendes jordefærd og ledte den blinde, da han fulgte sin datter til graven. Men her indtraf en besynderlig, rørende begivenhed. Da den gamle mand hørte snorene rasle ned i graven med ligkisten, begyndte han højt at istemme en salme, som han ofte havde sunget med Emma, mens hun levede. Men da han nu mærkede, at han sang alene, og at den kære diskant, hvortil han så længe havde været vant, manglede til hans bas – da slog pludselig stemmen klik ved en konvulsion i struben, og han sank død til jorden, rørt af et slag.

Den unge piges begravelse blev nu opsat, til faderens kunne holdes med, og Vinfred sørgede for, at de kom til at hvile ved siden af hinanden under et smukt træ på kirkegården.

Da han kort efter sad i et værtshus, hvor han havde forlangt en stue for sig selv, hørte han i næste værelse en af gæsterne sige til en anden:

"Har du hørt om den følsomme gæk, den unge rejsende, som var på bjerget forleden, da man fandt den gamle, forsvirede musikant med den døde datter? Det har været en køn tøs, som formodentlig benyttede sig ganske artigt af faderens blindhed; dog, krukken går så længe til vands, til den går hankeløs hjem. Men sværmeren var ganske opløst i måneskin og tårer. Han ville endog stifte broderskab med den gamle drukkenbolt; men lykkeligvis for ham kunne denne heller ikke hænge længere sammen. Det er tungt med slige unge mennesker, der ikke har mere forstand, og hvor alting skal være hjerte. Man burde give dem en formynder med på rejsen."

Blodet kogte i Vinfred, og for første gang i sit liv agtede han at gøre brug af den færdighed med kården, som han ved universitetet havde erhvervet sig. Han åbnede døren, der ikke var i lås; pludselig stod han midt i selskabet med draget sværd og råbte til taleren:

"Min herre! Jeg har hørt, hvad De sagde; men da det ikke blev sagt for at fornærme mig, så har jeg intet at hævne, hvad mig selv angår. Kan De bevise, hvad De har sagt om den afdøde sanger og hans datter, så har jeg ikke et ord mere at sige. Men kan De ikke det, så erklærer jeg Dem for er bagvasker, hvis De

ikke tager Deres ord tilbage og erklærer dem for utilgiveligt letsind."

"Der skal ingen tvinge mig til at bevise, hvad jeg har sagt," råbte den fremmede. "Jeg siger det uden at bevise det, uden at kende det tiggerpak. Den ene er ikke stort bedre end den anden. Det er nok for mig."

"Også for mig!" sagde Vinfred. "De er en bagvasker!" – "Det ord kræver hævn!" – "Så hævn Dem."

De sloges, og Vinfred gav ham et farligt sår, hvorfor han blev nødt til at tage postheste og flygte over grænsen.

I Triest finder vi ham igen i en gæstgivergård, ved middagsbordet i et temmelig stort selskab af fremmede. Han har i sinde at rejse til Italien. Vinfred er at beklage; han har måske et mord på sin samvittighed. De hjælper ikke, alle de spidsfindigheder, hvormed han vil trøste sig.

Ved bordet var der ham et par mennesker særdeles påfaldende. En lille mand med et udtryksfuldt, ærligt ansigt, ret et nordtysk fysiognomi, ved siden af en stor, fed, smuk italiener med et falskt blik, der aldrig var i stand til at udholde den andens godmodige, tankefulde øjne. Den lille tysker lod til at være beskæftiget med en vigtig tanke, der ikke tillod ham at være opmærksom på, hvad der omgav ham. Italieneren derimod, uagtet han stræbte efter at gå ind i den andens tankegang, (de talte bestandig italiensk), var så opmærksom på alt, hvad der foregik, som en politispion; og alle genstande måtte passere revy forbi hans listige, spejdende øjne. Undertiden, når den lille mand ikke mærkede det, men så ned

på tallerkenen, stirrede italieneren på ham så fælt og gyseligt, at det rystede Vinfred, og det undrede ham, at ingen andre lagde mærke dertil ved bordet.

Siden fortalte værten Vinfred, at den lille tysker var den berømte Winckelmann, og at italieneren hed Archangeli og var hans rejsekammerat. Dette møde bragte vor yngling for en kort tid til at glemme sin tungsind. Han priste sig lykkelig, at han engang i sit liv skulle se den store Winckelmann, hvis kunsthistorie han med så megen glæde og beundring havde læst.

Den følgende dag, imellem klokken et og to, ville Vinfred gå til Winckelmann. Men ligesom han kom op ad trappen, mødte den fæle italiener ham; som en rasende, bleg og blodig, med en dolk i hånd sprang han i få sæt ned ad trapperne og løb ud af porten. Vinfred gjorde larm; han skyndte sig straks med værten op i værelset. Der lå den ulykkelige gennemboret af flere dolkestik, svømmende i sit blod, med en snor om halsen ved siden af sin åbne kuffert. Morderen havde bedt ham om at vise ham nogle guldmønter, og den ædle Winckelmann var myrdet, idet han troskyldigt bukkede sig over kufferten for at tilfredsstille sin rejsefælles nysgerrighed. Men angsten efter mordet havde bragt italieneren til at fly uden at fuldføre sit rov.

"Jeg er et dødningeur! Hvor jeg kommer og banker på, sker der en ulykke, og det er grusomt af mig, at jeg her har lejet et værelse for otte dage hos denne fattige enke, der lader til at føre et lykkeligt, stille liv med sin lille datter. Inden jeg forlader dem, hændes der dem vist noget ondt." – Disse ord udstødte den stakkels Vinfred et par dage efter hin rædsomme begivenhed i

det lille kammer, som han havde lejet, da han ikke kunne holde ud at være i det hus, hvor Winckelmann var myrdet. Han havde næppe sagt disse ord, før der blev banket tre stærke slag på døren, og postbuddet stod for ham med et frankeret brev fra Schweiz, lagde det på bordet og gik.

Vinfred vovede længe ikke at åbne brevet. En schweizer havde lovet ham at skrive ham til om den farligt sårede, så snart dennes skæbne var afgjort. Hvor glad blev Vinfred, da brevet indeholdt en forsikring om, at patienten var uden for al fare. – En tung sten faldt fra hjertet; for skønt han var såre bedrøvet over Lessings og Winckelmanns død, hvortil han næsten selv havde været vidne, så vovede han dog igen at håbe og sagde: "Jeg vil vende modig tilbage til livet, hvad hjælper det de døde, at de levende sørger?"

Han forsøgte nu i nogle vers at udtrykke sine følelser over de store mænds død; men verset blev koldt og mat – han rev det i stykker og sagde mismodigt: "Det er dog skade, at jeg ikke er poet. Jeg har så stor lyst dertil; men endnu vil jeg ikke lade modet falde. Det kommer nok!"

Det bankede atter på døren og værtinden, en venlig, gammel kone, trådte ind. "Min herre'" sagde hun, "bliv ikke vred, at jeg og min Grethe er så dristige at indbyde Dem til en lille familiefest. Det er min ældste datters fødselsdag, som Grethe og jeg altid højtideligholder i vor ensomhed; og så plejer vi også dertil at indbyde vor logerende. Og da De desuden lader til at være noget nedslået, så ville vi gerne trøste Dem. Jeg har købt en flaske god vin. Og der må dog kendes på den, at vi har drukket Agnes skål. Derfor må De være med. Vil De det?"

Vinfred tog gerne mod indbydelsen, og nu førte den gamle kone ham ind i et lille, pænt værelse, hvor en smuk halvvoksen pige var beskæftiget med at dække til tre personer. På bordet stod alt en kage omgivet af tyve små, brændende vokslys med navnet "Agnes Felbrich." Vinflasken stod der også; og idet Vinfred trådte ind med sin værtinde, satte Grethe stegen på bordet.

Bekendtskabet var snart gjort; den gamle kone skyndte sig at indvi Vinfred i husets familieforhold. – "De fejrer en fraværende datters fødselsdag," sagde Vinfred, "formodentlig er hun gift og en lykkelig husmoder i sin fjerne kreds?" – "Nej, min herre!" svarede moderen, "min datter er ikke gift, og det er ingen huslig kreds, hun bevæger sig i. For en anden mand med de sædvanlige fordomme ville jeg tage i betænkning at meddele Dem mine følelser; men Dem frygter jeg ikke for. Jeg har fundet Lessings skrifter og Cronegks *Olint og Sophronia* på Deres chatol derinde. De er også en ven af muserne." – "Er da Deres datter digterinde?" – "Nej, men hun er skuespillerinde; og det er hun blevet på den smukkeste, værdigste måde. For at redde sin familie fra næringssorger – hun har også en broder, som opdrages på hendes bekostning – modtog hun værdige mænds indbydelse, som fandt, at hun havde usædvanlige anlæg for denne kunst. Fuldkommen beroliget og vis på min datters sædelige opførsel, da jeg kender hendes karakter, sendte jeg hende gerne til mænd som Seiler, Tillemann og Bubbers. Fra teatret i Hamborg vil udgå et nyt lys. Eckhof har allerede bragt det til en sjælden højde; hertil vil især den herlige Lessing bidrage, som nu også er kommet til Hamborg og har påtaget sig at være dramaturg."

"Min gode kone!" sagde Vinfred, "den store Lessing er død i Breslau for et års tid siden." – "Ja, han var farligt syg og lå for døden; men han er kommet sig igen; og når jeg her viser Dem det sidste brev fra min datter, hvori hun fortæller mig, at han er frisk og rask i Hamborg, så tvivler De vist ikke længere om helbredelsen."

Vinfred stirrede på hende med store øjne, og da han havde ladet dem falde i brevet, tindrede de med overordentlig glæde. Nu faldt det ham først ind, fra hvilken upålidelig kilde han havde efterretningen om Lessings død. Han kunne ikke selv begribe, hvorledes han havde været så lettroende, og ikke erkyndiget sig nøjere. Han ærgrede sig nu over den uvane, han havde, aldrig at læse aviser og den tilbageholdenhed, der gjorde ham uskikket til at begynde samtaler med fremmede for at få noget nyt at vide. I selskab med naturjægeren havde han også haft mindre lejlighed til sligt; for denne brød sig aldrig om mennesker, begivenheder og handlinger, når han kun havde floder, dale, klipper og bjerge.

Den gode kones efterretning gjorde Vinfred så oprømt, at han af hjertet, med hende og den lille Grethe, drak den ubekendte kunstnerindes skål. Ja, da han næste dag ville følge Winckelmann til jorden, tvivlede han, mens han gik til sørgehuset, halvvejs om, at den store kunstkender virkelig var myrdet. Siden al ting var løbet så vel af, syntes han, så måtte det ligeledes finde sted her.

Men ved indtrædelsen i sørgehuset fandt han det kun alt for virkeligt; og han kunne ikke – som Goethe mange år derefter – "prise Winckelmann lykkelig", fordi en sådan skæbne havde ramt ham i højden af hans glans, inden han dalede.

Vinfred blev hos enken til henimod nytår. I denne rolige tid beskæftigede han sig med poesien, den gamle lyst til selv at blive digter vågnede med fornyet kraft. Hans kæreste tanke var at skrive et skuespil, at bringe det med til Hamborg, læse det for Lessing og at få det opført.

Han begyndte at digte en tragedie – *Inkle og Yarico*, efter den bekendte gellertske fortælling; og da den var færdig, tog han afsked med sin værtinde, efter at hun havde givet ham et kraftigt anbefalingsbrev med til hendes datter.

Han skulle først have sig en smuk kjole syet i Hamborg, inden han ville besøge jomfru Felbrich og bringe brevet fra hendes moder; men til at gå på komedie var den gamle frakke god nok, og han var der straks første aften. Man spillede et af Moliéres stykker. Jomfru Felbrich havde ingen rolle i aften; derimod fik han lejlighed til at beundre Eckhof og madam Hensel.

En mand med et øjeglas stod med ryggen støttet til en parterreloge; han havde et interessant fysiognomi. Undertiden betragtede han spillet med stor opmærksomhed, men pludselig blev han adspredt og faldt hen i egne tanker. Undertiden talte han også med sine naboer og det så højt, at Vinfred et par gange blev utålmodig og var nær ved at hysse ad ham.

Den fremmede lod til at mærke det unge menneskes utålmodighed og så på ham med et stolt blik, hvori Vinfred troede at spore ringeagt. "Kender De ikke den mand?" hviskede han til sin nabo, "som tager sig alle disse friheder? Han lader ikke til at bryde sig meget om skuespillet. Jeg ved ikke hvad han

vil her, når han ikke kan være rolig." – "Ih Gud bevares!" sagde det unge menneske, "skulle jeg ikke kende ham? Det er jo Lessing!"

Vinfred tabte næse og mund. Han begyndte at sammenligne dette raske, sunde, noget trodsige ansigt med det, han havde set på sottesengen i Breslau, og kunne næsten slet ingen lighed finde. Der var ham nu intet vigtigere end at gøre den store mands bekendtskab, men han vidste slet ikke, hvorledes han skulle bære sig ad; og det forhold, hvori de stod til hinanden – Lessing havde jo før mærket hans sure ansigt, da han talte ham for højt – gjorde bekendtskabet vanskeligere.

Imidlertid tog han dog mod til sig; imellem en af akterne rejste han sig meget ærbødigt op, bukkede dybt for Lessing, fortalte, at han nu først vidste, hvem han var, at han længe havde været begærlig efter at gøre hans bekendtskab; og – for dog at give sin nærværelse nogen interesse, – fortalte han ham, at han havde været til stede ved Winckelmanns mord. Han troede vist, at denne efterretning ville vække Lessings deltagelse, og at han ville spørge ham nøje ud om, hvorledes det var gået til.

Men han bedrog sig. "Har De været til stede ved Winckelmanns død, så beklager jeg Dem," sagde Lessing. "Enhver ulykke, hvor man ikke kan hjælpe, men må stå passiv og se til, har noget forkuende og nedtrykkende; og dobbelt, når ulykken havde været så yderst let at forebygge. Jeg har ladet mig sige, at det dummeste menneske kunne se, at denne italiener var en skurk, kun ikke Winckelmann! Han kunne ikke se skoven for træer. Det er ret ærgerligt, at tit de skarpsindigste mennesker kender og lægger mærke til al ting undtagen til de

levende skabninger af deres egen slags, der er omkring dem. Havde man udgravet denne Archangelis hoved af *Campo Vaccino*, udhugget i marmor som en buste, så havde vist Winckelmann kunnet sige os de smukkeste og mest træffende ting derom; men nu levede det ulykkeligvis og sad på skuldrene af en bandit, og så var det udenfor arkæologens departement."

I dette øjeblik blev samtalen afbrudt af en skuespillerinde, der kom og hviskede Lessing noget i øret, hvorpå denne sagde: "Straks!" og idet han høfligt bukkede for Vinfred, fulgte han skuespilleren op på teatret.

Næste aften så Vinfred jomfru Felbrich spille: den nye agnes, hvilket hun fremstillede så godt, at Lessing derfor i sin dramaturgi gav hende følgende ros:

"Jomfru Felbrich lover at blive en fortræffelig skuespillerinde og fortjener den bedste opmuntring. Alder, figur, mine, stemme, al ting er til hendes fordel; og skønt, når man er udrustet med slige naturgaver, alt meget spiller sig selv, så må man dog indrømme hende en mængde finheder, eftertanke og kunst, som her hverken forrådte mer eller mindre, end hvad der netop passer sig for en Agnes."-

Vi kan ikke skjule for vore læsere, at den smukke Agnes gjorde mere end et blot æstetisk indtryk på Vinfred; og næste dag var han færdig at falde skrædderen om halsen, da denne bragte den nye kjole, skønt den ikke passede rigtigt.

Skælvende og bævende sneg han sig op ad trappen i det hus, hvor skuespillerinden boede og bankede på døren. Agnes Felbrich kom selv og lukkede op, med et vist koldt og

misfornøjet udtryk i sit ansigt – for hun blev ofte overløbet af unge næsvise herrer, der gjorde sig unødvendige ærinder – spurgte hun ham, hvad han ville?

Han bukkede dybt og sagde, at han bragte brev fra hendes moder i Triest. "Ak!" råbte hun pludselig i en ganske anden tone, "er det måske hr. Vinfred?" – og da han havde bejaet det, omfavnede hun ham hjerteligt og takkede ham for det venskab, han i et halvt års tid havde vist hendes moder og søster.

"Og," sagde hun, "nu må De, mens De opholder Dem i Hamborg, komme flittigt herop til mig, og fortælle mig alt, hvad De har set, og hvad De ved om de kære mennesker lige til de allermindste småting; hvilket for kærlige hjerter er store ting, og hvorom man intet får at vide i et brev. – Ak," vedblev hun, "et sådant brev er dog ret en mådelig trøster, så kært man har det. Det er som et middelmådigt portræt af en fraværende, eller afdød; man holder af det, fordi man intet bedre har; og i fantasien udfylder man manglerne så længe, til man glemmer dem; og jo mindre man husker originalen, des bedre ligner kopien. Det halve af slige breve er gerne undskyldninger for, at man ikke har skrevet så længe, og når man så endelig kommer til at skrive, så er brevet ude. Men et levende menneske, som længe har været hos de kære fraværende – det er et anderledes brev. Og et sådant glædesbrev er De, skønt De er forseglet med sort lak; det vil sige klædt i en sort kjole, der ikke passer Dem, og som skrædderen må have tilbage igen. Men det kan alt sammen let lade sig gøre. Og kom nu for det første og drik en kop kaffe med mig!"

Vinfred forsikrede, at just iver for at bringe hende brevet så snart som muligt, havde holdt ham fra at sende kjolen tilbage.

Agnes satte sig ved kaffebordet, og han havde lejlighed til at gøre sine bemærkninger og sammenligninger med i går og i dag. Den smukke var ikke ganske så smuk her som på teatret; hun var lidt bleg, håret sad ikke så smagfuldt, og hun var simplere klædt. Den følsomhed og blyhed, som hun der havde fremstillet så fortræffeligt, mærkede han heller ikke noget til; for hun var determineret, snaksom og munter.

Da Agnes mærkede, hvor inderligt Vinfred ønskede af gøre Lessings bekendtskab, men at han var bange for ham, og at den måde, hvorpå Lessing havde hørt ham fortælle om Winckelmanns mord, som overalt hans hele væsen, ikke behagede Vinfred, sagde hun: "Det skal De ikke bryde Dem om. Nu har De i Deres indbildning gjort Dem et portræt af Lessing og ærgrer Dem over, at det ikke ligner. Ikke sandt?" – Han kunne ikke nægte det. "Men kære, bedste, unge menneske! Mærker De da ikke, hvor rent forkert denne fordring er? Den passer endnu slettere end Deres nye kjole. De forlanger, at en stor mand skal være et foster af Deres indbildning. I stedet for at lære at kende ham, vil De, at han skal kende Deres ønsker, vilje, lune – og rette sig derefter. Nej! Lær De at kende ham ordentligt, så skal De se, at han just er Lessing, fordi han er som han er." – "Jeg havde ventet mere opmærksomhed af ham i skuespillet." – "De øjeblikke, han virkelig er opmærksom, erstatter fuldeligt dem, hvori han ikke er det. Lessing har set så mange komedier, og det keder ham at se det middelmådige, det slette. De må ikke regne Dem selv, der barnligt, med en grådighed, der kommer af lang faste, er fornøjet med alt og fortærer alt." – "Men nu Winckelmanns mord?" – "Vidste han allerede i forvejen. Jeg har set ham meget bedrøvet derover,

men han hader offentlig følsomhed. Måske har han også mærket, at De ventede og på en måde fordrede virkning af denne efterretning, hvori De, som tilstedeværende ved tildragelsen, selv var interesseret; og Lessing er en skælm. – Det morer ham at skuffe slige forventninger. Men vær nu rolig for det første! De har ikke lyst til uden personlig anbefaling at gøre ham visit? Jeg kunne sende dem med en billet fra mig, men jeg ved endnu en bedre måde. I aften er der selskab hos købmand G*, jeg skal skaffe Dem inviteret og bringe Dem derhen, som en ven af min familie; der kommer Lessing, og der skal jeg personlig gøre Dem bekendt med ham." – "Ak, det var herligt!" råbte Vinfred. "Ja, men først må kjolen sys om i største hast. Ikke for Lessings skyld; for han mærker ikke sådan noget; men jeg er nu en gang Deres søster, De er min moders plejesøn, og jeg må have ære af mine pårørende."

Kjolen fik Agnes omsyet hos en fortræffelig teaterskrædder, Vinfred blev af hende introduceret i det fremmede hus; det var rige, venlige, gæstfri folk, som protegerede kunstnerne. Der var et talrigt selskab, men Vinfred lod forgæves øjnene løbe omkring for at opdage Lessing. Han var ikke kommet endnu, og det gik andre i selskabet ligesom Vinfred: De ventede utålmodigt på den store lærde, ligesom han, men af ganske anden årsag; de skulle spille l'hombre med ham.

Endelig kom han, og Agnes Felbrich skyndte sig at præsentere det unge menneske for ham; men ligesom Vinfred håbede at indlede en interessant samtale, kom værten meget venlig med fire kort i hånden, hvoraf han præsenterede Lessing det ene. De tre spillebrødre stimlede nu til og gjorde ham kærlige bebrejdelser, fordi han var blevet så længe borte.

Lessing bad om forladelse – han var blevet opholdt; og uden at bryde sig videre om Vinfred satte han sig til spillebordet og spillede den hele aften med så megen iver og utrættelighed, al han aldeles ikke brød sig om, hvad der videre foregik. Ja, de fleste af selskabet havde allerede taget afsked, mens Lessing sad der endnu for at afspille beterne, der var blevet temmelig høje.

"Hvad siger De nu?" sagde Vinfred næste dag. "Forsvarer De også Deres fortræffelige Lessing i dette stykke? Jeg hører til min sorg, at han er en spiller, og at det ikke bliver ved l'hombre, men at hasardspillet skal være ham det kæreste."

"Jeg hverken vil eller kan forsvare ham heri," sagde Agnes. "Det har tit gjort mig ondt at mærke denne tilbøjelighed hos ham. Gik det alt for vidt, så ville det berøve ham verden og sig selv. Men det har ingen nød. Han vover ikke mere, end han kan tabe uden at skade sig. Han keder sig tit i dårligt selskab og har grebet til denne nødhjælp."

Vinfred besøgte siden ofte Agnes. Han vovede ikke med et ord, ja ikke med en mine, at ytre sine følelser, som han endog skjulte for sig selv: Men hans eneste attrå var at behage hende, og da hun flere gange havde sagt, at digtekunsten var hende det kæreste i verden, at hvis hun skulle gifte sig, så måtte det være med en digter, så lagde han atter af al magt vind på poesien og tog sin *Inkle og Yarico* frem igen. Han fandt anledning i dette emne til at skildre kvindelig ynde, til at dadle mændenes utaknemmelighed. Han havde ofte hørt Agnes beklage sig over den hårdhed og ubillighed, hvormed mange unge dårer angreb hende og andre pigers rygte, fordi de var skuespillerinder. Sin misfornøjelse herover indklædte han, idet han angreb de hvides

fordom mod negrene. Og i en ulykkelig elsker, en ung vild, som Yarico forsmåede for Inkle, men som med en flok vilde i slutningen af stykket ville redde hende fra slaveriet, havde Vinfred udtalt sine egne følelser for Agnes.

Han var selv tilfreds med sit arbejde, og uagtet den strenge dom, som Lessing havde fældet over Cronegks *Olint og Sophronia*, frygtede han dog ikke kunstdommeren, når han kun først var overtydet om, at stykket havde Agnes bifald.

Men denne forelæsning skulle have en dobbelt hensigt! Han ville tillige forblommet gøre hende en kærlighedserklæring, og af den måde, hvorpå hun optog det, bestemme, om han skulle gå videre eller ej.

Han forelæste sit stykke, og Agnes, som var en bedre skuespillerinde end kunstdommerinde, som lettere varmt lod sig henrive af det enkelte, end hun klart kunne overskue det hele, fandt det fortræffeligt, især udpressede de scener, hvori den stakkels vilde udtrykte sin ulykkelige kærlighed, tårer af de skønne øjne.

"O min søde, elskte pige!" råbte Vinfred, idet han gentagne gange trykkede hendes hånd til sine læber, "hvor lykkelig gør Deres bifald mig." – Agnes lod, som om hun ikke hørte det ord "elskte"; med megen fatning sagde hun: "Jeg vil vise Lessing Deres stykke; han vil vist synes godt derom." – Som sædvanlig kyssede og trykkede Vinfred hendes hånd ved afskeden: men til sin smerte følte han slet intet gengældende tryk, og den skønne forekom ham mere kold end sædvanlig.

Denne forlegenhed var større, da han et par dage derefter besøgte hende igen; men Vinfred smigrede sig med, at det kom af en undertvungen følelse, som hun endnu ville skjule. Ved

afskeden sagde hun: "Lessing har fået Deres stykke og lovet at læse det i morgen. I overmorgen formoder jeg at kunne sige Dem hans tanker derom."

Hun havde imidlertid fået fat på en stor papirs hatteæske, der skulle bæres ind i det næste værelse, så at hun ikke kunne række ham hånden.

"Hvad er det dog for et underligt væsen!" tænkte han, idet han dybsindigt og langsomt gik ned af trappen. "Men – jeg har jo også gjort hende så godt som en kærlighedserklæring – og det forvirrede hende. Og nu vil hun først høre, hvad Lessing mener, før hun fatter nogen beslutning mig angående."

Man kan tænke sig, at Vinfred talte timerne til "i overmorgen", og at tiden gik sneglegang for ham. Endelig kom det længe ønskede øjeblik, og han ilede til Agnes.

Han ringede på, pigen kom og lukkede op. Han spurgte, om jomfruen ikke var hjemme? Pigen svarede, at hun var kørt en tur ud med sin veninde, men at der lå en pakke og et brev til ham på bordet. Vinfred tog sit i en konvolut forseglede stykke og brevet, men vovede ikke at bryde dette i pigens nærværelse; han styrtede ned af trapperne, ilede hjem i sit logi, lukkede døren i lås, og først nu åbnede han brevet og læste:

Kære ven!

Det gør mig ondt, at jeg skal være den, der bringer Dem et ukærkomment budskab, men venskab kræver oprigtighed. Lessing finder Deres stykke – under det middelmådige og fraråder Dem at øve en kunst, hvortil naturen synes at have nægtet Dem talent. Jeg kender Dem, kære Vinfred! som et godt, følsomt og forstandigt menneske, og vort venskabelige forhold fandt jo sted uden hint talent. Lad os

ikke gå videre, så vil De altid i mig finde den forrige veninde

Agnes Felbrich.

Det er ofte tilfældet, at et hjerte, der er modløst og frygtsomt i tvivlens øjeblik, fatter kraft og en vis stolthed, når sagen er afgjort. Det smertede vel Vinfred at høre, at hans håb havde været grundet på tom indbildning; han troede ikke, at Lessing havde gjort ham uret; men den hele måde, som den store mand havde behandlet ham på, ærgrede ham, og idet han gav slip på så meget kært, ville han i det mindste tvinge Lessing til at agte ham personligt og måske med det samme have den triumf, at den store mand følte, han havde været for hård.

Vinfred gik op om formiddagen på en tid, da han bestemt vidste, at Lessing var hjemme. Han lod sig melde og bad med en bitter betoning af ordet om et øjebliks *audiens*; han skulle straks gå igen.

Kort efter, at tjeneren var gået med denne besked, kom han tilbage og bad Vinfred gå ind, hans herre ventede ham. Vinfred trådte ind, og Lessing, som sad fordybet i et arbejde ved skrivebordet, råbte, idet han rejste sig en smule fra stolen, med en flygtig hilsen: "Vær så god og sid ned, min herre! Nu skal jeg straks være til Deres tjeneste." Dermed blev han ved at skrive. Vinfred havde tid til at se sig om. Værelset var beklædt med bøger på alle vægge, og, hvad der allerede den gang begyndte at blive sjældent – i stedet for en kakkelovn var der en kamin i stuen med en stærk ild, som udbredte en behagelig lysning og

varme i værelset. Da Lessing havde fuldendt sin periode, rejste han sig, gik venligt hen til Vinfred, rakte ham hånden og spurgte: "Hvormed kan jeg tjene Dem?"

"Hr. Lessing!" sagde ynglingen, som forgæves kæmpede med sine følelser – "jeg har ved en veninde ulejliget og kedet Dem med at læse et arbejde af mig, som jeg hører er under det middelmådige. Det er her! (Han tog med disse ord manuskriptet op af lommen) og jeg kommer for at brænde det i Deres nærværelse."

Lessing kastede et alvorligt blik på Vinfred. "De kommer for at opbrænde *Inkle og Yarico* i min kamin?" spurgte han venligt smilende, dog uden forundring. – "Kladden såvel som renskriften!" råbte Vinfred. "De er her, og jeg forsikrer Dem på min ære, at der eksisterer ikke og skal ikke eksistere et ord, et bogstav, en tøddel mere af dette jammerlige arbejde!" – "Godt!" sagde Lessing roligt; men ligesom ynglingen ville kaste papiret i luerne, greb kunstdommeren fast om hans arm og sagde: "Bi lidt! I anden akt er der en scene, jeg tror den tredje, hvor den unge vilde i skovens ensomhed udtaler sin elskov og beskriver Yaricos ynde; i fjerde akt er der endnu en, hvor han indigneres over Inkles lumpenhed; i femte akt har han en stor replik, der hvor han vil redde sin elskte; *de er gode*, dem vil vi skære ud." Med disse ord gik Lessing hen til skrivebordet, tog den store papirsaks, klippede de blade ud, hvorpå de omtalte scener var skrevet og rakte ynglingen dem, der ikke kunne fatte sig af sin glade forundring; derpå gik Lessing selv rolig hen og kastede det øvrige i ilden.

"Deres stykke" – sagde han, efter at have bedt ham sidde ned – "var i det hele taget blot en versificeret moral, ingen poetisk

handling. Det er en egen sag, kære Vinfred! at bruge moralen i poesien, især i dramatisk poesi; den skal mere udspringe af handlingen selv end af de sagte sentenser; dog kan disse også være skønne, når tankerne er kraftige. Al moral må udstrømme af hjertets fylde; man må lige så lidt længe have tænkt derpå som synes at prale dermed. Enhver moral er en almindelig sætning, der som sådan forlanger en vis grad af sjælefatning og roligt overlæg; men denne almindelige sætning er tillige et resultat af indtryk, som individuelle omstændigheder udøver på de handlende personer, så at det ikke bliver en blot symbolsk slutning, men en generaliseret følelse. Disse individuelle omstændigheder savnede Deres stykke ganske. Følelsen og begejstringen trådte sanddru frem i de scener, vi har udskåret; men uden fantasi, uden poetisk karakter."

"O, hr. Lessing!" råbte ynglingen, "De må nu gerne dadle mit stykke, så meget som De vil, De må finde så mange fejl deri, som De vil, og som der uden tvivl er; De har dog gjort mig lykkelig ved at udskære disse scener, ved at give mig Dem tilbage. For – jeg vil være oprigtig mod Dem – jeg skrev meget mindre stykket for at være digter og for at vinde Deres og publikums bifald, end for at behage den hulde Agnes Felbrich, som jeg elsker; for således forblommet at tilstå hende min kærlighed. Det var netop disse scener, som rørte hendes hjerte, som fik hende til uden vrede at høre min henrykkelse. Men hun har den største tillid til Dem og Deres smag; og da hun siden af Dem hørte, at stykket ikke duede, så anså hun vel også hine scener for slette og skammede sig over sin følelse, hvilket har gjort hende lunken og forlegen imod mig, så at hun er kørt ud, fordi hun ikke nænnede mundtlig at bringe mig det bedrøvelige

budskab. Men nu har jeg igen det bedste håb! Og kan jeg nu vinde Agnes Felbrich, så må gerne alle muserne forlade mig."

"Ja," sagde Lessing, "det er en ganske anden sag! Det hører ikke under dramaturgiens forum."

"O, hr. Lessing," råbte Vinfred, "siden skæbnen dog nu anden gang bringer mig i Deres nærhed, så tillad mig at betragte Dem som en fader! Jeg står så ene i verden; jeg trænger til en ædel mands råd og vejledning. Måske vil De ikke være så uvillig til at blande Dem lidt i mine private sager, når De hører – ak, jeg beder Dem, ikke at anse det for noget praleri eller som en tjeneste, jeg forlanger gengæld for – men – det var en såre let sag for mig – og jeg fortæller det blot, for at De skal vide, hvor kær De altid har været mig. Gud har forundt mig en gang at frelse Deres liv."

"Hvorledes?" råbte Lessing. – "Da De lå syg i Breslau og fantaserede; da De ville springe ud af vinduet i vildelse. Det unge menneske, der vågede over Dem den nat; der greb Dem, da De stod på stolen for at styrte ned i gården –"

"Det var Dem?" – "Ja det var mig! Den ubetydelige yngling reddede den store Lessing, blot ved at omfavne ham."

"Nu, denne omfavnelse er en omfavnelse værd," råbte Lessing, idet han trykkede ynglingen til sit bryst. – Vinfred fortalte ham nu løst og fast, alt hvad der var hændet ham. Da fortællingen var til ende, sagde Lessing:

"Min gode Vinfred! det gør mig ondt, at jeg ovenpå al denne venlige fortrolighed atter skal såre Dem; men jeg var ikke Deres tillid værd, dersom jeg ikke gjorde det; og sårlægen betænker sig jo ikke derpå i farens stund, når han dermed kan redde et menneske. Jeg må aldeles råde Dem fra at bejle til Agnes

Felbrich. De tror at elske hende, det er muligt; men så meget ved jeg, at hun ikke elsker Dem." – "Gud i Himlen!" råbte ynglingen og blegnede som et lig. "Fat Dem," sagde Lessing, "og hør mig. Hvad kærligheden selv angår, så ser jeg den gerne i mesterlige skildringer, således som store digtere har tegnet den; men – jeg er overbevist om, at den så lidt som andre idealer findes i det virkelige liv, at den for det meste dér er mangelfuld og ustadig, og at de, som vil forplante den fra ideernes verden hen i virkelighedens land, mere begår en umulighed end en latterlighed. Men naturen har nu en gang nedlagt den skønne illusion i mennesket, som i det mindste gør ham lykkelig for en kort tid; og den er så nødvendig som hagerne for sædstøvet i blosterkalken til at hænge fast ved en genstand, når det flyver af sted; for ellers ville menneskeslægten ophøre. Det er altså nødvendigt, at der sker ofre, og derfor finder vi så mange ulykkelige ægteskaber. Det eneste, som kan give kærligheden soliditet, er den troskab, som gør den til en vane; for vanen er den halve natur, og et par mennesker vænner sig lidt efter lidt sådan til hinanden, at de ikke kan undvære hinanden mere. Dette er skønt, ærværdigt. Ovids gamle Philemon og Baucis har altid været det par forelskede, som har rørt mig mest: mere end hans Pyramus og Thisbe; ja mere end Shakespeares Romeo og Julie.

Da nu denne vane er nødvendig for at give kærligheden, der af naturen er ustadig, sin stadighed, så er også troskab nødvendig; og derfor er der noget i, når man siger, at mennesket kun kan elske en gang, og at den første kærlighed er den eneste – fordi kun den kan være tro. Men til denne troskab hører der en stærk ånd, et dybt sind; for den blotte skønne

følelse er flygtig, og de, der kun elsker med den, elsker med fantasien. Af denne slags er Agnes, som, uagtet den uskyldigste og ærbareste pige, driver sit spil med kærligheden, hvilket hun er vant til i sin metier, og er ikke fri for et vist koketteri, hvormed hun oftere end denne gang har mødt mangen alvorlig følelse og oppustet den, i stedet for – som hun burde, når hun ikke ville skænke genkærlighed – at kvæle den i fødslen. Hvad der kan tjene til hendes undskyldning er, at hun heller ikke bliver aldeles kold ved slige lejligheder. Og denne lettere fantasifølelse gør hende just så vel skikket til kunstnerinde, og til med natur, smag og ynde øjeblikkelig at genføle, hvad digteren selv dybere har følt. De derimod, kære Vinfred! har et stærkt og følsomt hjerte, der i den ensidighed, der gør Dem det umuligt at blive kunstner og digter, just er i stand til at komme i den tro vane, der er basis for en solid kærlighed. Indvend mig ikke, at De allerede elsker! Man elsker ikke ret, før man er genelsket. Det er kun kærligheden, som elsker kærligheden; men der er ingen soliditet og troskab i at elske sin egen indbildning.

Afbryd altså denne forbindelse! Drag hjem til Deres ensomme, naturlige element! Tag endnu Deres eksamen! Det vil blive Dem let, siden De allerede har studeret så meget. Bliv landsbypræst! Gift Dem med en ung, smuk pige, for hvem De er alt. De vil blive lykkelig. Og berøv ikke scenen denne hulde, lette sommerfugl, der på en uskyldig måde flagrer fra blomst til blomst i fantasiens og poesiens have; og som aldrig vil finde sig i at blive gærdesmutte ved Deres præstegård."

Vinfred forlod Lessing i stor tvivlrådighed. Meget af, hvad han havde sagt, forekom ham sindrigt, men noget deraf forekom ham dog at være sofisteri. "Den gode Lessing," tænkte han, "har naturen udrustet med store gaver; men den bløde, ømme, erotiske følelse fik han ikke. Han tilstår kærligheden plads i poesiens rige, og dog lader det, som han mente, at en digter ikke kunne elske med hjertet, men kun med fantasien? – Men nej! Han adskiller skuespilleren fra digteren. – Den første genføler øjeblikkeligt, hvad digteren dybere og længere har følt og undfanget i sit eget bryst. Lessing tilstår mig dette sind, men mener, at jeg ikke kan blive digter, fordi der mangler mig skabende fantasi, og deri har han vist ret. Og jeg gør mig også selv det hellige løfte, aldrig mere at skrive vers; for det er farligere, end mange tror. Hvad der begyndte med kærlighed og interesse for ægte kunstværker, ender til med forfængelighed og forgabelse i egne mislykkede forsøg og med misundelse mod dem, som vi før elskede, fordi de hyldes og vi ikke. Nej, nej! Dertil skal egoismen ikke forføre mig. Der findes også geniale læsere – for hvem skulle kunstneren ellers arbejde? Men de er sjældnere end småtalenter; og kan jeg i mit stille sind regne mig til de første, så taber jeg intet ved ikke at høre det sidste.

Men Agnes!" sukkede han, "fra dig kan jeg endnu ikke skille mig."

I disse betragtninger havde han, uden at mærke det, gjort en lang spadseretur og stod i en af de store haver, der allerede den gang forskønnede Hamborg og Altona. Hensunket i sine følelser satte Vinfred sig i en skyggefuld gang, der kun fjernedes fra en anden i samme retning løbende ved en høj, glatklippet hæk.

Vinfred havde næppe sat sig på en bænk, for han hørte to damer i samtale med hinanden i den anden gang på en bænk, der vendte ryggen lige imod hans. De talte temmelig højt, da de troede at være alene; Vinfred ville just rejse sig og gå et andet sted hen for ikke at høre, hvad der ikke vedkom ham, da han tydeligt kendte Agnes' røst og hørte sit navn nævne. Det var ham nu umuligt at rejse sig; han sad som naglet til bænken og var lutter øre.

"Det er sådan et hjertensgodt menneske," sagde Agnes, "og det gør mig så ondt at skulle bedrøve ham; moder og søster Grethe holder så meget af ham; og jeg holder også af ham. Men det kunne da aldrig falde mig ind at gifte mig med ham." – "Nej," sagde den anden, "Gud bevares! Han er jo slet ikke smuk, han er så sortsmudset, har store fødder, sådanne kejtede manerer og røde hænder. Og så du den kjole, han gik med i begyndelsen?" – "Det er småting!" sagde Agnes; "kjolen blev syet om, hænderne kan være hvide, og det kejtede –" – "Forlader ham aldrig!" råbte den anden leende. "Men," sagde Agnes alvorligt, "skulle jeg forlade min kunst, hvorved jeg ernærer mig selv, min moder, min søster og min broder, for at rejse bort med ham til en lille hytte? Desuden kan jeg slet ikke elske ham, og han er et mådeligt hoved. Hans stykke, forsikrede Lessing, er jammerligt. Jeg skammer mig næsten; der var noget deri, som rørte mig. Men det var ikke stykket, del var den stakkels forfatter, som gerne ville behage mig, og som jeg havde medlidenhed med."

Mere hørte Vinfred ikke. Han rejste sig, gik sin vej – og følte sig pludselig helbredet. Han gik hjem, pakkede ind og

besluttede at rejse næste dag til universitetet, for, efter Lessings råd, at tage sin teologiske eksamen.

Tidligt om morgenen tog han afsked med sin herlige lærer, der selv fulgte ham til vogns og bar en bylt for ham. Ved afskeden sagde Lessing, idet han kyssede ham: "Lad mig vide, når du har din eksamen! General Tauenzien er min ven, han har stor indflydelse, han skaffer dig nok et godt præstekald. Din visitbillet *pour prendre congé* skal jeg selv bringe Agnes."

Efter at Vinfred havde taget teologisk eksamen, fik Lessing virkelig general Tauenzien til at tage sig af ham, og tilfældet kom dem så heldigt i møde, at det endogså lykkedes at skaffe Vinfred, efter at han havde tilbragt nogle år som kapellan hos en anden præst, hans faders kald, da den præst, der havde været der før, blev forflyttet. Et par år efter Vinfreds ankomst til sin fødeby og sit præstekald, fik Lessing følgende brev fra ham:

> Min faderlige velgører og ven!
> O, hvor lykkelig føler jeg mig, at jeg kan kalde en af Tysklands største skribenter og største digter således, at jeg kan beundre ham lige så højt for hjertet og karakteren, som den læsende verden for ånden, talentet og lærdommen. Men det udgør jo alt sammen et uadskilleligt hele, og selv den, der blot kender Dem som forfatter, må jo af Deres skrifter blive fuldkommen overbevist om Deres personlige fortræffelighed. Ville De ellers have skænket os en *Nathan den Vise*? Men jeg vil ikke tale mere om Dem, for hvem De er, og hvad De er, ved hele Tyskland, men hvem

jeg er, og hvad jeg er, ved kun få; men jeg er stolt af, at jeg iblandt disse få regner en Lessing.

Uagtet min glæde over at være blevet præst i min fødeby, må jeg tilstå, at jeg drog herhen i vemodige tanker, og at der i min hele tilstand blandede sig et tungsind, der, hvis det var vedblevet, kunne have haft slemme følger. Med største længsel ilede jeg til de steder, som jeg ikke havde set i så mange år. Enhver genstand var mig dyrebar, men hvorledes? Det kom mig for, som om min fødeegn var et vidtløftigt gravmæle, et stort, højtideligt kapel med lutter mindesmærker om døde glæder. Min gamle degn var død, og jeg havde ingen flere venner her, skønt vel en del bekendte fra mine barndomsdage, hvilke på det nær, at vi for flere år siden ofte havde set hinanden og hilst, når vi gik hinanden forbi, var mig så fremmede som de andre. Men det er besynderligt! man kommer dog i et hjerteligere forhold til slige gamle bekendte, for om man end aldrig har talt med dem, så deler man dog en hemmelighed med dem: Erindringen om længst forsvundne dage.

Hvad der i den første tid især beskæftigede mig, var at møblere en smuk hjørnestue i præstegården med min faders eget bohave, hvilket jeg ikke havde skilt mig ved, men havde stående på et loft der i byen, ligesom det havde anet mig, at jeg engang igen skulle bruge det. Det var ikke vanskeligt at få stuen til at se ud ligesom i hin tid, for den havde endnu sit grønne tapet, og en vinranke, som stod udenfor vinduet, bugnede som fordum med skønne druer. Det gamle klaver, en kanapé, et spejl, bord, stole og nogle

skilderier kom på deres forrige sted, og nu så stuen aldeles ud som i min faders levetid.

Da jeg nu således havde fået min præstegård i stand, skulle jeg dog også engang besøge degneboligen. Dette gjorde jeg, men fandt med den nye degn huset ganske anderledes. Haven, som jeg flygtigt kiggede ind i, var også meget forandret, kun så jeg det gamle jasminlysthus for enden af haven i sin forrige tilstand, og da jeg opdagede en lille låge fra marken ind til haven, besluttede jeg engang med det første at gøre lysthuset en visit inkognito uden at følges af den besværlige degn, der altid havde så meget at fortælle om sig selv, så at jeg slet ikke kunne komme til at spørge ham om andet.

Til denne lysthusvisit valgte jeg en smuk tidlig morgenstund, da jeg vidste, at degnen og hans hustru holdt af at sove længe. Jeg gik over marken, åbnede den lille låge og trådte ind i lysthuset. Men hvor forundret blev jeg, da jeg opdagede en dejlig, ung pige siddende ved sit håndarbejde. Jeg vil kun sige Dem, at hun var aldeles det modsatte af Agnes Felbrich; hun havde mørkt, næsten sort hår, hendes blå øjne var ikke meget store, men så skønne, så fulde af ånd, sjæl og trohjertethed, at man straks måtte fatte tillid til hende. Følelse og alvor udbredte sig over hendes ansigt, og hendes væsen havde den undselige beskedenhed, der klæder pigerne så godt, og som bedst udklækkes i tarvelig ensomhed. Hun rejste sig straks og nejede ærbødigt for mig, for hun kendte mig. Men jeg kendte ikke hende – *igen*, og det var også umuligt. For hvem tror De vel, det var? Min lille *Sophie*! den forrige

degns datter, der havde siddet her på mit skød, da hun var lille, og grædt over, at hun ikke skulle være min kone. Men jeg havde trøstet hende med, at det dog skulle ske. Og, kæreste Lessing! det *er* sket! Jeg vil ikke vidtløftigt fortælle Dem, hvorledes bekendtskabet dagligt igen blev fornyet, og hvorledes jeg alt fik den søde Sophie mere og mere kær. Det er nok, at De ved, at hun nu er min kone, at jeg netop har fundet en sådan veninde i livet, som De ønskede mig. Men så meget må De dog vide for det første, for jeg skriver Dem snart til igen: Her går allerede en lille, rask toårs gut og leger og forstyrrer mig, mens jeg skriver Dem til, ved at blæse i sin trompet. Og ved De, hvad han hedder? Han hedder Gotthold Ephraim Lessing!

Om "Samlede mindre fortællinger"

Forfatter: Adam Oehlenschläger (1779-1850).

Org.udgaver:

Aly og Gulhyndy: *Digtninger. Förste Deel: Aly og Gulhyndy – et Eventyr.* Trykt hos Hofbogtrykker Möller paa Forfatterens Forlag, København 1811.

Reichmuth von Adocht, Maleriet, Lykkeriddderne, Munkebrødrene og **Eremitten:** *Digtninger. Anden Deel: Fortællinger.* Trykt hos Boas Brünnich paa Forfatterens Forlag, København 1813.

Straffen efter døden: I *Iris. Nytaarsgave for 1819.* Udg. af J. C. Hauch. København 1818.

Den blege ridder, Den gale Uglspeil, De to jernringe samt de tre fortællinger under rammefortællingen **Digtersamtale:** Udkom første gang i Oehlenschlägers tidsskrift *Prometheus. Maanedskrift for Poesie, Æsthetik og Kritik* på udgiverens forlag, København 1832-34.

Denne udgave baseret på: *Oehlenschlägers Eventyr, Fortællinger, Noveller og Roman,* udgivne af F. L. Liebenberg. Selskabet til Udgivelse af Oehlenschlägers Skrifter, København 1861, samt *Oehlenschlägers Digterværker og prosaiske Skrifter,* bd. 7. Andr. Fr. Høsts Forlag, København 1851.

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Udsnit af Martinus Rørbye (1803-1848): *Gadebillede fra indgangen til Slutterigade ved arrestbygningen ved Råd- og Domhuset i på Nytorv i København* (1831). Public Domain fra Statens Museum for Kunst, København (SMK206).

ISBN 978-87-7979-873-1

1. samlede ebogsudgave.

www.ebib1800.dk

Note 1: **Renommist:** Tølper, pralhans. *Red.anm.*

Note 2: **Lystringskjole:** Kjole af blankt stof som taft eller satin. *Red.anm.*

Note 3: **Tartarus emeticus:**
Kaliumantimonyltartrat eller brækvinsten, et brækmiddel, der også har sveddrivende og afførende virkning. Red.anm.

Note 4: **Hans Wurst:** Gammelt udtryk for gøgler. *Red.anm.*

Note 5: *Skofte:* Groft brød, skibstvebak. *Red.anm.*

Note 6: **Ludimagister:** Lærer i en barneskole, skolemester. *Red.anm.*

Note 7: **Jægten:** Gigten. *Red.anm.*

Note 8: **Vellem me nescire literas:** ~ Gid jeg aldrig havde lært at skrive. *Red.anm.*

Note 9: **Vizlipuzli:** Dvs. Huitzilopochtli eller Quetzalcoatl, en aztekisk guddom. *Red.anm.*